

Organizator

Hrvatsko psihološko društvo

Suorganizatori

Hrvatska psihološka komora

Društvo psihologa Osijek

Društvo psihologa Virovitičko – podravske županije

Agencija za odgoj i obrazovanje

Pod visokim pokroviteljstvom

predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović

Organizacija 27. godišnje konferencije hrvatskih psihologa potpomognuta je sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

27. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKIH PSIHOLOGA

Psihologija i digitalni svijet

Znanstveno-stručni skup
s međunarodnim sudjelovanjem

Hrvatsko
Psihološko
Društvo

**NAKLADNIK: HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO
ZAGREB, 2019.**

Hrvatsko psihološko društvo
Hrvatska psihološka komora
Društvo psihologa Osijek
Društvo psihologa Virovitičko – podravske županije
Agencija za odgoj i obrazovanje

27. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKIH PSIHOLOGA

Psihologija i digitalni svijet

Sažetci priopćenja

Uredništvo

Daniela Šincek, Nelija Rudolfi, Zvezdan Penezić

Počasni predsjednik Konferencije

Professor emeritus Vladimir Kolesarić

Programski odbor

Daniela Šincek (predsjednica), Zvonimir Galić, Ljerka Hajncl, Barbara Kalebić Maglica, Marina Kotrla Topić, Gordana Kuterovac Jagodić, Tajana Ljubin Golub, Zvezdan Penezić, Miroslav Rajter, Silvija Ručević, Jasmina Tomašić Humer

Organizacijski odbor

Mirjana Mozer (predsjednica), Ruben Betlehem, Ivana Duvnjak, Lana Lučić, Ljiljana Mikuš, Marija Milić, Sanja Milković Šipek, Dunja Sambolec, Jasna Per Kožnjak, Nelija Rudolfi, Ljiljana Šapić, Gabrijela Vrdoljak

Tehnički organizator Konferencije

Agencija O Tours d.o.o., Zagreb

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001044367

ISBN 978-953-55079-9-4

Sadržaj

Predgovor.....	5
PLENARNA PREDAVANJA.....	7
SIMPOZIJI.....	29
USMENA IZLAGANJA	97
POSTER IZLAGANJA.....	159
OKRUGLI STOLOVI.....	187
RADIONICE	205
PREDSTAVLJANJE RADOVA, KNJIGA I DIGITALNIH ALATA.....	225
OSTALE AKTIVNOSTI (PSIHOŠPANCIR, STRUČNI /KLINIČKI/ DOMJENAK, UTRKA).....	237
SASTANCI	263
KAZALO AUTORA.....	275

NAPOMENA

Osim tehničkih prilagođavanja sažetaka za tisak, urednici nisu intervenirali u tekst. Jezična redaktura je autorska, samo u nekoliko iznimnih slučajeva izvršene su manje korekcije, koje nisu izmijenile smisao teksta.

Predgovor

Drage kolegice i kolege, dragi prijatelji,
dobrodošli na 27. godišnju konferenciju hrvatskih psihologa!

Ovogodišnja tema konferencije je „Psihologija i digitalni svijet“. Digitalni svijet je pojam kojim se naglašava važnost digitalnih sustava i njihova integriranost u našu svakodnevicu. On, osobito iz perspektive tzv. digitalnih imigranata, nerijetko izaziva negativne konotacije i dijeli sudbinu ranijih novina, poput stripa ili filma, služeći kao žrtveno janje kojem se pripisuje uzrokovanje neželjenih pojava i rizičnih ponašanja. Uobičajeno je početni interes psihologa u istraživanju i praksi kad se pojavi neka novina usmjeren na potencijalne rizike njena korištenja. Danas sve više osvještavamo potrebu provjere primjenjivosti spoznaja, teorija i modela nastalih prije značajnog širenja IKT-a i namijenjenih objašnjenju pojava i procesa u fizičkom svijetu na ponašanja koja se odvijaju u digitalnom svijetu (npr. doživljava li se jednako nevjera koja se odvija u stvarnom i ona koja se odvija u digitalnom svijetu).

Ovom temom smo htjeli ukazati na širinu područja, ali i otvorenost prema različitim područjima psihologijske znanosti i prakse, kao i i samog ljudskog djelovanja, koje se danas odvija u digitalnom okruženju. Korištenje, pretjerano korištenje ili potpuna apstinencija od IKT-a, društvenih mreža ili digitalnih servisa, svaka na određeni način, sudjeluje u oblikovanju pojedinčeva funkcioniranja i stoga je zanimljiva psihologijskoj zajednici. Teško je zamisliti područje psihologije ili psihologa koji svojim stručnim ili znanstvenim doprinosom ne bi mogao unaprijediti razumijevanje i kvalitetu ovo područja čovjekovog djelovanja. A proaktivnost naše struke u ovom području je važna, usudila bih se reći, nužna. Psiholozi, čak i kad nisu eksperti u tehnološkim znanjima, eksperti su u razumijevanju ljudskog ponašanja i doživljavanja. Čovjekovo ponašanje u fizičkom i/ili digitalnom okruženju je u žarištu naših proučavanja. Upravo zato možemo unaprijediti i svoje djelovanje, a u suradnji s drugim strukama (iz drugih društvenih, tehničkih ili medicinskih područja) poticati razvoj tehnologija i servisa kao i njihove uporabe, a na dobrobit čovjeka.

Godišnja konferencija je tradicionalno mjesto susreta i razmjene recentnih znanja psihologa i srodnih struka koji djeluju u Republici Hrvatskoj, ali i kolega iz inozemstva. Mjesto je učenja, druženja, razmjene iskustava i uspostave novih kontakata i suradnji. Kako bismo kolegama ponudili što kvalitetniji program, zamolili smo renomirane domaće i strane kolege da održe plenarna predavanja. S osobitim zadovoljstvom ističem da ćemo na ovogodišnjoj konferenciji imati priliku poslušati predavanje koje će održati prof. dr. sc. David Šmahel, profesora socijalne psihologije na Institutu za istraživanja djece, mladih i obitelji Fakulteta društvenih znanosti i profesora na Fakultetu računarstva, oba na Masarykovom sveučilištu u Brnu, a ujedno i glavnog urednika časopisa *Cyberpsychology* i voditelja Interdisciplinarnog istraživačkog tima koji proučava internet i društvo. Profesor će u svom plenarnom izlaganju iznijeti spoznaje iz kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja o načinu funkcioniranja češke djece i mladih u digitalnom svijetu. Imat

ćemo priliku poslušati i prof. dr. sc. Zsolta Demetrovicsa, profesora kliničke psihologije na ELTE Eötvös Loránd University iz Budimpešte, na kojem je dekan Fakulteta za edukaciju i psihologiju, ravnatelj Instituta za psihologiju i pročelnik Odsjeka za kliničku psihologiju i ovisnosti. Profesor je jedan od najznačajnijih svjetskih znanstvenika koji se bavi proučavanjem problematičnog igranja igrice, a na našoj konferenciji će predavati o motivaciji za igranje računalnih igrice. Izv. prof. dr. sc. Tena Velki, razvojna psihologinja koja je i prodekanica za znanost Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, svoje će predavanje posvetiti rizičnim ponašanjima računalnih korisnika u digitalnom svijetu, pri čemu će naglasak biti na rizicima otuđenja digitalnih podataka. O suvremenoj tehnologiji u učenju i poučavanju će, u svom plenarnom izlaganju, predavati prof. dr. sc. Svjetlana Kolić-Vehovec, kognitivna psihologinja koja je znanstveni interes usmjeren prvenstveno na istraživanja kognitivnih, metakognitivnih i motivacijskih čimbenika čitanja i učenja proširila i na proučavanja učinaka IKT-a na učenje. S posebnim zadovoljstvom ističem da će na našoj konferenciji plenarno predavanje održati prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander koju je gotovo nepotrebno predstavljati zbog velikih zasluga za promociju psihologije kao znanosti i struke koje je ostvarila kao klinička psihologinja, psihoterapeutkinja i ravnateljica Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, ali i kao znanstvenica i neumorna zagovornica zaštite djece i mladih, osobito one djece i mladih koji su doživjeli nasilje i zlostavljanje. Profesorica Buljan Flander će svoje pozvano predavanje posvetiti pitanjima vezanim uz djecu i mlade u digitalnom okruženju.

Sa ogromnim zadovoljstvom ističem da je počasni predsjednik ovogodišnje konferencije doajen hrvatske psihologije i jedan od ključnih osnivača osječkog Odsjeka za psihologiju te osoba koja uistinu živi cjeloživotno učenje i nesebično dijeli svoja znanja te ustrajno potiče psihologe da promiču i razvijaju psihologiju - profesor emeritus Vladimir Kolesarić.

Drago mi je istaknuti da ova konferencija obiluje usmenim izlaganjima, okruglim stolovima, radionicama i drugim priložima psihologa i kolega iz srodnih struka te je prilika za profesionalni i stručni, ali i osobni rast i razvoj svih sudionika.

Dobrodošli u Osijek!

Predsjednica Programskog odbora
27. godišnje konferencije hrvatskih psihologa
izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek

PLENARNA PREDAVANJA

Izazovi u odgoju i zaštiti touch screen generacije <i>Gordana Buljan Flander</i>	9
Motivacijska osnova igranja igrice / The Motivational Background of Gaming Behavior <i>Zsolt Demetrovics</i>	13
Uvođenje suvremene tehnologije u učenje i poučavanje <i>Svjetlana Kolić-Vehovec</i>	17
Online rizici i mogućnosti za europsku djecu i adolescente: razvojna perspektiva / Online Risks and Opportunities for European Children and Adolescents: A Developmental Perspective <i>David Šmahel</i>	21
Rizična ponašanja računalnih korisnika u digitalnom svijetu <i>Tena Velki</i>	25

Prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander je klinički psiholog i psihoterapeut i ravnateljica Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, ustanove specijalizirane za rad s traumatiziranom djecom i njihovim obiteljima. Znanstveni interes joj je usmjeren na incidenciju i učestalost zlostavljanja i zanemarivanja djece u Hrvatskoj, nasilje i internetsko zlostavljanje, stavove i znanje liječnika u Hrvatskoj u pogledu zlostavljanja i zanemarivanje djece, izloženost djece zlostavljanju putem interneta, iskustvo nasilja među djecom i mladima vezano uz korištenje interneta, mobilnih telefona, društvenih

mreža i drugih suvremenih tehnologija, kao i utjecaj izloženosti na predškolsku djecu.

Diplomirala je 1980.g., magistrirala je iz područja kliničke psihologije 1985.g. te je doktorirala 2001.g. na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Završetkom poslijediplomskog studija na Sherwood Training Institute i Sveučilištu u Derby-ju, Nottingham, postala je 1999. licencirani integrativni psihoterapeut. Zvanje redovitog profesora je stekla 2016.g. na Sveučilištu u Zagrebu. Predaje na Sveučilištu u Zagrebu i Sveučilištu u Osijeku.

Hrabri telefon, liniju za zlostavljanu i zanemarenu djecu je osnovala 1997.g., a 2002.g. je osnovala Polikliniku za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba.

Primila je sljedeće nagrade za svoj rad: 2008. g. - nagrada Međunarodnog društva za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece (ISPCAN) za multidisciplinarni tim Poliklinike; 2011.g. - nagrada Grada Zagreba za najveća postignuća i rezultate u teorijskom i praktičnom radu u području psihosocijalne i zdravstvene zaštite; 2012.g. - nagrada „Zlatni grb“ Hrvatskog psihološkog društva; 2013.g. - Zahvalnica Hrvatske psihološke komore; 2010.g. - nagrada „Snježana Biga Friganović“ Hrvatske psihološke komore za poseban doprinos organizaciji, radu i razvoju Hrvatske psihološke komore, doprinoseći poboljšanju razvoja i statusa psihologije. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mladež i socijalnu politiku 2018. godine prepoznalo je i nagradilo njezin svestran rad i uspjeh nagradom za životno djelo za rad u promicanju dječjih prava.

Suautorica je knjiga: Nasilje nad i među djecom (sveučilišni udžbenik), Moji se roditelji razvode, Zašto baš ja?, Telefonsko savjetovanje: vodič za savjetovatelje, Odgajam li dobro svoje dijete? Savjeti za roditelje, Hiperaktivno dijete, Zlostavljanje i zanemarivanje djece; Znanost i umjetnost odgoja. Napisala je brojne znanstvene i stručne radove o razvoju djece, roditeljstvu i traumama iz djetinjstva.

Prof. Gordana Buljan Flander, PhD is a clinical psychologist and psychotherapist, currently working as the Director of the Child and Youth Protection Center of Zagreb, an institution specialized in working with traumatized children and their families. Her scientific interest includes incidence and prevalence of abuse and neglect of children in Croatia, bullying and cyberbullying, attitudes and knowledge of medical doctors in Croatia in regard to abuse and neglect of children, exposure of children to abuse through the Internet, experience of violence among children and youth related to the use of Internet,

mobile phones, social networks and other modern technologies, as well as the impact of exposure to screen time of preschool children.

She graduated in 1980, obtained a master of science degree in clinical psychology in 1985, and her PhD degree in 2001 at the Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences University of Zagreb.. She became a licensed integrative psychotherapist in 1999 at Sherwood Training Institute and University of Derby, Nottingham, UK. In 2016 she became Full Professor at University of Zagreb and she lectures at the University of Zagreb and University of Osijek.

She founded Brave Phone, a helpline for abused and neglected children in 1997 and Child and Youth Protection Center of Zagreb in 2002.

She has following awards: International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect (ISPCAN) award (2008) for Center's multidisciplinary team, the City of Zagreb Award (2011) for the highest achievements and results in theoretical and practical work in the areas of psychosocial and health care, the "Gold Emblem" Award of the Croatian Psychological Society (2012) and Croatian Psychological Chamber expression of gratitude (2013), the Croatian Psychological Chamber "Snježana Biga Friganović" Award (2010) for special contribution to the organization, work and development of Association, contributing to the improved development and status of psychology. In 2018 the Ministry of Demography, Family, Youth and Social Policy recognized and awarded the director's versatile work and success with a Lifetime Achievement Award for her work in promoting children's rights.

She is the co-author of books: Violence against and amongst children (university textbook), My parents are getting divorced, Why Me, Phone Counselling, Counsellor's Manual, Am I Raising My Child Properly? Parenting tips, Hyperactive Child, Child Abuse and Neglect; The Science and Art of Upbringing. She wrote numerous scientific and professional papers on child development, parenting and childhood trauma.

prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander,
Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba
Zagreb, Hrvatska
✉ gordana.flander@poliklinika-djeca.hr

IZAZOVI U ODGOJU I ZAŠTITI TOUCH SCREEN GENERACIJE

Suvremena istraživanja pokazuju dostupnost neograničenog ili nedovoljno ograničenog korištenja modernih tehnologija kod djece od najranije dobi, unatoč suprotnim preporukama stručnjaka i čelnih institucija (poput Svjetske zdravstvene organizacije). Nalaze se razni nepovoljni učinci neadekvatne upotrebe suvremenih tehnologija od vrlo rane do kasne adolescentne dobi, a odnose se na tjelesne teškoće (npr. pretilost, problemi s kralješnicom), teškoće u osnovnim životnim funkcijama (npr. usnivanju, spavanju, hranjenju), teškoće u razvoju govora i jezika, teškoće socio-emocionalnog tipa (npr. nedostatak socijalnog interesa i vještina, tjeskoba) i teškoće u kognitivnom aspektu (npr. pažnje i koncentracije). Također se za djecu i mlade koji nemaju adekvatno vodstvo u korištenju suvremenih tehnologija nalazi značajno veći rizik da postanu i žrtve, i počinitelji elektroničkog nasilja raznih oblika (npr. cyberbullyinga, sextortinga).

Poliklinika za zaštitu djece i mladih provela je tri nacionalna istraživanja povezana s opisanom problematikom od 2013. do 2019. godine. Prvo istraživanje ispitivalo je razne aspekte korištenja društvene mreže Facebook od strane mladih te povezanost s indikatorima mentalnog zdravlja i rizičnog ponašanja. Drugo istraživanje ispitivalo je korištenje malih ekrana djece predškolske dobi, u povezanosti s raznim razvojnim ishodima. Treće istraživanje, koje je aktualno u završnoj fazi, ispituje seksting hrvatskih srednjoškolaca, također u kontekstu njihovog razvoja i mentalnog zdravlja.

Rezultati istraživanja, u skladu s kliničkom praksom u radu s oko 2000 djece i mladih godišnje, ukazuju na vrlo rane početke korištenja suvremenih tehnologija današnje djece, nedovoljno znanje, vodstvo i uključenost odraslih, kako roditelja, tako i stručnjaka, u njihove online živote. Nadalje ukazuju na cijeli niz rizičnih ponašanja, znakova i simptoma narušenog mentalnog zdravlja te ukupnog razvoja u snažnim povezanostima s korištenjem suvremenih tehnologija, o kojima će u predavanju biti detaljnije raspravljeno.

Glavni izazov odgoja i zaštite touch-screen generacije dakle leži upravo u stručnom vodstvu roditelja, koji to isto vodstvo imaju dužnost prenositi na svoju djecu od najranije dobi, kako bi suvremene tehnologije bile alat za olakšavanje života u suvremenom društvu, a ne oružje i izvor teškoća generacijama koje uz njih odrastaju.

Ključne riječi: suvremene tehnologije, screen time, djeca, mladi

Gordana Buljan Flander, PhD

Child and Youth Protection Center of Zagreb

Zagreb, Croatia

✉ gordana.flander@poliklinika-djeca.hr

CHALLENGES IN RAISING AND PROTECTING THE TOUCH-SCREEN GENERATION

Contemporary research shows the eligibility to unlimited or insufficiently limited use of modern technologies by children from the earliest ages, despite the opposite recommendations of experts and leading institutions (such as the World Health Organization). Various disadvantageous effects of inadequate use of contemporary technologies from a very young age to late adolescent age, related to physical difficulties (e.g. obesity, spine problems), basic life functions difficulties (e.g. falling asleep, sleeping, feeding), speech and language development issues, socio-emotional issues (e.g. lack of social interests and skills, anxiety), and cognitive difficulties (e.g. attention and concentration) were found. Moreover, kids and youth without adequate guidance in the use of contemporary technologies are more prone to becoming both the victims and the perpetrators of various forms of electronic violence (e.g. cyberbullying, sextortion).

Zagreb Child and Youth Protection Center conducted three national research related to the described problematic from 2013 to 2019. The first research examined various aspects of use of the social network Facebook by youth and the relation between mental health indicators and risky behavior. The second research examined the use of small screens by pre-school children, in relation to various developmental outcomes. The third research, which is currently in its final stages, examines sexting among Croatian high school students, also in the context of their development and mental health.

The results of the research, in accordance with the clinical practice in working with around 2000 children and youth annually, indicate to very early beginnings of usage of contemporary technologies in today's children, insufficient knowledge, leadership and involvement of adults, both parents and experts, in their online lives. Furthermore, they point to a host of risky behaviors, signs and symptoms of impaired mental health and overall development in strong links to contemporary technology use, which will be discussed in detail at the lecture.

The main challenge in raising and protecting the touch-screen generation lies precisely in expert guidance of parents, who also have a duty to transfer that same guidance to their children from their earliest ages, in order to make contemporary technologies a tool for alleviating children's lives in contemporary society, and not a weapon and a source of difficulties to generations growing up alongside them.

Keywords: contemporary technologies, screen time, children, youth

Prof. dr. sc. Zsolt Demetrovics je redovni profesor psihologije na ELTE Eötvös Loránd sveučilištu u Budimpešti gdje obnaša funkcije dekana Fakulteta za obrazovanje i psihologiju, ravnatelja Instituta za psihologiju i pročelnika Odsjeka za kliničku psihologiju i ovisnosti. On je klinički psiholog (sa specijalizacijom iz područja ovisnosti), kulturalni antropolog i doktor znanosti u području kliničke i zdravstvene psihologije (ovisnička ponašanja). Objavio je brojne znanstvene radove iz područja epidemiologije, mjerenja i procjene te psihologijski korelata ovisnosti o opojnim tvarima i biheavioralnim ovisnostim uključujući kockanje, ovisničko igranje igrica, ovisnost o internet, ovisnost o vježbanju i kompulzivno kupovanje. Bivši je predsjednik Mađarskog udruženja za ovisnosti. Pokrenuo je časopis *Journal of Behavioral Addictions* u kojem je glavni urednik. Predsjednik je Međunarodnog udruženja za proučavanje biheavioralnih ovisnosti

Prof. Zsolt Demetrovics, PhD, DSc, is professor of psychology at the ELTE Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary where he serves as dean of the Faculty of Education and Psychology, director of the Institute of Psychology and head of the Department of Clinical Psychology & Addiction. He is clinical psychologist (specialized in addiction), cultural anthropologist, and has a Ph.D. in clinical and health psychology (addictive behaviors). He has published numerous research papers on the epidemiology, assessment and psychological correlates of substance use behavior and behavioral addictions including gambling, video gaming, internet addiction, exercise addiction, and compulsive buying. He is former president of the Hungarian Association on Addictions. He is funding Editor-in-Chief of the Journal of Behavioral Addictions and president of the International Society for the Study of Behavioral Addictions

Prof. dr. sc. Zsolt Demetrovics, dr. sc. Orsolya Király

ELTE Eötvös Loránd Sveučilištu u Budimpešti, Institut psihologije

Budimpešta, Mađarska

✉ demetrovics.zsolt@ppk.elte.hu

MOTIVACIJSKA OSNOVA IGRANJA IGRICA

Proučavanje motiva je uvijek bilo u fokusu interesa istraživanja upotrebe psihoaktivnih tvari, posebno pri proučavanju pijenja alkohola tijekom zadnjih desetljeća. Pokazalo se da su motivi za pijenje proksimalni prediktori pijenja alkohola. Nadalje, pokazalo se da motivi objašnjavaju do 50% varijance upotrebe alkohola kod adolescenata. Ovi rezultati su potakli istraživanje motivacijske osnove drugih ponašanja upotrebe psihoaktivnih tvari (uključujući upotrebu kofeine, kanabisa, te upotrebu noviji psihoaktivnih supstanci), kao i bihevioralnih ovisnosti (što uključuje kockanje, ovisnost o vježbanju, igranje računalnih igrica, yaoi medija te gledanje pornografije). Cilj ove prezentacije je prikazati empirijske podatke glede motivacijske osnove igranja igrica općenito, kao i naglasiti vezu pojedinih motiva i problematičnog igranja računalnih igrica (tj. poremećaja u igranju igrica). Autori predstavljaju razvoj i validacijski proces Upitnika motiva za igranje računalnih igrica (*engl.* Motives for Online Gaming Questionnaire (MOGQ), Demetrovics et al., 2011), istraživanja koja proučavanja medijacijsku ulogu motiva u odnosu psihijatrijskih simptoma i problematičnog igranja igrica. Prezentacija ističe da motivi imaju važnu ulogu u bihevioralnim ovisnostima, posebice u razumijevanju igranja igrica općenito, kao i u razumijevanju poremećaja u igranju igrica. (Ova studija je financirana od strane Mađarskog nacionalnog ureda za istraživanje, razvoj i inovacije, Subvencija broj: KKP126835).

Ključne riječi: igranje računalnih igrica online, poremećaj u igranju igrica, motivi, psihijatrijski simptomi, medijacija

Zsolt Demetrovics, PhD, DSc, Orsolya Király, PhD

Institute of Psychology, Eötvös Loránd University

Budapest, Hungary

✉ demetrovics.zsolt@ppk.elte.hu

THE MOTIVATIONAL BACKGROUND OF GAMING BEHAVIOR

The study of motives have always been in the focus of interest regarding substance use, especially drinking behavior in the past decades. Drinking motives were found to be proximate predictors of alcohol consumption. Moreover, it was found that motives explain up to 50% of the variance in adolescent alcohol use. These results initiated the study of the motivational background of other substance use behaviors (including caffeine use, cannabis use, the use of novel psychoactive substances), and behavioral addictions (including gambling, exercise addiction, online gaming, yaoi media use, pornography watching). The aim of the current presentation is to present empirical results regarding the motivational background of gaming behavior generally, and to underline the link between specific motives and problematic online gaming behavior (i.e., gaming disorder). The authors present the development and validation process of the Motives for Online Gaming Questionnaire (MOGQ) (Demetrovics et al., 2011), studies underling the mediating role of motives between psychiatric symptoms and problematic gaming behavior. The presentation underlines that motives play an important role in behavioral addictions, and specifically in the understanding of gaming generally as well as disordered gaming. (This study was supported by the Hungarian National Research, Development and Innovation Office; Grant number: KKP126835).

Keywords: online gaming, gaming disorder, motives, psychiatric symptoms, mediation

Prof. dr. sc. Svjetlana Kolić-Vehovec rođena je u Rijeci, gdje je diplomirala psihologiju na Pedagoškom (danas Filozofskom) fakultetu. Magistrirala je 1988. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirala je 1993. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Od 1984. godine radi na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci, gdje je 2013. godine izabrana u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju. Više desetljeća se bavi istraživanjima kognitivnih, metakognitivnih i motivacijskih čimbenika čitanja i učenja, a posljednjih godina učinkom IKT-a na učenje. Objavila je tri knjige, više poglavlja u knjigama međunarodnih renomiranih izdavača i više od 40 znanstvenih radova. Sudjelovala je na više od 80 domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova. Bila je voditeljica sedam znanstvenih projekata. Na projektu Znanstvena provjera učinaka pilot projekta e-škole koji se provodio u okviru Centra za primijenjenu psihologiju Odsjeka za psihologiju bila je ključni istraživač. Također, bila je voditeljica tima Filozofskog fakulteta kao partnera na projektu Obzor 2020 eConfidence u okviru kojeg su se razvile i evaluirale dvije ozbiljne igre. Bila je voditeljica i više stručnih projekata na Sveučilištu u Rijeci. Bila je glavna urednica časopisa Psihologijske teme, a sada je članica uredništva časopisa European Journal of Psychology of Education. Bila je pročelnica Odsjeka za psihologiju, dugogodišnja predstojnica Katedre za kognitivnu, razvojnu i edukacijsku psihologiju, a obnašala je i dužnost Prodekanice za studijske programe i cjeloživotno obrazovanje Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Prof. Svjetlana Kolić-Vehovec, PhD was born in Rijeka, where she got a degree in psychology at the Faculty of Pedagogy (what is now known as the Faculty of Humanities and Social Sciences). She got her MA in 1988 at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, and she got her PhD in 1993 at the Faculty of Arts in Ljubljana. From 1984 she worked at the Department of Psychology at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka, where she was elected full professor in 2013. For many decades she has researched cognitive, metacognitive and motivational factors for reading and learning, which she expanded onto studying the effects of

ICT on learning. She published three books, multiple chapters in books of renowned Croatian publishers and over 40 research papers. She participated in over 80 domestic and international scientific and vocational conferences. She was the head of seven scientific projects. She was the head researcher at the project Scientific Verification of the Effects of the E-School Pilot Project conducted within the Center for Applied Psychology of the Department of Psychology. She was also the head of the team at the Faculty of Humanities and Social Sciences as partner of the project Obzor 2020 eConfidence within which two serious games were developed and evaluated. She was also the head of multiple vocational projects at the University of Rijeka. She was the head editor for the magazine Psihologijske teme, and now she is the member of the editorial board for European Journal of Psychology of Education magazine. She was head of the Department of Psychology, a long-term head of the Division of developmental, cognitive and educational psychology, and she acted as Vice Dean for study programs and lifelong education at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka.

Prof. dr. sc. Svjetlana Kolić-Vehovec

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Rijeka, Hrvatska

✉svjetlana.kolic.vehovec@ffri.uniri.hr

UVOĐENJE SUVREMENE TEHNOLOGIJE U UČENJE I POUČAVANJE

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) predstavlja neizbježan i sastavni dio suvremenog svijeta kojim je prožet gotovo svaki aspekt ljudskog života. Stoga je neizbježno uvođenje IKT-a i u poučavanje kako bi učenici stekli kompetencije nužne za 21. stoljeće. S druge strane, današnja djeca školske dobi ne mogu zamisliti svoj život bez pametnih telefona, tableta, računala i drugih digitalnih uređaja, pa uvođenje IKT-a u obrazovni sustav možemo smatrati i prilagodbom poučavanja potrebama učenika, ali i načinom njihovog motiviranja za učenje. U predavanju će biti predstavljeni rezultati dvaju projekata usmjerenih na uvođenje i vrednovanje različitih oblika korištenja IKT-a u učenju i poučavanju. Pilot projekt e-Škole proveo je CARNET od 2016 do 2018. godine s ciljem jačanja kapaciteta osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovnog sustava u Hrvatskoj za osposobljavanje učenika za tržište rada, daljnje školovanje i cjeloživotno učenje. U okviru projekta, 151 škola (101 OŠ i 50 SŠ) je opremljena različitim uređajima, a nastavnici su educirani za korištenje tih uređaja i različitih aplikacija u suvremenom pristupu učenju i poučavanju. Centar za primijenjenu psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci proveo je veliko istraživanje učinaka pilot projekta na uzorcima učenika te nastavnog i administrativnog osoblja škola uključenih u projekt. Dobiveni rezultati temelj su za smjernice za dalje uvođenje IKT-a u hrvatski obrazovni sustav. U okviru projekta eConfidence (Obzor 2020) provedenog od 2016. do 2018. godine ispitane su mogućnosti upotrebe ozbiljnih igara s ciljem promjene ponašanja učenika osnovne škole. Konstruirane su dvije ozbiljne igre, jedna usmjerena na prevenciju vršnjačkog nasilja, a druga na sigurnu upotrebu interneta. Pilot primjena igara provedena je u 10 škola u četiri europske zemlje i igre su evaluirane u eksperimentalnom istraživanju. Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao smjernice za konstrukciju ozbiljnih igara koje imaju cilj promjenu ponašanja učenika.

Ključne riječi: informacijsko-komunikacijske tehnologije, poučavanje, učenje, ozbiljne igre

Prof. Svjetlana Kolić-Vehovec, PhD

Faculty of Humanities and Social Sciences University of Rijeka

Rijeka, Croatia

✉svjetlana.kolic.vehovec@ffri.uniri.hr

INTRODUCTION OF CONTEMPORARY TECHNOLOGIES INTO LEARNING AND TEACHING

Information-communication technology (ICT) is an inevitable and crucial part of the contemporary world which imbues almost every aspect of human lives. Therefore, the introduction of ICT is inevitable in teaching in order for the students to gain competences necessary for the 21st century. On the other hand, today's schoolchildren cannot imagine their lives without smartphones, tablets, computers and other digital devices, so the introduction of ICT into the educational system can be considered to be an adjustment of teaching according to the students' needs, but also as a way of motivating the student to learn. In the lecture, the results of two projects focused on the introduction and assessment of various forms of ICT use in learning and teaching will be presented. The pilot project e-Škole was conducted by CARNET from 2016 to 2018 with the goal to increase the capacity of elementary and high school education system in Croatia to prepare the students for the workforce, further education, and lifelong learning. Within the project, 151 schools (101 elementary and 50 high schools) were equipped with various devices, and the teachers were trained to use these devices and various applications in the contemporary approach to learning and teaching. The Center for Applied Psychology at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka conducted a large research on the effects of the pilot projects on samples of students and teaching and administrative faculty included in the project. The results are a foundation for guidelines for further introduction of ICT into the Croatian education system. Within the frameworks of the eConfidence project (Obzor 2020) conducted from 2016 to 2018, the possibilities of using serious games with the goal of the elementary school students' behavioral change were researched. Two serious games were constructed, one focused on the prevention of bullying, and the other on the safe Internet use. The pilot application of games was conducted in 10 schools in four European countries and the games were evaluated in an experimental research. The results can serve as guidelines for the creation of serious games intended to change student behavior.

Keywords: information-communication technology, teaching, learning, serious games

Prof. dr. sc. David Šmahel je redovni profesor na Fakultetu društvenih znanosti i Fakultetu računarstva na Masarykovom sveučilištu u Češkoj. Član je Međunarodnog istraživačkog tima za proučavanje interneta i društva (irtis.muni.cz) koje proučava socijalno-psihološke implikacije interneta i tehnologije. Trenutni znanstveni interesi su korištenje interneta kod djece i adolescenata, učinci

digitalne tehnologije na dobrobit, online rizici za djecu i adolescente, formiranje online identiteta i virtualnih interpersonalnih veza te online ovisnička ponašanja. Urednik je časopisa *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace* (www.cyberpsychology.eu) i su-autor knjiga *Digital Youth: The Role of Media in Development* (Springer, 2011) i *Digital Technology, Eating Behaviors, and Eating Disorders* (Springer, 2018). Šmahel je objavljivao u više međunarodnih časopisa poput *Developmental Psychology*, *Information, Communication & Society*, *Health Communication*, *Zeitschrift für Psychologie*, *European Journal of Developmental Psychology* i drugih. Također, autor je nekoliko poglavlja u knjigama poput poglavlja u *Encyclopedia of Cyber Behavior*, *Encyclopedia of Adolescence*, *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, *Gesundheit und Neue Medien* i dr.

Prof. David Smahel, Ph.D. is the Professor at the Faculty of Social Studies and Faculty of Informatics, Masaryk University, the Czech Republic. He is member of Interdisciplinary Research Team on Internet and Society (irtis.muni.cz) which researches social-psychological implications of the internet and technology. Current research focuses on adolescents' and adults' internet use, the impact of digital technology on well-being, the online risks of children and adolescents, the construction of online identities and virtual relationships, and online addictive behavior. He is editor of *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace* (www.cyberpsychology.eu) and has co-authored books *Digital Youth: The Role of Media in Development* (Springer, 2011) and *Digital Technology, Eating Behaviors, and Eating Disorders* (Springer, 2018). Smahel also published in several international journals such as *Developmental Psychology*, *Information, Communication & Society*, *Health Communication*, *Zeitschrift für Psychologie*, *European Journal of Developmental Psychology*, and others. He is also author of several book chapters, such as in *Encyclopedia of Cyber Behavior*, *Encyclopedia of Adolescence*, *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, *Gesundheit und Neue Medien* etc.

Prof. dr. sc. David Šmahel

Fakultet društvenih znanosti, Fakultet računarstva, Masarykovo sveučilište
Brno, Češka

✉ smahel@fss.muni.cz

ONLINE RIZICI I MOGUĆNOSTI ZA EUROPSKU DJECU I ADOLESCENTE: RAZVOJNA PERSPEKTIVA

Ovom prezentacijom će se predstaviti online rizici i mogućnosti za europsku djecu iz razvojne perspektive. Zasnivat će se na podacima iz EU Kids Online mreže koja je provela istraživanje od 2017-2019 u 16 europskih zemalja, uključujući Hrvatsku. Reprezentativni uzorak od minimalno 1000 djece u dobi od 9 do 17 godina je prikupljen u svakoj od zemalja. Predstavit će se bazične prevalencije odabranih online rizika i mogućnosti u kontekstu dječjeg i adolescentnog razvoja, a iz odabranih europskih država. Nekoliko povezanih tema će se opisati: online uznemiravanje, zlostavljanje preko interneta, susreti sa strancima online, izloženost pornografskim slikama, seksting, izloženost štetnim web-stranicama, pretjerana upotreba interneta, online aktivnosti poput korištenja interneta za školske zadaće, praćenje vijesti na internetu, posjećivanje stranica društvenih mreža, gledanje videa online i igranje računalnih igrica. Posebna pažnja će biti usmjerena na prekomjernu upotrebu interneta i kako se ova pojava razvijala od 2010. godine. Psihosocijalni prediktori prekomjerne upotrebe interneta će biti predstavljeni. Ukratko, djeca i adolescenti koriste internet na različite načine, u skladu s njihovim dobno-specifičnim razvojnim potrebama. Postoje razlike u rizicima s kojima se susreću djeca različitih dobnih skupina, kao i kroz-kulturalne razlike i specifičnosti između zemalja koje su razmatrane u ovom predavanju.

Ključne riječi: online rizici, online mogućnosti, razvojna perspektiva, Europa

Prof. David Smahel, PhD

Faculty of Social Studies and Faculty of Informatics, Masaryk University,
Brno, Czech Republic

✉ smahel@fss.muni.cz

**ONLINE RISKS AND OPPORTUNITIES FOR EUROPEAN CHILDREN AND
ADOLESCENTS: A DEVELOPMENTAL PERSPECTIVE**

This presentation will introduce current online risks and opportunities for European children from the developmental perspective. It will be based on the data of the EU Kids Online network, which carried out research in 2017-19 in 16 European countries, including Croatia. A representative sample of a minimum of 1,000 children, aged 9 to 17, was collected in each country. Basic prevalences of the selected online risks and opportunities will be presented in the context of child and adolescent development in the selected European countries. Several related topics will be described: online bothering; cyberbullying; meeting strangers online; exposure to sexual images; sexting; exposure to harmful websites; excessive internet use; and online activities, such as using the internet for schoolwork, looking for news online, visiting social networking sites, watching videos online, and playing online games. Special attention will be given to excessive internet use and its development from the year 2010. The psychological predictors of excessive internet use and its development will be presented. To summarise, children and adolescents use the internet in different ways, in line with their age-specific developmental needs. There are differences in the risks which the various age groups encounter; and there are cross-cultural differences and specifics among countries which have to be taken into account.

Ključne riječi: online risks, online opportunities, developmental perspective, Europe

Izv. prof. dr. sc. Tena Velki radi kao izvanredna profesorica iz područja razvojne psihologije te kao prodekanica za znanost na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Studij psihologije završila je 2008. na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Doktorirala je 2012. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a kao jedna od najboljih doktorandica u državi primila je stipendiju Zaklade Adris. 2015. dobila je priznanje Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, za uspješan rad i izniman doprinos radu Fakulteta, 2017. priznanje Hrvatskog psihološkog društva, a 2018. Društveno priznanje „Marulić: Fiat Psychologia“ za osobito vrijedan doprinos razvitku i promicanju hrvatske primijenjene psihologije. Sudjelovala je na preko 60 međunarodnih i domaćih znanstveno-stručnih skupova. Objavila je 40-ak znanstvenih radova te 6 knjiga. Nositeljica je i voditeljica Programa osposobljavanja pomoćnika za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom te poslijediplomskog specijalističkog studija Inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Područjem informacijske sigurnosti i rizičnog ponašanja računalnih korisnika aktivno se bavi zadnjih 5 godina. Pisala je radove i držala predavanja na temu elektroničkog vršnjačkog nasilja, uloge online kompjuterskih igara u nastavi, a sudjelovala je i u organizaciji okruglog stola „Tehnologijom lakše do dječjih prava“. Najznačajniji je doprinos izrada mjernog instrumenata Upitnika znanja i rizičnog ponašanja računalnih korisnika (Velki i Šolić, 2014), jednog od prvih u svijetu koji ispituje ovu problematiku. Tri godine vodila je međunarodni projekt „Centar za sigurniji Internet“ u sklopu kojeg je provela nacionalno istraživanje o rizičnom ponašanju i znanju računalnih korisnika. Kao rezultat projekta sudjelovala je u izradi online softvera temeljenog na Upitnika znanja i rizičnog ponašanja računalnih korisnika, kojim računalni korisnici u odnosu na svoju dobnu skupinu mogu dobiti procjenu vlastite rizičnosti pri online aktivnostima. Također je i glavna urednica sveučilišnog udžbenika Priručnik za informacijsku sigurnost i zaštitu privatnosti (Velki i Šolić, 2018).

Assoc. prof. Tena Velki, PhD works as a professor in the area of developmental psychology and as Vice Dean for science at the Faculty of Education in Osijek. She got her degree in psychology in 2008 at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek. She got her PhD in 2012 at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, and as one of the best PhD students in the country she got a scholarship by Zaklada Adris. In 2015 she got an award from the Faculty of Education for successful work and extraordinary contribution to the work of the Faculty. 2017, award from the CPA 2018 award Marulić: Fiat Psychologia for an especially valuable contribution to the development and promotion of Croatian applied psychology. She participated in over 60 international and domestic scientific and vocational conferences. She published around 40 papers and 6 books. She is the head for the Training Program for Class Assistants for Children with Developmental Disabilities and Persons with Disabilities and Specialist program "Inclusive education". She has actively researched the area of information security and risky behavior of computer users for the last 5 years. She wrote papers and held lectures on the topic of cyberbullying among peers, the role of online computer games in classes, and she participated in the organization of round table „Technology - easier way to children rights “. Her most significant contribution is the creation of "Users' Information Security Awareness Questionnaire" (UISAQ, Velki & Šolić, 2014),, one of the first in the world to test this problematic. She led an international project "Safer Internet Centre Croatia" for three years, within which she conducted a nation-wide research on risky behavior and knowledge of computer users. As a result of the project she participated in the creation of an online software based on "Users' Information Security Awareness Questionnaire" (UISAQ), with which computer users, based on their age group, can get an evaluation of their own risks during online activities. She is also the head editor of Handbook for Information Security and Privacy (Velki & Šolić, 2018)

Izv. prof. dr. sc. Tena Velki

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku
Osijek, Hrvatska
✉ tvelki@foozos.hr

RIZIČNA PONAŠANJA RAČUNALNIH KORISNIKA U DIGITALNOM SVIJETU

Današnje digitalno doba uzrokovalo je da takozvani virtualni svijet postane stvaran dio fizičkog svijeta. Sveprisutnost interneta u poslovnom i privatnom životu sve više obuhvaća i sve veći dio postojećega fizičkog svijeta ulazeći u sva područja čovjekova života. Iako digitalno doba donosi mnogobrojne prednosti, prvenstveno u puno bržoj i lakšoj razmjeni informacija, nužno je sagledati i neke negativno posljedice digitalne revolucije. Nove napredne digitalne tehnologije omogućuju razvoj novih usluga u javnoj informacijsko-komunikacijskoj mreži što pogoduje naglom razvoju informacijskog društva. Trend je ovog razvoja personalizacija, koja omogućuje proizvođačima novih aplikacija bolju uslugu prilagođenu svakom pojedinom krajnjem korisniku. Iako personalizacija omogućuje bolju uslugu, ona od korisnika istovremeno zahtjeva otkrivanje znatne količine osobnih podataka što može dovesti do povrede privatnosti. Mogućnost otuđenja digitalnih podataka, krađa identiteta, bankovnih računa, društvenih profila, itd., zapravo zabrinjava svaku osobu koja se koristi u svome radu, ali i svakodnevnim privatnim aktivnostima internetom, bilo da je to preko osobnih ili prijenosnih računala, pametnih mobitela, igračih konzola, pametnih televizora ili nekih drugih uređaja koji omogućavaju pristup internetu. Istraživanja su jasno pokazala kako je sam korisnik, odnosno ljudsko ponašanje, najkritičniji sigurnosni element u informacijskom sustavu. Tek spojem znanja iz dvaju različitih područja, informacijske i komunikacijske te bihevioralne znanosti, dolazimo do prvih pozitivnih pomaka u području informacijske sigurnosti. Razvoj mjernih instrumenata, upitnika koji ispituju stavove, ponašanja i znanja korisnika informacijskih sustava, te softvera koji ciljano uzimaju u obzir i ljudsko ponašanje, tek su u začecima, a najveće nade u zaštiti informacijske privatnosti korisnika upravo se stavljene na informacijske i bihevioralne (psihologe) stručnjake.

Ključne riječi: informacijska sigurnosti, računalni korisnici, rizična ponašanja, informacijska i komunikacijska znanost, bihevioralna znanost

Assoc. prof. Tena Velki, PhD

Faculty of Education J. J. Strossmayer University of Osijeku

Osijek, Croatia

✉ tvelki@foozos.hr

RISKY BEHAVIORS OF COMPUTER USERS IN THE DIGITAL WORLD

Today's digital age caused that the so-called virtual world becomes an actual part of the physical world. The omnipresence of the Internet in professional and personal life encompass more and more of the existing physical world by entering all areas of a person's life. Although the digital age has come with many advantages, primarily for a much faster and easier exchange of information, it is necessary to look at some of the negative consequences of a digital revolution. New advanced digital technologies enable the development of an information society. The trend of this development is personalization, which enables the manufacturers of new applications a better service adjusted to each individual final user. Although personalization enables better service, it also demands the users to reveal a significant amount of personal information which can lead to privacy violations. The possibility of stealing digital information, identity theft, bank account theft, social profile theft etc. are a real concern to every person using the Internet in their work, as well as all sorts of private activities, be it on personal computers or laptops, smartphones, game consoles, smart televisions or some other devices which enables access to the Internet. Research has clearly shown that user, more precisely, human behavior, is the most critical safety element in the information system. Only by connecting knowledge from two different fields, information and communication and behavioral science, we reach first positive shifts in the area of information security. The development of measuring instruments, questionnaires which examine the attitudes, behavior and knowledge of users of information systems, and software which targets and takes into account human behavior are still in its early stages, and the greatest hopes for protection of information privacy of the users are placed on information and behavioral (psychologists) experts.

Keywords: information security, computer users, risky behaviors, information and communication science, behavioral science

SIMPOZIJI

Kuda ide sport u 21. stoljeću? <i>Voditeljica: Renata Barić</i>	31
Klinička psihologija u digitalno doba <i>Voditeljica: Nataša Jokić Begić</i>	37
Teorija problematičnog ponašanja i rizična ponašanja u digitalnom svijetu <i>Voditeljica: Ivana Duvnjak</i>	43
7. simpozij penološke psihologije Internet i digitalne tehnologije iz perspektive zatvorskog sustava <i>Voditeljica: Ana Jadrešin</i>	49
Odrednice stavova prema različitim stigmatiziranim skupinama <i>Voditeljica: Barbara Kalebić Maglica, diskutantica: Ana Kurtović</i>	55
Polazak u školu u digitalnom dobu <i>Voditeljica: Marina Kotrla Topić</i>	61
Informacijsko komunikacijske tehnologije kao kontekst i čimbenik razvoja i psihičke dobrobiti djece i adolescenata <i>Voditeljica: Gordana Kuterovac Jagodić</i>	67
Simpozij Sekcije za ekološku psihologiju <i>Voditelj: Tvrtko Maras</i>	73
Rizično i problematično ponašanje u digitalnom svijetu <i>Voditeljica: Daniela Šincek, diskutantica: Tajana Ljubin Golub</i>	79
XXVII. Vojnopsihologijski simpozij: „Profesor Želimir Pavlina“ <i>Voditeljica: Ida Šintić Verem, diskutantica: Amalija Petrić</i>	85

Simpozij KUDA IDE SPORT U 21. STOLJEĆU?

Voditeljica: Renata Barić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

✉renata.baric@kif.hr

Od antičkih vremena pa do današnjih dana čovjek se bavio sportom. Mijenjaju se sportovi, mijenja se tehnologija treninga, osuvremenjuje oprema i metode rada, pomiču se granice sportskih rezultata i tjelesne izvedbe, a mijenjaju se i vrijednosti povezane sa sportom. Moderni sport odavno je prerastao okvire igre i zabave, okrenuo se prema buisnessu i znanosti, a takav zaokret prate i sportski rezultati zbog kojih se uvode različiti noviteti u sportsku pripremu. Paralelno, moderni sport prate sve češće i neki negativni fenomeni. O svemu ćemo tome raspravljati u okviru ovog simpozija. Prezentirat će se mogućnost korištenja nekih novih tehnologija u svrhu poboljšanja sportskih performansi i postizanja rezultata. Raspravljat ćemo o doprinosu tehnologije virtualne stvarnosti u sportskom treningu te tehnika neurofeedbacka u psihološkoj i sportskoj pripremi sportaša. Nadalje, prikazat ćemo neke negativne fenomene vezane uz moderni sport, poput ovisnosti o vježbanju koja se javlja i u natjecateljskom i u rekreativnom sportu, te ćemo prikazati neke faktore koji ovisnosti o vježbanju pridonose. Raspravljat ćemo i o motivaciji i to iz perspektive atribucijskih procesa koji mogu, dugoročno gledano, dovesti do pada i nezadovoljstva te odustajanja, ili jačati samopouzdanje i ustrajnost sportaša.

Želimo li razumjeti sport kao društveni i psihološki fenomen važno je sagledati ga u svjetlu aktualnog trenutka ne bismo li bolje razumjeli same sportaše i različite faktore koji na njihov sportski uspjeh djeluju, te im na taj način, kao stručnjaci mogli učinkovitije pomoći.

Ključne riječi: psihologija sporta, tehnologija, negativni fenomeni modernog sporta, atribucije

PRIKAZ RADA SPORTSKIH PSIHOLGINJA U VATERPOLO KLUBU

Nataša Stefanovski, Vedrana Radić Brajnov

✉ sportska.psihologija@gmail.com

Prikaz rada sportskih psihologinja u vaterpolo klubu Prikaz se odnosi na rad dvije sportske psihologinje u vaterpolo klubu. Suradnja je započeta početkom sezone 2018./2019. Nakon uvodnog razgovora sa članovima Uprave i uvida u trenutno stanje i potrebe kluba, psihologinje su imale mogućnost kreiranja svoga rada. U ovom izlaganju prikazan je model rada sa sportašima različitih uzrasta (kako s mlađim kategorijama tako i sa seniorima) prema periodizaciji psihološke pripreme sportaša. Obzirom na značaj i važnost uloge trenera u radu sa sportašima, u prikazu se govori i o oblicima suradnje s trenerima kluba. Suradnja se odvijala u nekoliko smjerova: edukacija grupe trenera, supervizija njihovog rada, te individualne konzultacije. Kako je riječ o grupnom sportu naglasak je na motivacijskoj klimi u ekipi i timskoj kohezivnosti. Poželjnu motivacijsku klimu psihologinje su poticale kroz podučavanje trenera, te različite aktivnosti na radionicama sa sportašima. Obzirom da je uloga sportskog psihologa pomaganje u oblikovanju poželjnih obrazaca motivacijske klime; rad sportskih psihologinja je usmjeren na unaprjeđenje komunikacije i interpersonalnih odnosa u klubu s ciljem postizanja kvalitete i uspješnosti.

Ključne riječi: motivacijska klima, kohezivnost, psihološka priprema sportaša

PRIMJENA VIRTUALNE STVARNOSTI U RADU SA SPORTAŠIMA; PRAKSA I PERSPEKTIVA

Sonja Krnjeta Ivanović, Matea Karlović

Kineziološki fakultet u Zagrebu

✉sonja.krnjeta.ivanovic@kif.hr; ✉mateakarlovic@gmail.com

Virtualna stvarnost (VR) u zapadnim se zemljama već uvelike koristi kao psihoterapijska tehnika prvenstveno u radu s osobama s anksioznim poremećajima, fobijama te PTSP-om, a svoju primjenu pronašla je i u liječenju poremećaja hranjenja, u palijativnoj skrbi, rehabilitaciji, te kontroli boli. Najviše se provodi u sklopu kognitivno-bihevioralne psihoterapije. No, može li se tehnologija virtualne stvarnosti koristiti, ne samo kao sredstvo rješavanja nekog psihološkog nedostatka, već kao sredstvo za usavršavanje već razvijenih sposobnosti, npr. kod sportaša? Prema literaturi, virtualna stvarnost se od strane sportskih psihologa koristi najviše na planu razvoja i treniranja perceptivno-kognitivnih vještina sportaša, dok je za ostalu primjenu još uvijek uglavnom u eksperimentalnoj fazi, a koristi se još i na području motivacije i samopouzdanja u sportu; manipulacijom ishoda stvaramo pozitivniji stav sportaša o vlastitoj izvedbi što pospješuje vjeru u sebe. Primjenu VR također možemo preuzeti iz već spomenutog područja rada s anksioznim osobama u svrhu kreiranja natjecateljske situacije koja izaziva visoku razinu anksioznosti, kako bismo optimizirali stupanj anksioznosti potreban za sportsku izvedbu. Prednosti korištenja VR su brojne; od približavanja sportskih terena i specifičnih natjecateljskih situacija sportskom psihologu, do mogućnosti rada na daljinu što bi zbog česte odsutnosti sportaša moglo olakšati kontinuitet u radu, a samim time i uspješnost tretmana. Osim praktične primjene, VR ima veliki potencijal u primjeni u svrhu prikupljanja eksperimentalnih podataka, ne samo na području psihologije sporta. Vrlo česta zamjerka i prepreka u korištenju VR jest (pre)visoka cijena te problem uključivanja još jedne struke u proces. Kreiranje VR zahtjeva angažman cijelog tima za razvoj aplikacije; 1 dizajnera, 1 do 2 'Quality assurance' inženjera, te nekoliko 'developer'. Mnogo prepreka koje se javljaju pri samoj pomisli korištenja VR u radu psihologa obeshrabuju nas da se razvijamo u ovom smjeru, ali s druge strane, razvoj tehnologije ide u smjeru približavanja ovakve tehnologije ne-informatičarima te mnogo prihvatljiviju cijenu izrade. U doba ekspresnog razvoja aplikacija i start-upova, VR se nameće kao jedna od logičnih područja razvoja. Međusobno nadopunjavanje psiholoških i tehnoloških dostignuća može nam pomoći da u radu sa sportašima budemo što uspješniji. Ovaj rad pružit će detaljan osvrt na trenutnu primjenu VR u radu sportskih psihologa, ali i na potencijalna područja korištenja kao i na brojne prepreke koje su pridonijele tome da se VR u Hrvatskoj koristi vrlo rijetko.

Ključne riječi: virtualna stvarnost, psihologija sporta, tehnologija, bihevioralno-kognitivna terapija

OLIMPIJSKI MOZAK: MOŽE LI SE NEUROFEEDBACK TRETMANOM UNAPRIJEDITI SPORTSKA IZVEDBA?

Matea Karlović, Rebeka Prosoli, Sonja Krnjeta Ivanović

Kineziološki fakultet u Zagrebu

✉mateakarlovic@gmail.com; ✉rebeka.prosoli@kif.hr; ✉sonja.krnjeta.ivanovic@kif.hr

Vrhunski rezultati u suvremenom sportu podrazumijevaju potpunu osobnu predanost sportaša. U kontekstu kontinuiranog, stručno vođenog rada, Budući da danas mnogi sportaši razvijaju svoje fizičke potencijale, tehnička i taktička znanja do maksimuma, psihološke vještine postaju faktor koji najbolje diferencira izvrsne sportaše od talenata koji ipak ostaju nezamijećeni u svijetu sporta. U tom smislu, psihološka je priprema osnovni preduvjet optimalnog integriranja i realizacije svih sposobnosti i vještina koje je sportaš usvojio i postigao. Pritom se koriste različiti postupci s ciljem maksimalnog iskorištavanja i unaprjeđivanja sportaševih osobnih kapaciteta. Potraga za novim metodama razvoja sportaševе funkcionalne koordinacije tijela i uma predstavlja važan zadatak u suvremenoj pripremi sportaša, pri čemu se nastoji ići ukorak s tehnološkim napretkom. Jedna od novijih metoda koja se primjenjuje u ovom kontekstu jest neurofeedback. Neurofeedback (NF) je vrsta biofeedback tretmana, koji podrazumijeva mjerenje električne aktivnosti mozga te simultano davanje povratne informacije o toj aktivnosti, s ciljem uspostavljanja samoregulacije određenog neuralnog supstrata u podlozi specifičnog ponašanja. Smatra se kako su mehanizmi neuroplastičnosti i učenja temelj koncepcije NF-a. U kontekstu primjene NF-a mogu se koristiti različite tehnike praćenja i oslikavanja moždane aktivnosti, najčešće elektroencefalogram (EEG). NF se sve češće koristi u radu sa sportašima, a područje istraživanja njegova utjecaja širi se na različite segmente sportske izvedbe te afektivne i kognitivne ishode kod sportaša. Smatra se da su istraživanja učinkovitosti NF-a u području sporta započela istraživanjem Landersa i suradnika (1991), koji su potvrdili značajan utjecaj NF tretmana na poboljšanje sportske izvedbe strijelaca. No, njegova djelotvornost još uvijek nije znanstveno potvrđena, a mehanizam djelovanja nije dostatno razjašnjen. Rezultati provedenih istraživanja uglavnom su nekonzistentni. Iako postoje ohrabrujući nalazi u opusu istraživanja, brojna metodološka ograničenja prilično otežavaju usuglašeno zaključivanje o uspješnosti NF intervencija u sportu. Ona se odnose na manjkavosti nacrtu u pogledu kontrolne skupine, veličine uzoraka i dr. U kontekstu operacionalizacije NF protokola pronalazi se velika varijabilnost – u pogledu trajanja tretmana, pozicioniranja elektroda, određivanja spektra ciljanih moždanih valova za jačanje/inhibiciju amplituda i dr. Zaključno, za daljnji razvoj područja od presudne je važnosti osmišljavanje i provođenje metodološki snažnih istraživanja, u prvom redu radi procjene efikasnosti NF tretmana te potencijalno maksimaliziranja njegovih učinaka.

Ključne riječi: psihologija sporta, tehnologija, neurofeedback

OVISNOST O VJEŽBANJU U NATJECATELJSKOM I REKREATIVNOM SPORTU

Mario Škegro, Renata Barić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

✉mario.skegro@kif.hr; ✉renata.baric@kif.hr

Suvremena istraživanja i svakodnevna praksa potvrđuju niz pozitivnih učinaka bavljenja sportom i vježbanjem na tjelesnom i na psihološkom planu, ali, ukoliko je pretjerano, vježbanje može izazvati i negativne učinke (Coen i Ogles, 1993). Neka su istraživanja pokazala kako pojedinci koji vježbaju bez granica dođu do stupnja da im vježbanje škodi te postaju ovisni o tjelesnoj aktivnosti (Yates, 1991; Szabo, 1995, 1998, 2000). Fenomen ovisnosti o vježbanju u današnje vrijeme sve je učestaliji u populaciji, a kako na području Republike Hrvatske ovaj fenomen još uvijek nije sustavno istražen, cilj ovog istraživanja bio je objasniti fenomen ovisnosti o vježbanju, faktore koji pridonose razvoju i održavanju ovog tipa ovisnosti, kao i utvrđivanje zastupljenosti ovog fenomena u različitim skupinama sudionika (sportaši i rekreativci). Pored toga ispitane su razlike u ovisnosti o vježbanju s obzirom na spol, dob, uzimanje prehrambenih suplemenata i samopoštovanje. U istraživanju je sudjelovalo 406 sudionika, od čega je bilo 60 žena i 346 muškaraca prosječne dobi 23.5 godina (sd=6.3). 214 sudionika svrstano u kategoriju sportaša, a 192 u kategoriju rekreativaca. S obzirom na ciljeve istraživanja validirana je hrvatska verzija Upitnika ovisnosti o vježbanju (Pasma i Thompson, 1988), koji se sastoji od 20 čestica, a korištena je i metrijski provjerena Skala samopoštovanja (Rosenberg, 1965). Oba mjerna instrumenta su pokazala zadovoljavajuće psihometrijske parametre, a eksploratornom faktorskom analizom Upitnika ovisnosti o vježbanju utvrđena su četiri značajna faktora (Usredotočenost, Frekvencija, Posvećenost i Emocionalna nelagoda). Rezultati su pokazali značajne razlike u ovisnosti o vježbanju s obzirom na konzumiranje prehrambenih dodataka i razinu sportske uključenosti (sportaš/rekreativac), pri čemu sportaši imaju izraženije simptome ovisnosti o vježbanju. Također, pokazalo se kako pojedinci koji konzumiraju prehrambene dodatke imaju izraženije simptome ovisnosti o vježbanju.

Ključne riječi: ovisnost o vježbanju, samopoštovanje, sportaš, rekreativac

KAKO STUDENTI KINEZILOGIJE OBJAŠNjavaju SVOJE USPJEHE I NEUSPJEHE U SPORTU?

Rebeka Prosoli, Renata Barić, Matea Karlović,

Kineziološki fakultet u Zagrebu

✉rebeka.prosoli@kif.hr; ✉renata.baric@kif.hr; ✉mateakarlovic@gmail.com

Uspjeh i neuspjeh dio su svakodnevice sportaša zbog čega je izuzetno zanimljivo i važno razumjeti načine na koji ih objašnjavaju te razloge kojima ih pripisuju. Opisivanjem i objašnjavanjem razloga u pozadini ishoda ponašanja bave se atribucijske teorije. U skladu s time, cilj ovog istraživanja bio je ispitati atribucije uspjeha i neuspjeha studenata kineziologije. Sudionici istraživanja bili su studenti 2. godine Kineziološkog fakulteta u Zagrebu (N=118; Nm=77; Nž=41). Svi sudionici istraživanja bili su aktivno natjecateljski uključeni u sport u nekom periodu svog života, a 43 % njih (N=51) bilo je aktivno uključeno u natjecateljski sport u trenutku provođenja ovog istraživanja. Za mjerenje atribucija korištena je CSGU skala (Coffee i Rees, 2008) koja mjeri atribucije na 4 dimenzije: stabilnost, kontrolabilnost, univerzalnost i globalnost. U ovom istraživanju svaki je sudionik navedenu skalu ispunio dva puta, jednom za svoju najuspješniju i jednom za svoju najmanje uspješnu izvedbu na sportskom natjecanju. Rezultati ukazuju na to da studenti kineziologije svoje uspjehe pripisuju stabilnijim i globalnijim razlozima nego svoje neuspjehe. Nije bilo statistički značajne razlike na dimenzijama kontrolabilnosti i univerzalnosti. Navedeni rezultati ukazuju na donekle različito atribuiranje uspjeha i neuspjeha kod sportaša što može biti korisno za razumijevanje njihovog doživljavanja različitih ishoda u sportu kao i posljedica koje iz toga proizlaze. Ovu je temu svakako potrebno detaljnije istražiti.

Ključne riječi: atribucije, sport, sportaši

Simpozij KLINIČKA PSIHLOGIJA U DIGITALNO DOBA

Voditeljica: Nataša Jokić-Begić^{a,b}

^a - Stručni razred za kliničku psihologiju Hrvatske psihološke komore, ^b - Filozofski fakultet Zagreb

✉ njbegic@ffzg.hr

Internet je nesumnjivo stvorio sasvim novi informacijski krajolik koji oblikuje društvenu stvarnost, a u području mentalnog zdravlja oblikuje vjerovanja o uzrocima psihičkih smetnji i poremećaja, njihovoj pojavnosti i načinima liječenja. Internet je praktičan, jeftin i brz izvor informacija koji omogućuje anonimnost, pruža osjećaj osnaženosti zbog prikupljenih podataka, bolje prihvaćenosti i manje stigmatiziranosti zbog psihičkih smetnji. S druge strane, kvaliteta informacija prikupljenih putem internetskih stranica je upitna. Situacija je dodatno složena uzme li se u obzir da većina mladih ljudi informacije o mentalnom zdravlju prikuplja i dijeli putem foruma i društvenih mreža (Facebook, Twitter) koje omogućuju međusobnu interaktivnu komunikaciju velikog broja sudionika. Istraživanja pokazuju da se informacije o stresu i depresiji vrlo često dijele na forumima i društvenim mrežama, te da se ondje traži socijalna podrška.

U simpoziju će biti prezentirani različiti aspekti odnosa internet i zdravlja. U dva rada će biti prikazan uloga pretraživanja informacija o tjelesnom i mentalnom zdravlju na kiberohondriju (zdravstvena anksioznost potaknuta internetom). Ira Brezak će prikazati rezultate istraživanja o tome tko, što i gdje pretražuje o zdravlju, te kako je to povezano s kiberohondrijom. U drugom izlaganju će biti prikazani rezultati istraživanja studenta i nastavnika na 29. ljetnoj školi koji govore o potencijalno štetnoj ulozi pretraživanja o psihičkom zdravlju na to isto psihičko zdravlje. U trećem izlaganju će Anita Lauri Korajlija izložiti rezultate zanimljivog istraživanja o psihopatološkim karakteristikama korisnika mreže Tumblr. Na pozitivne strane upotrebe interneta u području kliničke psihologije govorit će Ivan Vračić koji će dati prikaz online savjetovanja u okviru savjetovališta Tessa.

U okviru simpozija će biti potaknuta rasprava o pozitivnim i rizičnim učincima interneta u području kliničke psihologije.

Ključne riječi: klinička psihologija, digitalni svijet, mentalno zdravlje, informacije

U ČEKAONICI DOKTORA GOOGLEA

Ira Brezak

Hrvatsko udruženje bihevioralnih i kognitivnih terapija, Zagreb

✉ irabrezak@gmail.com

Pretraživanje zdravstvenih informacija putem interneta postala je vrlo raširena i uobičajena pojava. Unatoč brojnim prednostima lako dostupnih zdravstvenih informacija putem interneta, kao negativni aspekt prepoznata je kiberohondrija. Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati rodne razlike u vrsti pretraživanih zdravstvenih informacija, razlozima pretrage, izvorima informacija te situacijama pretraživanja, povezanost navedenih varijabli s dobi te izraženošću kiberohondrije. Istraživanje je provedeno online metodom snježne grude, na nekliničkom uzorku od 441 punoljetnog sudionika (68% Ž).

Rezultati pokazuju da žene češće pretražuju internet u potrazi za zdravstvenim informacijama, posebno bolestima i simptomima, tretmanima te nuspojavama lijekova, dok u pogledu tuđih bolesti, dijeta i vježbanja nema rodni razlika. Također, žene češće koriste internet kako bi provjerile jesu li njihovi simptomi bezazleni, dok kod ostalih razloga (pronalaženje više informacija o vlastitom zdravlju, ispitivanje stručnjaka te dobivanje podrške od različitih grupa) nije bilo rodni razlika. S druge strane, muškarci češće pretražuju portale i forume, dok za pretraživanje generalnih web tražilica nije bilo razlika u rodu. Žene češće pretražuju informacije samo u prisutnosti simptoma i nakon posjete liječniku. Povezanosti navedenih varijabli s dobi ukazuju na to da mlađi sudionici češće pretražuju informacije o vježbanju i sa svrhom provjere jesu li njihovi simptomi bezazleni. S druge strane, stariji sudionici češće koriste forume kao izvor zdravstvenih informacija. Na upitniku kiberohondrije žene postižu više rezultate od muškaraca. Kiberohondrija je pozitivno povezana s čestinom pretraživanja zdravstvenih informacija putem interneta, posebno o specifičnim bolestima, tretmanima, nuspojavama lijekova i tuđim iskustvima. Također, kiberohondrija je pozitivno povezana sa svim navedenim razlozima i situacijama pretrage. U pogledu izvora informacija, sudionici koji pretražuju generalne web tražilice te forume imaju statistički značajno viši rezultat na upitniku kiberohondrije od onih koji te izvore ne koriste. Izložene su praktične implikacije i ograničenja ovog istraživanja te su dane preporuke za buduća istraživanja.

Ključne riječi: kiberohondrija, čestina pretraživanja zdravstvenih informacija, razlozi pretraživanja, rodne razlike

PRETRAŽIVANJE INTERNETA O PSIHIČKOM ZDRAVLJU – ŠTO ČEŠĆE TO GORE?

29. ljetna škola studenata psihologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu

U Europi svake godine oko 30 % osoba pati zbog psihičkih smetnji te usprkos dostupnoj pomoći, blizu 50% oboljelih od teških psihičkih poremećaja i 75% s blažim psihičkim smetnjama ne dobiva odgovarajuću pomoć. Velik broj ljudi, pogotovo mlađe životne dobi, nakon pojave prvih psihičkih smetnji okreću se internetu kao izvoru podataka. Vrlo često se radi o prvim informacijama o psihičkim poremećajima te se na osnovi njih stvaraju vjerovanja o uzrocima smetnji, njihovom tijeku, načinima pomoći i prognozi. Ova vjerovanja utječu na doživljaj psihičkih stanja, emocionalne reakcije i zdravstvena ponašanja. Iako pretraživanje zdravstvenih informacija na internetu nosi niz prednosti, ono može potaknuti kiberohondriju, odnosno pretjerano ili ponavljano pretraživanje zdravstvenih informacija na internetu potaknuto uznemirenošću i anksioznošću radi zdravlja, a koje samo pojačava takvu uznemirenost i anksioznost. U okviru 29. ljetne škole studenata psihologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu provedeno je istraživanje u kojem je jedan od ciljeva bio ispitati ulogu pretraživanja interneta radi informacija o psihičkom zdravlju i kiberohondrije u intenzitetu sadašnje psihičke uznemirenosti kod sudionika koji su do sada koristili stručnu psihološku pomoć i onih koji nisu. U istraživanju je sudjelovao 631 punoljetan sudionik (75,1% žena). Upitniku se pristupalo online, putem poveznice koja je podijeljena na društvenim mrežama. Rezultati su pokazali da je 37% sudionika tijekom života imalo psihičke teškoće radi kojih se javilo po stručnu pomoć. Ovi sudionici češće pretražuju informacije o psihičkom zdravlju, imaju izraženiju kiberohondriju i sadašnju psihičku uznemirenost u odnosu na skupinu koja nije koristila stručnu pomoć. Obrazac poveznosti donekle se razlikuje u dvjema skupinama. U skupini koja je koristila stručnu psihološku pomoć kiberohondrija potpuno posreduje odnosu između učestalosti pretraživanja o psihičkom zdravlju i sadašnje uznemirenosti, odnosno ove se osobe vrte u začaranom krugu u kojem je češće pretraživanje interneta povezano s intenzivnijom kiberohondrijom, a time i jače izraženom općom psihičkom uznemirenošću. U skupini koja do sada nije koristila stručnu psihološku pomoć učestalost pretraživanja i kiberohondrija imaju samostalni doprinos u objašnjavanju intenziteta sadašnje psihičke uznemirenosti. Dobiveni rezultati imaju važne praktične i spoznajne implikacije koje će biti diskutirane u okviru simpozija.

Ključne riječi: psihičke teškoće, pretraživanje interneta, kiberohondrija, psihološka pomoć, online istraživanje

TKO SE SKRIVA NA TUMBLRU?

Anita Lauri Korajlija ^a, Stela Krotin ^b

^a - Filozofski fakultet u Zagrebu, ^b – Hrabri telefon, Zagreb

✉alauri@ffzg.hr; ✉stela.krotin@gmail.com

Tumblr je anonimna blogerska mreža, koja je, za razliku od Facebooka i Instagrama, usmjerena na sadržaj, a ne na korisnika. Anonimnost koju Tumblr pruža, njegova usmjerenost na sadržaj, i manja razina cenzure čine ovu mrežu popularnom među mladim osobama. Mladi iznose da se na Tumblru mogu „sakriti“ od nadgledanja roditelja i ostale rodbine koja koristi Facebook i Instagram. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti imaju li osobe koje preferiraju Tumblr izraženije patološke osobine od osoba koje preferiraju ostale društvene mreže, te koje su osobine izražene kod osoba koje imaju različite obrasce korištenja Tumblra. Podaci su prikupljeni online upitnikom. Korišteni su upitnik PID-5 za samoprocjenu ličnosti i lista označavanja ponašanja na Tumblru. U istraživanju je sudjelovalo N=481 sudionika, većinom žena u dobi od 18 do 61 godinu (M=21.3 godina; SD=4.30). Rezultati pokazuju da su osobine otuđenosti i psihoticizma izraženije kod korisnika Tumblra nego kod korisnika ostalih mreža, što je u skladu s percepcijom javnosti o korisnicima Tumblra i pretpostavkom da ljudi preferiraju društvene mreže koje odgovaraju njihovoj ličnosti. Osobe s mračnim obrascem korištenja Tumblra najvišima su procijenile svoj negativni afekt, dezinhibiciju i psihoticizam, što je u skladu s očekivanjima o tome da njihova struktura ličnosti upućuje na granični poremećaj ličnosti.

Ključne riječi: društvene mreže, Tumblr, patološke osobine ličnosti, ličnost, poremećaji ličnosti

POGLED IZ POZICIJE 13-GODIŠNJEG ISKUSTVA VODITELJA ONLINE PSIHOLOŠKOG SAVJETOVALIŠTA

Ivan Vračić

Psihološki centar TESA

✉ivan.vracic@gmail.com

Psihološki centar TESA od 2006. ima Internetsko psihološko savjetovalište, sa više od 1000 savjetovanja godišnje (u prosjeku). U vrijeme kad smo počeli internetsko savjetovanje nije bilo često i uobičajeno, a danas je prisutno na svakom koraku.

Voditelj internetskog psihološkog savjetovališta će se osvrnuti na to profesionalno iskustvo, osobine korisnika, tipične probleme s kojima se javljaju.

Kroz tih 13 godina naučili smo nešto o specifičnostima ovog vida psihološke pomoći, naučili smo da je internet vrlo koristan medij za psihološko savjetovanje, ali i to da se i razlikuje od psihološkog savjetovanja uživo i da ima neke svoje specifičnosti i zakonitosti.

S tim iskustvom kritički gledamo na današnju inflaciju online savjetovanja, doživljavamo današnji online psihološki biznis (od strane pružatelja tih usluga) i traženje takvih oblika pomoći od strane korisnika (često i na vlastitu štetu).

Neka od tih iskustava i zaključaka će biti prezentirana u ovom simpoziju.

Ključne riječi: psihološko savjetovalište, internetsko savjetovanje, iskustvo, psihološka pomoć

Simpozij

TEORIJA PROBLEMATIČNOG PONAŠANJA I RIZIČNA PONAŠANJA U DIGITALNOM SVIJETU

Voditeljica: Ivana Duvnjak

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ ividuvnjak@ffos.hr

Teorija problematičnog ponašanja (Jessor, 1987) je sustavna teorija koja se koristila za razumijevanje različitih rizičnih ponašanja (npr. konzumacija droge, seksualno rizično ponašanje i slično). Teorija je usmjerena na tri sustava psihološkog utjecaja, a to su sustav osobnosti, percipirani okolinski sustav i sustav ponašanja koji obuhvaćaju socijalno-psihološke i varijable socijalnog ponašanja. Uz njih, teorija uključuje i pozadinske varijable poput obrazovanja oca i majke. Unutar svakog od eksplanatornih sustava postoji veliki broj varijabli koje se odnose ili na *poticaj* za neko problematično ponašanje ili *kontrolu* istog. One zajedno doprinose nastajanju dinamičkog stanja koje je nazvano *osjetljivost*. Osjetljivost određuje vjerojatnost pojave problematičnog ponašanja. Sve varijable u trima eksplanatornim sustavima mogu se stoga smatrati psihosocijalnim faktorima rizika/zaštite za problematično ponašanje. Varijable koje čine sustav osobnosti predstavljaju socio-kognitivnu razinu i odražavaju društvena značenja i razvojna iskustva. To su vrijednosti, očekivanja, uvjerenja, stavovi i orijentacije prema sebi i drugima – podijeljene su u: a) motivacijsko-poticajne strukture tj. usmjeravanje djelovanja na ponašanje koje je određeno ciljevima (npr. vrednovanje akademskog uspjeha) i očekivanim ishodima (očekivanje istog tog uspjeha); b) struktura osobnih uvjerenja (koja uključuje npr. socijalni kriticizam, ali i varijable poput samopoštovanja) i c) struktura osobne kontrole (npr. tolerancija devijacije u stavovima). Varijable percipiranog okolinskog sustava se odnose na doživljaj podrške, utjecaja, kontrole, modela i očekivanja okoline. Uključuju varijable koje prate je li adolescent više orijentiran na roditelja i obitelj ili je više orijentiran na prijatelje i vršnjake. Između ostalog tu se nalazi podrška od strane roditelja i prijatelja koja u životu adolescenta može imati značajnu ulogu, ali i varijable koje imaju neposrednije djelovanje na problematično ponašanje poput roditeljskog ili vršnjačkog odobravanja ili modeliranja problematičnog ponašanja. Kako je teorija provjeravana uglavnom na tradicionalnim problematičnim ponašanjima, u okviru ovog simpozija će se izložiti radovi koji provjeravaju potencijal različitih aspekata teorije u razumijevanju dva rizična ponašanja u digitalnom svijetu – sekstinga i vršnjačkog nasilja putem interneta. Sukladno navedenom, u prvom radu će Antonela Šreter i Ivana Duvnjak prezentirati vršnjačkog nasilja putem interneta i percipiranog okolinskog sustava, dok će Laura Rancinger i Daniela Šincek prikazati odnos sustava sa sekstingom. Ulogu sustava osobnosti se u svojim radovima pratiti Andrea Štajduhar i Ivana Duvnjak (odnos varijabli ovog sustava s vršnjačkim nasiljem putem interneta) i Leticija Butorac i Daniela Šincek (odnos sa sekstingom). Svi radovi su proizašli iz većeg istraživanja koje je provedeno na uzorku od 584 adolescenta u dobi od 15 do 19 godina.

Ključne riječi: rizično ponašanje, problematično ponašanje, individualna obilježja, percepcija okolinskog sustava, Teorija problematičnog ponašanja

ODOBRAVANJE RIZIČNOG PONAŠANJA, PODRŠKA RODITELJA I PRIJATELJA, VRŠNJAČKI PRITISAK I ČINJENJE NASILJA PUTEM INTERNETA

Antonela Šreter^a, Ivana Duvnjak^b

^a – studentica, Filozofski fakultet u Osijeku; ^b - Filozofski fakultet u Osijeku

✉antonela.sreter@gmail.com; ✉iduvnjak@ffos.hr

Ovo istraživanje je provedeno u svrhu razumijevanja činjenja nasilja putem interneta kod mladih u kontekstu percipiranog okolinskog sustava Teorije problemskog ponašanja. Cilj istraživanja bio je ispitati kako percepcija varijabli okolinskog sustava doprinosi činjenju nasilja putem interneta. Pri tome se pratila percepcija sudionika o sljedećim pojavama u njegovoj okolini: roditeljska (ohrabruju li roditelji adolescenta za uključivanje u aktivnosti koje ga zanimaju, provode li vrijeme s njima te brinu li za njihove osjećaje) i podrška prijatelja (usmjereno na emocionalnu podršku); koliko roditelji i prijatelji odobravaju činjenje nasilja putem interneta, daju li sudionici prednost roditeljima ili prijateljima u usmjeravanju svog ponašanja te koliki vršnjački pritisak da vrše nasilje preko interneta su doživjeli. Provjerene su i spolne razlike u činjenju vršnjačkog nasilja putem interneta. U istraživanju provedenom putem interneta sudjelovalo je ukupno 584 adolescenta u dobi od 15 do 19 godina iz raznih krajeva Republike Hrvatske. Korišteni instrumenti su *Upitnik adolescentskog zdravlja i razvoja* (Jessor, Turbin i Costa, 2002) prilagođen kako bi se odnosio na praćena rizična ponašanja u digitalnom svijetu i *Upitnik o nasilju putem interneta* (UNPI; Šincek, Duvnjak i Milić, 2017; Šincek, Tomašić Humer i Duvnjak, 2015). Muški adolescenti izvještavaju o više nasilnih ponašanja putem interneta. Rezultati hijerarhijske regresijske analize su pokazali da spol, percipirana podrška roditelja te percepcija roditeljskog odobravanja problematičnog ponašanja te vršnjački pritisak objašnjavaju ukupno 16.6% varijance kriterija činjenja nasilja putem interneta. Sudionici koji su doživjeli veći vršnjački pritisak, mladići, oni koji doživljavaju da im roditelji manje pružaju podršku i oni koji više procjenjuju da njihovi roditelji odobravaju činjenje nasilja putem interneta su izjavljivali da čine više nasilje putem interneta. Podaci ukazuju na važnost doživljaja kako vršnjaka (osobito toga koliko mladi doživljavaju da su izloženi pritisku da se rizično ponašaju) i roditelja (ukoliko smatraju da imaju manju podršku i što više misle da njihovi roditelji odobravaju nasilje). U planiranjima intervencija bi, sukladno ovim rezultatima, posebno trebalo usmjeriti pažnju na mladiće koji su izloženi vršnjacima koji od njih zahtijevaju da se nasilno ponašaju, a roditeljska podrška je manjkava te roditelji sami pokazuju odobravanje nasilnog ponašanja putem interneta.

Ključne riječi: činjenje nasilja putem interneta, Teorija problematičnog ponašanja, percipirani okolinski sustav

RODITELJSKA I PRIJATELJSKA KONTROLA I PODRŠKA I SEKSTANJE – MODERIRA LI SPOL NJIHOV ODNOS?

Laura Rancinger^a, Daniela Šincek^b

^a – studentica, Filozofski fakultet u Osijeku; ^b - Filozofski fakultet u Osijeku

✉/laura.rancinger@gmail.com; ✉/dsincek@ffos.hr

Roditelji i vršnjaci su značajan izvor socijalne podrške, a njihova važnost je velika osobito u adolescenciji kada se događaju brojne promjene u svim područjima razvoja. Neke od tih promjena uključuju i veću sklonost rizičnim ponašanjima. Stoga je važno procijeniti i ulogu roditeljske, ali i kontrole ponašanja koju pokazuju prijatelji kojim se želi ponašanje adolescenta usmjeriti prema normativnom. Stoga se ovim radom provjeravalo predviđa li percipirana roditeljska i prijateljska kontrola i podrška uključenost u sekstanje te je ispitana ulogu spola kao moderatora. Za potrebe ovog rada, seksting je određen kao slanje seksualno eksplicitnih poruka te videa i slika (ponašanje u kojem je sudionik aktivan). Istraživanje je provedeno na uzorku od 584 adolescenta u dobi od 15 do 19 godina. Percipirani okolinski sustav ispitani su modificiranom verzijom Upitnika adolescentskog zdravlja i razvoja (AHDQ, Jessor, Costa i Turbin, 2002), a učestalost slanja seksualno eksplicitnih materijala subskalom Upitnika o seksu i tehnologiji (STSQ, National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, 2008). Rezultati hijerarhijske regresijske analize ukazuju da je veća roditeljska podrška povezana s manjim sekstanjem, no ona samostalno objašnjava tek 1% varijance sekstinga. Pokazalo se da se u taj odnos uključuje prijateljska kontrola kao medijator: sudionici koji doživljavaju veću roditeljsku podršku što više percipiraju kontrolu prijatelja, manje sekstaju. S druge strane, što sudionici više percipiraju prijateljski pritisak da sekstaju, oni više i izjavljuju da se tako ponašaju. Spol se pokazao moderatorom samo u odnosu percipirane prijateljske podrške i učestalosti sekstanja, pri čemu s porastom podrške učestalost sekstanja raste kod mladića, dok kod djevojaka nema značajne promjene. Ukupno je model objasnio 14% varijance sekstinga što ukazuje na važnost i drugih varijabli u okviru, ali i izvan okolinskog sustava. Ovi podaci ukazuju da poticanje roditelja da pružaju podršku i usmjeravaju mlade uz povećanu kontrolu prijatelja da se ponašaju u skladu s normama će rezultirati manjim uključivanjem u sekstanje, dok činitelj rizika je doživljeni pritisak vršnjaka da sekstaju te bi djelovanje trebalo usmjeriti na povećanje podrške roditelja i kontrole prosocijalnih vršnjaka, a smanjenje pritiska devijantnih vršnjaka.

Ključne riječi: roditeljska kontrola, roditeljska podrška, prijateljska kontrola, prijateljska podrška, seksting

SAMOPOŠTOVANJE, TOLERANCIJA DEVIJANTNOSTI, PERCIPIRANE ŽIVOTNE PRILIKE I ČINJENJE NASILJA PUTEM INTERNETA KOD MLADIĆA I DJEVOJAKA

Andrea Štajduhar^a, Ivana Duvnjak^b

^a – studentica, Filozofski fakultet u Osijeku; ^b - Filozofski fakultet u Osijeku
✉ andrestajduhar@gmail.com; ✉ iduvnjak@ffos.hr

Sustav osobnosti kao jedan od tri eksplanatorna sustava Jessorove Teorije problematičnog ponašanja stavlja naglasak na pojedinca, njegove vrijednosti, stavove, ciljeve. Sustav je podijeljen u tri podsustava – iz podsustava Motivacijsko-poticajne strukture je u ovom istraživanju praćena percepcija životnih prilika koja naglašava ciljeve koje pojedinac ima i vjerojatnost njihova ostvarenja, iz podsustava osobnih uvjerenja je, u ovom istraživanju, uključeno samopoštovanje, a iz podsustava Struktura osobne kontrole je uključena tolerancija devijantnosti je stav pojedinca koji ukazuje na to da se problematična ponašanja ne smatraju pogrešnima. Stoga se u ovom radu ispitivao odnos činjenja vršnjačkog nasilja putem interneta gore spomenutih varijabli sustava osobnosti, ali i spola i dobi sudionika. U istraživanju je sudjelovalo 584 sudionika (288 muških) u dobi od 15 do 19 godina. Sudionici su putem interneta ispunili modificirani Upitnik adolescentskog zdravlja i razvoja (AHDQ; Jessor, Turbin i Costa, 2002) i Upitnik o nasilju preko interneta (UNPI; Šincek, Tomašić Humer i Duvnjak, 2015; Šincek, Duvnjak i Milić, 2017). Pokazalo se da postoje spolne razlike u činjenju vršnjačkog nasilja putem interneta, pri čemu mladići čine više nasilja. Hijerarhijska regresijska analiza pokazala je kako su spol, dob, tolerancija devijantnosti i percipirane životne prilike značajni prediktori činjenja vršnjačkog nasilja dok se samopoštovanje nije pokazalo kao značajan prediktor činjenja nasilja putem interneta. Što je izraženija tolerancija devijantnosti, to sudionici čine više nasilja, a ona samostalno objašnjava 8,7% varijance činjenja nasilja putem interneta, nakon kontrole dobi, spola, samopoštovanja i percipiranih životnih prilika. Što sudionici smatraju da je vjerojatnije da će ostvariti svoje životne prilike, čine manje nasilja, a nasilje se smanjuje s dobi sudionika (iako je taj efekt malen). Rezultati ukazuju na važnost poticanja optimističnog viđenja ostvarivosti životnih prilika, kao i osobito važnost rada na smanjenju pozitivnih stavova adolescenata, osobito mladića prema činjenju nasilja putem interneta.

Ključne riječi: činjenje nasilja putem interneta, Teorija problematičnog ponašanja, percipirane životne prilike, tolerancija devijantnosti, samopoštovanje

ODNOS SEKSTINGA, TOLERANCIJE DEVIJANTNOSTI I SAMOPOŠTOVANJA

Leticija Butorac^a, Daniela Šincek

^a – studentica, Filozofski fakultet u Osijeku; ^b - Filozofski fakultet u Osijeku
✉ butoracleticija@gmail.com; ✉ dsincek@ffos.hr

Seksting se općenito definira kao slanje, primanje i prosljeđivanje seksualno eksplicitnog materijala koje osobe same stvore (snime, slikaju). U ovom radu je pažnja usmjerena na slanje takvog materijala. Stoga je cilj rada bio ispitati povezanost individualnih karakteristika i sekstinga. U istraživanju je sudjelovalo 584 sudionika adolescentske dobi (15 do 19 godina). Individualne karakteristike koje su se ispitivale bile su samopoštovanje i razina tolerancije na devijantna ponašanja – stupanj u kojem osoba smatra seksting kao problematično ponašanje prihvatljivim, a temelj istraživanja bila je Teorija problematičnog ponašanja (Jessor i Jessor, 1977) koja uključuje spomenute individualne karakteristike. Sudionici su ispunjavali online upitnik u kojem su samopoštovanje i tolerancija devijantnosti ispitani Upitnikom adolescentskog zdravlja i razvoja (AHDQ, Jessor, Costa i Turbin, 2002) u prilagođenoj verziji, dok je učestalost sekstinga ispitana subskalom Upitnika o seksu i tehnologiji (STSQ, National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, 2008). Pokazalo se da su stariji sudionici češće slali seksualno eksplicitne poruke i slike/video uratke. Također, sudionici koji su tolerantniji na devijantna ponašanja češće su se upuštali u seksting. Nije utvrđena statistički značajna povezanost samopoštovanja i učestalosti sekstinga, niti su se mladići i djevojke razlikovali po učestalosti slanja seksualno eksplicitnih poruka i slika/video uradaka. Rezultati su pokazali i da će mladići češće drugima prosljeđivati poruke seksualne konotacije. Sukladno utvrđenom, pokazuje se da je tolerantniji stav prema sekstingu činitelj rizika za slanje sekstova, dok je muški spol činitelj rizika za prosljeđivanje sekstova koje je autor(ica) namijenila samo primatelju. Ovo ukazuje na važnost poticanja odgovornosti i većeg opreza kod adolescenata u odnosu na seksting, ali i ukazuje na potrebu daljnjih istraživanja koja provjeravaju može li se seksting uistinu promatrati kao prototipno rizično ponašanje.

Ključne riječi: seksting, tolerancija devijantnosti, adolescenti, spolne razlike

Simpozij

7. SIMPOZIJ PENOLOŠKE PSIHLOGIJE: INTERNET I DIGITALNE TEHNOLOGIJE IZ PERSPEKTIVE ZATVORSKOG SUSTAVA

Voditeljica: Ana Jadrešin

Ministarstvo pravosuđa, Centar za dijagnostiku u Zagrebu, Zagreb

✉ ana.jadresin@uzs.pravosudje.hr

Ekspanzivni razvoj interneta i digitalnih tehnologija omogućio je njihovu inkorporaciju u gotovo sva polja ljudskog djelovanja. Paralelno s time razvijaju se i mogućnosti njihove zlouporabe, uključujući i činjenje kaznenih djela – što je tema prva dva usmena izlaganja u sklopu ovog Simpozija. Prvo izlaganje, „Tamna strana interneta: povezanost digitalne tehnologije i kriminala“ (Mustapić, Jadrešin) bavi se kompjuterskim kriminalitetom, njegovim odrednicama i vrstama, te donosi pregled zlouporabe digitalne tehnologije na svjetskoj razini, s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku. U drugom izlaganju, „Kaznena djela počinjena putem interneta u Hrvatskoj – prikaz slučajeva“ (Jadrešin, Damjanović) bit će prikazani slučajevi zatvorenika koji su prošli dijagnostičku obradu u Centru za dijagnostiku u Zagrebu – koji su kaznena djela iskorištavanje djece za pornografiju i upoznavanje djece s pornografijom počinili zlouporabom interneta i digitalne tehnologije, te slučaj zatvorenika koji je kazneno djelo neovlaštene proizvodnje i prometa drogama počinio putem dark web-a. Treće izlaganje, Programi razvoja roditeljskih kompetencija i Pilot projekt "Video - posjete djece zatvorenika" (Puljić, Sladić) donosi pregled tretmanskih programa za zatvorenike s ciljem razvoja roditeljskih kompetencija (program Roditeljstvo) te očuvanja i osnaživanja kontakta roditelja u zatvoru i njihove djece (programi Neprekinuta veza i Čitateljski program), uz poseban naglasak na Pilot projekt „Video - posjete djece zatvorenika“ u realizaciji kojeg se koristi video - konferencijska platforma na principu „virtualnih soba“. Posljednje izlaganje, „Važnost međuresorne suradnje za uspješnu resocijalizaciju i rehabilitaciju - prikaz slučaja“ (Knjižek, Brašnić, Mirčeta Mikulić) vraća fokus na nužnost međuresorne suradnje kroz prikaz slučaja osuđenika na uvjetnom otpustu koji je obzirom na vrstu kaznenog djela procijenjen kao visokorizičan – s naglaskom na uspješnu suradnju probacijske službe sa Županijskim sudom, policijom, Centrom za socijalnu skrb i Službom za podršku žrtvama i svjedocima, s ciljem povezivanja radi pravovremene razmjene informacija i zaštite žrtava te prepoznavanja potencijalnih rizičnih situacija, odnosno kvalitetne resocijalizacije počinitelja kaznenih djela korištenjem svih dostupnih resursa u zajednici.

Ključne riječi: zatvorski i probacijski sustav, digitalna tehnologija, kompjuterski kriminalitet

TAMNA STRANA INTERNETA: POVEZANOST DIGITALNE TEHNOLOGIJE I KRIMINALA

Jelena Mustapić^a, Ana Jadrešin^b

^a - Kuwait Counseling Center, Al-Hamra Business Tower, Sharq, Kuwait, ^b -
Ministarstvo pravosuđa, Centar za dijagnostiku u Zagrebu, Zagreb
✉ j Jelena.mustapic@fastmail.co.uk; ✉ Ana.jadresin@uzs.pravosudje.hr

Razvoj i širenje informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) u posljednja tri desetljeća utjecao je na gotovo svaku sferu suvremenog života, te ga učinio jednostavnijim i učinkovitijim. Digitalna tehnologija omogućuje pristup nepreglednom izvoru informacija, zabave i znanja, bez obzira na zemljopisnu lokaciju i vremensku zonu. Digitalna tehnologija ima golem potencijal za širenje dometa i unapređenje kvalitete obrazovanja, dok digitalna ekonomija otvara nova tržišta i stvara nova radna mjesta. Također, digitalne tehnologije sve se više koriste kako bi pomogle jednoj od najugroženijih skupina na svijetu – djeci, naročito onoj koja su pogođena humanitarnim krizama. Istovremeno, brzi razvoj digitalnih tehnologija pogoduje širenju različitih kriminalnih aktivnosti, što predstavlja globalni problem. Kompjuterski kriminalitet obuhvaća sva kaznena djela koja se vrše posredstvom kompjuterskog sistema ili mreže, u kompjuterskom sistemu ili mreži, ili protiv kompjuterskog sistema ili mreže u namjeri da se pribavi određena korist ili da se drugome nanese kakva šteta. Europska konvencija o kompjuterskom kriminalitetu definira četiri kategorije kaznenih djela počinjenih u digitalnom prostoru: djela protiv povjerljivosti, integriteta i dostupnosti kompjuterskih podataka i sistema, djela vezana za kompjutere, djela vezana za sadržaje i djela vezana za kršenje autorskih prava. Druge podjele uključuju podjelu na politički i ekonomski kompjuterski kriminalitet, proizvodnju i distribuciju nedozvoljenih i štetnih sadržaja, te povrede cyber privatnosti. Neki od primjera načina na koje kriminalci iskorištavaju tehnologiju uključuju jednostavno praćenje društvenih mreža i aktivnosti korisnika, zlostavljanje, iznude i ucjene putem društvenih mreža, neovlašteno mijenjanje podataka i/ili programa u svrhu krivotvorenja isprava i ovjeravanja neistinitog sadržaja, stvaranje i širenje virusa i malicioznog softwarea, hakiranje i krađu osobnih podataka korisnika, proizvodnju, distribuciju i dijeljenje dječje pornografije, korištenje bespilotnih letjelica za krijumčarenje droge, te mnoge druge. Ovaj rad donosi pregled zlouporabe digitalne tehnologije na svjetskoj razini, s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku, u svrhu poticanja rasprave o poboljšanjima aktualnih zakonskih regulativa vezano uz prezentiranu problematiku, te educiranja djece i mladih o potencijalnim opasnostima interneta.

Ključne riječi: digitalna tehnologija, kompjuterski kriminalitet, Republika Hrvatska

KAZNENA DJELA POČINJENA PUTEM INTERNETA U HRVATSKOJ – PRIKAZ SLUČAJEVA

Ana Jadrešin, Senka Damjanović

Ministarstvo pravosuđa, Centar za dijagnostiku u Zagrebu, Zagreb

✉ ana.jadresin@uzs.pravosudje.hr; ✉ senka.damjanovic@uzs.pravosudje.hr

U današnje vrijeme svjedoci smo kontinuiranog razvoja digitalnih tehnologija i interneta, kao i njihove inkorporacije u gotovo sva polja ljudskog djelovanja s ciljem povećanja efikasnosti i dostupnosti te ubrzavanja komunikacije i razmjene podataka. Srazmjerno tome rastu i mogućnosti njihove zlouporabe, uključujući i činjenje kaznenih djela putem interneta. Djeca i mladi su vrlo ranjiva skupina; uz cyberbulling (vršnjačko nasilje među djecom i mladima preko interneta), često su žrtve seksualnog nasilja od strane odraslih osoba koje s njima stupaju u kontakt putem lažnih profila na društvenim mrežama. U pravilu im počinitelji, vješto manipulirajući maloljetnim žrtvama, prosljeđuju pornografski materijal s interneta ili vlastiti, te traže oštećenike da im pošalju vlastite snimke i fotografije, kojima ih kasnije ucjenjuju kada žrtve odluče prekinuti odnos. Naravno, na isti način se ucjenjuju i odrasli oštećenici, no oni su ipak daleko manje vulnerabilna skupina od djece i maloljetnika. Zadnjih godina je broj počinitelja upravo takvih kaznenih djela koji su prošli dijagnostičku obradu u Centru za dijagnostiku u Zagrebu u porastu. Istovremeno, broj počinitelja kaznenih djela putem dark web-a koji su prošli obradu u Centru za dijagnostiku u Zagrebu ostaje malen – što je barem dijelom odraz činjenice da im je na dark net-u teže ući u trag. U predmetnom usmenom izlaganju bit će prikazani slučajevi zatvorenika koji su kaznena djela iskorištavanje djece za pornografiju i upoznavanje djece s pornografijom počinili zlouporabom interneta i digitalne tehnologije, te slučaj zatvorenika koji je kazneno djelo neovlaštene proizvodnje i prometa drogama počinio putem dark web-a. Cilj izlaganja je ukazati na neke od rizika zlouporabe interneta i digitalne tehnologije, te potaknuti raspravu o efikasnijim modelima prevencije i edukacije šire javnosti i potencijalnih oštećenika, te tretmana i praćenja počinitelja kaznenih djela.

Ključne riječi: zatvorenici, počinitelji kaznenih djela, zlouporaba interneta, dark web

PROGRAMI RAZVOJA RODITELJSKIH KOMPETENCIJA I PILOT PROJEKT "VIDEO - POSJETE DJECE ZATVORENIKA"

Vera Puljić, Sanja Sladić

Zatvor u Zagrebu, Zagreb

✉ vera.puljic@uzs.pravosudje.hr; ✉ sanja.sladic@uzs.pravosudje.hr

Zatvor u Zagrebu već šestu godinu za redom održava program razvoja roditeljskih kompetencija RODITELJSTVO, te programe za očuvanje i osnaživanje kontakta roditelja u zatvoru i njihove djece – Nprekinuta veza i Čitateljski program. Na temelju Sporazuma UNICEF-a i Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske o pružanju podrške zatvorskom sustavu radi zaštite i unaprjeđenja prava djece zatvorenika uz podršku provedbenog partnera Udruga RODA od siječnja 2019. godine se provodi i Pilot projekt „Video - posjete djece zatvorenika“. Ovim programima zatvorenici se omogućuje stjecanje odgovarajućih kompetencija u ostvarivanju najvažnije životne uloge – roditeljstva. Programom Roditeljstvo promičemo vrijednosti kao što je roditeljska odgovornost i obiteljski odgoj, unapređuje se i podržava potpora obitelji i roditeljska uloga zatvorenika te ublažavaju negativne posljedice izdvojenosti roditelja iz obitelji. Provođenjem programa Roditeljstvo, kao i drugih gore navedenih programa, podržava se psihičko i duševno zdravlje zatvorenika, smanjuje otuđenost članova obitelji i podržava normalni psihofizički razvoj djeteta. S ciljem daljnjeg povećanja kvalitete kontakta djece s njihovim roditeljima koji su u zatvoru započelo se provođenje Pilot projekta „Video posjete djece zatvorenika“. Dakle, uz pomoć modernih tehnologija cilj je ovog Pilot projekta jačanje i očuvanje obiteljskih veza kao jedan od ključnih čimbenika resocijalizacije i pripreme za život na slobodi te ostvarivanje prava djeteta na kontakte s roditeljima. U realizaciji video –posjete koriste se video - konferencijska platforma na principu „virtualnih soba“.

Ključne riječi: zatvorenik, roditelj, dijete, neprekinuta veza, video posjeta

VAŽNOST MEĐURESORNE SURADNJE ZA USPJEŠNU RESOCIJALIZACIJU I REHABILITACIJU - PRIKAZ SLUČAJA

Danijela Knjižek, Ester Brašnić, Marina Mirčeta Mikulić

Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Sektor za probaciju, Probacijski ured Zagreb I, Zagreb

✉ Danijela.Knjižek@pravosudje.hr; ✉ Ester.Brasnic@pravosudje.hr;

✉ Marina.Mirceta@pravosudje.hr

Probacijski službenici u svrhu nadzora i pomoći osuđennicima uspješno surađuju i razmjenjuju podatke s drugim institucijama u zajednici: sudovima, policijom, centrima za socijalnu skrb, zdravstvenim ustanovama, terapijskim zajednicama, nevladinim udrugama, lokalnom zajednicom i sl. Suradnja je osobito važna u resocijalizaciji osuđenika kako bi im se pružila adekvatna pomoć i podrška te kako bi probacijska služba uspješno upravljala rizikom i prevenirala kriminalni recidiv. Kroz prikaz slučaja osuđenika na uvjetnom otpustu koji je, obzirom na vrstu kaznenog djela procijenjen kao visokorizičan, prikazat ćemo primjer uspješne suradnje sa Županijskim sudom, policijom, Centrom za socijalnu skrb i Službom za podršku žrtvama i svjedocima s ciljem povezivanja radi pravovremene razmjene informacija i zaštite žrtava te prepoznavanja potencijalnih rizičnih situacija. Gledajući iz perspektive postpenalnog prihvata osuđenika i njegove resocijalizacije poželjna je podrška obitelji, no u predmetnom slučaju, zasnivanje nove obiteljske zajednice je rizični faktor te je međuresorna suradnja ključna za detekciju kriminogenih potreba i rizika. Istovremeno, uočavanjem osuđenikovih zaštitnih faktora od recidiva i poticanjem na razvijanje istih osnažuje se pojedinac te se usmjerava na pozitivne životne vrijednosti i ponašanja. Iz navedenog proizlazi da su prepoznavanje specifičnosti pojedinca i individualizacija pristupa nužni za uspješno izvršavanje probacijskih poslova i kvalitetnu resocijalizaciju počinitelja kaznenih djela koristeći sve dostupne resurse u zajednici. Upravo su sigurnija zajednica i prevencija recidiva jedan od temeljnih ciljeva probacijske službe.

Ključne riječi: probacija, osuđenici, resocijalizacija, rehabilitacija, međuresorna suradnja

Simpozij ODREDNICE STAVOVA PREMA RAZLIČITIM STIGMATIZIRANIM SKUPINAMA

Voditeljica: Barbara Kalebić Maglica

Filozofski fakultet u Rijeci

✉ bkalebic@ffri.hr

Diskutantica: Ana Kurtović

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ akurtovic@ffos.hr

Negativni stavovi i stigmatizacija prisutni su u društvu prema različitim skupinama ljudi, kao i kod različitih populacija. U ovom simpoziju bit će prikazana četiri rada koja se bave odrednicama stavova ili stigme prema različitim grupama (pretili osobe, migranti, traženje stručne psihološke pomoći) na različitim uzorcima (djeca vrtićke dobi, odrasle osobe, studenti). U prvom radu ispituju se stavovi vrtićke djece prema pretilim vršnjacima te učinci nepromjenjivih (stvarna težina djeteta, temperament) i promjenjivih čimbenika (kontakt s pretilim osobama, vjerovanje o kontrolabilnosti uzroka pretilosti) na te stavove. U drugom radu ispituju se učinci spola, iskustva sa traženjem psihološke pomoći, lokusa kontrole i psihopatoloških simptoma na javnu stigmju prema traženju stručne psihološke pomoći kod studenata. U trećem radu ispituju se odnos spola, javne stigme prema traženju stručne psihološke pomoći i psihopatoloških simptoma na stavove prema traženju stručne psihološke pomoći kod studenata. U četvrtom radu ispituju se osobne (osobine ličnosti) i situacijske (kontakt) odrednice stavova prema migrantima (percepcija društvene prijatnje, percepcija kulturne prijatnje i percepcija zdravstveno-ekonomske prijatnje). Rezultati navedenih istraživanja daju korisne smjernice o čimbenicima koje treba uzeti u obzir pri planiranju intervencija kojima je cilj senzibilizirati javnost kako bi se umanjili negativni i poticali pozitivni stavovi, kao i pomoći stigmatiziranim skupinama u borbi protiv negativnih stavova te boljoj prilagodbi.

Ključne riječi: odrednice stavova, stigmatizirane skupine, stigma

STAVOVI PREDŠKOLSKE DJECE PREMA PRETILIM VRŠNJACIMA

Sara Sečan

Filozofski fakultet u Rijeci

ssecan@uniri.hr

Problem pretilosti sve je izraženiji, ne samo u odrasloj dobi, već i u razdoblju djetinjstva. Pretilost je između ostaloga povezana i s negativnim stavovima, a koji se počinju formirati već u predškolskoj dobi. Vodeći se potrebom da se zaštiti svako stigmatizirano dijete te da ono bude prihvaćeno od strane svojih prijatelja, cilj ovoga istraživanja je ispitati kakva je priroda stavova djece prema pretilim vršnjacima te kakva je uloga relativno nepromjenjivih (stvarna težina djeteta, temperament) i promjenjivih čimbenika (kontakt s pretilim osobama, vjerovanje o kontrolabilnosti uzroka pretilosti) u njihovom oblikovanju. Rezultati dobiveni temeljem ispitivanja vrtičke djece u dobi od 3 do 7 godina pokazuju da djeca imaju konzistentno negativne stavove prema pretiloj figuri, u odnosu na figure prosječne i ispodprosječne tjelesne težine. Pritom je pretila figura opisivana sa više negativnih pridjeva (primjerice lijena, ima malo prijatelja, drugi ju zezaju) te je manje birana kao ona koja se djeci sviđa ili bi je radije imali za prijatelja, odnosno češće je birana kao figura s kojom se djeca ne bi voljela igrati. Što se tiče efekata pojedinačnih čimbenika, dobiveno je da i pretila djeca imaju negativne stavove prema isto tako pretilim vršnjacima. Temperament djeteta kao takav nije pokazao značajan doprinos u objašnjenju stavova prema pretilim vršnjacima, iako je dobiveno da ekstravertiranija djeca imaju pozitivnije stavove prema figurama pretilog izgleda. Također, što se tiče efekta promjenjivih čimbenika, djeca koja pripisuju veći stupanj kontrole nad tjelesnom težinom pokazuju negativnije stavove prema pretilim figurama, dok kontakt djeteta sa pretilim osobama u svakodnevnom životu nema značajnog efekta na oblikovanje stavova prema istima. Dobiveni rezultati će biti komentirani u okviru dosadašnjih teorijskih i empirijskih spoznaja, s naglaskom na moguće intervencije vezane za smanjenje negativnih stavova prema pretiloj djeci već u vrtičkoj dobi.

Ključne riječi: stavovi prema pretilim vršnjacima, indeks tjelesne mase, temperament, kontrola, kontakt

NEKE ODREDNICE JAVNE STIGME PREMA TRAŽENJU STRUČNE PSIHOLOŠKE POMOĆI

Ana Kurtović, Adriana Čorić

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ akurtovi@ffos.hr; ✉ adriana.coric@gmail.com

Negativni stavovi prema osobama sa psihičkim poremećajima te stigma psihičkih poremećaja uvelike je prisutna u društvu, te ima nepovoljne posljedice ne samo na prilagodbu pojedinaca sa psihičkim teškoćama, nego i na njihov tretman. Naime, percepcija javne stigme prema traženju psihološke pomoći pokazuje se kao prepreka traženju psiholoških, te osobito psihijatrijskih tretmana. Stoga je cilj ovog rada bio ispitati doprinose spola, iskustva sa traženjem psihološke pomoći, lokusa kontrole i psihopatoloških simptoma javnoj stigmati prema traženju stručne psihološke pomoći kod studenata. U istraživanju je sudjelovalo 617 studenata različitih sveučilišta u Republici Hrvatskoj. Studenti su popunjavali mjere javne stigme prema traženju stručne psihološke pomoći, lokusa kontrole, psihopatoloških simptoma te dali informacije o spolu i jesu li do sada ikada tražili stručnu psihološku pomoć. Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su da spol predviđa javnu stigmatu prema traženju stručne psihološke pomoći, odnosno da studenti percipiraju javnu stigmatu višom nego studentice, dok iskustvo primanja stručne psihološke pomoći nije pokazalo značajne učinke. Nadalje, eksternalnost je dodatno pridonijela percepciji javne stigme prema traženju stručne psihološke pomoći nakon kontrole učinka spola i to u pozitivnom smjeru. Konačno, psihopatološki simptomi su dodatno pridonijeli varijanci javne stigme nakon kontrole učinka spola i eksternalnosti, također u pozitivnom smjeru. Uključivanjem simptoma u analizu, doprinos eksternalnosti se smanjio iako je i dalje bio značajan, te je naknadno utvrđeno da je učinak eksternalnosti na javnu stigmatu djelomično posredovan psihopatološkim simptomima. Rezultati istraživanja imaju korisne implikacije za senzibilizaciju studenata za traženje psihološke pomoći. Kako naši rezultati sugeriraju da studenti eksternalnog lokusa kontrole percipiraju javnu stigmatu višom, djelomično zbog vlastitih psiholoških problema, to može ukazivati na njihovu povećanu osjetljivost na negativne stavove okoline, što dodatno može otežavati traženje pomoći. S druge strane, javna stigma prema traženju stručne psihološke pomoći može odražavati vlastite negativne stavove prema takvoj vrsti tretmana, što također sugerira nepovoljne učinke eksternalnosti i psihopatoloških simptoma. Prema tome, pri senzibilizaciji studenata, važno je fokusirati intervencije i na neke osobne čimbenike, kao što je lokus kontrole, zajedno s relevantnim informacijama koje mogu korigirati negativne stavove.

Ključne riječi: javna stigma traženja stručne psihološke pomoći, lokus kontrole, psihopatološki simptomi, studenti

ODNOS JAVNE STIGME, PSIHOPATOLOŠKIH SIMPTOMA I STAVOVA PREMA TRAŽENJU STRUČNE PSIHOLOŠKE POMOĆI KOD STUDENATA

Ivana Goretić, Ana Kurtović

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ ivana.goretic@gmail.com; ✉ akurtovi@ffos.hr

Problemi mentalnog zdravlja češći su u studentskoj populaciji nego u općoj populaciji iste dobi. Međutim, istraživanja pokazuju da je manji broj studenata traži i dobije psihološku pomoć, a mnogi odustaju rano tijekom tretmana. Stoga je važno ispitati stavove prema traženju stručne psihološke pomoći, kao i čimbenike koji njima pridonose. Javna stigma prema traženju stručne pomoći jedan je od čimbenika koji otežavaju odluku o traženju pomoći, kao i sam tretman jednom kada se osoba odluči potražiti pomoć. Stoga je cilj ovog istraživanja bio istražiti odnos spola, javne stigme primanja stručne psihološke pomoći, psihopatoloških simptoma i stavova prema traženju stručne psihološke pomoći. Uzorak je činilo 494 studenata iz raznih sveučilišta diljem Republike Hrvatske, a korišteni su Upitnik stavova o traženju stručne psihološke pomoći, Upitnik javne stigme prema traženju stručne psihološke pomoći i Upitnik psihopatoloških simptoma. Rezultati pokazuju da su stavovi prema traženju stručne psihološke pomoći pozitivniji kod studentica, kod studenata koji percipiraju nižu javnu stigmu prema traženju stručne psihološke pomoći, imaju manje psihopatoloških simptoma. Također, ženski spol i niža percepcija javne stigme prema traženju stručne psihološke pomoći predviđa pozitivnije stavove o traženju stručne psihološke pomoći, dok psihopatološki simptomi nisu pokazali značajne učinke nakon kontrole učinka spola i javne stigme. Rezultati sugeriraju da stigma koja prati psihičke probleme i poremećaje, odnosno traženje stručne pomoći vezano uz mentalno zdravlje može otežavati studentima traženje stručne pomoći i podrške.

Ključne riječi: stavovi o traženju stručne psihološke pomoći, javna stigma prema traženju stručne psihološke pomoći, psihopatološki simptomi, studenti

OSOBI NE LIČNOSTI I KONTAKT KAO ODREDNICE STAVOVA PREMA MIGRANTIMA

Barbara Kalebić Maglica

Filozofski fakultet u Rijeci

✉ bkalebic@ffri.hr

Tema migranata i migracijskih kretanja je vrlo zastupljena u Hrvatskoj, ali i svijetu. Budući da rezultati različitih istraživanja pokazuju da su stavovi prema migrantima negativni, cilj je ovoga istraživanja ispitati osobne (osobine ličnosti) i situacijske (kontakt) odrednice navedenih stavova. U istraživanju je sudjelovao 381 sudionik (108 muškaraca i 273 žene) u rasponu dobi od 18 do 80 godina. Sudionici su online ispunjavali upitnike vezane za osobine ličnosti petofaktorskog modela, autoritarnost, učestalost kontakta s migrantima te stavove prema migrantima (percepcija društvene prijateljnosti, percepcija kulturne prijateljnosti i percepcija zdravstveno-ekonomske prijateljnosti). Što se osobina ličnosti tiče, dobiveni rezultati pokazuju da je autoritarnost pozitivan prediktor, a otvorenost za iskustva negativan prediktor percepcije društvene, kulturne i zdravstveno-ekonomske prijateljnosti. Dobiveni rezultati također pokazuju da osobe koje imaju rjeđi kontakt s migrantima imaju veću percepciju kulturne i zdravstveno-ekonomske prijateljnosti. Osim toga, dobiveno je da kontakt moderira odnos između autoritarnosti i percepcije kulturne prijateljnosti, kao i odnos između otvorenosti i percepcije zdravstveno-ekonomske prijateljnosti. Rezultati ovoga istraživanja mogu pomoći u identifikaciji pojedinaca koji imaju izraženije negativne stavove prema migrantima, ali isto tako ukazuju na važnost kontakta u smanjenju negativnih stavova prema ovoj ranjivoj skupini.

Ključne riječi: stavovi prema migrantima, otvorenost za iskustva, autoritarnost, kontakt

Simpozij POLAZAK U ŠKOLU U DIGITALNOM DOBU

Voditeljica: Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Centar Osijek

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

Novija istraživanja ukazuju na zabrinjavajući trend porasta upotrebe digitalnih uređaja u komuniciranju, ali i opuštanju, učenju te izvršavanju svakodnevnih obaveza ne samo kod odraslih, nego i kod vrlo male djece. Nažalost, kada su u pitanju djeca predškolske dobi, porast upotrebe takvih uređaja nije u potpunosti popraćen adekvatnim brojem istraživanja o njihovim mogućim, kako pozitivnim, tako i negativnim utjecajima na zdravlje, kognitivni i socio-emocionalni razvoj.

Cilj ovog simpozija je razmotriti upotrebu digitalnih medija kod djece predškolske dobi, školskih obveznika, kao i njezinu povezanost s obiteljskim literarnim okruženjem te različitim razvojnim ishodima u djece. Podatci prikazani kroz četiri izlaganja rezultat su znanstveno-istraživačkog projekta financiranog od strane Instituta Ivo Pilar. U istraživanju je sudjelovalo 97 djece predškolske dobi, školskih obveznika koji su pristupili testiranju spremnosti za školu u tri osnovne škole na osječkom području te njihovi roditelji, koji su pristali sudjelovati u istraživanju. Djeca su ispunjavala Test spremnosti za školu (Hadžiselimović i sur., 2008), a ispitano je i njihovo poznavanje slova. Roditelji su ispunili posebno pripremljen upitnik kojim su prikupljeni podaci o dječjoj upotrebi digitalnih medija u obiteljskom domu, djetetovom zdravstvenom stanju i socio-emocionalnom razvoju, literarnom okruženju u obitelji, kao i djetetovim digitalnim vještinama.

U prvom izlaganju razmatra se pitanje povezanosti upotrebe tableta i mobitela za zabavu, upotrebe računala i gledanja TV-a kod djece predškolske dobi, različitih aspekata obiteljskog literarnog okruženja te kognitivnog ishoda važnog za kasnije akademsko postignuće, konkretno poznavanja slova.

Usko vezano uz ovu temu je i razmatranje povezanosti upotrebe digitalnih medija kod djece predškolske dobi i spremnosti na školu. Tema je to kojom se bavi sljedeće izlaganje na simpoziju.

Nastavno, sljedeće izlaganje usmjerava se na povezanost upotrebe digitalnih medija i različitih zdravstvenih i socio-emocionalnih aspekata, kod djece predškolske dobi.

Naposljetku, posljednje izlaganje na simpoziju usmjerava se na digitalne vještine djece predškolske dobi, razbijajući mit prema kojem djeca imaju pomalo superiorne vještine kada je riječ o upotrebi digitalnih medija.

Budući da djeca predškolske dobi digitalne medije u najvećoj mjeri upotrebljavaju u okruženju vlastitog doma, nužno je roditeljima osigurati jasne i praktične smjernice u pogledu njihova korištenja, kao i u pogledu njegovanja literarnog okruženja u kojem dijete odrasta. Također, važno je kontinuirano sustavno istraživanje povezanosti upotrebe digitalnih medija prije polaska u školu s kasnijim akademskim, ali i osobnim kognitivnim i socio-emocionalnim ishodima djeteta.

Ključne riječi: predškolska dob, digitalni mediji, spremnost za školu, zdravlje djece, obiteljsko literarno okruženje, digitalne vještine

BORBA IZMEĐU DIGITALNIH MEDIJA I KNJIGE – TKO POBJEĐUJE I S KOJIM POSLJEDICAMA?

Marina Kotrla Topić^a, Marija Šakić Velić^{b,c}, Marina Merkaš^c

^a - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Centar Osijek; ^b - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; ^c - Hrvatsko katoličko sveučilište

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr; ✉ marija.sakic.velic@pilar.hr;

✉ marina.merkas@unicath.hr

Porast upotrebe digitalnih medija među djecom od najranije dobi znanstvenicima je zanimljiv i u kontekstu rastuće zabrinutosti roditelja u pogledu zanemarivanja drugih, „tradicionalnijih“ oblika igre i aktivnosti, do kojeg smatraju da dolazi zbog veće prisutnosti digitalnih medija. Jedna od takvih aktivnosti odnosi se na njegovanje literarnog okruženja u kojem dijete odrasta kroz zajedničku posudbu i kupovinu dječjih knjiga i slikovnica, zajedničko čitanje te razgovor o pročitanim djelima, posjete kazališnim predstavama i sl. Istraživanja pokazuju da djeca digitalne medije uglavnom koriste sami, posebno kada je riječ o interaktivnim sadržajima na medijima s touchscreen tehnologijom poput tableta i mobitela, te da za to vrijeme roditelji obavljaju druge poslove u kućanstvu (Kurichova, 2014). Istodobno, za zajedničko čitanje i razgovor o knjigama, nužno je da roditelj bude prisutan uz dijete koje još ne zna samostalno čitati. Stoga je važno razmotriti pitanje povezanosti količine i svrhe upotrebe digitalnih medija, kao i izraženost literarnog okruženja te njihove povezanosti s kognitivnim ishodima važnim za kasnije akademsko postignuće, konkretno poznavanjem slova.

U provedenom istraživanju roditelji (N=97) su pomoću upitnika procijenili koliko (u satima) dijete koristi tablet ili mobitel za zabavu odnosno igranje igara, pretraživanje Interneta, gledanje videa, pregledavanje društvenih mreža i sl, koliko često koristi računalo te gleda TV. Mjera ukupnog vremena provedenog u svakoj od navedenih aktivnosti tijekom tipičnog tjedna izračunata je tako što je: 1) procjena vremena provedenog u određenoj aktivnosti tijekom tipičnog radnog dana pomnožena s pet, za pet radnih dana u tjednu; (2) procjena vremena provedenog u određenoj aktivnosti tijekom tipičnog dana vikenda pomnožena s dva, za dva dana vikenda; (3) navedene su dvije mjere zbrojene. Za procjenu literarnog okruženja u obitelji primijenjen je Upitnik za procjenu okruženja obiteljske pismenosti (Home Literacy Environment Questionnaire) (Marjanović Umek i sur., 2005). Dječje poznavanje slova ispitano je posebno pripremljenim karticama s velikim tiskanim slovima hrvatske abecede.

Rezultati pokazuju kako djeca koja tijekom uobičajenog tjedna rjeđe upotrebljavaju tablet ili pametni telefon za zabavu i opuštanje, rjeđe upotrebljavaju računalo te čiji roditelji s njima češće prakticiraju interaktivno čitanje, prepoznaju više slova. Također, djeca koja češće gledaju televiziju manje vremena provode s roditeljima u situacijama koje stimuliraju upotrebu jezika.

Ovakvi rezultati upućuju na važnost praćenja vremena koje djeca predškolske dobi provedu upotrebljavajući digitalne medije, kao i kvalitete obiteljskog literarnog okruženja, u kontekstu razvoja ranih predčitalačkih vještina djeteta.

Ključne riječi: digitalni mediji, obiteljsko literarno okruženje, poznavanje slova, predčitalačke vještine

DIGITALNI MEDIJI I SPREMNOST ZA ŠKOLU

Angiada Prskalo^a, Višnja Rudeš-Bogdan^a, Marina Kotrla Topić^b

^a - Osnovna škola Svete Ane u Osijeku; ^b - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Centar Osijek

✉ angiadakevric@yahoo.com; ✉ visnja.rudes-bogdan@skole.hr;

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

Upravo zbog stalnog porasta upotrebe digitalnih medija među djecom od najranije dobi, ali i zbog promjena u načinu njihove upotrebe, nužno je kontinuirano pratiti kako je takva upotreba povezana s dječjim kognitivnim ishodima, primjerice spremnosti za školu, kao i s kasnijih obrazovnim postignućima. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost upotrebe različitih digitalnih medija i spremnosti za školu kod djece predškolske dobi, školskih obveznika.

Spremnost za školu definira se kao socijalna, emocionalna i kognitivna spremnost djeteta za osnovnoškolsko obrazovanje. U ovome istraživanju usmjeravamo se na kognitivnu komponentu spremnosti za školu, koja se očituje u grafomotoričkim vještinama, logičkom rezoniranju te poznavanju slova. Naime, ranija istraživanja pokazuju kako su grafomotoričke vještine značajan prediktor kasnijih intelektualnih sposobnosti, logičko rezoniranje povezano je s matematičkim učenjem kod šestogodišnjaka, a poznavanje slova snažan je prediktor kasnijih čitalačkih vještina.

Djeca, sudionici istraživanja (N=97), su u sklopu uobičajenog postupka testiranja ispunjavala Test spremnosti za školu (Hadžiselimović i sur., 2008), koji osim ukupnog rezultata nudi i zasebne podatke o grafomotoričkim vještinama te sposobnosti logičkog rezoniranja. Dječje poznavanje slova ispitano je posebno pripremljenim karticama s velikim tiskanim slovima hrvatske abecede.

Roditelji (N=97) su pomoću upitnika procijenili koliko dijete koristi određene digitalne medije u određene svrhe, zasebno za radne dane u tjednu i za dane vikenda (u satima): (a) Upotrebljava računalo; (b) Igra igre uz pomoć neke igraće konzole; (c) Koristi tablet ili mobitel za igranje igara, pretraživanje Interneta, gledanje videa, pregledavanje društvenih mreža i sl.; (d) Gleda TV ili DVD.

Rezultati pokazuju kako postoji blaga, ali značajna negativna povezanost vremena kojeg dijete provede koristeći računalo tijekom prosječnog radnog dana i njihovog ukupnog rezultata na testu spremnosti za školu (Spearman $\rho = -.207$, $p = .046$). Drugim riječima, djeca koja tijekom tjedna provode više vremena upotrebljavajući računalo pokazuju nižu razinu spremnosti za školu. Nadalje, postoji također blaga, ali značajna negativna povezanost upotrebe tableta tijekom radnog dana i poznavanja slova (Spearman $\rho = -.254$, $p = .015$), što nam govori da djeca koja tijekom radnog dana češće koriste tablet poznaju manje slova hrvatske abecede.

Ovakvi rezultati ukazuju na važnost koju upotreba digitalnih medija u predškolskoj dobi može imati kada je u pitanju kognitivna komponenta spremnosti djece za školu. Daljnja istraživanja trebala bi svakako obuhvatiti i socio-emocionalni aspekt spremnosti za školu.

Ključne riječi: spremnost za školu, digitalni mediji, poznavanje slova

ŠTO PREDŠKOLCI RADE ON-LINE I KAKO TO UTJEČE NA NJIHOVO ZDRAVLJE?

Marina Perković Kovačević^a, Marija Šakić Velić^{b,c}

^a - KBC Osijek; ^b - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, ^c - Hrvatsko katoličko sveučilište

✉ marina.perkovic@gmail.com; ✉ marija.sakic.velic@pilar.hr

Cilj ovog istraživanja je ispitati povezanost upotrebe digitalnih medija u različite svrhe s različitim zdravstvenim te socio-emocionalnim ishodima.

Roditelji (N=97) su uz pomoć skale od 1 (Nikada) do 5 (Vrlo često) procijenili koliko često dijete općenito koristi digitalne medije za specifične aktivnosti: igranje igara ili korištenje aplikacija za zabavu, pretraživanje Interneta vezano uz tematiku koja ga zanima, gledanje TV programa, gledanje YouTube isječaka, slušanje glazbe, stvaranje fotografija, videa, glazbe, posjet društvenim mrežama, komunikaciju s prijateljima i članovima obitelji (Skype, Viber, Whatsupp), igrane edukativnih igara (učenje slova ili brojeva, učenje boja, učenje stranog jezika).

Zdravstvene i socio-emocionalne ishode djeteta roditelji su procijenjeni tako što su pomoću skale od 1 (Rijetko ili nikada) do 5 (Gotovo uvijek) procijenili koliko se često određeno stanje ili ponašanje, opisano pomoću 11 izjava odnosi na njihovo dijete. Faktorska analiza odgovora omogućila je formiranje triju skala: Nezadovoljstvo, Frustracija i problemi s pažnjom te Socijalni odnosi. Dodatna čestica odnosila se na procjenu djetetova zdravlja.

Rezultati pokazuju kako djeca koja se češće osjećaju bolesno više vremena provode gledajući YouTube isječke, kao i da djeca koja češće iskazuju nezadovoljstvo rjeđe igraju edukativne igre.

Izloženost djece u dobi od 6 do 7 godina digitalnim medijima može interferirati s djetetovim socio-emocionalnim i zdravstvenim ishodima. Rezultati ovog istraživanja upućuju na važnost prevencije prekomjerne upotrebe digitalnih medija kako bi se smanjila mogućnost pojave socio-emocionalnih i zdravstvenih problem u djece.

Ključne riječi: zdravlje, socio-emocionalni razvoj, digitalni mediji, predškolska dob

DIGITALNE VJEŠTINE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Silvija Mihaljević^a, Zvončica Kučanda^b, Marina Kotrla Topić^c

^a - Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek; ^b - Osnovna Škola Bratoljuba Klaića, Bizovac; ^c - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Centar Osijek

✉ silvija.mihaljevic@os.t-com.hr; ✉ z.kucanda@yahoo.com;

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

Budući da je digitalna tehnologija u našim životima prisutna u velikoj mjeri te da se njezina prisutnost i dalje povećava, posve je izvjesno da će i djeca koja danas odrastaju živjeti u svijetu saturiranim digitalnim medijima. Stoga ne čudi da su mnogi roditelji zaokupljeni pitanjem razvoja digitalnih vještina vlastite djece, razmišljajući o tome kako će se ona snaći u digitalnom svijetu budućnosti. Digitalna pismenost i pitanje digitalnih vještina djece predškolske dobi nedovoljno su istraženi, no poznato je da roditelji često precjenjuju digitalne vještine vlastite djece, kao i da im ponekad dopuštaju upotrebu digitalnih medija kako ne bi „zaostajali“ za drugom djecom u pogledu digitalnih vještina i znanja ili kako u odrasloj ne bi bili manje konkurentni na tržištu rada.

U provedenom istraživanju roditelji (N=97) su na skali od 1 (uopće se ne odnosi) do 4 (U potpunosti se odnosi) procjenjivali koliko se opisi 18 digitalnih vještina odnose na njihovo dijete. Popis digitalnih vještina sastavljen je na temelju ranijih kvalitativnih istraživanja provedenih u Hrvatskoj te na temelju DIGICOMP okvira za procjenu digitalnih vještina (Ferrari, 2012).

Rezultati pokazuju kako više od polovine sudionika u dobi od 6 do 7 godina uglavnom posjeduje jednostavnije digitalne vještine te primjerice znaju upaliti i ugasiti računalo ili neki drugi digitalni uređaj, samostalno pokrenuti aplikaciju i zatvoriti je te pokrenuti drugu, znaju pritisnuti križić u kvadratiću kako bi ugasilo prozore koji iskaču s reklamama i oglasima, znaju snimiti fotografiju, pojačati ili smanjiti zvuk te pregledati fotografije u galeriji uređaja. Sudionici se najlošije snalaze s nekim složenijim radnjama. Tako primjerice rjeđe znaju povećati ili smanjiti veličinu ikona tako da ih povlače prstima, samostalno kupiti novu aplikaciju ili igru, samostalno komunicirati s poznatim osobama na daljinu putem Skypea, Vibera i sl., na tabletu ili pametnom telefonu pritisnuti tipku „Home“ i pregledati nedavno korištene aplikacije, napraviti „screen shot“ zaslona uređaja ili pokrenuti nadogradnju softwera za aplikaciju ili igru koju koristi.

Promišljanje o konkretnim digitalnim vještinama djece predškolske dobi te očekivanjima koja u tome pogledu imaju njihovi roditelji kada im omogućuju pristup digitalnim medijima, izuzetno je važno jer kod roditelja može pomoći u razvoju kritičnog stava prema upotrebi digitalnih medija.

Ključne riječi: digitalni mediji, digitalne vještine, digitalna pismenost, predškolska dob

Simpozij INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE KAO KONTEKST I ČIMBENIK RAZVOJA I PSIHIČKE DOBROBITI DJECE I ADOLESCENATA

Voditeljica: Gordana Kuterovac Jagodić

Filozofski fakultet u Zagrebu

✉ gkuterovac@ffzg.hr

Iz ekološke razvojne perspektive suvremene tehnologije postale su dio djetetovog mikrosustava čineći tzv. tehnološki podsustav razvoja. Intenzitet i način korištenja informacijsko komunikacijskih tehnologija (IKT), ali i njihovi učinci po razvoj i psihičku dobrobit povezani su uz različite karakteristike djece i mladih, a posredovane su često drugim osobama u njihovoj okolini kao što su roditelji, nastavnici i stručni suradnici u školama. U ovom simpoziju prikazat će se rezultati istraživanja prediktora i ishoda korištenja IKT kod djece od predškolske do srednjoškolske dobi. Prvo izlaganje (Antolović i Kuterovac Jagodić) bavit će se prediktorima učestalosti korištenja IKT kod djece u dobi od 3 do 7 godina i pokazati da je ono povezano kako s djetetovim karakteristikama, tako i s karakteristikama njegove obitelji i navikama korištenja tehnologija njihovih roditelja. Drugo izlaganje prikazat će navike korištenja Interneta kod srednjoškolaca kao i korelate problematičnog korištenja Interneta (Vejmelka, Rajter i Černja). Treće će se izlaganje baviti strategijama kojima roditelji reguliraju i posreduju uporabu mobitela kod djece osnovnoškolske dobi, te koliko se uspješnima roditelji osjećaju u tim svojim naporima (Galić i Kuterovac Jagodić). Četvrto izlaganje ponudit će pregled longitudinalnog istraživanja učinaka konzumiranja online pornografije po neke aspekte psihičke dobrobiti adolescenata, ali i potaknuti zanimljivo pitanje utjecaja istraživanja na to korištenje (Štulhofer). Konačno, peto izlaganje prikazat će kako IKT mogu pomoći adolescentima i stručnjacima u ključnim trenucima odabira odgovarajućeg karijernog puta (Šverko i Babarović). U cjelini ovaj simpozij prikazat će koliko su tehnologije i preko njih mediji prisutni u dječjim životima od prvih godina do kasne adolescencije, kako su roditelji i stručni suradnici važni posredujući čimbenici u tom korištenju te kako uporaba suvremenih tehnologija može podupirati razvoj i psihičku dobrobit djece i mladih, ali ih i narušavati.

Ključne riječi: djeca, roditeljsko posredovanje, ovisnost o internetu, pornografija, profesionalna orijencija

OSOBNI, RODITELJSKI I OBITELJSKI PREDIKTORI KORIŠTENJA MODERNIH TEHNOLOGIJA U PREDŠKOLSKOJ DOBI

Marija Antolović, Gordana Kuterovac Jagodić

Filozofski fakultet u Zagrebu

✉ marijantolovic365@gmail.com; ✉ gkuterovac@ffzg.hr

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost nekih karakteristika djeteta, roditelja i obitelji s navikama korištenja elektroničkih uređaja (mobitela, tableta, televizora, računala i igraćih konzola) kod djece predškolske dobi. U istraživanju je sudjelovao 291 roditelj koji je dao samoprocjene vlastitih navika i stavova te procjene navika svoga djeteta. Podaci su prikupljeni u pet zagrebačkih dječjih vrtića, primjenom upitnika tipa papir-olovka koji je sadržavao sociodemografska pitanja, pitanja o navikama korištenja elektroničkih uređaja roditelja i djece, adaptiranu Ljestvicu roditeljske medijacije korištenja mobitela (Galić i Kuterovac Jagodić, 2019), Ljestvicu roditeljskog stresa (Gottlieb, 1997; prema Raboteg-Šarić, Pećnik i Josipović, 2003) te Upitnik roditeljskih stavova o modernim tehnologijama koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Rezultati pokazuju kako starija predškolska djeca provode više vremena pred ekranima od mlađe djece predškolske dobi, dok se djevojčice i dječaci predškolske dobi ne razlikuju u količini vremena korištenja elektroničkih uređaja. Od ispitivanih karakteristika djeteta, roditelja i obitelji, značajnim prediktorima djetetova ukupnog vremena korištenja elektroničkih uređaja pokazali su se djetetova vještina korištenja elektroničkih uređaja, prisutnost starijeg brata ili sestre u obitelji, broj elektroničkih uređaja u djetetovoj sobi, ukupno roditeljsko vrijeme korištenja elektroničkih uređaja te roditeljska češća uporaba strategija restriktivne i reaktivne medijacije.

Ključne riječi: elektronički uređaji, predškolska dob, navike roditelja, vrijeme pred ekranima

ŽIVOT NA MREŽI: JESU LI NAŠI MLADI OVISNI O INTERNETU?

Lucija Vejmelka^a, Miroslav Rajter^b, Iva Černja^c

^a - Pravni fakultet u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada, ^b - Sveučilište u Zagrebu, ^c - Hrvatski studiji u Zagrebu

✉ lvejmelka@pravo.hr; ✉ miroslav.rajter@gmail.com; ✉ icernja@hrstud.hr

Neosporno je da Internet olakšava svakodnevni život i funkcioniranje u različitim aspektima no korištenje interneta ima i svoju rizičnu dimenziju. Problematična upotreba interneta uključuje i fenomen ovisnosti o internetu. Ovisnost o internetu opisuje se kao poremećaj kontrole nagona koji ne uključuje opojna sredstva te se odnosi na stanje u kojem pojedinac gubi kontrolu korištenja interneta te ga nastavlja koristiti pretjerano do točke u kojoj doživljava problematične ishode koji negativno utječu na život. To je online kompulzivno ponašanje koje uzrokuje ometanje normalnih socijalnih interakcija te povećava svakodnevni stres, osjećaj samoće, anksioznosti i depresije. Cilj ove prezentacije je predstaviti navike korištenja interneta kod učenika srednjih škola koji pokazuju znakove ovisnosti o internetu. U istraživanju je korišten slučajni uzorak, sudjelovalo je 352 učenika srednjih škola u Hrvatskoj u dobi od 15 do 20 godina. Dio instrumentarija o sociodemografskim obilježjima i aktivnostima na internetu konstruiran je za potrebe ovog istraživanja dok se ovisnost o internetu mjerila Testom ovisnosti o internetu (Young, 1996.). Temeljem prethodne klasifikacije rezultati sudionika su raspodijeljeni u skupine slabe, umjerene i visoke razine ovisnosti o internetu (Young, 1996., Bruno i sur., 2014.) Više od trećine sudionika istraživanja iskazuje simptome ovisnosti o internetu. Unutar te skupine razlikuju se sudionici s umjerenom razinom ovisnosti o internetu koji su u riziku od razvijanja simptoma visoke ovisnosti i oni sa razvijenom visokom razinom ovisnosti o internetu. Istraživanje je pokazalo da se u ovoj skupini visoke ovisnosti nalazi 3,4 % mladih kojima je neophodan tretman problematičnog ponašanja na internetu obzirom na ostvareni rezultat. Mladi iz ove skupine ostvaruju lošiji školski uspjeh, a nerijetko sudjeluju i u različitim problematičnim aktivnostima na internetu: sudjeluju u elektroničkom nasilju, prekomjerno koriste društvene mreže i igraju online igre, kompulzivno kupuju online i pretražuju sadržaje za odrasle a prekomjerno koriste i instant poruke. Vezano uz efekt spola, na ukupnom rezultatu nisu pronađene značajne razlike no daljnje analize pokazuju statistički značajne razlike. Analizom su ekstrahirana faktora: Emocionalna i kognitivna preokupacija, Zanemarivanje rada i nedostatak samokontrole, te Socijalni problemi. Rezultati pokazuju kako djevojke postižu statistički značajno više rezultate od mladića kod zanemarivanja obaveza i nedostatka samokontrole dok mladići pokazuju statistički značajno više rezultate u odnosu na djevojke na faktoru socijalni problemi. Nalazi ovog istraživanja doprinose boljem razumijevanju online aktivnosti mladih koji pokazuju znakove visoke razine ovisnosti o internetu te mogu biti od koristi prilikom planiranja tretmanskih intervencija s ovom skupinom te provođenja preventivskih aktivnosti s ciljem smanjenja ovisnosti o internetu među djecom i mladima.

Ključne riječi: ovisnost o internetu, srednjoškolci, aktivnosti na internetu

POVEZANOST STRATEGIJA RODITELJSKE MEDIJACIJE DJEČJEG KORIŠTENJA MOBITELA S OBILJEŽJIMA RODITELJSTVA I OSJEĆAJEM RODITELJSKE KOMPETENCIJE

Ana Helena Galić, Gordana Kuterovac Jagodić

Filozofski fakultet u Zagrebu

✉ anagalic@ffzg.hr; ✉ gkuterovac@ffzg.hr

Roditeljska medijacija označava strategije koje roditelji koriste da bi kontrolirali, nadgledali ili objasnili sadržaj medija djeci. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati je li vrsta i učestalost korištenja strategija roditeljske medijacije dječjeg korištenja mobitela povezana s njihovim osjećajem roditeljske kompetencije i dimenzijama roditeljskog ponašanja općenito. U istraživanju je sudjelovalo 206 roditelja (57,8% majki) osnovnoškolske djece prosječne dobi 12,7 godina. Podaci su prikupljeni metodom papir-olovka u suradnji s osnovnom školom iz Kutjeva. Podaci su prikupljeni primjenom Upitnika općih sociodemografskih obilježja, Ljestvicom roditeljske medijacije korištenja mobitela (ROD-MED), Ljestvicom roditeljske kompetencije regulacije korištenja medija (ROD-MEDKOMP) konstruiranim za ovo istraživanje te Upitnikom roditeljskog ponašanja (URP-29, Keresteš, Brković, Kuterovac Jagodić). Dobiveni rezultati ukazuju kako različite strategije medijacije dječjeg korištenja mobitela češće koriste roditelji koji u roditeljskom ponašanju pružaju i inače više roditeljske podrške, ali i više restriktivne kontrole. Također, roditelji koji imaju veći internalni lokus roditeljske kompetencije u regulaciji dječjeg korištenja medija više koriste različite strategije medijacije. Konačno, roditelji koji bolje reguliraju vlastito korištenje mobitela ulažu više napora kako bi regulirali i korištenje mobitela kod svoje djece. Istraživanje pokazuje kako se značajke roditeljskog ponašanja očituju i pri regulaciji korištenja mobitela te ukazuje na važnost osvještavanja roditelja o utjecaju vlastitog ponašanja na dječje korištenje mobitela.

Ključne riječi: strategije medijacije, mobitel, roditeljska kompetencija, roditeljsko ponašanje

ONLINE PORNOGRAFIJA I PSIHIČKA DOBROBIT ADOLESCENATA – LONGITUDINALNA PERSPEKTIVA

Aleksandar Štulhofer

Filozofski fakultet u Zagrebu

✉astulhof@ffzg.hr

Zabrinutost vezana uz moguće negativne efekte uporabe pornografije među maloljetnicima raste, osobito u anglosaksonskim zemljama. Proturječni nalazi poglavito presječnih istraživanja samo povećavaju dileme - kako obrazovnih stručnjaka, tako i roditelja. Premda longitudinalna istraživanja sadrže niz prednosti u odnosu na presječna, takva su istraživanja u području od interesa iznenađujuće deficitarna. U izlaganju predstavljamo rezultate tri studije, od kojih dvije studije sustavno ispituju vezu između uporabe pornografije i psihičke dobrobiti (mjerene zadovoljstvom životom, samopoštovanjem te simptomima negativnog raspoloženja) tijekom nešto više od dvije godine. Podaci su prikupljeni u longitudinalnom istraživanju uporabe seksualiziranih medija u adolescenciji (PROBIOPS projekt), koje je financirala Hrvatska zaklada za znanost. U analizama koje uključuju mixed effect regresijsko modeliranje, cross-lagged analiza traga, latentno modeliranje krivulja rasta te modeliranje latentnih klasa rasta koristimo dva razmjerno velika panel uzorka zagrebačkih i riječkih srednjoškolaca, s pet, odnosno šest, ponovljenih mjerenja u razmacima od otprilike pola godine. Fokus izlaganja čine odgovori na sljedeća tri istraživačka pitanja: (1) da li istražujući uporabu pornografije među adolescentima nehotice potičemo njezino korištenje (tzv. question-behavior effect)?; (2) je li uporaba pornografije povezana sa adolescentskim samopoštovanjem i raspoloženjem kroz vrijeme?; (3) je li uporaba pornografije povezana sa životnim zadovoljstvom u razdoblju između srednje i kasne adolescencije. U analizama kontroliramo i moguće intra- te inter-personalne intervenirajuće konstrukte. Nalazi koje ćemo predstaviti mogu biti od koristi edukacijskim stručnjacima, donositeljima društvenih politika vezanih uz mlade, ali i zabrinutim roditeljima.

Ključne riječi: srednjoškolci, online pornografija, psihička dobrobit, longitudinalni pristup

ONLINE PROFESIONALNO USMJERAVANJE MLADIH

Iva Šverko, Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

✉Iva.Sverko@pilar.hr; ✉Toni.Babarovic@pilar.hr

Online sustavi za profesionalno usmjeravanje počeli su se razvijati prije gotovo 50 godina i do danas su postali široko rasprostranjeni. Istraživanja su pokazala da korištenje računalnih sustava ima niz pozitivnih učinaka na različite elemente razvoja karijere. Njihova primjena povećava sigurnost u profesionalnu odluku, smanjuje neodlučnost i povećava razinu samoefikasnosti u donošenju profesionalnih odluka. Nadalje, pozitivni učinci su vidljivi u boljem razvoju profesionalnog identiteta korisnika, njihovoj višoj profesionalnoj zrelosti te, posljedično, u većem zadovoljstvu odabranom karijerom. U ovom izlaganju opisat ćemo razvoj takvih sustava u Hrvatskoj tijekom posljednjih 20 godina. Iznijeti ćemo rezultate naših istraživanja koji će dati uvid u učestalost korištenja tih sustava, zadovoljstvo korisnika te prijedloge za njihovo poboljšanje i integraciju u praksu profesionalnog usmjeravanja mladih.

Ključne riječi: srednjoškolci, online pornografija, psihička dobrobit, longitudinalni pristup

Simpozij SIMPOZIJ SEKCIJE ZA EKOLOŠKU PSIHLOGIJU

Tvrtko Maras

Progmar istraživanja

✉ tvrtko.maras@icloud.com

Simpozij Sekcije za ekološku psihologiju predstavlja godišnje aktivnosti Sekcije kroz pet izlaganja. Dalibor Vlaho, stručnjak za informatičku sigurnost s međunarodnim iskustvom u bankarskom sustavu arapskih monarhija, pripremio je taktičku analizu mogućnosti eliminacije pojedinca iz demokratskog procesa, uz pomoć IT tehnologija i primjenom umjetne inteligencije. Kristijan Vojnić, ovlaštenu arhitekt i član Društva arhitekata, pripremio je prikaz ekološke zajednice kroz vlastita iskustva boravka u takvoj zajednici u SR Njemačkoj, s posebnim osvrtom na povezivanje osobne socijalne uključenosti u tzv. "normalne" društvene tokove, poput sudjelovanja u znanstvenom ili visokoprofesionalnom radu institucija, i istovremenom obiteljskom životu u izdvojenoj ekološkoj zajednici. Matija Subašić Maras pripremila je izvještaj o ponovnoj primjeni upitnika prof. Dževdeta Hadžiselimovića na mnogo većem uzorku i mnogo većem rasponu dobi. Dr. Ana Šimunić sa Sveučilišta u Zadru pripremila je prikaz odvijanja nastave na izbornom kolegiju "Ekološka psihologija" i prikaz istraživanja provedenih na kolegiju. Tvrtko Maras iz Progmar istraživanja prikazati će rezultate analize sadržaja najčitanijih tiskanih medija iz travnja 2019. godine, odnosno članaka koji spominju ekologiju ili obrađuju ekološke teme. Simpozij će biti zaključen prikazom rada Sekcije za ekološku psihologiju u prvoj godini njenog djelovanja: provedenim aktivnostima, smjernicama razvoja, interesima i dvojbama članova, aktualnostima na koje se Sekcija osvrtała, i pozivom svim sudionicima simpozija da svojim aktivnim pristupom doprinesu budućem radu Sekcije.

Ključne riječi: sekcija za ekološku psihologiju; AI i IT u demokratskom procesu, ekološke zajednice, kolegij ekološke psihologije, analiza ekoloških sadržaja u medijima

IT/AI ELIMINACIJA POJEDINCA IZ DEMOKRATSKOG PROCESA

Dalibor Vlaho

Centar za edukaciju i prevenciju nasilja

✉ dalibor@cepn.hr

Primjena Umjetne Inteligencije (u području Informacijske Sigurnosti) u eliminaciji pojedinca iz demokratskog procesa nije fikcija, nego stvarnost koja je već implementirana i aktivno se provodi. Konkretnim primjerima ćemo obrazložiti pojedine slučajeve. Postojanjem i razvijanjem mnogobrojnih računalnih sustava i internetskih servisa sve je veća potreba za sustavnim praćenjem i prikupljanjem podataka korisnika u svrhu daljnje obrade, analize i eliminacije iz političkog i javnog djelovanja - službeno s ciljem suzbijanja ekstremizma, ali uz mogućnost zloupotrebe i gušenja zakonitog demokratskog procesa. Informatičke i klasične mogućnosti su ogromne, a pristup podacima vrlo je jednostavan. Vitalni su osobni podaci uglavnom nezaštićeni i nalaze se u mnogobrojnim "skladištima", dostupnim javno, i to svim korisnicima, a sigurno dostupnim ovlaštenim državnim službama. Objašnjenja na konkretnim primjerima dio su ovog izlaganja. Ubrzanim razvojem, Umjetna Inteligencija danas je sposobna samostalno, bez intervencije operativca, obraditi veliku količinu podataka o korisniku i u realnom vremenu donijeti automatiziranu odluku o načinu eliminacije prema prethodno zadanim parametrima, na precizan način. Standardne metode otežavanja svakodnevice pojedinca danas su pod kontrolom računalnih sustava. Zato se javno otkrivanje osobne komunikacije ili podataka o kretanju (čime se može narušiti čast i ugled pojedinca, njegovi obiteljski i društveni odnosi), blokiranje elektroničke financijske imovine upisane na bankovnim računima, pokretanje sudskih postupaka ili upravnih odluka (kazni, globa, stečajeva) zabilježenih u pravosudnim IT sustavima i slični postupci mogu iskoristiti da pojedinac mnogo vremena i napora mora posvetiti "popravljanju" svakodnevice i vraćanju života u produktivne tokove. Za vrijeme ulaganja tih napora, s visokom se vjerojatnošću može očekivati izostanak pojedinca iz demokratskih političkih aktivnosti. Ako predviđanja nisu potpuno točna za pojedinca, primijenjena na veći broj ljudi osiguravaju statistički predvidivo, dovoljno otežavanje neželjenih a zakonitih demokratskih tokova. Najbolji primjer globalnog sustava za nadzor i prikupljanje podataka je implementiran u nekoliko zemalja svijeta, a dolazi iz SAD i njihove Agencije za nacionalnu sigurnost. Razvoj sustava je toliko odmakao da se, prilikom njegovog otkrivanja, zbog svoje kompleksnosti smatrao nemogućim. Sustav je prikupljao podatke iz doslovno svih mogućih izvora, temeljem jednog podatka o identitetu osobe o kojoj bi sustav pronašao apsolutno sve - niti jedan podatak koji je bio elektronički zapisan, sustav ne bi propustio. Uspješnost provedbe procesa eliminacije ne ovisi samo o tehnološkom razvoju, ona ovisi i o samom pojedincu koji je najvećim dijelom zaslužan za dostupnost podataka (legalno/ilegalno) jer svojim postupcima, nepažnjom i nebrigom podatke dostavlja "na dlanu".

Ključne riječi: umjetna inteligencija, demokratski proces, informatičke tehnologije, eliminacija pojedinca iz demokratskog procesa

EKOSELA - PUTEJEM JEDNOSTAVNOSTI, KROZ KAOS KOMPLEKSNOSTI, KA SRETNIJEM ŽIVLJENJU

Kristijan Vojnić

HOLON cjelovita arhitektura d.o.o.

✉ kvojnic@gmail.com

EKOSELA Putem jednostavnosti, kroz kaos kompleksnosti, ka sretnijem življenju. Paradoks vremena digitalne budućnosti u kojem živimo jest neočekivan nesrazmjer potencijala materijalnog blagostanja i reflektiranog unutarnjeg zadovoljstva. Sveobuhvatnost tehničko-tehnološke sfere, građene generacijama s ciljem zaštite od sila prirode, steže se oko pojedinca poput kaveza vremenskog zatvora. Umjesto anticipirane dosade viška slobodnog vremena futurologa moderne, zatečeni smo postmodernističkim kaosom erozije smislenosti, dezorjentirani relativizacijom društvenih vrijednosti i ideala, te opravdavanjem neopravdano rastućeg jaza klasne segregacije. Socijalna megamašina, čije skriveno tkanje rasvjetljuje L.Mumford, svestranog primata Homo Sapiensa tiska u sve užu skučenost specijalizacije visokih tornjeva ljudskog urbanog mravinjaka, kako to opisuje Y.N.Harari, te ga udaljuje od prirodnog bio-evolutivnog habitata drastično smanjujući prostor za ostvarenje istinskog zadovoljstva. Utiskivanje civilizacijsko-kulturalnog obrasca imperativa ekspanzije tehnosfere, kako ju definira D.Orlov, u ranoj razvojnoj fazi mladog ljudskog bića, kroz sustav prisilnog školovanja, nužan je preduvjet proizvodnje dobrovoljnog sudjelovanja pojedinca u dugoročno neodrživoj i autodestruktivnoj globalnoj megamašini tj. tehnosferi – kao antipodu biosfere čije tkivo nagriža. Začudenost dubokom kompleksnošću svijeta oko nas, koji izmiče spoznajnoj moći pojedinačnog ljudskog uma, kako to tvrdi D.Schmachtenberger, a sluteći istinost analogije J.Taintera o kolapsu kompleksnih društava, poziva na preispitivanje smislenosti vlastitog djelovanja i traži alternativne linije održive budućnosti. Živučii primjeri eksperimentalnih eko-zajednica, takozvanih eko-sela, u različitim oblicima oslikavaju neke od mogućih alternativa ka unutarnjem oplemenjivanju i očuvanju biosfere i podržavajućeg okoliša nužnog ljudskoj opstojnosti. U kratkom izlaganju prezentirat će se neke osnovne teoretske postavke ekosela Siebenlinden, kao što su: život u i u skladu s prirodom, namjerno zajedništvo, jednostavnost, šumski vrtić, slobodna škola, zajednički eko-vrt, zdrava hrana, prirodno graditeljstvo, bio-pročišćivači, kompostiranje, odsustvo mobitela kao stalnog distraktora, socijalne alatke za razrješavanje neizbježnih sukoba u suživotu, eksperiment „slobodne ljubavi“ kao odgovora na evidentnu serijalnu poligamnost ljudske vrste – a sve kroz osobno svjedočenje doživljaja slobode i ljepote zajedničkog rada, druženja, pjevanja i zaigranosti tijekom intenzivne jednomjesečne edukacije u navedenom ekoselu. Dvije osnovne niti prepliću se kroz izlaganje – kao esencijalne i nerazdvojive premise uspješnosti namjernih zajednica a to su: nužnost introspekcije u vlastite dinamike želja i averzija radi razumijevanja korjenskih uzroka ljudske patnje ali i inspiracije za djelovanje i pomaganje drugima; te stvaranje i življenje namjernih zajednica kao socijalno-tvarnih struktura potpore dubokom razumijevanju, istinskoj slobodi i temeljnom zadovoljstvu.

Ključne riječi: ekosela, život s prirodom, Siebenlinden, šumski vrtić, slobodna škola

ISPITIVANJE STAVOVA SREDNJOŠKOLACA I ODRASLIH OSOBA O KLIMATSKIM PROMJENAMA

Matija Subašić Maras

Croatia osiguranje d.d.

✉ matija.subasic.maras@googlemail.com

Kako je tema klimatskih promjena iznimno aktualna, a pokrenut je niz inicijativa vezanih za promjenu ponašanja građana, činilo nam se zanimljivo ispitati stavove srednjoškolaca i uzorka odrasle populacije o klimatskim promjenama i utjecaju koje ponašanje pojedinca može imati na njih. Uz to, smatrali smo zanimljivim napraviti i usporedbu rezultata ovog ispitivanja i rezultata prikupljenih 2012. godine. Stavovi su ispitivani primjenom ljestvice stavova koja je korišten u ispitivanju 2012. godine i koja se sastoji od 20 čestica Likertova tipa. Uzorak đaka čini 176 polaznika srednjih škola u Varaždinu i Rijeci, a uzorak odraslih osoba 132 ispitanika iz različitih sredina, koji su bili voljni ispuniti upitnik. Uzorci su prigodni, a jedine demografske varijable koje su prikupljane su dob i spol ispitanika. Analiza podataka pokazala je da na većini čestica ne postoji značajna razlika između odgovora mlađih i starijih ispitanika, te da postoje određeni trendovi u odgovorima u odnosu na ispitivanje iz 2012. godine. U našem istraživanju ispitanici pokazuju da klimatske promjene doživljavaju kao ozbiljan problem i prijetnju budućim generacijama i životu na planetu, ali istodobno iskazuju manju spremnost na promjenu vlastitog ponašanja kako bi smanjili klimatske promjene. Postoji razlika u trendu odgovora između naših ispitanika i ispitanika iz 2012. godine - naši ispitanici pokazuju manju spremnost na promjenu vlastitog stila života i također pokazuju veću skepsu prema spremnosti drugih da promijene svoje ponašanje. Moguće je pretpostaviti da naši ispitanici, zbog percipirane nespemnosti većine ljudi da mijenjaju svoj način života, ne žele promijeniti svoj. Moguće je naravno, i da zbog vlastite nespemnosti za promjenu i smanjenje komfora, te motive pripisuju drugima. Ovo bi mogla potkrijepiti činjenica da na čestici koja ispituje važnost očuvanja klime kao osobnog zadatka imaju niže odgovore u odnosu na procijenjenu važnost problema. Razlike između srednjoškolaca i ostalih pokazuju da se srednjoškolci više od odraslih slažu sa tvrdnjama da ono što čine kao pojedinci neće baš pomoći smanjenju klimatskih promjena te da ne možemo mnogo učiniti da usporimo klimatske promjene. Konačno, značajna razlika postoji i na čestici koja kaže da škole svojim učenicima i studentima ne daju dovoljno znanja o klimatskim promjenama, s čime se više slažu odrasli. Zaključno, imajući u vidu inicijative koje zahtijevaju promjenu vlastitog ponašanja, kao što su sortiranje otpada, nekorištenje plastičnih vrećica, manje putovanja i sl., izazov je kako pokrenuti promjene s obzirom na sve manje izraženu spremnost ispitanika za promjenom te uvjerenje da inicijative nisu nerelevantne.

Ključne riječi: stavovi o klimatskim promjenama, ispitivanje stavova, Dževdet Hadžiselimović, klimatske promjene, ekološka osviještenost

PRIKAZ KOLEGIJA OSNOVE EKOLOŠKE PSIHLOGIJE I ZAČETAK ISTRAŽIVANJA O EKOLOŠKIM AKTIVNOSTIMA JAVNIH INSTITUCIJA

Ana Šimunić

Sveučilište u Zadru

✉ena.panthy.1998@gmail.com

Cilj ovog izlaganja je prikazati kolegij Osnove ekološke psihologije, koji se treću godinu održava na Odjelu za psihologiju Sveučilišta u Zadru. U tom kontekstu, prikazale bi se i aktivnosti koje su studenti provodili u okviru kolegija, s posebnim naglaskom na aktivnosti studenata u prošloj akademskoj godini 2018./2019. i pokušaju pregleda ekoloških aktivnosti u javnosti. Cilj kolegija je da student upozna, usvoji i razumije najrelevantniju znanstvenu i stručnu terminologiju i literaturu iz područja ekološke psihologije, da upozna metode rada ekoloških psihologa, te da se potakne kritičko promišljanje temeljnih pitanja i problema u istom području. Kolegij se nudi studentima druge i treće godine preddiplomskog studija psihologije, nosi 2 ECTS boda i izvodi se kroz jedan sat predavanja i jedan sat vježbi tjedno. Na predavanjima studenti imaju priliku slušati i raspravljati o temama poput percepcije okolinskih opasnosti i okolinski stres, vizualne procjene krajolika, eko-terapiji, suradnji ekoloških psihologa i arhitekata, modelima kojima se objašnjava ekološki osvješteno ponašanje i metodama mjerenja takvog ponašanja, suvremenim i budućim izazovima u istraživanjima i radu ekoloških psihologa, itd. U okviru vježbi, studenti imaju priliku birati između nekoliko oblika aktivnosti: istraživačkog rada, radionice, organizacije javnog predavanja, radne akcije i sl. Cilj o kojem student pri odabiru vodi računa jest da aktivnost uključuje neki oblik terenskog rada i djelovanja u javnosti, a na kraju semestra svoju aktivnost izlaže pred svim polaznicima kolegija. Neki od provedenih aktivnosti su istraživanje percepcije krajolika izletnika u Nacionalnom parku Paklenica koje je rezultiralo predavanjem otvorenim za širu javnost, radionice o moralnom ponašanju prema okolišu po vrtićima, osnovnim i srednjim školama u okviru Tjedna mozga, javna tribina o govoru mržnje putem grafita o kojoj je prilog napravila i Hrvatska radio televizija (Regionalni dnevnik). Najviše pažnje, u ovom izlaganju, bit će posvećeno prikazu polustrukturiranih intervjua s predstavnicima udruga koji u okviru svog rada imaju i promicanje ekološki osvještenog ponašanja (udruge Eko Zadar i Mala filozofija u Zadru, udruga Sunce u Splitu). U cilju prikupljanja informacija o ekološkim aktivnostima javnih institucija je formirana i online anketa, no trebalo bi još promisliti o konačnoj formi ankete i uspješnijem načinu regrutiranja sudionika. Konačni cilj prikupljanja podataka o radu javnih institucija koje se bave pitanjima zaštite okoliša bi bio napraviti cjelokupan dokument u kojem bi sustavno bile navedene informacije strukturnog i organizacijskog tipa, a koji bi se poslao svim institucijama/udrugama koje bi sudjelovale u istraživanju.

Ključne riječi: kolegij, ekološka psihologija, institucije zaštite prirode

ANALIZA EKOLOŠKIH SADRŽAJA U ŠTAMPI

Tvrtko Maras

Progmar istraživanja

✉ tvrtko.maras@icloud.com

Većim fokusiranjem javnosti na ekološke teme, postaju sve važnija pitanja medijskog diskursa kojim se ekologija obrađuje. Da li su medijske objave u većoj mjeri aktivističke ili obrazovne, posvećene stjecanju znanja? Je li fokus više na strateškim spoznajama ili se nude upute za svakodnevna ekološka rješenja u osobnom i obiteljskom životu? Koliko se često ekologija, u odnosu na druge teme, uopće spominje? Da li je sam termin upotrebljavan kao "privjesak" uz druge teme, ili se obrađuje u ozbiljnim i sadržajem bogatim tekstovima? Ulazni sadržaji poslužili su i za doradu i preciznije definiranje problema, jer nije unaprijed bilo jasno kakav se problem na temelju dobivenih sadržaja uopće može obraditi. Sadržaji su prikupljeni press clipping metodom iz zagrebačke agencije "Press Clipping". Uzorak članaka formiran je po kriteriju da se uključuju svi članci izdanja iz travnja 2019, s bilo kakvim spominjanjem ekologije: od članaka kojima je ekologija tema, do članaka u kojima je ekologija spomenuta usput, npr. uz titulu nečijeg sveučilišnog zvanja. U obradu su uključeni samo tiskani mediji bez internetskih sadržaja, i to dnevnicima (s ukupnim brojem članaka / zaista posvećenih ekologiji) "Novi list" (69/28), "Glas Slavonije" (64/20), "Večernji list" (59/13), "Glas Istre" (58/11), "Slobodna Dalmacija" (49/17), "Jutarnji list" (31/8), "Poslovni dnevnik" (21/7) i "24 sata" (10/1), te tjednik "Novosti" (6/1). Od svih članaka svih travanjskih izdanja ukupno je obrađeno devet ekoloških kriza ili nastalih šteta. Dosta članaka povezano je kroz medije zbog istih vlasnika i izdavača - naročito ako se radi o vijestima sponzoriranim od velikih kompanija, koje se praktički u istom obliku nalaze u nekoliko medija i na nekoliko pozicija u istom mediju. Ukupni zaključak analize je da se ekologija prvenstveno spominje kao dekor uz političke (izbore i rad političkih organa), komercijalne (reklame i promocije), i vijesti o eventima (izložbama, tribinama, festivalima). Pozitivna je pojava intenzivnog promoviranja lokalnih ekoloških inicijativa (eko-tržnice u Osijeku, akcija čišćenja). Na žalost, u velikoj većini članaka ekologija se propagira kao neupitna vrijednost i dobre želje, bez referenci na relevantne znanstvene činjenice. Analizom sadržaja možemo zaključiti da su buduće emotivne i intenzivne medijske kampanje, povezane sa sustavnim izbjegavanjem relevantnih znanstvenih činjenica u najčitanim medijima, opasna kombinacija za pokretanje pobune protiv demokratskih institucija sistema, posebno u slučaju kada građani nemaju naviku, znanja i vještine potrebne da institucije oforme tako da adekvatno zastupaju najšire društvene interese u području ekologije i očuvanja okoliša.

Ključne riječi: analiza sadržaja, mediji, ekologija, ekološka psihologija, ekološko informiranje

Simpozij

RIZIČNO I PROBLEMATIČNO PONAŠANJE ADOLESCENATA I ODRASLIH U DIGITALNOM SVIJETU

Voditeljica: Daniela Šincek

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ dsincek@ffos.hr

Diskutantica: Tajana Ljubin Golub

Učiteljski fakultet Zagreb

✉ tajana.ljubingolub@ufzg.hr

U digitalnom svijetu osim ponašanja koja omogućuju usvajanje novih znanja, komunikaciju, ostvarivanje poslovnih zamisli, mladi i odrasli se ponašaju i na načine koji mogu imati negativne posljedice. Ponekada su ta ponašanja takva da se može govoriti o problematičnoj upotrebi ili o ovisnosti. Stoga se u ovom simpoziju razmatraju neka od rizičnih, problematičnih i ovisničkih ponašanja adolescenata, mladih odraslih, ali i odraslih koja se odvijaju u interakciji s informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Simpozij započinje s ponašanjima najmlađih sudionika – adolescenata. U radu Ivane Duvnjak, Daniele Šincek i Ivane Marčinko se provjerava „Čine li adolescenti nasilje putem interneta i igraju li pretjerano igrice na internetu?“. S usporedbom adolescenata i mladih odraslih se nastavlja u radu Marije Milić, Ivane Duvnjak i Daniele Šincek u radu „Učestalost sekstinga među mladima i mladim odraslima“. Mladi odrasli, točnije studenti i njihova ovisnost o internetu su u fokusu rada Maje Miškulin, Matee Matić Ličanin i Ivana Miškulina pod naslovom „Ovisnost o internetu među studentima hrvatskih sveučilišta“. Odnosom ovisnosti studenata o Facebooku s akademskom zanesenošću i akademskim sagorijevanjem se u svom radu bavi Tajana Ljubin Golub. U posljednjem radu u ovom simpoziju se prati razlikuju li se odrasli koji navode da provode više vremena na internetu/društvenim mrežama i postoji li povezanost broja prijatelja na internetu s problematičnom upotrebom interneta i društvenih mreža – autori su Željko Rakošec i Daniela Šincek, a naslov rada je „Uloga količine vremena i broja prijatelja na internetu u problematičnoj upotrebi interneta i društvenih mreža“.

Ključne riječi: ovisnost o internetu, problematično korištenje interneta i društvenih mreža, seksting, nasilje putem interneta, prekomjerno igranje igrica

ČINE LI ADOLESCENTI NASILJE PUTEM INTERNETA I IGRAJU LI PRETJERANO IGRICE NA INTERNETU?

Ivana Duvnjak, Daniela Šincek, Ivana Marčinko

Filozofski fakultet u Osijeku

✉ iduvnjak@ffos.hr; ✉ dsincek@ffos.hr; ✉ imarcinko@ffos.hr

Ovo istraživanje je provedeno u svrhu razumijevanja učestalosti činjenja nasilja putem interneta i igranja igrica kod mladih. U istraživanju je sudjelovalo 584 sudionika (49.3% mladića) u dobi od 15 do 19 godina ($M=17.06$, $SD=1.255$). Sudionici su davali procjene na Upitniku pretjeranog igranja igrica na internetu (POGQ, Papay i sur., 2013) i Upitniku o nasilju preko interneta (UNPI; Šincek, Duvnjak i Milić, 2017; Šincek, Tomašić Humer i Duvnjak, 2015). Što se tiče vremena kojeg aktivno provode na internetu, adolescenti navode kako u prosjeku dnevno provode gotovo tri sata dnevno, a oko sat i pol igrajući računalne igrice na internetu. Od svih ponašanja koja se odnose na nasilje putem interneta, adolescenti kao ponašanja koje rade često i uvijek navode ogovaranje drugih na internetu (12.5%), ismijavanje sadržaja koje drugi objavljuju (10.1%), ruganje drugima na internetu (6.3%) i nazivanje drugih nadimcima koji ih uznemiruju (5.1%). Adolescenti navode kako nikada nisu slali viruse e-mailom (96.2%), prisiljavali druge na razgovor o seksu (94.2%), provalili na tuđe profile/račune (93.8%) te koristili internet da ostvare korist na štetu drugih (91.6%). Što se tiče igranja igrica na internetu, mladi navode kako često i uvijek igraju igrice duže nego što su planirali (14.4%), kako često izgube pojam o vremenu dok igraju igrice (12.5%), razmišljaju kako bi trebali smanjiti količinu igranja igrica (7.9%), razmišljaju o igranju kada ne igraju igrice (6.8%) te da se ljudi koji ih okružuju žale kako provode previše vremena u igranju igrica (6.7%). Ispitivanje spolnih razlika pokazalo je kako mladići češće čine nasilje putem interneta ($t_{(582)}=4.83$, $p<.01$) i iskazuju više razine pretjeranog igranja igrica na internetu ($t_{(582)}=11.33$, $p<.01$).

Dobiveni rezultati pružaju uvid u prevalenciju ponašanja koja predstavljaju nasilje putem interneta, kao i problematično igranje igrica na internetu. Intenzivnije igranje igrica na internetu može dovesti do negativnih posljedica za fizičko i psihičko zdravlje te je stoga bitno pratiti ponašanja koja mladi čine na internetu. Pri planiranju intervencija s adolescentima potrebno se usmjeriti na ponašanja za koja navode da ih čine u najvećoj mjeri.

Ključne riječi: nasilje putem interneta, igranje igrica na internetu, adolescenti

UČESTALOST SEKSTINGA MEĐU MLADIMA I MLADIM ODRASLIMA

Marija Milić, Ivana Duvnjak, Daniela Šincek

Filozofski fakultet u Osijeku

✉mmilic@ffos.hr; ✉iduvnjak@ffos.hr; ✉dsincek@ffos.hr

Slanje i primanje tekstualnih i slikovnih poruka seksualnog sadržaja među mladima sve se češće spominje u medijima te privlači pozornost sve većeg broja istraživača. Slanje, primanje i prosljeđivanje seksualno eksplicitnih poruka ili videa i fotografija opisuje se terminom "seksting" koji se prvi puta spominje 2005. godine. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati prevalenciju sekstinga na prijelazu u odraslu dob, među adolescentima ($M=17.1$, $SD=1.25$) i osobama rane odrasle dobi ($M=21.8$, $SD=2.77$). U istraživanju je sudjelovalo 584 adolescenata (296 djevojaka) i 523 osobe mlade odrasle dobi (284 žena). Među adolescentima njih 271 (46.4%) je barem jednom nekome poslalo tekstualnu poruku, a 129 (22.1%) sliku/snimku seksualnog sadržaj. Na pitanje o čestini primanja takvih poruka 378 (64.8%) adolescenata je barem jednom primilo tekstualnu seksualnu poruku, a 299 (51.2%) sliku/snimku seksualnog sadržaja. Mlađi odrasli češće šalju tekstualne ($t_{(1105)}=13.47$, $p<0.1$) i slikovne ($t_{(1105)}=9.73$, $p<.01$) seksi poruke od adolescenata kao i što ih i češće primaju ($t_{(1105)}=11.76$, $p<.01$ za tekstualne i $t_{(1105)}=8.55$, $p<.01$ za slikovne poruke). Od cjelokupnog uzorka mladih odraslih, njih 18.6% često ili vrlo često šalju seksualne poruke (u usporedbi s 5.8% adolescenata koji često ili vrlo često šalju seksi tekstualne poruke). Mladi odrasli u najvećem postotku primaju (61%) i šalju (64.1%) seksualno eksplicitne materijale partneru ili partnerici s kojim/kojom su u romantičnoj vezi. Po pitanju motivacije, od 430 mladih odraslih sudionika koji su barem jednom poslali pisanu poruku seksualnog sadržaja njih 18.2 % često ili uvijek šalju seksualno eksplicitne materijale partneru/partnerici s ciljem povećavanja strasti u vezi, a njih 17.4 % s ciljem povećavanja intimnosti u vezi. Iako postoje razlike u dobi, spolne razlika unutar pojedinih grupa (mlađi i stariji) postoje jedino u primanju slikovnih seksi poruka pri čemu mlađi i u mlađoj i u starijoj skupini iskazuju kako češće od djevojaka primaju ove vrste poruka. Na osnovu istraživanjem utvrđenih podataka može se zaključiti kako relativno veliki broj mladih šalje i prima seksualno eksplicitne poruke te da se s dobi učestalost slanja poruka ovakvog sadržaja povećava. Daljnja su istraživanja na ovu temu neophodna kako bi se utvrdili mogući pozitivni i negativni učinci ovakvog oblika komunikacije na primatelje/pošiljatelje poruka kao i ispitati svjesnost o mogućim rizicima koje slanje poruka seksualno eksplicitnog sadržaja sa sobom nosi.

Ključne riječi: seksting, adolescenti, mladi odrasli

OVISNOST O FACEBOOKU, AKADEMSKA ZANESENOST I AKADEMSKO SAGORIJEVANJE

Tajana Ljubin Golub

Učiteljski fakultet Zagreb

✉ tajana.ljubingolub@ufzg.hr

Istraživanja ukazuju da se korištenje socijalnih mreža može kod nekih osoba razviti u ovisnost o istima. Dosadašnja istraživanja povezuju sklonost ovisnosti o Facebooku sa nekim crtama ličnosti, socijalnom i emocionalnom usamljenosti, strahom osobe da će propustiti nagrađujuća iskustva. Međutim, dosadašnja istraživanja ne daju uvid u odnos sklonosti ovisnosti o Facebooku sa sklonosti doživljavanju zanesenosti u akademskoj domeni niti vezi s akademskim sagorijevanjem. Na temelju teorije zanesenosti i spoznaja o korelatima zanesenosti, pretpostavljeno je da studenti koji imaju izraženiju sklonost doživljavanja zanesenosti u akademskom području imaju ujedno i manju sklonost ovisnosti o Facebooku. Osim toga, pretpostavljano je da će studenti koji imaju više simptoma sagorijevanja pokazivati veću sklonost ovisnosti o Facebooku. Također, na temelju dosadašnjih istraživanja pretpostavljeno je da će sklonost ovisnosti o Facebooku biti povezana sa višom razinom depresivnosti, anksioznosti i stresa. Uzorak je obuhvatio 99 ispitanika (75.8% žena), prosječne dobi 21 godina, studenata Sveučilišta u Zagrebu. Primijenjeni su Bergenova Skala ovisnosti o Facebooku (kratka verzija), modificirana Ullanova Skala sklonosti akademskoj zanesenosti, Skala akademskog sagorijevanja, DASS skale anksioznosti, depresivnosti i stresa. Dobiveni rezultati su sukladni hipotezama. Pokazalo se da je sklonost ovisnosti o Facebooku negativno povezana sa sklonosti doživljavanja akademske zanesenosti i pozitivno povezana s akademskim sagorijevanjem. Također sukladno hipotezi, pokazalo se da je sklonost ovisnosti o Facebooku pozitivno povezana sa nepovoljnim psihološkim mentalnim stanjima, odnosno s depresivnosti, anksioznosti i stresom. Rezultati ukazuju na važnost poticanja akademske zanesenosti kod studenata kao mogućeg preventivnog faktora za ovisnost o Facebooku. Osim toga, rezultati su u skladu s Caplanovim modelom problematične upotrebe interneta prema kojem bi pretjerano korištenje Facebooka moglo biti način olakšavanja psihičkih teškoća, odnosno samoregulacije raspoloženja.

Ključne riječi: ovisnost o Facebooku, akademska zanesenost, akademsko sagorijevanje

OVISNOST O INTERNETU MEĐU STUDENTIMA HRVATSKIH SVEUČILIŠTA

Maja Miškulin, Matea Matić Ličanin, Ivan Miškulin

Medicinski fakultet Osijek

✉maja.miskulin@mefos.hr; ✉matic.ma@gmail.com; ✉ivan.miskulin@mefos.hr

Internet je postao neizostavan dio suvremenog života no prekomjerna i patološka upotreba ovog medija dovela je do razvoja ovisnosti o Internetu. Potonja se definira kao nemogućnost kontrole nečijeg korištenja Interneta, što dovodi do negativnih posljedica u svakodnevnom životu. Prevalencija ovisnosti o Internetu kod mladih varira između 2% i 18% u različitim sredinama i dijelovima svijeta čime se ova ovisnost nametnula kao važan javnozdravstveni izazov današnjice. Međutim, čimbenici rizika ovog fenomena nisu u potpunosti istraženi niti objašnjeni. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti učestalost ovisnosti o Internetu u populaciji studenata sveučilišta u Hrvatskoj kao i identificirati te objasniti moguće čimbenike rizika za promatranu ovisnost u ispitivanoj populaciji. Istraživanje je bilo ustrojeno kao presječna studija te je provedeno tijekom travnja i svibnja 2017. godine na reprezentativnom uzorku studenata više fakulteta na Sveučilištu u Osijeku i Sveučilištu u Puli. Kao instrument za provođenje istraživanja upotrijebljen je posebno osmišljen anketni upitnik kojim su se utvrdila demografska i socioekonomska obilježja ispitanika te Young-ov upitnik za utvrđivanje ovisnosti o Internetu kojim se utvrdilo eventualno postojanje ove ovisnosti te njezina kategorija. U istraživanje je bilo uključeno ukupno 1110 studenata, prosječne dobi 21,3 godine (raspon 18-44 godina); 26,3% studenata i 73,7% studentica; 73,0% studenata sa Sveučilišta u Osijeku i 27,0% sa Sveučilišta u Puli. Glavni razlog korištenja Interneta kod 25,3% ispitanika bilo je izvršavanje zadataka i učenje vezano uz studiranje, dok je kod 71,8% ispitanika glavni razlog korištenja bilo društveno umrežavanje i razonoda, a kod 2,9% igranje on-line igrice. Ukupna prevalencija ovisnosti o Internetu u promatranjnoj populaciji iznosila je 39,9%. Među studentima kojima je utvrđena ovisnost o Internetu bilo je 79,0% onih čija je ovisnost kategorizirana kao blaga, 20,8% onih čija je ovisnost kategorizirana kao teška ovisnost. Ovisnost o Internetu češće je utvrđena kod studenata ($p=0,031$) te kod onih ispitanika koji kao glavni razlog korištenja Interneta navode društveno umrežavanje i razonodu te igranje on-line igrice ($p<0,001$). Istraživanjem nisu utvrđene statistički značajne povezanosti između polja studija kojeg ispitanici pohađaju te učestalosti ovisnosti o Internetu ($p=0,985$), između lokacije sveučilišta (kontinent, priobalje) te učestalosti ovisnosti o Internetu ($p=0,106$) kao niti između izvora financiranja tijekom studija i učestalosti ovisnosti o Internetu ($p=0,999$). Zaključeno je kako su muški spol te glavni razlog korištenja Interneta najznačajniji čimbenici rizika za utvrđenu učestalost ovisnosti o Internetu u promatranjnoj populaciji. Potrebna su daljnja istraživanja kako bi se utvrdili i objasnili drugi mogući čimbenici rizika za ovu ovisnost.

Ključne riječi: ovisnost o Internetu, studenti, sveučilište, rizični čimbenik, Hrvatska

ULOGA KOLIČINE VREMENA I BROJA PRIJATELJA NA INTERNETU U PROBLEMATIČNOJ UPOTREBI INTERNETA I DRUŠTVENIH MREŽA

Željko Rakošec^a, Daniela Šincek^b

^a – Ministarstvo unutarnjih poslova, ^b – Filozofski fakultet u Osijeku

✉ zrakosec@mup.hr; ✉ dsincek@ffos.hr

Problematična upotreba interneta može se podijeliti na generaliziranu i specifičnu problematičnu upotrebu interneta. Potonja je usmjerena na problematičnu upotrebu pojedinih sadržaja na internetu, poput društvenih mreža. Generalizirana problematična upotreba interneta određena je komunikacijskim okruženjem na internetu. Cilj rada je provjeriti razlikuju li se oni koji provode više od 4 sata na internetu/društvenim mrežama dnevno po izraženosti simptoma problematične upotrebe interneta/društvenih mreža te postoji li povezanost broja prijatelja na internetu/društvenim mrežama sa problematičnom upotrebom društvenih mreža. Provedeno je istraživanje putem interneta u kojem je sudjelovala 631 osoba (270 muškaraca) s rasponom dobi od 18 do 81 godine i prosjekom od 37,56 godina. Sudionici su ispunili Skalu generalizirane problematične upotrebe interneta, Bergensku skalu ovisnosti o društvenim mrežama, Višedimenzionalna Facebook skala intenziteta te subskale Online prijateljstvo i Facebook prijateljstvo iz Skale upotrebe i stavova prema medijima i tehnologiji i pitanja o trajanju korištenja interneta i društvenih mreža tijekom dana. Sudionici su u tim pitanjima mogli odabrati 6 razina trajanja dnevnog korištenja interneta (od manje od jednog do više od 8 sati) i 5 razina dnevnog korištenja društvenih mreža (od manje od jednog sata do više od 6 sati). Sudionici su podijeljeni na one koji internet/društvene mreže koriste manje ili više od 4 sata dnevno. Rezultati ukazuju da sudionici koji provode više od 4 sata dnevno na internetu postižu značajno veće rezultate na svim subskalama koje prate simptome problematične upotrebe interneta od onih koji provode manje od 4 sata na internetu. Sudionici koji provode više od 4 sata na društvenim mrežama su postigli veći rezultat na skali koja prati problematičnu upotrebu društvenih mreža te intenzivnije korištenje Facebooka od onih koji su na društvenim mrežama manje od 4 sata. Indikatori broja prijatelja koje poznaju (isključivo) preko interneta i Facebooka su povezani s problematičnom upotrebom društvenih mreža (r od .217 do .390). S intenzivnijim korištenjem Facebooka su bila povezana prva tri indikatora broja prijatelja (r od .152 do .305), dok broj Facebook prijatelja koje osobno poznaju nije bila povezana s intenzitetom korištenja Facebooka. Podaci ukazuju da i količina vremena koju osoba procjenjuje da provodi na internetu i društvenim mrežama, kao i broj prijatelja koji su vezani uz internet značajno ukazuje na one koji su u riziku od problematičnije upotrebe interneta i društvenih mreža. Već i ovako jednostavne mjere mogu indicirati na osobe koje doživljavaju probleme s upotrebom interneta i društvenih mreža.

Ključne riječi: problematična upotreba interneta, problematična upotreba društvenih mreža, Facebook intenzitet, vrijeme, prijatelji

Simpozij XXVII. VOJNOPSIHOLOGIJSKI SIMPOZIJ „PROFESOR ŽELIMIR PAVLINA“

Voditeljica: Ida Šintić Verem

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Republika Hrvatska
✉ ida.sintic.verem@morh.hr

Diskutantica: Amalija Petrić

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Republika Hrvatska
✉ acagalj@morh.hr

Svake godine se, u okviru godišnje konferencije hrvatskih psihologa, tradicionalno održava i Vojnopsihologijski simpozij u kojemu hrvatski vojni psiholozi prezentiraju svoje znanstveno-stručne radove koji su tematski vezani uz njihovo područje rada.

U skladu s temom ovogodišnje Konferencije, Psihologija i digitalni svijet, Vojnopsihologijski simpozij započeti ćemo s priopćenjem stručnog rada čija tema govori o korištenju društvenih mreža kod privlačenja kandidata za dragovoljno vojno osposobljavanje. U sljedećem izlaganju prikazat će se sociodemografska obilježja kadetske populacije i njihova motivacija za prijavu na vojne studentske programe. Sljedeće priopćenje govori o korisnosti ispitivanja radnih vrijednosti pripadnika jedne postrojbe za zapovjednike. U funkciji psihološke prevencije i potpore, u četvrtom izlaganju prikazat će se važnost uloge zapovjednika u sprječavanju pojavnosti te smanjivanju i ublažavanju negativnih posljedica svih oblika seksualnog nasilja u vojsci. U idućem priopćenju govori se o jačanju psihičke otpornosti pripadnika obrambenog sustava. U šestom izlaganju prikazat će se rezultati ispitivanja razine emocionalne kompetentnosti i načina suočavanja sa stresom kod pripadnika koji se upućuju u operacije potpore miru u funkciji ispitivanja važnosti emocionalne kompetentnosti za obavljanje vojnog poziva. U sljedećem priopćenju vidjet ćemo rezultate ispitivanja pozornosti i anksioznosti skupine pripadnika nakon tjelesno zahtjevne aktivnosti u selekcijskoj obuci. U osmom priopćenju će biti prikazani rezultati analize važnosti ljudskog čimbenika kod operatera besposadnih sustava u njemačkom obrambenom zrakoplovstvu te prikazan prijedlog implementacije tih nalaza prilikom selekcije u naš obrambeni sustav. U predzadnjem izlaganju će biti prezentirani neki podatci (prikupljeni na prigodnom uzorku) o psihologijskim testovima za ispitivanje opće intelektualne sposobnosti, D-70 i računalne primjene TN-20, te njihovoj povezanosti. U zadnjem izlaganju će se prikazati rezultati ispitivanja stavova pripadnika OS RH o psihološkoj struci u obrambenom sustavu, a u svrhu unaprjeđenja djelovanja psihološke struke.

Pored navedenih priopćenja, održat će se okrugli stol na temu „E – psihološko savjetovalište u Hrvatskoj vojsci? – potrebe, želje, mogućnosti pokretanja...“, a koje će voditi kolega Ivan Vračić.

Teme radova prate određena područja rada vojnih psihologa koja su međusobno povezana u funkciji što boljeg psihičkog funkcioniranja svakog pripadnika u obrambenom sustavu.

Ključne riječi: vojna psihologija, psihička prevencija i potpora, psihologijska selekcija, e-psihološko savjetovalište

ANALIZA ČIMBENIKA PRIVLAČENJA ZA DRAGOVOLJNO VOJNO OSPOSOBLJAVANJE: MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA

Marija Bajić, Teo Rako, Lolita Cikojević

Ministarstvo obrane RH, Split, Hrvatska,

✉mare.bajic@gmail.com, ✉teo.rako@gmail.com, ✉pikulica18@gmail.com

S obzirom na trenutnu situaciju na tržištu rada u Hrvatskoj gdje sve veće organizacije imaju problem u privlačenju novih djelatnika, za vojnu organizaciju je izuzetno bitno dragovoljno vojno osposobljavanje tijekom kojeg se mladi ljudi vojnom obukom osposobljavaju za obnašanje vojničkih dužnosti u Oružanim snagama. Velik broj ročnika po završetku dragovoljnog vojnog osposobljavanja postaju profesionalni vojnici, tako da vojna organizacija ulaže značajne napore za privlačenje što većeg broja mladih ljudi na dragovoljno vojno osposobljavanje. Kandidati za dragovoljno vojno osposobljavanje u okviru prethodnog zdravstvenog pregleda u dijelu psihologijskog ispitivanja popunjavaju između ostalog ulazni upitnik UL – DR koji se sastoji od 108 čestica i kojim se ispituje motivacija kandidata za dragovoljnim vojnim osposobljavanjem, te se prikupljaju opći podaci o kandidatima. U ovom radu prikazat će se kvalitativna analiza dijela rezultata upitnika UL - DR. U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 165 kandidata za dragovoljno služenje vojnog roka koji su pristupili zdravstvenom pregledu u prvoj polovici 2019. godine na Zavodu za pomorsku medicinu Split. Cilj istraživanja je utvrditi koji su osnovni razlozi zbog čega se mladi ljudi prijavljuju za dragovoljno vojno osposobljavanje. Također, ispitali smo i razvojnu komponentu odnosno životnu dob kad su se odlučili prijaviti za dragovoljno vojno osposobljavanje, te ispitati na koji način su saznali za mogućnost dragovoljnog vojnog osposobljavanja. Poseban naglasak je stavljen na mogućnost korištenja društvenih mreža kod privlačenja novih ročnika.

Analizom rezultata upitnika UL – DR pokazalo se kako se prijavljuju zbog mogućnosti stjecanja novih znanja i vještina, koje ne mogu nigdje drugdje dobiti, obrane domovine i zbog mogućnosti zaposlenja. Posao u vojsci ih zanima zbog stjecanja novih znanja i vještina, razvoja vojne karijere i spašavanja i pomaganja ljudima u pogibelnim situacijama. Najveći broj ispitanih se odlučio za prijavu za dragovoljno vojno osposobljavanje u periodu od prije godina dana, a za oglas je najveći broj ispitanih saznao preko interneta i preko promidžbe djelatnika MORH-a u srednjim školama.

Ključne riječi: motivacija, privlačenje zaposlenika, društvene mreže

SOCIODEMOGRAFSKA OBILJEŽJA KADETSKE POPULACIJE I NJIHOVA MOTIVACIJA ZA PRIJAVU NA VOJNE STUDIJSKE PROGRAME

Jakov Karin, Suzana Filjak

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉ jakov.karin@morh.hr, ✉ suzana.filjak@morh.hr

Od 2014. godine uspostavljen je novi koncept školovanja kadeta na vojnim studijskim programima, koji se sastoji od akademskog i vojnog segmenta izobrazbe. Privlačnost studiranja na jednom od vojnih studijskih programa je u tome što po završetku jednog od preddiplomskih ili diplomskih vojnih studijskih programa kadete čeka siguran posao, s postavljenjem na prvoj časničkoj dužnosti u jednoj od postrojbi Oružane snage Republike Hrvatske (OSRH). Osim toga, studenti-kadeti imaju podmirene cjelokupne troškove studiranja (smještaj, prehrana, literatura, gradski prijevoz,...) te primaju mjesečnu stipendiju. Zbog navedenoga je u javnosti uvriježeno mišljenje da većina kadeta dolazi iz slabije razvijenih dijelova Hrvatske i/ili iz obitelji slabijeg imovinskog statusa, odnosno da su primarno motivirani navedenim povlasticama za upis na jedan od vojnih studijskih programa. Cilj ovoga rada bio je utvrditi zastupljenost kadeta po županijama, završenom srednjoškolskom obrazovanju, brojnosti obitelji i njihove procjene materijalnog stanja u obitelji. Na kraju, nastojali smo utvrditi motivacijsku strukturu za upis na jedan od vojnih studijskih programa. Podaci su prikupljeni raščlambom podataka iz primjene Ulaznog upitnika na zadnjih pet naraštaja kadeta (od 12. naraštaja – akademska godina 2014./2015., pa nadalje), na početku Pripremnog kampa, koji se provodi u rujnu, prije prisege, odnosno potpisivanja Ugovora o kadetskoj službi. S obzirom na potencijalni broj kandidata za kadete po županijama, u strukturi kadetske populacije uglavnom nema većih odstupanja. Značajnije odstupanje uočava se s obzirom na broj kadeta – studenata Aeronautike (smjer: vojni pilot) iz Splitsko-dalmatinske županije (27% od ukupnog broja studenata) i Zadarske županije (24%) te na broj kadeta – studenata Vojnog pomorstva iz Splitsko-dalmatinske županije (50%). Ukupno gledajući, većina kadeta je završila Opću gimnaziju (36%), Tehničku školu (21%) ili Ekonomsku školu (14%), a po vojnim studijskim programima, najviše je studenata Vojnog vođenja i upravljanja te Aeronautike završilo Opću gimnaziju (55%, odnosno 60%), dok je najviše studenata vojnih studijskih smjerova Vojno inženjerstvo i Vojno pomorstvo završilo Tehničku školu (38%, odnosno 23%). Većina kadeta dolazi iz četveročlanih (48%) i peteročlanih (31%) obitelji, koji su odrasli u prosječnim (50%), odnosno dobrim (49%) materijalnim uvjetima (samo 1% kadeta navodi da su odrasli u lošim materijalnim uvjetima). Glede motivacijske strukture za upis na jedan od vojnih studijskih programa, većina kadeta navodi služenje domovini/domoljublje (30%), privlačnost vojnog poziva (29%), nastavak obiteljske tradicije (9%) i želju biti pripadnikom moćne i uređene organizacije (9%).

Ključne riječi: kadeti, sociodemografska obilježja, motivacijska struktura

KORISNOST PRAĆENJA MOTIVACIJE JEDNE POSTROJBE OS RH

Helena Kosmat

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska,

✉ helena.kosmat@morh.hr

Provedeno je ispitivanje motivacije pripadnika jedne postrojbe OS RH po ustrojbenim cjelinama. Uzimalo se u obzir: ustrojbeni cjelina, čin, dob i (ne)zadovoljstvo poslom pripadnika postrojbe te se izražavala korisnosti provedenog upitnika. Cilj je bio ispitati potrebe pripadnika ustrojbenih cjelina jedne postrojbe u vidu radnih vrijednosti i vrijednosnih orijentacija, usporediti ih s obzirom na ustrojbeni cjelinu, čin i dob te prema dobivenim rezultatima savjetovati zapovjednike ustrojbenih cjelina i zapovjednika postrojbe.

U ispitivanju je sudjelovalo 250 pripadnika jedne postrojbe. Provedeno je po svim ustrojbenim cjelinama postrojbe te su u njemu sudjelovali pripadnici postrojbe različitih činova, različite dobi, spola i zadovoljstva poslom. Primijenjen je V-upitnik, B. Šverko.

Ovim ispitivanjem željelo se provjeriti razlikuju li se pripadnici jedne postrojbe OS RH u hijerarhiji radnih vrijednosti i vrijednosnih orijentacija te kakva je korisnost takve informacije za zapovjednike nižih i viših razina.

Postavljene su hipoteze: pripadnici jedne postrojbe razlikuju se prema hijerarhiji radnih vrijednosti i vrijednosnih orijentacija ovisno o ustrojbenoj cjelini kojoj pripadaju, o svom činu i svojoj dobi. Pretpostavlja se da će izraženo zadovoljstvo i nezadovoljstvo poslom biti moguće objasniti hijerarhijom radnih vrijednosti po svim navedenim faktorima te da će zapovjednici različitih razina zapovijedanja smatrati korisnim informaciju o radnim vrijednostima i vrijednosnim orijentacijama svojih pripadnika koje su u pozadini njihove motivacije za rad.

Postavljene hipoteze su potvrđene. Dobivene su statistički značajne razlike u hijerarhiji radnih vrijednosti i vrijednosnih orijentacija ovisno o ustrojbenoj cjelini, činu i dobi pripadnika iste postrojbe. Više od 50% pripadnika ove postrojbe ovakvu vrstu ispitivanja motivacije smatra korisnim, a kvalitativnom analizom zapovjednicima je moguće objasniti koje su to radne vrijednosti u pozadini (ne)zadovoljstva poslom pojedinaca unutar ustrojbenih cjelina jedne postrojbe.

Ključne riječi: motivacija, vrijednosti, vrijednosne orijentacije, zadovoljstvo poslom

ULOGA ZAPOVJEDNIKA U PREVENCIJI SEKSUALNOG NASILJA U VOJSCI

Vesna Trut

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉ vesna.trut@morh.hr

Seksualno nasilje, kao jedan od dominantnih oblika rodno uvjetovanog nasilja, uključuje različite oblike nepoželjnog seksualnog ponašanja koji se pojavljuje u različitim radnim okruženjima. Kako radna okruženja u kojima žene čine manjinu nose veći rizik pojavljivanja, otkrivanja i sprječavanja ovog negativnog i nezakonitog ponašanja, u ovom se radu na temelju dostupnih empirijskih pokazatelja propituju svi čimbenici relevantni za vojsku. Brojna istraživanja pokazuju da način upravljanja ima ključni utjecaj na ono što se događa u nekoj organizaciji, uključujući i rizik pojavljivanja, kao i način sprječavanja pojave seksualnog nasilja na radnom mjestu. Kako pojava nasilnog seksualnog ponašanja negativno utječe na učinkovitost postrojbe, njezinu psihičku bojnu spremnost, zajedništvo i psihosocijalnu klimu ovom je problemu u vojnoj organizaciji nužno pristupiti ne samo s individualne i postrojbene već i s organizacijske razine. Vojnoj se organizaciji na taj način pruža mogućnost da se usmjeravanjem na razvoj i edukaciju vojnih zapovjednika i u ovom području osigura višestruki pozitivan utjecaj. Kako način vođenja određuje organizacijsku klimu i kulturu potrebno je postići da se kroz ciljane edukacije vojni zapovjednici osposobe za stvaranje optimalne organizacijske kulture i klime. Uspješno suočavanje s pojavom seksualnog nasilja u vojsci moguće je jedino ako se unutar vojne organizacije i u multinacionalnom vojnom okruženju osigura odgovarajuća zaštita i pomoć svim žrtvama. Vojni su zapovjednici odgovorni za razvijanje psihosocijalne klime koja osigurava odgovarajuću zaštitu i pomoć svim žrtvama te sustavno prijavljivanje i kažnjavanje počinitelja, odnosno moraju stvoriti radno okruženje u kojem će se ohrabrivati žrtve nasilja da potraže pomoć, a počinitelje odvrćati od budućeg nasilničkog ponašanja. U ovom će se radu rastumačiti važnost vođenja za sprječavanje pojavnosti te smanjivanje i ublažavanje negativnih posljedica svih oblika seksualnog nasilja u vojci, ali i potreba i mogućnosti razvoja ciljanih edukacijskih programa u Hrvatskoj vojsci.

Ključne riječi: seksualno nasilje, vojska, vođenje, psihološka prevencija

NOVI PRISTUP JAČANJU PSIHIČKE OTPORNOSTI HRVATSKIH VOJNIKA

Ana Antolović, Marina Bajs Pribisalić, Sanja Jurjako

Ministarstvo obrane RH

✉a.antolovic22@gmail.com, ✉marina.bajs@gmail.com, ✉smohorovicic@yahoo.com

Pojam psihičke otpornosti koristi se za opis raznih pozitivnih osobina koje pojedincu mogu pomoći da se dobro nosi sa teškim situacijama s kojima se u životu susreće. Osobe za koje se kaže da imaju „čvrstu ličnost“ učinkovito se suočavaju sa stresom tako što transformiraju stresor u izazovno i pozitivno iskustvo. Psihička otpornost pojedincu omogućuje da ostane dosljedan, fokusiran, samopouzdan i da može kontrolirati situaciju iako je pod pritiskom. Psihička se otpornost uči, uvježbava i usavršava kao i svaka druga vještina. Prijedlog obuke koji će biti prezentiran izrađen je na temelju programa Master resilience training (MRT), koji je nastao u suradnji Pentagona i Centra za pozitivnu psihologiju Sveučilišta u Pennsylvaniji. MRT je pak razvijen iz programa Battle Mind Training, koji je pokrenut 2007. godine u američkoj vojsci kao pokušaj osposobljavanja vojnika za brži oporavak nakon izrazito stresnih i traumatskih iskustava. Pristup koji će biti prezentiran uključuje koncepte MRT-a, a koji su razrađeni i nadopunjeni novim spoznajama iz područja pozitivne psihologije. Namjera je obukom za razvoj psihičke otpornosti razvijati kod pripadnika obrambenog sustava pet dimenzija snage, odnosno pet sastavnica spremnosti, a to su tjelesna, emocionalna, socijalna, obiteljska i duhovna spremnost. Emocionalno spremna osoba suočava se sa životnim izazovima na pozitivan, optimističan način, pokazujući samokontrolu, izdržljivost i ravnotežu u ponašanju. Socijalno spremna osoba razvija, održava i smatra vrlo važnim međuljudske odnose koje krasi povjerenje i komunikacija koja sadrži razmjenu ideja, mišljenja i iskustava. Obiteljska spremnost uključuje pripadnost zajednici koja je sigurna i podržavajuća i posjeduje resurse potrebne da svi članovi obitelji žive u zdravoj i sigurnoj okolini. Duhovnu spremnost čini sklop uvjerenja, principa ili vrijednosti koje podržavaju razvoj obiteljskih, institucionalnih i društvenih normi. Prethodno opisane sastavnice spremnosti znak su uravnotežene, zdrave, samopouzdanе vojske i obitelji i čine otpornost koja im pomaže da uspješno ustraju u vremenima različitih i intenzivnih izazova. Sukladno navedenom, ciljevi obuke za razvoj psihičke otpornosti su:

a) poticanje pozitivnog psihosocijalnog ozračja u Oružanim snagama Republike Hrvatske, b) promicanje zdravih životnih stilova, c) razvijanje pozitivnog životnog stava, d) mijenjanje načina razmišljanja prema prihvaćanju izazova i odgovornosti, e) poticanje razvoja osobnosti koja uključuje dosljednost, fokusiranost i samopouzdanost te kontrolu situacije iako je osoba pod pritiskom. Obuka za razvoj psihičke otpornosti pokriva sljedeća područja: svjesnost sebe, samoregulaciju, optimizam, mentalnu agilnost, snage karaktera i međuljudske veze. Cilj ovoga rada je prikazati glavne postavke navedene obuke, prijedlog za implementaciju u oružanim snagama RH te povratne informacije pripadnika nakon prve primjene dijela te obuke.

Ključne riječi: psihička otpornost, vojska, obuka

RAZINA EMOCIONALNE KOMPETENTNOSTI I NAČINI SUOČAVANJA SA STRESOM KOD KANDIDATA KOJI SE UPUĆUJU U OPERACIJE POTPORE MIRU

Ana Antolović, Irena Lovrić

Ministarstvo obrane RH

✉ a.antolovic22@gmail.com; ✉ irena.lovric@gmail.com

Emocionalnu inteligenciju mnogi istraživači općenito definiraju kao proces prepoznavanja svojih i tuđih emocionalnih stanja da bi se efikasnije mogli riješiti eventualni problemi i adekvatno regulirati ponašanje. O važnosti emocionalne inteligencije svjedoči činjenica da čovjekov uspjeh ne ovisi samo o njegovom kvocijentu inteligencije (fluidnoj inteligenciji). Osoba s vrlo visokim kvocijentom inteligencije kojoj nedostaje socijalnih i interpersonalnih vještina koje uključuju i emocionalnu inteligenciju može biti vrlo neuspješna. Kao jedno od bitnih, a često zanemarenih područja emocionalna domena čovjekovog djelovanja je važan zaštitni faktor u suočavanju sa svakodnevnim stresom. Pripadnici Oružanih snaga koji se upućuju u operacije potpore miru (OPM) su često izloženi dodatnim stresorima kako u periodu intenzivne obuke prije odlaska u OPM, tako i tijekom operacijskog ciklusa. Tijekom obnašanja dužnosti u području operacije daleko od Domovine, pripadnici Oružanih snaga su izloženi različitim emocionalnim izazovima, koji su posljedica mnogih čimbenika poput udaljenosti od obitelji i bližnjih, prisutnosti u potpuno drugačijoj kulturi, procesa prilagodbe na novu dužnost, djelovanja u potencijalno ugrožavajućim uvjetima i slično. Postoji još niz drugih izazova za koje je bitno procijeniti koje mehanizme suočavanja koristiti kako bi se najbolje prilagodili novonastaloj situaciji. Tijekom cijelog boravka u području operacije potrebno je učinkovito pratiti svoje i tuđe emocionalno djelovanje kako bi se na najbolji mogući način suočili sa stresom koji pripadnici OSRH eventualno mogu doživjeti te kako bi mogli pružiti jedni drugima podršku u situacijama emocionalnih kriza koje se mogu pojaviti. U cijelom tom procesu bitan čimbenik je emocionalna kompetentnost ili inteligencija koja je važna za uspješnost u obnašanju dužnosti, a također i u načinima suočavanja sa stresom. S obzirom na navedeno, cilj istraživanja bio je utvrditi razinu emocionalne kompetentnosti i načine suočavanja sa stresom kod kandidata koji se upućuju u operacije potpore miru. Sudionici istraživanja bili su pripadnici koji se upućuju u operacije potpore miru, a uzorak je obuhvatio 106 kandidata. Korišteni su standardizirani upitnici - Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45, Takšić, 2000) i Upitnik suočavanja sa stresnim situacijama (CISS, Endler i Parker, 1990). Ispitivanje povezanosti emocionalne kompetentnosti i načina suočavanja sa stresom pokazalo je da postoji statistički značajna pozitivna povezanost emocionalne kompetentnosti sa suočavanjem usmjerenim na problem ($r=,55$, $p<0,01$). Dobiveno je i da postoji značajna, ali niska negativna povezanost emocionalne kompetentnosti sa suočavanjem usmjerenim na emocije ($r=-,24$, $p<0,05$) te značajna i niska pozitivna povezanost sa izbjegavanjem kao načinom suočavanja sa stresom ($r=,23$, $p<0,05$).

Ključne riječi: emocionalna kompetentnost, stres, suočavanje

POZORNOST I ANKSIOZNOST U SELEKCIJSKOJ OBUCI

Milana Kljajić

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉ milana.d@vip.hr

Provedeno je psihologijsko ispitivanje kandidata za specijalne postrojbe Oružanih snaga Republike Hrvatske tijekom selekcijske obuke. Svi kandidati koji su pristupili obuci prethodno su zadovoljili psihologijsku predselekciju.

Selekcijska obuka je provedena s 26 kandidata. Prvo ispitivanje provedeno je prvi dan obuke, a drugo ispitivanje jedanaesti dan obuke. Drugo testiranje provedeno je neposredno nakon tjelesno izuzetno zahtjevne aktivnosti, koja je uključivala prelazak velike udaljenosti pod opterećenjem, u kratkom vremenskom razdoblju.

Oba puta je primijenjena ista baterija testova: test pozornosti i upitnik anksioznosti kao stanja i osobine ličnosti. Anksioznost kao osobina odnosi se na razmjerno stabilne individualne razlike u sklonosti anksioznosti, tj. na razlike među ljudima u tendenciji da stresne situacije doživljavaju opasnim ili prijetećima. Dok je anksioznost kao osobina stabilna, kao stanje je često prolazna, a obilježavaju je subjektivni doživljaji napetosti, strepnje, nervoze i zabrinutosti.

Ovim ispitivanjem željelo se provjeriti, s jedne strane u kojoj mjeri zahtjevna obuka utječe na razinu anksioznosti kao stanje, a s druge strane ustanoviti razinu pozornosti kandidata u stresnim situacijama.

Pripadnici ove specijalne postrojbe ne smiju imati izraženu anksioznost kao osobinu, a psihički i tjelesno zahtjevne aktivnosti im ne bi smjele izazivati prenaplašenu anksioznost. Nadalje, pozornost bi im i u izrazito stresnim situacijama trebala biti na visokoj razini.

Anksioznost kao osobina je u oba testiranja bila na razini nižeg prosjeka. Sukladno očekivanjima, rezultati provedenog ispitivanja pokazali su da tjelesno zahtjevna aktivnost predstavlja stresnu situaciju za kandidate na selekcijskoj obuci. Nadalje, bez obzira na stresnost situacije, pozornost kandidata je i dalje na visokoj razini, odnosno čak i nešto viša nego u neutralnoj situaciji.

Ključne riječi: pozornost, anksioznost, selekcijska obuka

PSIHOLOGIJSKI KRITERIJI ZA OPERATERA BESPOSADNIH SUSTAVA

Višnja Livajić Pezer

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉vlivajic@morh.hr

Besposadni sustavi postali su važan dio vojne opreme jer njihovo korištenje povećava učinkovitost misije i doprinosi sigurnosti vojnog osoblja. Dvije su ključne prednosti njihove uporabe: mogu se uputiti u vrlo rizične misije i njihovo korištenje puno je jeftinije u odnosu na zrakoplove s ljudskom posadom. Suvremene vojske, pa tako i OSRH prepoznale su vrijednost besposadnih sustava, pa tako njihovo razvijanje i opremanje predstavlja ključnu kompetenciju u razvojnoj strategiji. Besposadni sustavi odigrali su važnu ulogu u Domovinskom ratu, a kako je upravo u tijeku formiranje nove ustrojbene cjeline i uvođenje tehnološki drugačijih tipova besposadnih sustava postavlja se pitanje popune novoformirane postrojbe OSRH s kvalitetnim operativnim osobljem. Rezultati opsežne studije nedavno provedene u njemačkim oružanim snagama ukazuju na važne ljudske čimbenike koji se obavezno moraju razmotriti prilikom odabira osoblja, provedbe obuke i upravljanja stresom kod budućih operatera besposadnih sustava. S obzirom na složenost besposadnih sustava koji se stalno razvijaju, kao i zahtjevi za njihove operatere, nužno je da OS RH koriste najnovije empirijske spoznaje NATO članica i barem dijelom ih implementiraju u svoju praksu odabira osoblja koje će upravljati besposadnim sustavima. Cilj ovoga izlaganja je prikazati najvažnije rezultate navedene njemačke studije, sadašnje stanje vezano za postojeće zdravstvene pravilnike i propisane psihologijske kriterije u našem obrambenom sustavu, koji se primjenjuju kod odabira osoblja za operatere besposadnih sustava, te prijedlog implementacije navedenih spoznaja.

Ključne riječi: besposadni sustav, operater besposadnog sustava, zrakoplovno osoblje

PODATCI O POVEZANOSTI REZULTATA D-70 I TN-20

Sebastijan Kuprešak, Ida Šintić Verem, Marcela Kovačić Tomac

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska,

✉sebastijan.kupresak@gmail.com, ✉ida.sintic.verem@morh.hr,

✉marcela.kovacic@gmail.com

Jedan od osnovnih uvjeta adekvatne radne učinkovitosti vojnika su sposobnosti kao što su tjelesne, psihičke i zdravstvene. Osnove dobrog, kvalitetnog, kadra počivaju i na adekvatnoj selekciji prilikom ulaza u Hrvatsku vojsku, odnosno pri ulazu u radnu organizaciju. U Hrvatskoj vojsci psihologijska selekcija je prisutna od najranijih početaka i danas se provodi za različite svrhe (prijam kandidata, upućivanje na različite razine školovanja, upućivanje u operacije potpore miru...). Tijekom vremena provedbe psihologijske selekcije periodički se javlja potreba za uvođenjem testova koji nisu poznati samim kandidatima, kako općih kognitivnih sposobnosti, tako i specifičnih. Također, s uvođenjem testova u računalnoj primjeni, potrebno je izraditi interne norme, kao dopunu postojećih hrvatskih normi za papir-olovka primjenu.

Cilj je ovoga ispitivanja izrada internih normi za test općih intelektualnih sposobnosti TN-20 („Test nizova”, V. Pogačnik) u računalnoj primjeni te ispitati povezanost rezultata dobivenih tim testom s rezultatima dobivenima drugim testom za ispitivanje opće intelektualne sposobnosti D-70 („Test D-70”, F. Kourovsky, P. Rennes). Postoje brojna istraživanja koja ukazuju na visoku povezanost testova D-48 („Test D-48”, P. Pichot) i TN-20, $r = 0,73$, što ukazuje na to da su im predmeti mjerenja slični, odnosno da na vrlo sličan način zahvaćaju opće intelektualne sposobnosti. Autori ovoga rada nisu pronašli podatak u literaturi o povezanosti D-70 i TN-20, ali s obzirom da su D-70 i D-48 ekvivalentni testovi, za očekivati je da će se dobiti slična povezanost između D-70 i TN-20, kao što je između D-48 i TN-20.

Ispitivanje je provedeno na prigodnom uzorku od 634 kandidata u postupku selekcije, prosječne dobi 21,8 godina, pretežno muškog spola (79,0%) i 89,7% srednje stručne spreme (10,1% kandidata je više i visoke stručne spreme, dok je 0,2% kandidata NKV). Dobiveni rezultati ukazuju na umjereno visoku povezanost D-70 i TN-20 (Spearmanov koeficijent korelacije iznosi 0,62). Ostali rezultati će biti prikazani u priopćenju.

Ključne riječi: D-48, D-70, TN-20, opće intelektualne sposobnosti, psihologijska selekcija

STAVOVI PRIPADNIKA OS RH O PSIHOLOŠKOJ STRUCI

Dalibor Mesić, Stanka Limov, Ana Tadić, Marija Bajić

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉ dmesic@gmail.com, ✉ stankalimov@yahoo.com, ✉ ana.tadic@yahoo.com,

✉ mare.bajic@gmail.com

Početak 2019. godine na Hrvatskom vojnom učilištu, na populaciji polaznika druge razine slijedno rastuće izobrazbe časnika i dočasnika, provedeno je anketno ispitivanje s ciljem utvrđivanja stavova pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske (OS RH) o djelovanju psihološke struke. Vojna psihologija je među najrazvijenijim granama primijenjene psihologije, a status hrvatske vojne psihologije, osim doprinosa u Domovinskom ratu, proizlazi iz temeljnih zadaća psihologa u Hrvatskoj vojsci koji su u postrojbama i zapovjedništvima u statusu djelatnih časnika – savjetnika zapovjednicima u različitim područjima vojnog funkcioniranja. Iz istog razloga važno je povremeno ispitati pripadnike OS RH, kao krajnje korisnike, o upoznatosti s djelovanjem psihološke struke. Anonimno ispitivanje provedeno je jednokratno, po skupinama, u vrijeme održavanja nastave. Uzorak je činilo 206 polaznika navedenih izobrazbi (47,6% Temeljna dočasnička izobrazba, 27,7% Napredna časnička izobrazba – stožerne dužnosti, 24,7% Napredna časnička izobrazba). Primijenjeni upitnik konstruiran je 2015. godine u Glavnom stožeru OS RH, a istim se ispituje upoznatost pripadnika OS RH s djelovanjem psihološke struke, identitetom te važnošću djelovanja struke za funkcioniranje OS RH. Ispitanike se također ispituje o različitim aspektima suradnje s vojnim psihologom te o konkretnim temama iz područja vojne psihologije koje bi, po mišljenju ispitanika, trebale biti uključene u izobrazbu različitih kategorija pripadnika vojske. Rezultati primjene upitnika pokazuju kako časnici i dočasnici smatraju psihološku struku bitnom za funkcioniranje OS RH, no ipak je najveći broj njih samo djelomično upoznat s djelovanjem psihološke struke. Isto tako procjenjuju da je identitet psihološke struke djelomično prepoznatljiv. Pripadnici OS RH procjenjuju da postoji prostor za razvijanje bolje suradnje s vojnim psihologom te da im je vojni psiholog u postrojbama djelomično dostupan. Od pojedinih područja rada vojnog psihologa, najveći doprinos funkcioniranju OS RH i prepoznatljivosti psihološke struke, po mišljenju ispitanika, daju zadaće selekcije i klasifikacije. Dočasnici su stali za da je u izobrazbu za dočasnike iz vojne psihologije potrebno uključiti teme: 1) Stres i načini suočavanja (75,5%), 2) Timski rad (68,4%), 3) Upravljanje konfliktima (62,2%), 4) Obiteljsko funkcioniranje vezano uz operacije/misije (62,2%). Časnici su stali za da je u izobrazbu časnika iz vojne psihologije potrebno uključiti teme: 1) Stres i načini suočavanja (81,5%), 2) Vođenje sastanaka (81,5%), 3) Upravljanje konfliktima (79,6%), 4) Bossing/mobbing (79,6%). Rezultati provedenog istraživanja daju nam osnovu za daljnju analizu i unaprjeđenje djelovanja psihološke struke u OS RH.

Ključne riječi: stavovi, psihološka struka, OS RH

USMENA IZLAGANJA

Ruminacije o pijenju alkohola kao prediktor depresivnosti i alkoholne žudnje kod osoba na bolničkom liječenju od ovisnosti o alkoholu <i>Nikola Babić</i>	101
Upotreba društvenih mreža u svrhu učenja i obrazovanja <i>Tina Barun, Meri Đula Ercegović, Nelija Rudolfi</i>	102
Tehnika prazne stolice iz perspektive psihoterapeuta <i>Petra Beuk, Adrijana Bjelajac</i>	103
Kognitivna remedijacija u tretmanu osoba s neurokognitivnim poremećajima <i>Gordan Bošković</i>	104
Somatski simptomi i neki mehanizmi emocionalne regulacije <i>Gordan Bošković, Vesna Biondić</i>	105
M - mentalno zdravlje, a di si ti? <i>Gordan Bošković, Biserka Jureša</i>	106
Prvi koraci pred malim ekranima: izloženost elektroničkim medijima i razvojni ishodi u prve tri godine života <i>Tea Brezinščak, Tena Erceg</i>	107
Opasnosti digitalnog svijeta – prikaz aktivnosti Dječjeg doma „Tić“ Rijeka <i>Ljiljana Bubnić, Tamara Žakula, Nataša Makarun, Iris Antolović</i>	108
(Znamo li) što to naši klinci igraju? <i>Zoran Buhač, Ana Pavelić Tremac, Tajana Hodko</i>	109
Tko zapravo odlučuje – mi ili tehnologija? <i>Anđela Buljan Šiber</i>	110
Algoritmi u službi psihometrije - mogućnosti digitalnih psihodijagnostičkih sredstava <i>Ratko Čuček</i>	111
Medijacijska uloga kognitivne distraktibilnosti u odnosu nezadovoljstva vlastitim fizičkim izgledom i seksualnog funkcioniranja <i>Gracia Dekanić</i>	112
Katastrofizacija, anksioznost i depresivnost kod pacijenata s kroničnom nemalignom boli <i>Iva Dimitrijević, Martina Knez, Jelena Balkić, Dijana Hnatešen</i>	113
Odnos roditeljstva, slobodnog vremena i subjektivne dobrobiti <i>Marija Džida, Ljiljana Kaliterna-Lipovčan, Andreja Brajša-Žganec, Ana Petak</i>	114
Odnos različitih ponašanja na Instagramu i crta ličnosti (narcizam, ugodnost, ekstraverzija) <i>Karla Đimoti, Sanda Vinaj, Slađana Vukojević</i>	115
Zahtjev za prijateljstvom: odnos emocionalne kompetentnosti, funkcija prijateljstva u internetskom okruženju i preferencije za interakciju putem interneta <i>Lorena Franc, Kristina Jelavić, Bruno Škovrlj</i>	116

Zadovoljne, ali pod stresom: neke odrednice mentalnog zdravlja majki prijevremeno i terminski rođene djece <i>Marko Galić, Leon Sić, Tea Đula, Luka Mustapić, Tea Jelavić Mitrović.....</i>	117
Mentalno zdravlje mladih – iskustva i preporuke u radu s mladima <i>Lana Gjurić, Ivana Bandić.....</i>	118
Međusektorska suradnja u cilju jačanja socio-emocionalnih kompetencija darovite i potencijalno darovite djece predškolske dobi: primjer dobre prakse <i>Eleonora Glavina, Berta Bacinger Klobučarić, Dijana Majerski.....</i>	119
Tjelovježba i mentalno zdravlje hrvatskih policajaca <i>Ivana Glavina Jelaš, Jurica Pačelat, Krešimir Šimić, Marjan Jozić, Ines Matec Matuzić.....</i>	120
Racionalni i intuitivni stilovi odlučivanja i spol u svojstvu prediktora objektivnim pokazateljima uspješnosti prodaje <i>Alen Gojčeta, Benjamin Banai, Lana Lučić.....</i>	121
Odrastanje u virtualnim dvorištima – koliko je malo „još samo malo?“ i da li su influenceri preuzeli ulogu roditelja? <i>Ana Goleš, Danijela Vuković Lerga, Ivana Frančula Modrčin, Inge Vlašić-Cicvarić.....</i>	122
Navike korištenja elektroničkih uređaja kod djece iz dječjih vrtića dubrovnik <i>Severina Hađija, Lea Burić.....</i>	123
Emocionalna inteligencija i transakcijsko rukovođenje: utjecaj izvora procjene i mjere emocionalne inteligencije <i>Ljerka Hajncl, Dario Vučenović.....</i>	124
Aktivnosti vezane za ekrane kod djece s poremećajima autističnog spektra <i>Maja Hatvalić Capurso.....</i>	125
Tehnologija premošćuje razvojne teškoće i invaliditet <i>Jasminka Horvatić.....</i>	126
Ruminacija i oštećenja kognitivne kontrole kod internaliziranih i eksternaliziranih poremećaja u adolescenata <i>Sanja Jandrić, Pavo Filaković, Katarina Dodig Ćurković.....</i>	127
Stereotipi o osobama uključenim u online dating: razlika između klasičnog i online upoznavanja <i>Tomislav Jeleković, Anamarija Šesnić, Anamarija Banjac.....</i>	128
Konstrukcija Testa kognitivne matrice <i>Slobodan Jović, Fanika Ivaković.....</i>	129
Uloga usredotočene svjesnosti u objašnjenju učeničke empatije: rodna perspektiva <i>Ivana Jugović, Mirta Mornar.....</i>	130
Povezanost anksioznosti i sposobnosti prepoznavanja emocija <i>Tanja Karakaš, Tea Lipovac, Marija Šmint, Slađana Vukojević.....</i>	131

Individualizacija odgojno obrazovnog procesa za potencijalno darovito dijete u vrtiću, osnovnoj i srednjoj školi <i>Suzana Kovačić, Berislava Silić Matasić, Kristina Matasić</i>	132
„Roditelji u mreži interneta“ - roditeljski nadzor kod djece i mladih <i>Davorka Kovačić Borković, Roberta Matković, Lucija Vejmelka</i>	133
Aktivacija dugotrajno nezaposlenih osoba <i>Valerija Kramar Mihalić, Višnja Perin</i>	134
Roditeljska uvjerenja i navike korištenja informacijsko komunikacijskih tehnologija kao prediktori izloženosti njihove djece tehnologijama <i>Ivan Kuliš, Dora Petrović, Andrija Vrhovnik</i>	135
Prijevod i validacija Upitnika razloga za život za studente <i>Ivica Medanić</i>	136
Utjecaj novih tehnologija na proces osposobljavanja budućih vozača i vozače starije životne dobi <i>Ljiljana Mikuš, Dino Posavec</i>	137
Hrvatska adaptacija Skale depresije, anksioznosti i stresa (DASS) <i>Iva Sofija Miloš, Fanika Ivaković</i>	138
Uloga emocionalne regulacije u objašnjenju navika hranjenja <i>Tamara Mohorić, Petra Anić, Alessandra Pokrajac-Bulian, Miljana Kukić, Lea Barbarić</i>	139
Emocionalne kompetencije i učiteljska podrška kao prediktori učeničke agresivnosti mirta <i>Mirta Mornar, Ivana Jugović, Iris Marušić</i>	140
Povezanost virtualnih ponašanja na društvenim mrežama sa depresivnosti mladih <i>Nermin Mulaosmanović, Nedim Prelić</i>	141
Univerzalna podrška roditeljstvu očeva predškolske djece kroz „Klub očeva rastimo zajedno“ <i>Ninoslava Pećnik, Tena Erceg, Koraljka Modić Stanke</i>	142
Tehnologije i kvaliteta života u kroničnim bolestima <i>Ivona Poljak</i>	143
Bihevioralno-kognitivni tretman socijalnog anksioznog poremećaja - prikaz slučaja <i>Dijana Rac</i>	144
Autoagresivna ponašanja adolescenata u kontekstu različitih sociodemografskih obilježja <i>Ines Rezo, Marina Ajduković, Linda Rajhvajn Bulat, Nika Sušac</i>	145
ICT AAC jezična gradilica - kako jačati jezične kompetencije u šarenom digitalnom svijetu? <i>Ines Rodić, Jasmina Ivšac, Željka Car, Ivana Rašan, Matea Žilak</i>	146
Gameifikacija i videoigre u upravljanju ljudskim resursima: prolazna moda ili prilika za bolje mjerenje psiholoških obilježja?	

<i>Mitja Ružojčić, Zvonimir Galić, Antun Palanović.....</i>	147
Maloljetni-roditelji.net - prevencija i podrška kroz digitalni sadržaj <i>Silvija Stanić.....</i>	148
Kako su naša djeca? Preliminarni rezultati nacionalnog istraživanja subjektivne dobrobiti djece <i>Nika Sušac, Linda Rajhvajn Bulat, Marina Ajduković, Lucija Vejmelka.....</i>	149
Odnos narcizma, usamljenosti i sadržaja objavljivanog na Instagramu <i>Manuela Šarić, Tea Magdić, Ana Begonja.....</i>	150
Prikaz sustava psiholoških kriznih intervencija prema službenicima u zatvorskom sustavu i probaciji <i>Zoran Šimić.....</i>	151
Može li tehnologija zamijeniti psihologa? – Iskustva primjene on-line alata za samopomoć „Ramiro moj life coach“ <i>Martina Trboglav Podvorac, Iva Maksimović.....</i>	152
Socijalna inkluzija djece s teškoćama u verbalnoj komunikaciji uz pomoć digitalnih alata <i>Dejana Varnica, Ivana Kurtušić.....</i>	153
Digitalni dom? <i>Anja Vinaj, Dunja Sambolec.....</i>	154
Loomen u funkciji povećanja profesionalnog djelovanja stručnog suradnika psihologa u osnovnoj školi - prikaz iskustva rada s darovitim učenicima kroz online tečaj kreativne psihologijske radionice <i>Elvira Vučković.....</i>	155
Priprema škole za dijete sa anafilaksijom <i>Elvira Vučković, Polona Bencun Gumzej.....</i>	156
Adolescents' activity on social networks and their well-being <i>Teodora Vuletić, Zora Krnjaić.....</i>	157
Primjena digitalne tehnologije u formativnom vrednovanju učenika s intelektualnim teškoćama <i>Tatjana Žižek, Dinka Žulić.....</i>	158

RUMINACIJE O PIJENJU ALKOHOLA KAO PREDIKTOR DEPRESIVNOSTI I ALKOHOLNE ŽUDNJE KOD OSOBA NA BOLNIČKOM LIJEČENJU OD OVISNOSTI O ALKOHOLU

Nikola Babić

Psihijatrijska bolnica Rab

✉ nikobab@gmail.com

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnose između osjećaja srama zbog pijenja, ruminacija o pijenju, depresivnosti i alkoholne žudnje kod osoba s poremećajem upotrebe alkohola.

Klinički uzorak uključivao je 71 pacijenta (60 muških) prosječne dobi $M=49,70$ godina ($SD=9,78$) na bolničkom liječenju od ovisnosti o alkoholu u Psihijatrijskoj bolnici Rab (PBR).

Uz socio-demografski upitnik, korištene su psihologijske mjere osjećaja srama zbog pijenja, ruminacija o pijenju, depresivnosti i alkoholne žudnje.

Dobiveni rezultati pokazuju da je veći stupanj osjećaja srama zbog pijenja povezan s većim stupnjevima ruminacija o pijenju i depresivnosti. Osobe koje su više ruminirale bile su depresivnije i izvještavale o većem stupnju alkoholne žudnje, te se i depresivnost pokazala u značajnoj pozitivnoj korelaciji s alkoholnom žudnjom. U predikciji depresivnosti i alkoholne žudnje značajnim prediktorom su se pokazale samo ruminacije o pijenju.

Dobiveni rezultati otkrivaju važnost ruminacija o pijenju za razumijevanje depresivnosti i alkoholne žudnje kod osoba na liječenju od ovisnosti o alkoholu. Budući da i depresivnost i alkoholna žudnja predstavljaju rizik od recidivizma, ovi nalazi upućuju na potrebu terapijske prorade ruminacija u svrhu povećavanja uspješnosti tretmana poremećaja ovisnosti o alkoholu.

Ključne riječi: sram, ruminacije, depresivnost, alkoholna žudnja, ovisnost o alkoholu

UPOTREBA DRUŠTVENIH MREŽA U SVRHU UČENJA I OBRAZOVANJA

Tina Barun^a, Meri Đula Ercegović^b, Nelija Rudolfi^c

^a - Visoka škola Aspira, ^b - OTP banka, ^c - Admoneo _ centar za tržišne komunikacije

✉tina.barun@aspira.hr; ✉meridula@gmail.com; ✉nelija@admoneo.hr

Cilj suvremenog školovanje je između ostalog i razvijanje i podržavanje metoda za poboljšanje učinkovitosti i efikasnosti studenata, njihove međusobne suradnje i suradnje s profesorima. Većina društvenih mreža je primarno razvijena u cilju uspostavljanje i održavanja socijalnih interakcija među ljudima. Međutim, treba imati na umu da evoluirajući okruženja za učenje omogućuju studentima učenje po principu "bilo gdje i bilo kada" (Wetzel, 2010). Istraživanja na temu učenja i obrazovanja pokazuju da socijalne mreže mogu igrati važnu ulogu u podizanju svijesti o pouzdanim izvorima informacija kako studentima tako i društvu pružajući im alternativne izvore znanja (Battrawi i Muhtaseb, 2013., str. 1). Cilj istraživanja je bio ispitati postoji li povezanost između uspjeha u školovanju i upotrebe društvenih mreža u svrhu obrazovanja i učenja. Pretpostavka je da se i kod nas još uvijek društvene mreže primarno koriste za ostvarivanje socijalnih kontakata. Osim navedenog ispitalo se postoji li povezanost između osobina ličnosti (NEO PI-R) i korištenja društvenih mreža u svrhu obrazovanja i učenja.

Ključne riječi: društvene mreže, suvremene metode učenja, obrazovanje

TEHNIKA PRAZNE STOLICE IZ PERSPEKTIVE PSIHOTERAPEUTA

Petra Beuk^a, Adrijana Bjelajac^b

^a - Hrvatski studiji u Zagrebu, ^b - Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

✉petra.beuk.vk@gmail.com; ✉abjelajac@imi.hr

Tehnika prazne stolice jedna je od najpoznatijih tehnika unutar Gestalt psihoterapije. Najčešće se primjenjuje u radu s polaritetima i s nerazriješenim poslovima. Glavna ideja tehnike je da klijent dođe u kontakt s dijelovima ličnosti, situacijama ili drugim osobama koje odbacuje, da se identificira s odbačenim sadržajem i stvori mogućnost za njegovu ponovnu integraciju i asimilaciju. Cilj provedenog istraživanja bio je produbiti i proširiti dosadašnje spoznaje o tehnici prazne stolice i procesu unutar tehnike pri čemu smo se usmjerili na perspektivu psihoterapeuta. Podaci su prikupljeni i obrađeni primjenom kvalitativne metodologije. U istraživanju je sudjelovalo 10 psihoterapeuta s kojima su provedeni polustrukturirani dubinski intervjui. Na prikupljenim podacima provedena je tematska analiza sadržaja pri čemu je utvrđeno je šest tematskih područja: Jedna tehnika bezbroj mogućnosti, Susret praznih stolica, Kad se psihoterapeutove i klijentove ruke slože, Pogled unutar psihoterapeuta, Bolje spriječiti nego liječiti i Dvije strane medalje. Psihoterapeuti su tehniku najčešće koristili u radu s polaritetima, odnosima s drugom osobom i nedovršenim poslovima. Iz dobivenih rezultata proces unutar tehnike podijeljen je na četiri faze odnosno upoznavanje sa stranama i ulazak u uloge, dijalog strana, razrješenje/nerazrješenje i asimilacija i integracija doživljenog iskustva. Psihoterapeuti su izvještavali o širokom rasponu osjećaja i misli koje su im se javljale tijekom procesa te su smatrali da zajedno s klijentom imaju aktivnu ulogu u procesu. Nadalje, psihoterapeuti su istaknuli i negativne posljedice tehnike kao što su sram, retraumatizacija, produblivanje konflikta i gubitak motivacije klijenta. Poznavanje klijenta i postojanje terapijskog odnosa, procjena, praćenje klijenta i prilagođavanje eksperimenta samo su neki od čimbenika koji sprječavaju negativne posljedice tehnike. Naposljetku, psihoterapeuti su smatrali kako tehnika može biti uspješna, ali da njezina uspješnost ovisi o različitim faktorima kao što su psihoterapeutova procjena, vještine praćenja i vođenja procesa te ličnost i motivacija klijenta. Dobiveni rezultati omogućavaju dublji uvid u proces unutar tehnike i što se događa s psihoterapeutom i klijentom unutar procesa. Ova saznanja mogu biti korisna psihoterapeutima prilikom vođenja i usmjeravanja procesa te u razvijanju vještina i edukaciji psihoterapeuta.

Ključne riječi: tehnika prazne stolice, tehnika dvije stolice, perspektiva psihoterapeuta, proces

KOGNITIVNA REMEDIJACIJA U TRETMANU OSOBA S NEUROKOGNITIVNIM POREMEĆAJIMA

Gordan Bošković

Psijhijatrijska bolnica Rab

✉ gordan_boskovic@outlook.com

Kognitivna remedijacija predstavlja jedan od mogućih tretmana za osobe s utvrđenim neurokognitivnim oštećenjima ili deficitima koje im utječe na svakodnevno funkcioniranje – u pravilu skupina neurokognitivnih poremećaja prema DSM 5. Sam termin neurokognitivni poremećaj odnosi se na vrlo sličan spektar oštećenja koji se nalazi kod stečenih ozljeda mozga bilo da su traumatskog ili netraumatskog porijekla, ali i kod vaskularnih promjena, Alzheimerove bolesti i sl.

U užem smislu pojam neurokognitivnih poremećaja obuhvaća osobe koje doživljavaju neurokognitivne simptome u pravilu bez većih tjelesnih oštećenja, iako pridružena tjelesna oštećenja nisu rijetka u ovoj skupini poremećaja. U širem smislu kada postoji blaži pad jedne ili više kognitivnih funkcija, koji ne utječe značajno na obavljanje aktivnosti svakodnevnog života poremećaj se smatra blagim. Kada postoji ozbiljan pad jedne ili više kognitivnih funkcija koji značajno ometa obavljanje aktivnosti svakodnevnog života poremećaj se smatra velikim. Uz simptome pada kognitivnih funkcija, stupanj oštećenja se često određuje i stupnjem odnosno mjerom na koje oštećenje utječe na bihevioralnu i kognitivnu ovisnost oboljele osobe.

Kognitivna remedijacija razlikuje se od standardnog učenja jer nije usmjerena na stjecanje specifičnih znanja već na stjecanje temeljnih kognitivnih vještina koje će pojedincima pomoći pri obavljanju aktivnosti svakodnevnog života. Kognitivna remedijacija je općenito indicirana kada je očito da kognitivni deficiti ometaju funkcionalne ishode. Kognitivna remedijacija najučinkovitije se provodi u kontekstu rehabilitacijskih programa, tako da je moguće integrirati ciljeve kognitivne remedijacije s općim ciljevima rehabilitacije.

Rehabilitacijska psihologija naglašava integrirani pristup pojedincu koji uvažava složene interakcije kognitivnih, emocionalnih i okolinskih varijabli u procesu oporavka. Iz perspektive rehabilitacijske psihologije, kognitivni deficiti ne vide se jednosložno kao manifestacija disfunkcije mozga, već kao višesložne socijalno-kognitivne disfunkcije. U tom smislu su i ciljevi kognitivne remedijacije varijabilni i međusobno povezani. Neki od njih su poboljšanje kognitivnih funkcija koje su identificirane kao dovoljno oštećene da bi ometale funkcionalne ishode svakodnevnih aktivnosti, povećanje osjećaja kompetencije i povjerenja u sposobnost stjecanja vještina, promicanje vještina samostalnog učenja, poboljšanje kognitivnog funkcioniranje u različitim kontekstima u konačnici omogućavanje što većeg stupanja samostalnosti u izvođenju aktivnosti svakodnevnog života u što dužem vremenu, odnosno poboljšanje kvpoboljšanje izvođenja svakodnevnih aktivnosti te poboljšanje kvalitete života. U radu se daje pregled osnovnih smjernica i tehnika koji se koriste u programu kognitivne remedijacije kod osoba s utvrđenim neurokognitivnim poremećajima.

Ključne riječi: kognitivna remedijacija, neurokognitivni poremećaji

SOMATSKI SIMPTOMI I NEKI MEHANIZMI EMOCIONALNE REGULACIJE

Gordan Bošković, Vesna Biondić

Psihijatrijska bolnica Rab

✉gordan_boskovic@outlook.com; ✉vesnastokalo@yahoo.com

Pojam somatizacije je opći pojam koji obuhvaća mnogo različitih bolesti i stanja, uključujući "somatoformne" poremećaje koji su skupina poremećaja prepoznati kako od strane WHO - (ICD-10), tako i od strane APA (DSM - IV; DSM-IV-TR). Međutim, peto izdanje DSM-5 ne koristi termin somatoformnih poremećaja, te je ova kategorija dijagnostičkih poremećaja eliminirana kao somatoformni poremećaji s tjelesnim simptomima odnosno simptomima koji se ne mogu bolje objasniti drugim ili općim zdravstvenim stanjem. Za bolesnike s istaknutim somatskim simptomima u DSM-5 kategorija somatoformnih poremećaja zamijenjena je s kategorijom Poremećaja sa somatskim simptomima i srodnih poremećaja. Rekonceptualizacija ove dijagnostičke kategorije u DSM-5 dovela je i do nekih značajnih kriterijskih pomaka. Glavna dijagnoza u ovoj skupini – poremećaj sa somatskim simptomima – naglašava da je dijagnoza utemeljena na pozitivnim simptomima i znakovima te abnormalnim mislima, osjećajima i ponašanjima u odgovoru na ove simptome, a ne samo na odsustvu etiološkog faktora odnosno nedostatku medicinskog objašnjenja. Osim toga posebna karakteristika mnogih bolesnika s ovim poremećajem nisu somatski simptomi sami po sebi, nego način na koji ih oni iznose, prezentiraju i interpretiraju. Uključivanje kognitivne, bihevioralne, a posebno afektivne komponente u kriterije za poremećaje sa somatskim simptomima s jedne strane omogućuje obuhvatniji i precizniji odraz prave kliničke slike nego što se može postići procjenjivanjem samo somatskih smetnji, a s druge strane otvara pitanja načina emocionalnog doživljavanja i ponašanja te emocionalne regulacije. U radu je analizirana skupina zdravih ispitanika (N=65) s obzirom na povezanost intenziteta somatskih simptoma, doživljavanja pozitivnih i negativnih emocija s nekim mehanizmima emocionalne regulacije.

Ključne riječi: somatski simptomi, emocije, mehanizmi emocionalne regulacije

M - MENTALNO ZDRAVLJE, A DI SI TI?

Gordan Bošković, Biserka Jureša

Psihijatrijska bolnica Rab

✉gordan_boskovic@outlook.com; ✉biserka.juresa@windowslive.com

Posljednjih desetljeća došlo je do brzog razvoja digitalnih i mobilnih zdravstvenih aplikacija za mnoge bolesti kao što su dijabetes, visoki krvni tlak, bolesti srca, astma, nutricionističke probleme i brojne druge. Aplikacije zasnovane na smartphone-tehnologiji koriste vrlo kompleksne, računski moćne platforme, koje su ujedno mogu biti senzorno obogaćene i opremljene za integraciju s društvenim medijima. Istraživanja pokazuju da postoji preko 100.000 zdravstvenih i fitnes aplikacija na komercijalnom tržištu kao što su Apple iTunes ili Android, Google Play Store itd. Iako nema pouzdanih informacija o točnom broju postoji i tisuće aplikacija koje su usmjerene na monitoring psihičkih stanja koje su različitog stupnja kompleksnosti, zahtjevnosti, opremljenosti, vizualnog identiteta itd. Ove aplikacije razvijaju se podjednako mjeri za sve dobne skupine. Tehnologija se često koristi u zdravstvu za kontrolu, otkrivanje, provjeru ili liječenje bolesti. M-mentalno zdravlje koristi Internet i srodne tehnologije, poput smartphone aplikacija kako bi osobe sa psihičkim smetnjama dobile podršku kada i gdje im je najpotrebnije, bez obzira koliko udaljeno žive od pružatelja podrške. Prednosti M-mentalnog zdravlja uključuju sasvim sigurno skraćanje vremena čekanja, povećanje dostupnosti usluga u području mentalnog zdravlja u ruralnim ili udaljenim područjima, te može omogućiti dobivanje usluge na matičnom jeziku. APA je telepsihologiju definirala u smjernicama za pružanje telepsihologijskih usluga kao pružanje psihologijskih usluga pomoću telekomunikacijskih tehnologija. U smjernicama su detaljno obrađene stručne i etičke kompetencije, kompetencije za rad s tehnologijom, osiguravanje provođenja etičkih i profesionalnih standarda, dokumentiranje informiranog pristanka na tele-uslugu, zaštita podataka klijenta kao i pitanja koja se mogu pojaviti u vezi s testnim instrumentarijem i eventualnom tele-procjenom klijenta kod pružanja usluga. Međutim, unatoč rastućem interesu za M - mentalno zdravlje i korištenje pametnih tehnologija za praćenje psiholoških stanja i simptoma, još uvijek nedostaju informacije o stupnju vlasništva osoba s problemima mentalnog zdravlja nad pametnim telefonima kao i njihovom interesu za korištenje i sudjelovanje u praćenju mentalnog zdravlja. Cilj ovoga rada je istražiti u kojoj mjeri osobe sa psihičkim smetnjama posjeduju mobilne telefone, kao i u kojoj mjeri su spremne sudjelovati u praćenju svojeg mentalnog zdravlja pomoću mobilnih aplikacija.

Ključne riječi: M- mentalno zdravlje, osobe sa psihičkim smetnjama

PRVI KORACI PRED MALIM EKRAMIMA: IZLOŽENOST ELEKTRONIČKIM MEDIJIMA I RAZVOJNI ISHODI U PRVE TRI GODINE ŽIVOTA

Tea Brezinščak^a, Tena Erceg^b

^a - Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Zagreb, Hrvatska, ^b - Dječji vrtić „Konavle“, Cavtat, Hrvatska

✉Tena.Erceg1@gmail.com; ✉Tea.Brezinscak@poliklinika-djeca.hr

Prisutnost suvremenih tehnologija značajno mijenja okruženje u kojem najmlađe generacije odrastaju. Razdoblje dojenaštva i najranijeg djetinjstva vrijeme je intenzivnog razvoja i izražene osjetljivosti na čimbenike prisutne u djetetovoj okolini. U definiranju čimbenika koji utječu ili mogu utjecati na razvoj djeteta, pojedini autori (Johnson i Puplampu, 2008), proširuju Bronfenbrennerovu bioekološku teoriju razvoja (2005) te utjecaje različitih tehnologija izdvajaju kao zasebnu kategoriju. Potvrdu opravdanosti postojanja navedene dimenzije pronalazimo i u rezultatima istraživanja koja su se usmjerila na moguće poveznice između korištenja različitih tehnologija u djece i različitih razvojnih ishoda. Pritom se kao posebno ranjiva skupina djece izdvajaju najmlađe generacije koje se sa suvremenim tehnologijama susreću u sve ranijoj dobi. Inozemna i hrvatska istraživanja pokazuju kako značajan dio djece elektroničkim medijima biva izložen već u prvim mjesecima života, a prema podacima Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba i Hrabrog telefona iz 2017. godine vrijeme uz ekrane provodi 58% jednogodišnjaka, a do treće godine to čini 95% djece.

Dostupna istraživanja, iako malobrojna, rano korištenje elektroničkih medija povezuju s promjenama/odstupanjima u različitim aspektima kognitivnog i socioemocionalnog razvoja, primjerice pažnji i koncentraciji, govorno – jezičnom razvoju, samoregulaciji, kao i promjenama u ponašanju djeteta ili procesu spavanja.

Istovremeno, roditelji i stručnjaci često nisu dovoljno upoznati s rezultatima takvih istraživanja odnosno preporukama koje proizlaze iz njih pa njihova primjena u područjima odgoja, podrške roditeljstvu i kliničke podrške djeci i obiteljima ne doseže potrebne razmjere.

Cilj je rada pružiti pregled dostupnih istraživanja o opsegu izloženosti elektroničkim medijima i povezanosti takve izloženosti s različitim kognitivnim i socioemocionalnim razvojnim ishodima u prve tri godine života djeteta. Dodatno, u radu će se navesti aktualne preporuke relevantnih autoriteta proizašle iz navedenih istraživanja.

Ključne riječi: elektronički mediji, djeca, razvoj, najranije djetinjstvo

OPASNOSTI DIGITALNOG SVIJETA – PRIKAZ AKTIVNOSTI DJEČJEG DOMA „TIĆ“ RIJEKA

Ljiljana Bubnić, Tamara Žakula, Nataša Makarun, Iris Antolović

Dječji dom "Tić" Rijeka

✉ tic@tic-za-djecu.hr

Danas je svijetom „zavladala“ tehnologija, prijenos informacija putem digitalnih medija brži je i jednostavniji. Ljudi, a time i djeca, su okruženi raznim tehnološkim pomagalima koji služe kako bi olakšali svakodnevicu i učinili život na neki način ugodnijim. Digitalni mediji nastoje nas informirati, educirati, navesti na razmišljanje, ali i zabaviti. Značajan su dio svakodnevnice djece i mladih. Međutim, digitalni mediji, baš zbog svoje brzine i rasprostranjenosti, donose i neke nove opasnosti kao i neke nove pojavnosti nasilja nad i među djecom. Dječji dom „Tić“ Rijeka je javna ustanova socijalne skrbi u kojoj multidisciplinarni tim stručnjaka pruža stručnu pomoć i podršku djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi te zlostavljanoj i zanemarenoj djeci i njihovim obiteljima. Stručna pomoć pruža se kroz poludnevni boravak za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te kroz savjetodavni rad sa djecom i mladima koji imaju iskustvo ili su u riziku za zlostavljanje i/ili zanemarivanje te njihovim nezlostavljajućim roditeljima. Važan dio rada je i rano otkrivanje i prevencija zlostavljanja i zanemarivanja djece te povećanje informiranosti i osjetljivosti društva u svezi problema zlostavljanja kao i adekvatnog načina njegova rješavanja. U tom smjeru "Tić" kontinuirano provodi niz aktivnosti: Projekt Ambasadori "Tića" (uključivanje djece i njihova edukacija kako bi se pomoglo smanjivanju i prekidu nasilja među djecom te jačanju svijesti o vlastitim pravima i odgovornostima), istraživački rad, edukaciju i mentorski rad sa volonterima, rad sa studentima te programe podrške roditeljima i cijeloj obitelji. Kroz sve tri svoje djelatnosti, Tić, od svog osnivanja, djeluje na prevenciji svih oblika nasilja nad i među djecom. Jedno od područja je i sigurnost djece u korištenju digitalnih medija i sadržaja. U sklopu poludnevnog program provodi se kontinuirana edukacija djece korisnika o sigurnosti na internetu i medijskoj pismenosti. U sklopu savjetodavnog rada provodi se tretman i prevencija cyberbullyinga. U sklopu preventivnog rada još su 2006. i 2008.g. provedena dva opsežna istraživanja na temu „Iskustva djece pri korištenju Interneta“ (2006.) te „Izloženost djece nasilju putem mobitela“ (2008). U sklopu projekta „Ambasadori Tića“, šest generacija djece je, kroz razne aktivnosti, educirano o sigurnosti u digitalnom svijetu kao i o medijskoj pismenosti. Roditeljima i nastavnicima tema je prezentirana kroz niz predavanja na temu „Sigurno dijete-uloga roditelja“ i „Sigurnost na internetu“. Također, problematika digitalnog nasilja kao i uloge medija u zlostavljanju djece prezentirana je od strane naših djelatnika na nizu stručnih skupova i okruglih stolova.

Ključne riječi: djeca, digitalni mediji, sigurnost na internetu, medijska pismenost, prevencija

(ZNAMO LI) ŠTO TO NAŠI KLINCI IGRAJU?

Zoran Buhač^a, Ana Pavelić Tremac^b, Tajana Hodko^a

^a - Dječji vrtić „Proljeće“, Kloštar Ivanić, ^b - Neuropsihijatrijska bolnica Dr. Ivan Barbot, Popovača

✉ zoranbuhac@yahoo.com; ✉ ana.pavelic-tremac@bolnicapopovaca.hr

Od samih početaka njihovog razvoja, video igre su među djecom svih dobnih skupina bile popularne, a širenje interneta i razvoj tehnologije koja postaje sve više naklonjena mlađim korisnicima (tablet računala, pametni telefoni) dovodi do toga da djeca već u najranijoj dobi otkrivaju video igre, animirane filmove i druge sadržaje dostupne na internetu. Tehnologija, kao svaki drugi ulazni utjecaj u okoliš odrastanja djece, zasigurno vrši utjecaj na rast i razvoj djece. O kakvoći tog utjecaja bi trebala govoriti neka mnogo opsežnija istraživanja. Zbog preširoke ponude video sadržaja na servisima za gledanje (YouTube) teško je pronaći zajednički model po kojem bi se proveo istraživački rad na temu onoga što djeca gledaju. Video igre pak djecu postavljaju u poziciju aktivnog sudionika u kreiranju svoje zabave za razliku od pasivnog gledanja video sadržaja. S druge strane, video igre svoju recepciju kod konzumenata grade na popularnosti pri servisima za preuzimanje (Google Store) pa se takva ljestvica popularnosti već sama nameće kao materija koju valja istražiti. Imaju li roditelji dovoljno znanja i vremena provjeriti što djeca igraju i koje usluge koriste? Cilj je bio ispitati koje i kakve video igre igraju djeca predškolske dobi u dječjem vrtiću (postoje mnoge vrste igara, od zabavnih i gotovo edukativnih, dakle i korisnih, do arkadnih, nasilnih o čijem utjecaju na razvoj i ponašanje djece možemo tek pretpostavljati) i utvrditi znaju li njihovi roditelji što igraju? Vode li se roditelji oznakama o podobnosti igre za dob djece te koriste li neke od mehanizama zaštite? Provedena je anketa među 70 djece u dobi od 5 do 7 godina i njihovih roditelja o igranju video igrica u Dječjem vrtiću „Proljeće“ u Kloštar Ivaniću. Rezultati su pokazali kako neka preokupacija u sadržaju video igara ne postoji, jednako se igraju sve igre što se može povezati s neimanjem kritičkog suda kod djece. Dok se s druge strane igra velik broj igara s oznakama za dob koje nisu namijenjene istraženom uzrastu. Roditelji uglavnom ne pokazuju zanimanje za sadržaj i oznaka za dob im ne predstavlja smjernicu za biranje sadržaja za preuzimanje. Zaključak se nameće sam po sebi, roditeljima je potrebno dodatno informiranje i edukacija o sadržaju onoga u čijem prisnom okrilju njihova djeca znaju provoditi sate dnevno.

Ključne riječi: video igre, predškolska djeca, roditelji, oznake za dob, internet

TKO ZAPRAVO ODLUČUJE – MI ILI TEHNOLOGIJA?

Andela Buljan Šiber

Kreativna agencija iZone

✉Angela@izone.hr

Tehnologija je zavladała svijetom – uvlači se u sve segmente naših života, a umjetna inteligencija (AI) preuzima sve više ljudskih zadataka te mijenja, ali ujedno i olakšava svakodnevicu. Ne iznenađuje onda podatak iz Googlea da dnevno, u prosjeku, za svojim mobilnim uređajima posegnemo čak 300 puta! No, je li zaista toliko potrebno i dobivamo li time ono što mi želimo ili što želi netko drugi? Donosimo li zaista odluke mi ili ova moderna ovisnost čini to umjesto nas?

Ključne riječi: tehnologija, AI, odlučivanje

ALGORITMI U SLUŽBI PSIHOMETRIJE - MOGUĆNOSTI DIGITALNIH PSIHODIJAGNOSTIČKIH SREDSTAVA

Ratko Čuček

Dom zdravlja Čakovec

✉ ratkocz@gmail.com

Organizirana procjena individualnih razlika (rješavanje problema, vizuospacijalna percepcija, divergentno razmišljanje) seže oko 2000 godina u prošlost Kine za vrijeme dinastije Qin u svrhu odabira službenika caru. U 20. stoljeću se razvila statistika koju danas najviše upotrebljavamo kada interpretiramo rezultate psihodijagnostičkih sredstava. Veliki poticaj je dobila iz dostupnosti, tada ogromnom, broju podataka dobivenih procjenom vojnih novaka tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata. Računala se koriste kao alat u psihometrijskim metodama od 1950-ih, no ova tema se neće ticati statističkih programa i programa za bodovanje već kompletnih digitalnih rješenja uključujući digitalni oblik samog sredstva. Početkom ovog tisućljeća razni autori (npr. Smoline, 2012., Butcher i sur. 2000. i 2004., Hays i McCallum, 2005.) pišu o većoj učinkovitosti, preciznosti, objektivnosti, fleksibilnosti i kompleksnosti digitalnih sredstava naspram klasičnima. Usprkos tome, danas, barem u Hrvatskoj, prevladava uporaba „papir-olovka“ sredstava. Najveća kritika digitalnim oblicima je tzv. računalna anksioznost odnosno tjeskoba proizašla iz korištenja nove i nepoznate tehnologije. Danas imamo punoljetnu generaciju osoba koja su školska prijateljstva doživljavala i kroz prizmu digitalnih, društvenih mreža (tzv. digitalni urođenici). Osim toga, ta tehnologija je privukla i osobe koji su je u odrasloj i starijoj dobi odlučili prihvatiti i naučiti koristiti (tzv. digitalni došljaci). Vezano za to će na predavanju biti predstavljeni rezultati online istraživanja „Stavovi i navike uporabe digitalnih medija“, otvorenog početkom GKHP 2018., a upitnik možete ispuniti i danas na adresi „psidiag.online“ (bez navodnika). U senzacionalističkom stilu se može reći da je Facebook najveći psihološki laboratorij na svijetu. Preko svoje platforme Facebook ima pristup najvećem uzorku populacije, više od bilo koje druge korporacije ili vladine agencije. Nekoliko je primjera procjene i manipulacije korisnika zabilježeno u medijima – većina njih oko 2011. godine; broj ispitanika/korisnika od 789 do 150 milijuna; teme: emocionalna zaraza, cenzura i dijeljenje sadržaja, društveni utjecaj i politička mobilizacija i sl. Tehnologija koju Facebook koristi, u izradi svojih tajnovitih algoritama, je bazično dostupna svima. Riječ je o tzv. open source tehnologiji, ali i svjetonazoru koji je odgovoran za eksploziju web sadržaja u posljednjoj eri razvoja interneta. Kako se može taj svjetonazor primijeniti na razvoj digitalne psihodijagnostike? Postoje li danas uvjeti za razvoj novih sredstava koja će zamijeniti sredstva od kojih su neka imala prve edicije u prvoj polovici 20. stoljeća (npr. BETA serija, MMPI)? Koje prepreke tome postoje? Koje prednosti možemo steći i kako psihodijagnostika može napredovati uporabom digitalnih sredstava? Na predavanju će se predstaviti domaće, digitalno rješenje.

Ključne riječi: digitalna psihometrija, psihodijagnostika, digitalno ponašanje, Internet

MEDIJACIJSKA ULOGA KOGNITIVNE DISTRAKTIBILNOSTI U ODNOSU NEZADOVOLJSTVA VLASTITIM FIZIČKIM IZGLEDOM I SEKSUALNOG FUNKCIONIRANJA

Gracia Dekanić

Klinički bolnički centar Rijeka

✉ dekanicgracia@gmail.com

Medijacijska uloga kognitivne distraktibilnosti u odnosu nezadovoljstva vlastitim fizičkim izgledom i seksualnog funkcioniranja Cilj istraživanja bio je ispitati medijacijsku ulogu kognitivne distraktibilnosti vezane za percepciju vlastitog fizičkog izgleda i kognitivne distraktibilnosti vezane za kvalitetu seksualne izvedbe u odnosu između nezadovoljstva vlastitim fizičkim izgledom i seksualnim funkcioniranjem kod žena i muškaraca heteroseksualne orijentacije. U ovom se istraživanju, ujedno, provjerila značajnost interspolnih te intraindividualnih razlika u sadržaju kognicija koje ometaju muškarce i žene tijekom seksualnih aktivnosti. Istraživanje je provedeno uz sudjelovanje 144 žene i 72 muškarca koji su online ispunili mjere samoprocjene: Zadovoljstvo slikom tijela, Skalu kognitivne distraktibilnosti, Indeks seksualnog funkcioniranja žena odnosno Internacionalni indeks seksualnog funkcioniranja muškaraca. Rezultati interspolnih razlika pokazuju kako su muškarci značajno više od žena ometani kognicijama o vlastitoj seksualnoj izvedbi, dok ispitivanjem intraindividualnih razlika i žene i muškarci izjavljuju kako su češće okupirani mislima o seksualnim pokretima, negoli o vlastitom fizičkom izgledu tijekom seksualnih aktivnosti. Regresijskom analizom dobiveno je kako nezadovoljstvo slikom tijela samo kod žena ima učinak na seksualno funkcioniranje i to putem djelovanja učestalih kognicija koje ometaju seksualne aktivnosti. Nalazi ovog istraživanja ističu važnost kognicija koje interferiraju sa seksualnim funkcioniranjem kao i razlike koje su uočene u sadržaju kognicija koje ometaju muškarce i žene tijekom seksualnih aktivnosti. Ključne riječi: slika tijela, kognitivna distraktibilnost, seksualno funkcioniranje

Ključne riječi: slika tijela, kognitivna distraktibilnosti, seksualno funkcioniranje

KATASTROFIZACIJA, ANKSIOZNOST I DEPRESIVNOST KOD PACIJENATA S KRONIČNOM NEMALIGNOM BOLI

Iva Dimitrijević^a, Martina Knez^c, Jelena Balkić^a, Dijana Hnatešen^{a,b}

^a - KBC Osijek; ^b - Medicinski fakultet Osijek; ^c - Nezaposlena

✉ iva.trubeljak@gmail.com; ✉ tokic.martina@gmail.com; ✉ j.balkic@gmail.com;

✉ hnatesen@yahoo.com

Kroničnu bol definiramo kao bol koja traje više od 3 mjeseca ili duže od očekivanog vremena cijeljenja akutne ozljede tkiva. Kognitivno-bihevioralni model kronične boli govori o međusobnoj povezanosti intenziteta boli, kognicija, emocija i ponašanja pacijenta te o utjecaju negativnih vjerovanja i katastrofizacije, anksioznosti i depresivnosti te izbjegavajućih i sigurnosnih ponašanja na povećanje intenziteta boli. Katastrofiziranje ili predviđanje najgoreg u određenoj situaciji je kognitivna distorzija koja se najčešće dovodi u vezu s boli, doprinoseći povećanom intenzitetu boli, negativnim emocijama te korištenju neadaptivnih strategija nošenja s boli. Ipak, istraživanja su pokazala da kognitivno-bihevioralne intervencije pozitivno utječu na smanjenje katastrofizacije te se ona često koristi kao pokazatelj ishoda tretmana. Odnos između boli i negativnih emocija kao što su anksioznost i depresivnost je vrlo složen i često dvosmjernan, tako da pojedinci koji boluju od kronične boli češće doživljavaju anksiozne i depresivne smetnje, a navedene negativne emocije mogu povećati doživljeni intenzitet boli.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razinu anksioznosti i depresivnosti te intenziteta boli kod pacijenata s kroničnom nemalignom boli. Također se željelo utvrditi povezanost katastrofizacije s navedenim faktorima te utjecaj četverotjednog programa za liječenje kronične boli na razinu katastrofizacije, anksioznosti, depresivnosti i intenzitet boli.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 44 sudionika u dobi od 32 do 80 godina ($M = 55$, $SD = 12.9$) koji su sudjelovali u multidisciplinarnom programu za liječenje kronične boli Zavoda za liječenje boli KBC-a Osijek. Intenzitet boli mjereno je vizualno-analognom skalom-VAS, (engl. *Visual-Analog Scale*; Huskisson, 1975; prema Schnurrer-Luke-Vrbanić, 2016), za mjerenje anksioznosti i depresivnosti korištena je Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa- DASS (engl. *The Depression Anxiety Scale*; S.H. Lovibond i P.F. Lovibond, 1995), dok je katastrofizacija mjerena Skalom katastrofizacije boli- PCS (engl. *The Pain Catastrophizing Scale*; Michael JL Sullivan, 1995).

Utvrđeno je postojanje pozitivne povezanosti između anksioznosti, depresivnosti i intenziteta boli kod pacijenata s kroničnom nemalignom boli, pozitivne povezanosti između anksioznosti, depresivnosti, intenziteta boli i faktora katastrofizacije, te značajan utjecaj četverotjednog programa za liječenje kronične boli na smanjenje anksioznosti, depresivnosti, intenziteta boli i katastrofizacije kod pacijenata s kroničnom nemalignom boli.

Dobiveni nalazi pridonose boljem razumijevanju veze između emocionalnih smetnji, kognitivnih distorzija te intenziteta boli kod pacijenata s kroničnom nemalignom boli. Također, potvrđuju važnu ulogu multidisciplinarnog programa za liječenje kronične boli u suvremenom liječenju boli usmjerenom na pacijenta.

Ključne riječi: kronična bol, katastrofizacija, anksioznost, depresivnost

ODNOS RODITELJSTVA, SLOBODNOG VREMENA I SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Marija Džida^a, Ljiljana Kaliterna-Lipovčan^a, Andreja Brajša-Žganec^a, Ana Petak^b

^a - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb ^b - Hrvatski studiji, Zagreb
✉ Marija.Dzida@pilar.hr; ✉ Ljiljana.Kaliterna@pilar.hr; ✉ Andreja.Brajsa-Zganec@pilar.hr; ✉ apetak@hrstud.hr

Istraživanja odnosa roditeljstva i subjektivne dobrobiti dosad nisu dala konzistentan rezultat, ipak mnoga istraživanja ukazuju na niže razine subjektivne dobrobiti roditelja u odnosu na osobe bez djece. Roditeljstvo može biti izvor pozitivnih emocija, ali također može donositi brojne izazove i zahtjeve koji mogu ugrožavati subjektivnu dobrobit roditelja. Ulazak u roditeljstvo za mnoge roditelje dovodi do smanjivanja vremena provedenog u slobodnim aktivnostima za koje se pak pokazuje da su važan korelat subjektivne dobrobiti. U ovom istraživanju cilj je istražiti odnos između roditeljstva, slobodnog vremena i subjektivne dobrobiti. Konkretnije, ciljevi su bili ispitati vezu roditeljskih varijabli poput broja i starosti djece i vremena provedenog u slobodnim aktivnostima te ispitati ulogu vremena provedenog u slobodnim aktivnostima u odnosu roditeljstva i subjektivne dobrobiti. U istraživanju je sudjelovalo 573 sudionika u dobi između 18 i 60 godina, od čega je 308 roditelja i 285 osoba bez djece. Korištena je Skala zadovoljstva različitim aspektima života - PWI (Cummins, 2002) kao mjera subjektivne dobrobiti te Skala slobodnih aktivnosti (Brajša-Žganec, Merkaš i Šverko, 2011), kao mjera učestalosti sudjelovanja u različitim načinima provođenja slobodnog vremena. Rezultati pokazuju da su roditeljstvo općenito te broj djece negativno povezani sa subjektivnom dobrobiti i vremenom provedenim u slobodnim aktivnostima poput posjećivanja kulturalnih događanja i aktivnog druženja. Regresijska analiza uz kontrolu sociodemografskih varijabli pokazuje da broj djece mlađe od 18 godina predviđa manje vremena provedenog u slobodnim aktivnostima, dok se broj djece starije od 18 godina nije pokazao značajnim prediktorom. Ispitan je medijacijski učinak s roditeljskim statusom kao prediktorom i vremenom provedenim u slobodnim aktivnostima kao medijatorom uz kontrolu sociodemografskih varijabli. Rezultati pokazuju da postoji neizravna negativna veza roditeljstva i subjektivne dobrobiti preko vremena provedenog u slobodnim aktivnostima. Također, utvrđena je izravna pozitivna veza roditeljstva i subjektivne dobrobiti. Rezultati ukazuju na važnost istraživanja posredujućih varijabli u kompleksnom odnosu roditeljstva i subjektivne dobrobiti.

Ključne riječi: subjektivna dobrobit, roditeljstvo, slobodne aktivnosti, zadovoljstvo životom

ODNOS RAZLIČITIH PONAŠANJA NA INSTAGRAMU I CRTA LIČNOSTI (NARCIZAM, UGODNOST, EKSTRAVERZIJA)

Karla Đimoti, Sanda Vinaj, Slađana Vukojević

studentice, Filozofski fakultet u Osijeku

✉Karla.dimoti2@gmail.com, ✉sanda.vinaj@gmail.com,

✉sladana.vukojevic@gmail.com

Instagram, kao trenutno najbrže rastuća socijalna mreža i novi oblik komunikacije pokrenula je znanstvena istraživanja o povezanosti njenog načina korištenja s crtama ličnosti. U ovom radu propitana je povezanost objavljivanja, komunikacije, traženja povratne informacije i uređivanja slika s narcizmom, ugodnosti i ekstraverzijom na uzorku od 200 studenata različitih studija u Hrvatskoj. Podaci su prikupljeni putem online ankete koja je sadržavala sociodemografska pitanja, subskele petfaktorski upitnik ličnosti; ugodnost i ekstraverziju (BFI), subskalu kratke skale mračne trijade; narcizam te anketu ponašanja na Instagramu kreiranu isključivo za potrebe istraživanja. Dosadašnji nalazi izvješćuju o pozitivnoj povezanosti dimenzije narcizma s čestinom i količinom objavljivanja fotografija i priča, objavljivanjem samoslika (engl.selfie) i priča na kojima su oni sami, označavanjem objava drugih ljudi sa “sviđa mi se”, traženjem povratnih informacija te ulaganjem vremena i truda za uređivanje fotografija. Nadalje, pokazala su pozitivnu povezanost ekstraverzije s količinom objavljivanja fotografija i priča, objavljivanjem samoslika i priča na kojima su osobe s drugim ljudima, komentiranjem objava drugih ljudi te čestinom dopisivanja putem privatnih poruka. Konačno, istraživanja navode postojanje pozitivne povezanosti ugodnosti s objavljivanjem samoslika i priča na kojima su osobe s drugim ljudima, označavanjem fotografija drugih ljudi sa “sviđa mi se” te komentiranjem objava. Ovaj rad provjerava točnost navedenih nalaza za populaciju hrvatskih studenata te navodi potencijalne implikacije.

Ključne riječi: Instagram, Narcizam, Ugodnost, Ekstraverzija, Samoslike

ZAHTJEV ZA PRIJATELJSTVOM: ODNOS EMOCIONALNE KOMPETENTNOSTI, FUNKCIJA PRIJATELJSTVA U INTERNETSKOM OKRUŽENJU I PREFERENCIJE ZA INTERAKCIJU PUTEM INTERNETA

Lorena Franc^a, Kristina Jelavić^b, Bruno Škovrlj^a

^a - studenti Hrvatskih studija u Zagrebu, ^b – studentica Hrvatskog katoličkog sveučilište

✉ lorenafranc438@gmail.com; ✉ kristinaj12345@gmail.com; ✉ bskovrlj@gmail.com

Društvene mreže postale su bitan dio društvenog života ljudi. Usporedno, istraživanje utjecaja Interneta na kvalitetu međuljudskih odnosa postaje sve važnije, te se sve veći broj istraživanja bavi prijateljstvima koja se u različitoj mjeri odvijaju u internetskom okruženju i/ili njihovom usporedbom s prijateljstvima licem u lice. Emocionalna kompetentnost konstrukt je blizak interpersonalnoj inteligenciji, tj. sposobnosti primjećivanja složenih skupova osjećaja i ponašanja kod drugih, te ona može biti važna u odnosima s drugim ljudima, kako licem u lice tako i u internetskom okruženju. Dosadašnja istraživanja prijateljskih odnosa ukazuju na nekoliko važnih funkcija prijateljstva od kojih su ovim radom obuhvaćene njih šest - stimulirajuće prijateljstvo, pomoć, pouzdan savez, intimnost, samovalidacija i emocionalna sigurnost. Ovaj rad bavi se istraživanjem prijateljstva u internetskom okruženju, a cilj je ispitati povezanost funkcija prijateljstva s različitim aspektima emocionalne kompetentnosti i preferencije za društvene interakcije putem Interneta. Model socijalnih vještina generaliziranog problematičnog korištenja Interneta predviđa veću preferenciju internetske interakcije kod osoba koje se percipiraju nisko socijalno kompetentnima što nadalje može dovesti do kompulzivnog korištenja internetskih kanala. U internetskom anketnom istraživanju sudjelovalo je 202 studenata/ica različitih sveučilišta Republike Hrvatske (42 studenata i 160 studentica) prosječne dobi 22 godine (od 18 do 30 godina). Rezultati su, u skladu s očekivanjima, pokazali značajne pozitivne korelacije između svih šest funkcija prijateljstva i emocionalne kompetentnosti pri čemu je najviša povezanost dobivena za funkcije pouzdanog saveza, emocionalne sigurnosti i samovalidacije. Nadalje, pokazane su i negativne korelacije određenih funkcija prijateljstva i nekih aspekata preferencije za društvene interakcije putem Interneta. Također, pokazalo se da su aspekti emocionalne kompetentnosti i četiri subskale preferencija za korištenje Interneta negativno povezani. Dobivene pozitivne korelacije mogu se objasniti činjenicom da pojedinci koji postižu više razine na skali emocionalne kompetentnosti imaju veću želju za uključivanjem u prijateljske odnose, te veću sposobnost razumijevanja drugih čime ostvaruju veće povezanosti u prijateljskom odnosima, dok se negativne korelacije mogu objasniti Modelom socijalnih vještina.

Ključne riječi: emocionalna kompetentnost, funkcije prijateljstva, Internet, internetska prijateljstva

ZADOVOLJNE, ALI POD STRESOM: NEKE ODREDNICE MENTALNOG ZDRAVLJA MAJKI PRIJEVREMENO I TERMINSKI ROĐENE DJECE

Marko Galić, Leon Sić, Tea Đula, Luka Mustapić, Tea Jelavić Mitrović

Studenti - Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉galaxymarko1912@gmail.com; ✉leon.sic98@gmail.com; ✉tea.djula@gmail.com;

✉luka.mustapic@hotmail.com; ✉teajelavic@gmail.com

Mentalno zdravlje određuje se kao stanje dobrobiti u kojem pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresom, može raditi produktivno i plodno te je sposoban pridonositi zajednici. Ovaj je konstrukt iznimno važan za uspješno svakodnevno funkcioniranje društva i svih njegovih članova. Otprilike 2500 djece u Hrvatskoj svake se godine rađa prijevremeno, međutim, javnost nije dovoljno upoznata s kakvim se poteškoćama susreću roditelji prijevremeno rođene djece (tzv. Palčića) niti što znači odrastati kao Palčić. Cilj provedenoga istraživanja bio je ispitati mentalno zdravlje majki prijevremeno (rođene prije 37. tjedna gestacije) i terminski rođene djece. U istraživanju je sudjelovala 351 majka - 209 majki prijevremeno rođene djece i 142 majke terminski rođene djece. Pripremljeni upitnik sadržavao je Skalu zadovoljstva životom, Skalu prosperiteta, Kratki upitnik mentalnog zdravlja te Upitnik izvora i intenziteta roditeljskog stresa. Provedbom multiple regresijske analize na cijelom uzorku, ali i poduzorcima majki terminski, odnosno prijevremeno rođene djece je utvrđeno kako su intenzitet roditeljskog stresa, zadovoljstvo životom i prosperitet značajni prediktori mentalnog zdravlja. Nije utvrđena značajna razlika u kvaliteti mentalnog zdravlja i ispitivanim aspektima subjektivne dobrobiti između majki terminski rođene djece i majki prijevremeno rođene djece. Utvrđena je značajna razlika u intenzitetu stresa i subskalama izvora stresa *neispunjena očekivanja, vezanost za dijete, discipliniranje djeteta i komunikacija s djetetom* - majke prijevremeno rođene djece izvještavaju o višim razinama doživljenog stresa u odnosu na majke terminski rođene djece. Sljedeća bi istraživanja trebala uključiti očeve, ali i nove prediktore poput broja djece te kvalitete odnosa s partnerom u objašnjavanje mentalnog zdravlja roditelja.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, prijevremeno rođena djeca, terminski rođena djeca, zadovoljstvo životom, roditeljski stres

MENTALNO ZDRAVLJE MLADIH – ISKUSTVA I PREPORUKE U RADU S MLADIMA

Lana Gjurić, Ivana Bandić

Društvo za psihološku pomoć

✉ lana@dpp.hr; ✉ ivana@dpp.hr

Društvo za psihološku pomoć (DPP) je u lokalnoj zajednici prisutno zadnjih 26 godina. U tom vremenskom periodu, sudjelujući u životu lokalne zajednice, redovito su se pratile promjene u društvu, a time i promjene u problemima i potrebama građana. U Centru za djecu, mlade i obitelj Modus, u kojem se u okviru DPP-a provodi direktan rad s korisnicima, veći dio programskih aktivnosti usmjeren je na rad s mladima, posebice u području zaštite mentalnog zdravlja. Nakon više od 15 godina, ponovno se intenzivnije govori o mentalnom zdravlju te se iznimno ističe ranjivost mladih u našem društvu, što smo prepoznali i u direktnom radu s mladima. Od osnutka Centra Modus 2003. g., dugi niz godina se u školama provodio program psihoedukativnih radionica „Učimo sebe“ tijekom kojeg su se učenici informirali o važnosti očuvanja mentalnog zdravlja i načinima na koje to mogu ostvariti. Mladi su danas posebno ranjiva populacija kada pričamo o razvoju psihičkih tegoba i poremećaja, što zbog nedovršenog psihološkog razvoja, što zbog nepovoljnih socioekonomskih okolnosti. Zdravlje općenito, a unutar njega i mentalno zdravlje, najvažnija je vrijednost svakog pojedinca, ali i društva. Zbog toga, cilj ovog interaktivnog predavanja je upoznati druge stručnjake sa aktivnostima DPP-a u području psihosocijalnog rada s mladima, prezentirati programe koji su usmjereni na brigu o mentalnom zdravlju mladih te razmijeniti iskustva i primjere dobre prakse u tom području.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, mladi, programi

MEĐUSEKTORSKA SURADNJA U CILJU JAČANJA SOCIO-EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA DAROVITE I POTENCIJALNO DAROVITE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI: PRIMJER DOBRE PRAKSE

Eleonora Glavina^a, Berta Bacinger Klobučarić^b, Dijana Majerski^a

^a - Dječji vrtić Cipelica, Čakovec, Hrvatska; ^b - Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Čakovec, Hrvatska

✉ e1.glavina@gmail.com; ✉ bkbberta@gmail.com; ✉ dijana.majerski@gmail.com

U sklopu Dječjeg vrtića Cipelica u Čakovcu, u područnom objektu „Vjeverica“, djeluje skupina darovite i potencijalno darovite djece "Zvezdice". Iskustva iz prakse pokazala su da je socijalno okruženje navedene djece često usmjereno na poticanje razvoja kognitivnih sposobnosti dok se ostali aspekti zanemaruju, primjerice razvoj samoregulacije i socijalnih kompetencija. I ova djeca kao i sva druga mogu imati teškoće u socio – emocionalnom razvoju koje mogu biti potencirane neadekvatnim okolinskim utjecajima i mogu se odraziti na cjelokupni razvoj.

Sa ciljem jačanja socio – emocionalnih kompetencija i maksimiziranja potencijala navedene djece, tijekom pedagoške godine 2018./2019. realiziran je projekt „Pričaonica“ kojeg od 2011. godine u različitim oblicima i s različitim populacijama, provode Dječji vrtić Cipelica i Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije. Osnovni cilj "Pričaonice" je promicanje čitanja i pričanja priča djeci. Naime, čitanje priča važan je poticaj za cjelokupni razvoj djece: socijalno – emocionalni, kognitivni, govorno – jezični, ali i motorički obzirom da se s čitanjem mogu povezati i razne druge aktivnosti te je tako osmišljen i realiziran niz aktivnosti, igara, radionica i edukacija s tematikom emocionalnog opismenjavanja pri čemu su praćeni interesi djece kao i njihove individualne karakteristike. Specifični ciljevi aktivnosti bili su prepoznavanje i usmjeravanje na odgovarajuće izražavanje osobnih emocija, unapređenje interpersonalnih vještina i kvalitete odnosa između vršnjaka, prepoznavanje važnosti adekvatnog uklapanja s okolinom i slično, a sve u nastojanju da novostečene vještine i znanja pozitivno utječu na ključne vještine djece i njihovu socijalnu prilagodbu. Korišteni su različiti materijali, slikovnice i didaktička pomagala.

Program su provodile psihologinja i odgajateljice Dječjeg vrtića Cipelica i psihologinja Zavoda za javno zdravstvo. Suradnja odgojno - obrazovnog i zdravstvenog sektora, institucija koje su aktivne u području brige o zdravom razvoju djece, omogućila je uključenje stručnjaka s komplementarnim vještinama, osiguravajući tako raznolikost pristupa u radu s djecom, kao i sveobuhvatnost i podjelu resursa, čime su potrebe djece primjerenije zadovoljene.

Ključne riječi: pričanje priča, socio-emocionalne kompetencije djece, darovita djeca

TJELOVJEŽBA I MENTALNO ZDRAVLJE HRVATSKIH POLICAJACA

Ivana Glavina Jelaš^a, Jurica Pačelat^a, Krešimir Šimić^b, Marjan Jozić^c, Ines Matec Matuzić^d

^a - Centar za mentalno zdravlje Visoke policijske škole, MUP, Zagreb, Hrvatska, ^b
- Ured načelnika, PU brodsko-posavske, ^c - Visoka policijska škola, MUP, Zagreb, Hrvatska, ^d - Ured glavnog ravnatelja, MUP, Zagreb, Hrvatska
✉ iglavina@fkz.hr; ✉ jpacelat@fkz.hr; ✉ ksimic2@mup.hr, ✉ mjozic@fkz.hr,
✉ imatecmamuzic@mup.hr

Cilj izlaganja je predstavljanje projekta Centra za mentalno zdravlje Visoke policijske škole pod nazivom „Različiti programi tjelovježbe i mentalno zdravlje policijskih službenika“. Tjelovježba, a pogotovo aerobni programi pokazuju se iznimno korisnima u pogledu mentalnog zdravlja. Istraživanja su odavno potvrdila pozitivan utjecaj tjelovježbe na neurokemijske promjene u mozgu te na poboljšanje mentalnog zdravlja osoba koje pate od određenih psihičkih tegoba kao i jačanje mentalne otpornosti i mentalnog zdravlja općenito. U ovom projektu korišten je pristup koji se pokazao iznimno uspješnim u radu s policajcima, a provodi se kroz tri koraka te predstavlja dio proaktivnog pristupa mentalnom zdravlju hrvatskih policajaca koji provodi Centar. Projekt je prikaz kombinacije triju osnovnih djelatnosti Centra – znanstveno-istraživačkog rada, edukacije i tretmana. Edukacija je prilagođena specifičnostima policijske organizacije i subkulture, a naglasak je na prilagodbi elementima subkulture i djelovanju na policijske stavove o brizi za vlastito mentalno zdravlje. Edukacijom se obuhvaća velik broj policijskih službenika koji se potom dobrovoljno prijavljuju na predstavljene aktivnosti odnosno ponuđeni oblik tretmana te se naposljetku, u trećem koraku, znanstveno validira korišteni oblik tretmana. Prva faza ovog projekta podrazumijevala je ispitivanje djelotvornosti kreiranog programa trčanja u odnosu na mentalno i tjelesno zdravlje policajaca, a trajala je osam tjedana. Program je kreirao iskusni ultramaratonac i kineziolog, ujedno i policijski službenik, a sadržavao je elemente važne za obavljanje policijskog posla. Cjelokupna prva faza snimana je u svrhu izrade dokumentarca budući da se, u dosadašnjem radu Centra, navedeno pokazalo iznimno korisnim načinom motiviranja ostalih policajaca za korištenjem ispitivanih programa.

Ključne riječi: policija, stres, mentalno zdravlje, trčanje

RACIONALNI I INTUITIVNI STILOVI ODLUČIVANJA I SPOL U SVOJSTVU PREDIKTORA OBJEKTIVNIM POKAZATELJIMA USPJEŠNOSTI PRODAJE

Alen Gojčeta ^a, Benjamin Banai ^a, Lana Lučić ^b

^a – doktorski student Filozofski fakultet u Zagrebu, ^b - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

✉ agojceta@gmail.com; ✉ benjamin.banai@gmail.com; ✉ Lana.lucic@pilar.hr

Empirijski dokazi gotovo jednoznačno ukazuju na kognitivne sposobnosti kao generalno najkonzistentniju prediktorsku mjeru radne uspješnosti, naročito kod složenih zanimanja. Jedno od ključnih pitanja na području kognitivne kompetencije se odnosi na individualne i kontekstualne razlike u faktorima koji odlučivanje usmjeravaju prema intuitivno – afektivnim, na račun kognitivno – racionalnih mentalnih sklopova. Odgovori na ovo pitanje se temelje na spoznaji o postojanju dva dominantna i međusobno različita sustava kognitivnih funkcija koje koristimo pri svakodnevnom donošenju odluka, a racionalni i intuitivni stil donošenja odluka opisuju naše sklonosti pri izboru strategija takvog odlučivanja. Posao prodaje u okruženju kontakt centra višeznačno je složen. Tijekom rješavanja korisnikovog problema koji je bio razlog poziva, agenti moraju procijeniti raspoloženje korisnika, prepoznati podobnost za neku prodajnu ponudu, tražiti priliku za razgovor o takvoj ponudi te izložiti vjerodostojne argumente. Takav se razgovor odvija u okruženju pozadinske buke, pod vremenskim pritiskom, uz istovremeno korištenje više različitih računalnih aplikacija i ekrana. U sklopu istraživanja, zanimala nas je potencijalna uloga sklonosti korištenju racionalnog i intuitivnog stila odlučivanja u svojstvu prediktora prodajnoj uspješnosti u opisanom radnom kontekstu. Kako postoje empirijski dokazi koji ukazuju na razlike u sklonosti prema korištenju ova dva stila s obzirom na spol ispitanika, analizirali smo i ulogu spola kao potencijalnog moderatora između korištenja stilova donošenja odluka i ostvarene prodaje. Istraživanje je provedeno na uzorku od 92 agenta u kontakt centru, čiji je jedan od pokazatelja uspješnosti realizacija u prodaji. Osim ustupljenih osnovnih demografskih podataka, sudionici su ispunili upitnik stilova odlučivanja za racionalni i intuitivni stil. Efekti spola i stilova odlučivanja testirani su višerazinskim regresijskim analizama, u kojima je agent uvršten kao nasumični klasifikator na drugoj razini. Rezultati ukazuju da su agenti u promatranom razdoblju od šest mjeseci općenito ostvarili rast prodaje. Zatim, spol se pokazao kao značajan prediktor prodaje u svim modelima, pri čemu muškarci u prosjeku ostvaruju veću prodaju od žena. Nadalje, racionalni stil donošenja odluka bio je pozitivno povezan s objektivnim pokazateljima uspješnosti prodaje, pri čemu nema interakcije sa spolom agenta i razinama pokazatelja uspješnosti prodaje. S druge strane, intuitivni stil donošenja odluka nije se pokazao kao značajan pojedinačni prediktor prodaje, ali je značajna interakcija ovog stila sa spolom i rastom prodaje. Žene su s povećanjem korištenja intuitivnog stila ostvarivale veći rast prodaje, dok kod muškaraca nije utvrđen jednoznačan obrazac takvih odnosa.

Ključne riječi: objektivna radna uspješnost, prodaja, stilovi odlučivanja, spol, digitalno okruženje

ODRASTANJE U VIRTUALNIM DVORIŠTIMA – KOLIKO JE MALO „JOŠ SAMO MALO?“ I DA LI SU INFLUENCERI PREUZELI ULOGU RODITELJA?

Ana Goleš, Danijela Vuković Lerga, Ivana Francula Modrčin, Inge Vlašić-Cicvarić

Klinički bolnički centar Rijeka

✉ ana.goles2312@gmail.com; ✉ dvuki979@gmail.com; ✉ ivanaf@inet.hr;

✉ inge_v_c@yahoo.com

U današnje vrijeme digitalizacije i brzih tehnoloških promjena djeca sve više preuzimaju dominantnu ulogu dok primaran izvor zabrinutosti roditelja predstavlja vrijeme koje djeca i adolescenti provode u "virtualnim dvorištima". Svakodnevna praksa i rad s pacijentima i njihovim roditeljima ukazuje na to da je izloženost sve intenzivnija, a utjecaj "virtualnog svijeta" na opće funkcioniranje djece i mladih sve veći. Sklapanje prijateljstava i osjećaj prihvaćenosti u društvu postaju uvjetovani brojem skupljenih lajkova i komentara na objavljenoj slici, a ono što je nekada bilo druženje u parkovima i na školskim igralištima danas se sve češće odvija putem društvenih mreža koje postaju središte zbivanja među vršnjacima. Slijedom navedenog neminovno se nameću pitanja o količini vremena pred „ekranima“, ali i važnosti koju sama djeca pridodaju onome što se zbiva u "virtualnim dvorištima" te utjecaju osoba s kojima pritom dolaze u kontakt. Tzv. influenceri su osobe razne dobi, spola i zanimanja koje dominiraju virtualnim sadržajima i diktiraju trendove. Sve se češće kao odgovor na pitanja o budućem zanimanju može čuti: "kad narastem želim biti influencer". Navedeno implicira kako influenceri utječu upravo na ono što roditelji nastoje oblikovati i usmjeriti raznim odgojnim stilovima, a samim time nameće se pitanje - jesu li influenceri ustvari roditelji u virtualnim dvorištima koji svojim objavama oblikuju razmišljanja, utječu na interese djece i mladih te modeliraju njihovu percepciju svijeta oko sebe? Koliko je djeci važno ono što influenceri misle i na koja točno područja života djece oni utječu? Što o svemu misle roditelji, kolika je razina njihove kontrole te postoje li mehanizmi kojima mogu pravovremeno „stati na kraj“ pretjeranoj izloženosti društvenim mrežama? S ciljem prikupljanja navedenih podataka provedeno je istraživanje na Zavodu za kliničku, zdravstvenu i organizacijsku psihologiju, u kojem su ispitanici bili djeca i adolescenti u dobi od 8 do 18 god. te njihovi roditelji. Pri tome je korišten upitnik za djecu i roditelje čija je namjena prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka koji će doprinijeti lakšem razumijevanju jednog od sve prisutnijih izazova roditeljstva današnjice. Nadamo se da će prikazane informacije pripomoći osmišljavanju optimalnih načina podrške djeci i roditeljima u prevenciji potencijalno nepovoljnih socio- emocionalnih posljedica koje nepresušan izvor virtualnih sadržaja može imati na njihov razvoj.

Ključne riječi: virtualno dvorište, influenceri, socio-emocionalni razvoj, djeca i adolescenti, roditelji

NAVIKE KORIŠTENJA ELEKTRONIČKIH UREĐAJA KOD DJECE IZ DJEČJIH VRTIĆA DUBROVNIK

Severina Hađija, Lea Burić

Dječji vrtići Dubrovnik, Dubrovnik, Hrvatska

✉ psiholog-pcelica@vrtici-du.hr; ✉ psiholog-pile@vrtici-du.hr

Cilj istraživanja je bio ispitati navike korištenja elektroničkih uređaja djece iz Dječjih vrtića Dubrovnik, a koje su procjenjivali roditelji.

U istraživanju je sudjelovalo 710 roditelja, od čega je 86.9% majki, a 13.1% očeva. Ispunjeno je 48.3% upitnika za dječake, a 51.7% za djevojčice. Prosječna dob djece je bila 4 godine i 8 mjeseci.

U suradnji s odgojiteljicama, roditeljima je podijeljen Upitnik o navikama korištenja elektroničkih uređaja kod djece predškolske dobi. Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno i dobrovoljno, a procijenjeno vrijeme za ispunjavanje upitnika je bilo 10 minuta. Podaci su prikupljeni tijekom siječnja i veljače 2019. godine, nakon čega je uslijedila statistička obrada.

Rezultati istraživanja su pokazali da je broj sati korištenja elektroničkih uređaja kod djece iz DV Dubrovnik viši od preporuka stručnjaka. Isto tako pokazalo se da djeca provode više vremena uz navedene uređaje vikendom nego tijekom tjedna. Djeca u prosjeku počinju koristiti elektroničke uređaje oko 19. mjeseca života, a mlađa djeca (do 3 godine) u odnosu na stariju sve ranije počinju koristiti elektroničke uređaje. Više od polovice djece je počelo koristiti elektroničke uređaje u dobi do 2 godine, što se protivi preporukama struke. Gotovo svi roditelji navode da je televizija prvi elektronički uređaj s kojim se dijete susreće. Nalazi istraživanja ukazuju da veliki dio djece ima naviku koristiti elektroničke uređaje tijekom obroka, odnosno prije spavanja. Tri četvrtine djece gledaju sadržaje na stranom jeziku. Kao glavne razloge zbog kojih daju djeci elektroničke uređaje na korištenje, roditelji navode zabavu i zaokupljanje pažnje djeteta. Više od polovice roditelja navelo je da imaju određena pravila korištenja elektroničkih uređaja, koja se najčešće tiču vremenskog ograničenja i odabira sadržaja.

Zaključno, rezultati ovog istraživanja su pokazali da navike korištenja elektroničkih uređaja kod djece iz DV Dubrovnik nisu prilagođene njihovoj dobi te će isti poslužiti kao glavne smjernice za provođenje preventivnih aktivnosti – edukativnih predavanja, radionica, izrade informativnih letaka i sl.

Ključne riječi: elektronički uređaji, dječji vrtić, prevencija

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA I TRANSAKCIJSKO RUKOVOĐENJE: UTJECAJ IZVORA PROCJENE I MJERE EMOCIONALNE INTELIGENCIJE

Ljerka Hajncl ^a, Dario Vučenović ^b

^a - Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Osijek; ^b - Hrvatski studiji Zagreb

✉ ljerka.hajncl@os.ht.hr; ✉ dvucenovi@hrstud.hr

Cilj istraživanja bio je ispitati odnos emocionalne inteligencije operacionalizirane kao sposobnosti i kao kompetencije prema modelu Mayera i Saloveya, s transakcijskim stilom rukovođenja opisanog u Bassovoj teoriji punog raspona vodstva. Na uzroku od 177 rukovoditelja srednje i niže razine rukovođenja u 16 radnih organizacija, istraživanjem se nastojala istražiti uloga emocionalne inteligencije u objašnjenju varijance transakcijskog stila, nakon kontrole utjecaja kognitivne sposobnosti i osobina ličnosti. Emocionalna inteligencija rukovoditelja mjerena je Testom rječnika emocija (TRE-3), a emocionalne kompetencije Upitnikom emocionalne kompetentnosti (UEK-45). Transakcijski stil rukovođenja procijenjen je primjenom kratke verzije Višefaktorskog upitnika stilova rukovođenja (MLQ X5) na dva izvora procjene. Formu za samoprocjene popunilo je 177 rukovoditelja, a formu za procjene drugih 354 njihovih podređenih. TRE-3 - operacionalizacija emocionalne inteligencije kao sposobnosti, nije bio povezan s transakcijskim stilom rukovođenja. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za samoprocjene transakcijskog stila rukovođenja, nakon kontrole utjecaja opće mentalne sposobnosti i osobina ličnosti, upućuju na to da je faceta EI - upravljanje emocijama operacionalizirana kao kompetencija, samostalno značajno pridonosila predikciji transakcijskog stila (7%). Međutim, kada su transakcijski stil rukovoditelja procjenjivali njihovi podređeni, niti jedan aspekt ispitane emocionalne inteligencije i kompetencije nije samostalno pridonosio objašnjenju varijance transakcijskog stila.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, transakcijski stil rukovođenja, izvori procjene, mjere emocionalne inteligencije

AKTIVNOSTI VEZANE ZA EKRANE KOD DJECE S POREMEĆAJIMA AUTISTIČNOG SPEKTRA

Maja Hatvalić Capurso

Opća bolnica Dubrovnik, Poliklinika za

✉majahatvalic@yahoo.com

Kod mnoge djece koja u kasnijoj dječjoj dobi dobiju dijagnozu poremećaja iz autističnog spektra PAS, određena razvojna odstupanja su karakteristično prisutna već u ranijem hodanačkom periodu. Vizualni kontakt oči u oči, sposobnost praćenja predmeta i usmjeravanja pažnje, sposobnost uzvraćanja i započinjanja socijalnog osmjeha zbog zadobijanja pažnje i uspostavljanja kontakta s drugim osobama, a posebice s osobom za koju se očekuje da dijete razvije privrženost u svim njezinim komponentama, značajno odstupa u odnosu na dobno očekivane razvojne standarde. Zaokupiranost predmetima i njihovim senzoričkim značajkama pogoduje smanjenoj potrebi uspostavljanja vizualanog i socijalnog kontakta kod djece s obilježjima iz autističnog spektra. Osim odstupanja u jezično-govornom razvoju, stereotipnim oblicima igre, ponavljajućem i opsesivnom ponašanju, komunikacijske i socijalne razlike su primarno one koje omogućuju finu diferencijaciju djece iz autističnog spektra od djece tipičnog razvoja. Deficiti u komunikacijskom obrascu često se udružuju s produženim gledanjem digitalnih sadržaja u kojima dijete pronalazi intenzivne senzoričke podražaje i odmak od realnih dijadnih odnosa. Snažno neurološko stimuliranje do kojeg dolazi gledanjem digitalnih sadržaja, ne uparuje se s razvojem govora, socijalnih kontakata, fine ni krupne motorike, na način da ne doprinosi izgradnji međusobnih odnosa dijete – okolina. Specifični interesi koje dijete pokazuje prema aspektima svoje okoline doprinose razvoju osnovnih intelektualnih sposobnosti i interpersonalnih odnosa. U tom svjetlu dijagnostika i rana intervencija kod djece s poremećajima iz autističnog spektra treba uključivati i analizu djetetovog ponašanja vezanog za ekran i digitalne sadržaje. Izlaganje se bavi odnosom i kvalitetom socijalnih interakcija koje započinje dijete s PAS, te strukturom slobodne igre i preferencijama za sadržaje vezane za ekran i digitalne aplikacije u odnosu na direktnu komunikaciju s drugom osobom iste dobi (vršnjačka igra) ili primarnom figurom privrženosti (roditelj).

Ključne riječi: poremećaji autističnog spektra, ekran, specifični interesi, komunikacijski obrazac

TEHNOLOGIJA PREMOŠĆUJE RAZVOJNE TEŠKOĆE I INVALIDITET

Jasminka Horvatić

Savjetovanje Horvatć

✉ jasminka.horvatic@gmail.com

Razvoj digitalne tehnologije značajno je promijenio kvalitetu života djece s razvojnim teškoćama i osoba s invaliditetom. Zahvaljujući društvenim mrežama i Internetu, ne moraju biti socijalno i informacijski izolirani. Primjenom računala omogućen je novi pristup neurorehabilitaciji na način da se zanimljivim sadržajima (i igricama), primjerenim različitim uzrastima i kod različitih neuroloških disfunkcija, stimulira njihov razvoj. Aktualno se razvija sučelje između mozga i računala. Minimalno invazivnom tehnologijom ugradnje mozgovnih implantanata i potpuno paralizirane osobe mogu upravljati računalom. Djeci i odraslima s motoričkim poremećajima omogućena je edukacija na daljinu (webinari). Proširen je izbor zvanja i poslova koje mogu izvršavati. Omogućen im je rad od kuće. Napravljene su adaptacije tipkovnica i sučelja, prilagođene različitoj težini motoričkih disfunkcija. Izrađuju se personalizirane, visoko funkcionalne i estetski kvalitetne bioničke proteze za osobe s amputacijama ekstremiteta. Motorički poremećaji kompenziraju se ciljanom elektrostimulacijom ili sofisticiranim pomagalicama i elektromotornim kolicima. Savladavanje arhitektonskih barijera olakšano je specijalnim podizačima („gusjeničarima“, liftovima). 3D printanjem mogu se izraditi individualizirane ortoze i druga pomagala. Proširen je izbor rehabilitacijskih programa i mogućnosti fizikalne i radne terapije (elektrostimulacija, magnet). Dementnim osobama i onima s većim kognitivnim deficitima omogućeno je slobodno kretanje uz upotrebu narukvica kojima ih se može locirati ili upotrebom jednostavnih mobitela kojima se mogu javiti. Za osobe s poremećajima sluha izrađuju se kohlearni implantanti, kojima je, nakon rehabilitacije, moguća verbalna komunikacija. Nedostatna ili nerazvijena verbalna komunikacija nadomještena je računalnim programima alternativne komunikacije kojima upravljaju pogledom ako ne mogu drugačije. Poteškoće učenja minimiziraju se zanimljivim sadržajima adaptiranim računalnim programima za učenje čitanja i pisanja, matematičkih vještina, kompenzaciju vizualno perceptivnih i grafomotoričkih vještina, pamćenja... Mlađa djeca i oni s većim razvojnim poteškoćama mogu komunicirati sličicama na različitim platformama (računalo, tablet, mobitel). Izrađene su aplikacije mentalnih mapa. Projektirana su računala adaptirana slijepim i slabovidnim osobama, s tipkovnicom koja ima Braille-ve znakove, a izrađene su i aplikacije za glasovno upravljanje računalima. Kroničnim bolesnicima olakšana je kontrola zdravstvenog stanja i pojednostavljena aplikacija potrebnih lijekova uz sniženu neugodu i bol. Zaključak: Djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom, primjenom digitalne tehnologije, značajno je poboljšana funkcionalnost u svakodnevnom životu.

Ključne riječi: razvojne teškoće, invaliditet, digitalna tehnologija, kvaliteta života

RUMINACIJA I OŠTEĆENJA KOGNITIVNE KONTROLE KOD INTERNALIZIRANIH I EKSTERNALIZIRANIH POREMEĆAJA U ADOLESCENATA

Sanja Jandrić, Pavo Filaković, Katarina Dodig Ćurković

KBC Osijek Zavod za dječju i adolescentnu psihijatriju, Medicinski fakultet Osijek

✉jandric.sanja1@gmail.com; ✉pavo.filakovic@mefos.hr; ✉katarina5dodig@gmail.com

Tradicionalni pogled na mentalne bolesti kao na odvojene kategorije poremećaja dovedeno je u pitanje istraživanjima u kojima se dokazalo kako se mnogi poremećaji javljaju u komorbiditetu i postoje na kontinuumu u različitim dimenzijama. Visok stupanj komorbiditeta između mentalnih bolesti doveo je do istraživanja transdijagnostičkih procesa koji bi mogli biti povezani s različitim psihičkim poremećajima. Istraživanja u razvojnoj psihopatologiji u novije vrijeme usmjeravaju se na identifikaciju transdijagnostičkih biomarkera ili neurokognitivnih deficita, koji mogu imati ulogu u javljanju i tijeku mentalnih bolesti. Do sada se malo pažnje poklanjalo potencijalnoj ulozi procesa racionalno-emocionalne kontrole, poput procesa ruminacije. Ruminacija pokazuje umjerenu razinu herediteta te je povezana s abnormalnostima u funkcioniranju neuralnih krugova povezanih s emocionalnom regulacijom i izvršnim funkcijama, osobito s kognitivnom kontrolom. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odnos ruminacije i oštećenja kognitivne kontrole kod internaliziranih i eksternaliziranih psihičkih poremećaja u adolescenata. Istraživanje je provedeno na Zavodu za dječju i adolescentnu psihijatriju KBC-a Osijek. Ispitanici su bili adolescenti u dobi od 12 do 18 godina, oba spola, indicirani za psihologijsko testiranje nakon prvog psihijatrijskog pregleda, te podijeljeni u dvije kliničke skupine. Jednu kliničku skupinu činili su adolescenti s eksternaliziranim poremećajima (dg. x78 Namjerno samoozljeđivanje oštrim predmetom, F91 Poremećaji ponašanja, F92 Mješoviti poremećaj ponašanja i emocija), drugu kliničku skupinu činili su adolescenti s internaliziranim poremećajima (dg. F32 Depresivna epizoda, F33 Povratni depresivni poremećaj, F40-F48 Neurotički poremećaji, poremećaji vezani uz stres i somatoformni poremećaji, F93 Emocionalni poremećaji s početkom u djetinjstvu). U istraživanju su korišteni instrumenti: Nestrukturirani upitnik sociodemografskih podataka, Skala samoprocjene ponašanja mladih, Računalni zadatak unutar i izvan dimenzijske promjene iz Cambridge neuropsihološke baterije testova, Skala ruminacija, Beckov inventar depresivnosti, Beckov inventar anksioznosti za mlade, Skala agresivnosti. U skupini adolescenata s internaliziranim poremećajima rezultati ukazuju na pozitivnu povezanost ruminacija sa simptomima anksioznosti i depresivnosti te negativnu povezanost kognitivne kontrole sa simptomima anksioznosti i depresivnosti. Ruminacije i kognitivna kontrola pokazuju se kao značajan prediktor simptoma anksioznosti i depresivnosti. U skupini adolescenata s eksternaliziranim poremećajima rezultati ukazuju na pozitivnu povezanost ruminacija sa simptomima agresivnosti. Ruminacije se pokazuju kao značajan prediktor simptoma agresivnosti.

Ključne riječi: adolescencija, ruminacija, kognitivna kontrola, internalizirani poremećaji, eksternalizirani poremećaji

STEREOTIPI O OSOBAMA UKLJUČENIM U ONLINE DATING: RAZLIKA IZMEĐU KLASIČNOG I ONLINE UPOZNAVANJA

Tomislav Jeleković^a, Anamarija Šesnić^b, Anamarija Banjac^c,

^a - student, Hrvatski studiji; ^b - studentica, Sveučilište u Zadru; ^c - studentica, Filozofski fakultet u Rijeci

✉tomislavjelekovic.tj@gmail.com; ✉sesnicana@gmail.com; ✉abanjac@ffri.hr ;

Uz tradicionalni način upoznavanja i stvaranja različitih romantičnih i prijateljskih veza sve je češći i onaj putem raznih aplikacija i internetskih stranica. Postoje brojna istraživanja koja potvrđuju kako je online dating sve popularniji i češći način upoznavanja među ljudima te je i sve više pojedinaca koji traže romantičnu vezu putem online dating servisa, međutim i dalje u velikoj mjeri online veze nisu socijalno normativne. Dosadašnja istraživanja pokazala su kako su u društvu prisutni različiti stereotipi prema osobama koje koriste takve vrste servisa i koje stupaju u online veze pri čemu se najčešće navode sramežljivost, usamljenost te zainteresiranost samo za seksualnu aktivnost te se stigmatiziraju kao očajnici i čudaci te nižeg samopouzdanja što sve pridonosi snažnoj negativnoj stigmi prema romantičnim online vezama. Istraživanja su pokazala da je ovakav oblik upoznavanja češći kod homoseksualnih osoba i da zbog negativnih stavova izraženih u društvu, internet osobama homoseksualne orijentacije predstavlja sigurno mjesto te nudi anonimnost, ali i mogućnost izbora s obzirom na geografska ograničenja i pronalaženje drugih sa sličnim seksualnim te relacijskim interesima njihovima. Ovo je istraživanje za cilj imalo ispitati stavove studenata prema online datingu, pri čemu se očekivalo da će stavovi studenata prema online datingu biti negativniji u odnosu na stavove prema klasičnom načinu upoznavanja te također da će stavovi prema homoseksualnim parovima biti negativniji u odnosu na stavove prema heteroseksualnim parovima, odnosno da će studenti izraziti najnegativnije stavove prema homoseksualnom paru, koji su se upoznali putem online dating servisa.

Ključne riječi: stereotipi, online dating, homoseksualni parovi, sramežljivost, usamljenost, seksualna kompulzivnost, samopouzdanje

KONSTRUKCIJA TESTA KOGNITIVNE MATRICE

Slobodan Jović, Fanika Ivaković

Selekcija d.o.o.

✉️sjovicus@gmail.com; ✉️fanika.ivakovic@gmail.com

Ideja za konstrukcijom testa Kognitivne matrice proizašla je iz praktične potrebe za ispitivanjem kognitivnih sposobnosti u kontekstu organizacijske psihologije. Zbog važnosti i prediktivne vrijednosti testova inteligencije za radnu učinkovitost u različitim poslovima i zanimanjima, velika se pažnja pridaje njihovom razvoju. Uz to, budući da testovni zadaci s vremenom postaju poznati, konstantno je prisutna potreba za razvojem novih, psihometrijski kvalitetnih testova, koji mogu na brz i jednostavan način pružiti bitne informacije o razvijenosti općih kognitivnih sposobnosti. Test Kognitivne matrice dostupan je u digitalnom obliku, čime je osigurana potpuno objektivna primjena i bodovanje. Sastoji se od 28 zadataka, za čije je rješavanje predviđeno 20 minuta. Konačna verzija definirana je nakon višestrukih preliminarnih istraživanja, a analiza podataka prikupljenih primjenom testa na uzorku od 1679 kandidata za posao, govori u prilog njegovoj valjanosti. Konfirmatorna faktorska analiza potvrdila je jednofaktorski model. U selekcijskoj situaciji je utvrđena normalna distribucija lakoće zadataka, uz prosječan indeks od .56. Utvrđena je i visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije te osjetljivost testa. Provjerom povezanosti postignuća na ovom testu i na drugim, standardiziranim i često korištenim mjerama inteligencije u selekciji, utvrđeni su očekivani koeficijenti korelacije. Test kognitivnih matrica snažno je povezan s testom fluidne inteligencije (TN-10), kao i s mjerom apstraktnog rezoniranja (DAT). Relativno je visoko povezan i s testom Izbaci uljeza S, koji predstavlja mjeru logičkog zaključivanja, a uključuje i sposobnosti izvođenja mentalnih rotacija. Nadalje, utvrđena je umjerena povezanost s mjerom specijalnih sposobnosti iz MFBT baterije, dok su povezanosti s drugim testovima iz MFBT baterije (verbalnim, numeričkim i perceptivnim) slabije, što govori u prilog konvergentnoj/divergentnoj valjanosti instrumenta. Kao daljnji prilog konstruktnoj valjanosti, analiza varijance ukazala je da nema značajne razlike u rezultatima koje na ovom testu ostvaruju muškarci i žene, uz značajan efekt dobi (stariji u pravilu postižu niže rezultate) te stručne spreme (osobe više i visoke stručne spreme generalno bolje rješavaju test nego osobe niže i srednje spreme), a što je naročito izraženo kod muškaraca.

Ključne riječi: test inteligencije, matrice, selekcija

ULOGA USREDOTOČENE SVJESNOSTI U OBJAŠNENJU UČENIČKE EMPATIJE: RODNA PERSPEKTIVA

Ivana Jugović, Mirta Mornar

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

✉jugovic@idi.hr; ✉mirta@idi.hr

Usredotočena svjesnost (eng. mindfulness) je pojačana svjesnost usmjerena na sadašnji trenutak, na vlastite emocije, misli ili tjelesne senzacije, te uključuje njihovo prihvaćanje takvima kakve jesu, bez prosuđivanja (Kabat-Zin, 2003; Maloney i sur., 2016). Pregled literature pokazuje da sudjelovanje u programima usredotočene svjesnosti povećava zadovoljstvo životom i psihološku dobrobit (Keng, Smoski i Robins, 2011), no dio recentnih istraživanja ukazuje da je taj učinak snažniji kod žena (Kang i sur., 2018; Rojani i sur., 2017). Polazeći od teorijskih hipoteza, usredotočena svjesnost također pomaže razvoju empatije (Block-Lerner i sur., 2007), no istraživanja upućuju da su efekti često skromni ili nekonzistentni (Condon i sur., 2013; Lim i sur., 2015). Cilj rada je ispitati ulogu usredotočene svjesnosti u objašnjenju učeničke empatije, te provjeriti je li taj odnos rodno obilježen. Istraživanje je provedeno na uzorku od 267 učenika/ca 8. razreda iz 12 zagrebačkih osnovnih škola. Od instrumenata korišteni su Kentucky inventar vještina usredotočene svjesnosti (Baer, Smith i Allen, 2004) sa subskalama Opažanje, Opisivanje, Svjesno djelovanje i Prihvaćanje bez prosuđivanja, te Indeks interpersonalne reaktivnosti (Davis, 1980) sa subskalama Empatična briga i Zauzimanje tuđe perspektive. Rezultati pokazuju da su dječaci skloniji sebe prihvaćati bez osuđivanja, dok su djevojčice sklonije opažati svoje osjećaje i tjelesne senzacije, iskazivati empatičnu brigu i zauzimati tuđu perspektivu. Regresijske analize za objašnjenje empatične brige, te za zauzimanje tuđe perspektive provedene su zasebno za dječake i djevojčice. Kod djevojčica se pokazalo da je svjesno djelovanje jedini značajni prediktor obje kriterijske varijable. Djevojčice koje imaju veću sposobnost usredotočenog obavljanja zadataka i zadržavanja pažnje na sadašnjem trenutku, bile su empatičnije i sklonije zauzeti tuđu perspektivu. Kod dječaka su nalazi složeniji. Veća sposobnost opažanja vlastitih osjećaja kod dječaka objašnjavala je veću sposobnost zauzimanja tuđe perspektive. Osim toga, veća sposobnost opisivanja vlastitih unutarnjih stanja je očekivano, a manja sklonost prihvaćanja sebe bez prosuđivanja neočekivano, predviđala snažniju empatičnu brigu za druge. Zaključno valja reći da se iz izloženih empirijskih rezultata uočava prevladavajući pozitivni odnos empatije i usredotočene svjesnosti, osim u slučaju jednog njezinog aspekta - Prihvaćanja bez prosuđivanja – i to u slučaju dječaka. Praktična implikacija ovih nalaza jest potencijalna korisnost uvođenja preventivnih programa baziranih na razvoju vještina usredotočene svjesnosti za osnaživanje empatije. No ovaj zaključak izvodi se s oprezom i posebnom napomenom da je pritom ključno posvetiti posebnu pažnju rodnoj dinamici takvog programa, reakcijama učenika/ca na program, te propitati kako djevojčice i dječaci razumiju pojedine aspekte usredotočene svjesnosti i koliko su društvena očekivanja vezana uz njih rodno obilježena

Ključne riječi: usredotočena svjesnost (mindfulness), empatija, rodne razlike, učenici i učenice

POVEZANOST ANKSIOZNOSTI I SPOSOBNOSTI PREPOZNAVANJA EMOCIJA

Tanja Karakaš, Tea Lipovac, Marija Šmint, Slađana Vukojević

Studentice Filozofskog fakulteta u Osijeku

✉tanjawhi@gmail.com; ✉tea.lipovac2@gmail.com; ✉marija.smint@gmail.com;

✉sladana.vukojevic@gmail.com

S obzirom na to da su ljudi generalno loši u prepoznavanju svojih emocija, ovim istraživanjem ispituje se točnost prepoznavanja vlastitih znakova uznemirenosti. Kako je do sada potvrđeno da je anksioznost jedan od faktora koji ima efekt na procjenu vlastite uznemirenosti, ovim je istraživanjem ispitana povezanost između samoprocjene uznemirenosti i elektrodermalne reakcije s obzirom na izraženost anksioznosti kao osobine ličnosti. U većini dosadašnjih istraživanja za pobuđivanje sudionika korištene su uznemirujuće slike i videi dok se u ovom istraživanju koristi oprema virtualne realnosti (VR). Nadalje, u prijašnjim istraživanjima ispitivala se povezanost između samoprocjena uznemirenosti i anksioznosti, no ne navodi se razlog njihove povezanosti, stoga je svrha ovog istraživanja ispitati kako je anksioznost povezana s prepoznavanjem uznemirenosti s pretpostavkom medijacijskog efekta katastrofiziranja u navedenom odnosu. Oprema virtualne realnosti korištena je kako bi se simulirala visina i izazvala uznemirenost, dok je Moodmetric prsten korišten za mjerenje elektrodermalne reakcije. Na uzorku od 120 ispitanika dobivena je pozitivna povezanost anksioznosti i samoprocjene uznemirenosti ($r = .33$) te medijacijski efekt katastrofiziranja u navedenom odnosu. Zaključno možemo reći da anksiozniji pojedinci uistinu izvještavaju o višim razinama uznemirenosti tijekom VR animacije te da je za to zaslužna kognitivna distorzija katastrofiziranje. Ovakvi nalazi upućuju na potrebe povećanog opreza prilikom evaluiranja samoprocjena uznemirenosti anksioznih osoba te potrebe za ispitivanjem mogućih načina umanjivanja stresa putem rada na smanjivanju efekta katastrofiziranja.

Ključne riječi: anksioznost, uznemirenost, virtualna realnost, elektrodermalna reakcija, realnost procjene

INDIVIDUALIZACIJA ODGOJNO OBRAZOVNOG PROCESA ZA POTENCIJALNO DAROVITO DIJETE U VRTIĆU, OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI

Suzana Kovačić^a, Berislava Silić Matasić^b, Kristina Matasić^c

^a - Dječji vrtić "Špansko", Zagreb, Hrvatska, ^b- Osnovna škola "Lučko", Zagreb, Hrvatska, ^c - Gornjogradska gimnazija Zagreb, Zagreb, Hrvatska
✉suzanakovacic910@gmail.com, ✉berislavasilic@net.hr,
✉matasic.kristina@gmail.com

Darovitim predškolskim djetetom smatramo ono, koje u aktivnostima kojima se bavi dosljedno postiže značajno bolja (iznadprosječna) postignuća od svojih vršnjaka (Cvetković, Lay;Sekulić-Majurec,1995). Jednu od najčešće korištenih definicija darovitosti dao je S. P. Marland: „Darovita i talentirana djeca su ona koja su identificirana od strane profesionalno kvalificiranih osoba i koja su zbog izvanrednih sposobnosti sposobna za visoka postignuća. To su djeca koja zahtijevaju drugačije obrazovne programe i/ili poduke koje su izvan normalnih školskih programa, a sve kako bi mogli definirati područja u kojima bi najviše mogli pridonijeti sebi i društvu.“

Moderna praksa redovito usmjerava praktičare na kreiranje fleksibilnog okruženja za učenje. Cilj nam je ukazati na mogućnosti individualizacije u okviru odgojno-obrazovnog sustava na tri razine: vrtić, osnovna škola i srednja škola. Na primjeru iz prakse pokazat ćemo kako sustav može biti podrška darovitom djetetu i obitelji i primjere prilagodbi koje je moguće provesti.

Pokazat ćemo kriterije individualizacije u Dječjem vrtiću „Špansko“, Osnovnoj školi „Lučko“ i Gornjogradske gimnaziji.

Slijeđenje kriterija individualizacije u praksi podrazumijeva timski pristup radu, edukaciju stručnjaka, timsku suradnju, visoku motivaciju svih uključenih stručnjaka, suradnju s roditeljima, visoku fleksibilnost i podršku svih institucija. Osvrnut ćemo se na mogućnosti unaprjeđivanja suradnje roditelja, vrtića, osnovne i srednje škole i individualizaciju programa.

Kroz primjere iz prakse Gornjogradske pokazat ćemo mogućnosti podrške digitalne tehnologije i implementacije u praksi koje se koriste kada je dijete zbog sportske ili umjetničke darovitosti dugotrajno odsutno s nastave.

Ključne riječi: individualizacija, darovitost, odgojno obrazovni proces, vrtić, škola

„RODITELJI U MREŽI INTERNETA“ -RODITELJSKI NADZOR KOD DJECE I MLADIH

Davorka Kovačić Borković^a, Roberta Matković^a, Lucija Vejmelka^b

^a - Nastavni zavod za javno zdravstvo, Split, Hrvatska, ^b - Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada, Zagreb, Hrvatska

✉davorka.kovacic.borkovic@nzjz-split.hr; ✉roberta.matkovic@nzjz-split.hr;

✉lucijav@gmail.com

Korištenje Interneta i modernih tehnologija omogućuje različite pogodnosti u svakodnevnom životu i gotovo ih je nemoguće izbjeći. Mnogi oblici dosadašnjeg društvenog ponašanja „preselili“ su se u virtualni svijet. Time su potencijalne opasnosti i izazovi dobili novu dimenziju, pri čemu su podjednako ugroženi, djeca, mladi i odrasli. Tijekom šk. god. 2016./ 17. NZJZ SDŽ proveo je kvantitativno istraživanje s ciljem utvrđivanja obrazaca ponašanja na internetu s posebnim fokusom na sigurnost na internetu, sudjelovanje u elektroničkom nasilju, internet ovisnosti, te roditeljske kontrole pri korištenju interneta. U kvantitativnom istraživanju sudjelovali su učenici osnovnih škola (286 učenika sedmih i osmih razreda) i srednjih škola (539 učenika sva četiri razreda) čineći reprezentativni uzorak za Splitsko dalmatinsku županiju. Primijenjen je anketni upitnik. Tijekom šk. god. 2017./18. provedeno je kvalitativno istraživanje kroz fokus grupe sa učenicima, nastavnicima i roditeljima učenika osnovnih i srednjih škola. Cilj kvalitativnog istraživanja je produbljivanje rezultata kvantitativnog istraživanja uključivanjem dječje perspektive, perspektive roditelja i nastavnika. Cilj ovog izlaganja je prikazati dio rezultata spomenutog istraživanja u kojem je korišten kombinirani kvantitativni i kvalitativni pristup. Prezentacija će se fokusirati na rezultate o roditeljskom nadzoru kod učenika osnovnih i srednjih škola. Prema procjeni učenika osnovnih škola, 1/3 smatra da roditelji znaju vrlo malo ili malo o njihovim on-line aktivnostima dok prema procjeni učenika srednjih škola, gotovo pola njih smatra za svoje roditelje isto. Prema podacima kvalitativnog istraživanja roditelji smatraju kako njihova djeca previše vremena provode na YouTube-u, slušajući glazbu i prateći „YouTube-re“. Roditeljski nadzor je ispitan procjenom učenika o tome koliko im roditelji postavljaju pravila, granice te ih informiraju i educiraju. Učenici osnovnih škola češće procjenjuju prisutnost roditeljskog nadzora u svim ispitivanim varijablama nego učenici srednjih škola. Prema procjeni učenika i osnovne i srednje škole, roditelji najčešće svoju djecu informiraju o rizicima korištenja interneta te razgovaraju s njima o korištenju interneta. Gotovo svaki drugi učenik smatra kako ga roditelji potiču da samostalno koristi Internet. Ograničavanje korištenja interneta kao način roditeljskog nadzora češći je kod učenika osnovnih škola. S druge strane, roditelji srednjoškolaca smatraju kako svojoj djeci ne mogu ograničiti korištenje interneta oduzimanjem mobitela zbog potreba učenja, zadaća i/ili rasporeda. Istovremeno smatraju kako je njihovoj djeci škola izgovor za korištenje mobitela. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu intenziviranja preventivnih aktivnosti kroz kontinuirane edukacije roditelja i učenika o obilježjima korištenja interneta.

Ključne riječi: korištenje interneta, roditeljski nadzor, učenici osnovnih škola, učenici srednjih škola, kombinirani pristup

AKTIVACIJA DUGOTRAJNO NEZAPOSLENIH OSOBA

Valerija Kramar Mihalić, Višnja Perin

Hrvatski zavod za zapošljavanje PU Križevci, Križevci, Hrvatska, Centar HR, Zadar, Hrvatska

✉ valerija.kramar@hzz.hr; ✉ visnja@hrcentar.hr

Poznato je da dugotrajna nezaposlenost vodi siromaštvu i socijalnoj izolaciji koji, potom, dodatno povećavaju marginalizaciju na tržištu rada. Kako bi ublažio i prevenirao te procese, Hrvatski zavod za zapošljavanje je osmislio Aktivacijski program za dugotrajno nezaposlene osobe. Aktivacijski program dvomjesečni je program namijenjen dugotrajno nezaposlenim osobama koje su u evidenciji Zavoda duže od 12 mjeseci, koje nemaju prepreke za zapošljavanje, ali imaju smanjenu motivaciju za prihvaćanje zaposlenja, nerealna očekivanja i sliku tržišta rada ili pak nedovoljno razvijene vještine traženja posla.

Istraživanje je provedeno na polaznicima aktivacijskog programa u Područnom uredu Križevci (N=158). Cilj rada bio je provjeriti razlikuju li se učinci aktivacijskog programa obzirom na neke karakteristike nezaposlenih osoba kao što su dob, spol, mjesto stanovanja, aktivnost prije uključivanja u program te duljina nezaposlenosti, kako bi se bolje odredila ciljna skupina polaznika aktivacijskog programa, odnosno podskupina za koju je program najučinkovitiji. Aktivacijski je program generalno polučio jako dobre rezultate te povećao stopu zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba. 51% polaznika aktivacijskog programa ostvarilo je pozitivnu aktivnost: 44% polaznika se zaposlilo, a 7% polaznika se uključilo u neki od programa obrazovanja koje financira Zavod. Stopa zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih u prvih šest mjeseci ove godine u PU Križevci iznosi 17,2% i predstavlja najvišu stopu zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih u RH. Analiza podataka pokazuje da nema statistički značajne razlike u zapošljavanju osoba uključenih u program prema spolu, dobi, prethodnoj aktivnosti dugotrajno nezaposlenih osoba te duljini nezaposlenosti prije uključivanja u program, odnosno da program jednako učinkovito djeluje na sve uključene. Obzirom na provedenu evaluaciju od strane polaznika programa kao ključni element njihovog zadovoljstva i aktivacije pokazao se voditelj programa i njegova umješnost u motiviranju i pokretanju na promjene.

Evaluacija zadovoljstva polaznika aktivacijskog programa pokazuje da su polaznici zadovoljni svim aspektima programa, a kao najznačajnija procijenjena je podrška koju pruža voditelj programa, kako na grupnoj, tako i na individualnoj razini. Tako je 76% polaznika u potpunosti zadovoljno sadržajem radionica, 85% polaznika u potpunosti je zadovoljno načinom rada, a 94% polaznika u potpunosti je zadovoljno komunikacijom s voditeljem, njegovom stručnošću te angažmanom. Upravo su podrška drugih, osjećaj prihvaćenosti, samopoštovanja i samopouzdanja ključni za izbjegavanje ulaska u socijalnu izolaciju te marginalizaciju na tržištu rada.

Ključne riječi: dugotrajno nezaposleni, aktivacija, zapošljavanje

RODITELJSKA UVJERENJA I NAVIKE KORIŠTENJA INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA KAO PREDIKTORI IZLOŽENOSTI NJIHOVE DJECE TEHNOLOGIJAMA

Ivan Kuliš, Dora Petrović, Andrija Vrhovnik

studenti Filozofskog fakultet u Zagrebu

✉ ivankulis.zg@gmail.com; ✉ a9vrhovnik@gmail.com; ✉ dorapetrovic.zg@gmail.com

U razdoblju brzog digitalnog razvoja sve je veća izloženost informacijsko komunikacijskim tehnologijama (IKT) odraslih i djece. Ta izloženost utječe na različite aspekte dječjeg razvoja te empirijska istraživanja ukazuju kako je pretjerana izloženost i izloženost neprimjerenim sadržajima negativno povezana s različitim aspektima dječjeg razvoja. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti jesu li i koje roditeljske navike i uvjerenja prediktivni za navike korištenja komunikacijsko informacijskih tehnologija njihove djece. Sudionici istraživanja bili su roditelji djece od 2 do 6 godina, a ispitivanje je provedeno metodom snježne grude, putem on-line upitnika. Ispitivane su navike roditelja u korištenju IKT-a, njihova uvjerenja o utjecaju IKT-a na različite aspekte razvoja djece, te razlozi zbog kojih roditelji dopuštaju djeci korištenje IKT-a. Prikupljeni su i podaci o dječjem intenzitetu korištenja IKT-a, sadržajima koje koriste kao i vještinama samostalnog korištenja različitih uređaja. Dobiveni su deskriptivni podaci navika korištenja komunikacijsko informacijskih tehnologija roditelja i njihove djece i uvjerenja roditelja o utjecaju medija na razvoj njihove djece te su provedene regresijske analize o njihovoj prediktivnosti za izloženost informacijsko komunikacijskim tehnologijama djece. Rezultati ukazuju na povezanost roditeljskih navika i uvjerenja i dječjeg korištenja IKT-a kao i na potrebu za educiranjem roditelja o korištenju medija i njihovom djelovanju na aspekte razvoja djece predškolske dobi.

Ključne riječi: informacijsko komunikacijske tehnologije, roditelji, predškolska djeca

PRIJEVOD I VALIDACIJA UPITNIKA RAZLOGA ZA ŽIVOT ZA STUDENTE

Ivica Medanić

Psihijatrijska bolnica Ugljan

✉ ivica.medanic@gmail.com

Iako se većina istraživanja provedenih na polju ponašanja povezanog sa samoubojstvom usmjerila na istraživanje rizičnih čimbenika, u posljednje vrijeme raste interes za identifikacijom zaštitnih čimbenika. Ovaj interes je potkrijepljen opažanjima da mnogi ljudi koji su izloženi rizičnim čimbenicima ne razvijaju ponašanje povezano sa samoubojstvom. Takva opažanja upućuju na to da postoje određeni zaštitni čimbenici koji djeluju na ublažavanje efekata izloženosti rizičnim čimbenicima. Linehan i suradnici (1983) su krenuli u istraživanje na osnovu kognitivno-bihevioralnog pogleda na ponašanje povezanog sa samoubojstvom, koji ističe da je sadržaj sustava vlastitih uvjerenja jedan od čimbenika koji razlikuje osobe koje su sklone ili nisu sklone samoubojstvu. Autori su razvili mjerni instrument Reasons for Living Inventory-RFLI, koji procjenjuje potencijal razloga za neizvršavanje samoubojstva, iako su misli prisutne. Na tragu upitnika razloga za život, Westefeld, Cardin i Deaton (1992) su razvili su instrument koji je prilagođen studentskoj populaciji, validirali ga te nazvali Upitnik razloga za život za studente (College Student Reasons for Living Inventory-CSRLI). Na početku ovog istraživanja se pristupilo prijevodu tog upitnika, te je primijenjena hrvatska inačica ovog upitnika. U istraživanju je sudjelovalo 374 studenta Sveučilišta u Zadru. Eksploratornom faktorskom analizom Upitnika razloga za život za studente je utvrđeno pet faktora. U odnosu na rezultate izvorne verzije upitnika, koji sadrži 6 faktora, u ovom istraživanju je došlo do spajanja faktora Straha od samoubojstva i Straha od socijalnog neodobravanja u zajednički faktor nazvan Strahom od samoubojstva i socijalnog neodobravanja. Svi ostali faktori sadrže identične čestice kao i izvorna verzija upitnika, osim čestica pod rednim brojem 10, 21 i 26 (koje imaju faktorska zasićenja na različitom faktoru) te čestica pod rednim brojem 7, koja je izbačena iz upitnika jer nema značajnog faktorskog zasićenja ni na jednom od 5 izlučenih faktora. Stoga, u odnosu na izvornu verziju ovog upitnika, hrvatska verzija ljestvice u konačnici sadržava 45 čestica. S obzirom da faktorsko rješenje dobiveno eksploratornom faktorskom analizom ovisi o samom uzorku moguće je da se na drugim uzorcima dobije i ponešto drugačija faktorska struktura upitnika, stoga su nužne daljnje provjere na većim i reprezentativnijim uzorcima studenata. Utvrđeni su visoki koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije (Cronbach α) kako za čitavu ljestvicu, tako i po njenim podljestvicama.

Ključne riječi: suicidalnost mladih, zaštitni čimbenici samoubojstva, razlozi za život, studenti, CSRLI

UTJECAJ NOVIH TEHNOLOGIJA NA PROCES OSPOSBLJAVANJA BUDUĆIH VOZAČA I VOZAČE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Ljiljana Mikuš, Dino Posavec

Hrvatsko psihološko društvo - Sekcija za prometnu psihologiju

✉ljmikus@gmail.com

Sigurnost u prometu je osobna obaveza i odgovornost, a sigurno ponašanje u prometu pokazatelj zrelosti i prilagođenosti osobe. Sigurno ponašanje u prometu se uči, navike i vještine sigurnog ponašanja u prometu stječu se od najranije dobi, od dječjih vrtića i osnovne i srednje škole, promatranjem i usvajanjem onog što čine roditelji i druge odrasle osobe, ali i vršnjaci, do osposobljavanja kandidata za vozače u autoškolama te kasnije stjecanjem iskustava tijekom vožnje odnosno cjeloživotnim učenjem. Uvođenje suvremenih tehnologija u automobilskoj industriji uzima sve više maha i čini se da je krajnji cilj izrada autonomnog vozila, odnosno vozila koje će u potpunosti preuzeti ulogu vozača. Sve veća automatizacija vozila dovodi do promjena u načinu vožnje, ulozi vozača, prisutnim opasnostima u vožnji kao i u postupku osposobljavanja budućih vozača. U ovom radu razmotrit ćemo neke dobre i loše strane automatizacije vozila i njihov utjecaj na vozače. Uz internetom povezano vozilo može se bolje planirati putovanje, dobiti informacije o preprekama na putu, izbjeći gužve i zastoji na cesti a sigurnosni sustavi u autonomnom vozilu mogu pomoći u izbjegavanju nekih osnovnih pogrešaka vozača. Problem može biti bezuvjetno povjerenje u tako dobivene informacije, jer one zbog raznih razloga mogu biti pogrešne. Moguće je da neki od postojećih opasnih čimbenika za vožnju postanu manje važni, ali mogli bi se pojaviti nove opasnosti. Vjerojatna opasnost je pojava greške tijekom izrade softverskih programa za autonomna vozila. Moguće su i etičke dileme - u slučaju prometne nesreće koju nije moguće izbjeći, koga žrtvovati i tko će biti odgovoran za posljedice? Možemo očekivati smanjenu pozornost vozača na događaje u prometu, probleme u komunikaciji između vozača u vozilima s različitim stupnjem automatizacije, neusklađenost tehnoloških rješenja i standarda različitih proizvođača. Poseban problem je kako naučiti vozače starije životne dobi na pravilno korištenje suvremenih tehnologija u vozilu, jer možemo pretpostaviti da će vozačima starije životne dobi biti teže prilagoditi se očekivanim tehnološkim promjenama. Vjerojatno je da će doći do značajnih promjena u osposobljavanju i licenciranju vozača, procjeni odgovornosti u slučaju prometne nesreće, politici osiguranja i brojnih drugih.

Ključne riječi: promet, vozači, nove tehnologije

HRVATSKA ADAPTACIJA SKALE DEPRESIJE, ANKSIOZNOSTI I STRESA (DASS)

Iva Sofija Miloš, Fanika Ivaković

Selekcija d.o.o.

✉ ivasofijam@gmail.com; ✉ fanika.ivakovic@gmail.com

Razumijevanje negativnih emocionalnih stanja i odnosa između njih od velikog je kliničkog i teorijskog značaja. Budući da su depresija, anksioznost i stres prepoznati kao neki od glavnih zdravstvenih problema, Lovibond i Lovibond kreiraju instrument za njihovu procjenu. Shvaćajući depresiju i anksioznost kao konceptualno i empirijski različite fenomene koji često koegzistiraju, autori definiraju skale nastojeći postići što jasniju diskriminaciju između njih te obuhvatiti sržne simptome kako depresije, tako i anksioznosti. Uz to, predlažu i skalu stresa, kao faktorski odvojen skup tvrdnji koje nisu diskriminativne za anksioznost i stres, a obuhvaćaju napetost, iritabilnost i teškoće opuštanja. Zbog svoje jednostavnosti i široke primjenjivosti te adekvatnih psihometrijskih karakteristika, DASS skale prevedene su na brojne jezike. Hrvatski prijevod i adaptacija podrazumijeva i mogućnost digitalne primjene instrumenta, što omogućuje i automatsko bodovanje. Hrvatska verzija instrumenta je u digitalnom obliku primijenjena na velikom uzorku ispitanika u medicinama rada te je na prikupljenim podacima ispitana njegova faktorska struktura. U skladu s novijim istraživanjima DASS skala, koja naglašavaju važnost analiza primjerenih ordinalnim podacima te predlažu bifaktorski model, na odgovorima 1627 ispitanika, utvrđeno je generalno dobro pristajanje podataka trofaktorskom modelu te još bolje pristajanje bifaktorskom modelu. Dakle, nalazi ukazuju na postojanje jednog generalnog faktora, kojeg saturiraju sve tvrdnje ovog instrumenta te tri specifična (ortogonalna) faktora sa značajkama jedinstvnima za depresiju, anksioznost i stres. Predloženi bifaktorski model podrazumijeva određenu zajedničku varijancu depresije, anksioznosti i stresa, ali i varijancu specifičnu za svaki od ovih konstrukata. Nadalje, utvrđena je visoka pouzdanost tipa unutarne konzistencije kako ukupne skale, tako i triju skala koje odgovaraju faktorima depresije, anksioznosti i stresa. Uz to, instrument je u medicinama rada primijenjen i uz neke druge, često korištene mjere neurotskih simptoma. Pritom je utvrđena očekivana, pozitivna i umjerena povezanost DASS skala s mjerama Crown-Crispovog indeksa iskustava, sa subskalama SQ-48 Upitnika sklonosti neurotskim smetnjama te s Eysenckovim konstruktom neuroticizma.

Ključne riječi: DASS skale, bifaktorski model, depresija, anksioznost, stres

ULOGA EMOCIONALNE REGULACIJE U OBJAŠNENJU NAVIKA HRANJENJA

Tamara Mohorić, Petra Anić, Alessandra Pokrajac-Bulian, Miljana Kukić, Lea Barbarić

Filozofski fakultet u Rijeci

✉tmohoric@ffri.hr; panic@ffri.hr; ✉pokrajac@ffri.hr; ✉mkukic@ffri.hr;
✉lbarbaric@ffri.hr

Emocionalna regulacija uključuje sposobnosti identificiranja, razumijevanja i prihvaćanja emocionalnih iskustava, kontroliranja impulzivnoga ponašanja u stanjima stresa te fleksibilnosti u emocionalnim odgovorima i prilagođavanjima zahtjevima situacije (Gratz i Roemer, 2004). Emocionalna disregulacija može biti ključna karakteristika brojnih (internaliziranih i eksternaliziranih) poremećaja (Beauchaine i Thayer, 2015), a teorijski modeli povezuju uspješnu emocionalnu regulaciju s dobrim zdravstvenim ishodima te akademskim i poslovnim uspjehom (John i Gross, 2004). Cilj provedenoga istraživanja bio je provjeriti doprinos emocionalne regulacije u objašnjenju različitih navika hranjenja (nekontroliranoga hranjenja, kognitivnoga suzdržavanja i emocionalnoga jedenja), uz kontrolu razine depresivnosti, anksioznosti i stresa. U istraživanju je sudjelovalo 188 ispitanika (56% žena), raspona dobi od 18 do 30 godina (Mdobi = 22.40, SDdobi = 2.52). Korišteni su upitnici za provjeru emocionalne regulacije (DERS16; Bjureberg i sur., 2016), razine depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS21; Lovibond i Lovibond, 1995) te navika hranjenja (TFEQ18; Karlsson i sur., 2000). Sve korištene mjere imaju dobre psihometrijske karakteristike. U ispitanom uzorku žene imaju značajno više poteškoća u emocionalnoj regulaciji u odnosu na muškarce. Također, češće pribjegavaju emocionalnom jedenju te izražavaju više razine anksioznosti i stresa. Problemi u emocionalnoj regulaciji značajno su povezani s emocionalnim i nekontroliranim hranjenjem, kao i s višim razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa, kako kod muškaraca, tako i kod žena. Ispitane varijable (indeks tjelesne mase (ITM), spol, emocionalna regulacija, depresivnost, anksioznost i stres) objašnjavaju 25% varijance emocionalnoga jedenja. Osobe koje imaju poteškoća u emocionalnoj regulaciji, žene i pojedinci višega ITM-a postižu više rezultate na skali emocionalnoga jedenja. Konkretno, osobe će jesti više kao odgovor na negativna emocionalna stanja. Ispitane varijable objašnjavaju svega 15% varijance nekontroliranoga hranjenja te 8% varijance kognitivnoga suzdržavanja. Rezultati ovoga istraživanja u skladu su s teorijama koje govore da su određene nepoželjne navike hranjenja rezultat teškoća u emocionalnoj regulaciji. Neke od osoba sa slabije razvijenom sposobnošću emocionalne regulacije, u stresnim će situacijama jesti velike količine hrane i/ili visoko kaloričnu hranu, kako bi potisnule neugodne emocije i stres, što posljedično može dovesti do porasta tjelesne težine. Preventivnim programima, ali i terapijskim radom na razvoju sposobnosti emocionalne regulacije i usvajanju primjerenih strategija suočavanja, mogla bi se umanjiti uloga emocionalnih stanja u razvoju ili održavanju preuhranjenosti i pretilosti. * Ovaj je rad financiralo Sveučilište u Rijeci projektom broj: uniri-drustv-18-63.

Ključne riječi: emocionalna regulacija, navike hranjenja, emocionalno jedenje

EMOCIONALNE KOMPETENCIJE I UČITELJSKA PODRŠKA KAO PREDIKTORI UČENIČKE AGRESIVNOSTI MIRTA

Mirta Mornar, Ivana Jugović, Iris Marušić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

✉mirta@idi.hr; ✉jugovic@idi.hr; ✉iris@idi.hr

Sve veći broj istraživanja ukazuje na važnost socio-emocionalnih kompetencija za brojne životne ishode, poput boljeg akademskog uspjeha, mentalnog zdravlja i kvalitetnijih odnosa s drugim ljudima (Durlak, Weissberg, Dymnicki, Taylor i Schellinger, 2011). Prema CASEL modelu (Bridgeland, Bruce i Hariharan, 2013), socio-emocionalne kompetencije uključuju sljedeće dimenzije: svijest o sebi, upravljanje sobom, društvenu svijest, vještine međuljudskih odnosa te odgovorno odlučivanje. Za razvoj ovih kompetencija kod učenika ključne su i socio-emocionalne kompetencije učitelja, budući da one utječu na odnos između učenika i učitelja, i time djeluju na socijalne, emocionalne i obrazovne ishode učenika (Jennings i Greenberg, 2009). Cilj rada je ispitati povezanost učeničke agresivnosti sa svjesnošću o sebi i upravljanjem sobom (kao dimenzijama socio-emocionalnih kompetencija) te s odnosom između učitelja i učenika, polazeći od pretpostavke da su razvijenije emocionalne kompetencije i bolji odnosi s učiteljima odnosno snažnija učiteljska podrška povezani s nižom razinom agresivnosti. Istraživanje je provedeno tijekom šk. god. 2018./2019. na uzorku od 267 učenika 8. razreda iz 12 zagrebačkih osnovnih škola. Od instrumenata su korišteni: Ljestvica agresivnosti za djecu i adolescente (Kozina, 2013), Kentucky inventar vještina usredotočene svjesnosti (Baer, Smith i Allen, 2004) sa subskalama Opažanje, Opisivanje, Svjesno djelovanje i Prihvatanje bez prosuđivanja, Kratka skala samokontrole (Tangney, Baumeister i Boone, 2004) te dvije prilagođene skale za procjenu pozitivnih i negativnih odnosa s učiteljima i percipiranu učiteljsku podršku. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza u koju su u prvom koraku uvrštene varijable koje se odnose na obilježja učenika (usredotočena svjesnost i samokontrola), a u drugom koraku varijable koje se odnose na odnos s učiteljima (percepcija pozitivnih, odnosno negativnih interakcija s učiteljima i učiteljske podrške). Rezultati pokazuju da su slabija samokontrola ponašanja i percepcija slabije učiteljske podrške značajni prediktori učeničke agresivnosti. Usredotočena svjesnost nije značajno doprinijela objašnjenju kriterija, kao ni percepcija poštovanja od strane učitelja i dobrih odnosa s njima. Ovi nalazi upućuju na važnu ulogu kako učeničkih, tako i učiteljskih socio-emocionalnih kompetencija u objašnjenju agresivnosti učenika, pri čemu valja naglasiti doživljavanje slabije učiteljske podrške kao ključan aspekt odnosa učitelj-učenik koji potencijalno može doprinijeti učeničkim problemima u ponašanju

Ključne riječi: agresivnost, socio-emocionalne kompetencije, odnos učitelj-učenik, učiteljska podrška

POVEZANOST VIRTUALNIH PONAŠANJA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA SA DEPRESIVNOSTI MLADIH

Nermin Mulaosmanović, Nedim Prelić

Mješovita srednja škola Teočak, Tuzlanski kanton, BiH

✉nerminmulaosmanovic81@gmail.com; ✉nedimprelic@yahoo.com

Socijalne promjene potaknute razvojem informacijskih tehnologija su ostvarile poseban utjecaj na mlade. Današnja generacija mladih uronjena je u virtualni svijet, što sve češće dovodi do negativnog trenda - socijalno izoliranih pojedinaca. Postoje brojni pokušaji da se smanji vrijeme provedeno na društvenim mrežama jer su brojne posljedice koje nastaju: depresivnost, iritabilnost, nemir, česte promjene raspoloženja. Nemogućnost uspostavljanja socijalnih odnosa, nezadovoljstvo njima ili ako nisu u skladu s očekivanjima rezultiraju razočaranjem i depresivnošću te potiču probleme u prilagodbi. Stoga osnovni problem rada je bio ispitati vezu između virtualnog ponašanja na društvenim mrežama sa depresivnosti mladih dok je cilj bio procijeniti virtualno ponašanje mladih u odnosu na spol i školski uspjeh kao i odnos virtualnog ponašanja na društvenim mrežama sa depresivnosti u funkciji podizanja svijesti o značaju preventivnog djelovanja i zaštite mentalnog zdravlja mladih. Istraživanje je urađeno na prigodnom uzorku od 215 srednjoškolaca, starosti od 15 do 19 godina sa području Tuzlanskog kantona, Bosna i Hercegovina. Uzorak je činilo 117 muških (54,42 %) i 98 (45,58 %) ženskih ispitanika. Za procjenu virtualnog ponašanja na društvenim mrežama korišten je upitnik (Bodroža, Popov, Poljak, 2009) koji se sastoji od 6 subskala. Stanje depresivnosti je mjereno pomoću SD skale (Novović, Nedimović, Biro, 2007). Rezultati ukazuju na povezanost svih aspekata virtualnog ponašanja na društvenim mrežama sa depresivnosti: zavisnost od društvenih mreža ($rZ=.570$, $p=.000$); virtualno otuđivanje ($rV=.585$, $p=.000$), socijalizacija putem društvenih mreža ($rn=.414$, $p=.000$), negativan stav prema društvenim mrežama ($rn=.251$, $p=.000$), samoprezentacija u cilju seksualne stimulacije ($r=.600$, $p=.000$), značajnu vezu sa depresivnosti ostvaruje i virtualni self ($r=.445$, $p=.000$). Utvrđene su spolne razlike u određenim aspektima virtualnog ponašanja na društvenim mrežama, i to kod: zavisnost od društvenih mreža, ($t(213)=-2.412$, $p=.017$); virtualnog otuđivanja ($t(213)=-3.707$, $p=.000$); dok nema značajne spolne razlike u socijalizaciji ($t(213)=-.271$, $p>.05$); negativnom stavu prema društvenim mrežama ($tn(213)=-.152$, $p>.05$); samoprezentaciji ($t(213)=-.008$, $p>.05$); i virtualnom selfu ($t(213)=-.1223$, $p>.05$). Pronađena je značajna negativna povezanost zavisnosti na društvenim mrežama, socijalizacije, samoprezentacije i virtualnog selfa sa školskim uspjehom ($r=-.180$, $p=.008$); ($r=-.464$, $p<.01$); ($r=-.400$, $p<.01$); ($r=-.315$, $p<.01$); ($r=-.144$, $p<.05$), osim virtualnog otuđenja gdje nije pronađena značajna povezanost sa školskim uspjehom mladih ($r=-.126$, $p=.065$). Navedeni rezultati upućuju da su potrebne strategije za preventivno djelovanje u cilju racionalnijeg korištenja društvenih mreža, očuvanja mentalnog zdravlja mladih i njihovog boljeg školskog postignuća.

Ključne riječi: virtualno ponašanje na društvenim mrežama, depresivnost, mladi

UNIVERZALNA PODRŠKA RODITELJSTVU OČEVA PREDŠKOLSKE DJECE KROZ „KLUB OČEVA RASTIMO ZAJEDNO“

Ninoslava Pećnik^a, Tena Erceg^b, Koraljka Modić Stanke^a

^a - Pravni fakultet, Zagreb, Hrvatska, ^b - Dječji vrtić Konavle, Cavtat, Hrvatska
✉ npecnik@pravo.hr; ✉ tena.erceg1@gmail.com; ✉ kmodicstanke@pravo.hr

Neposredna, aktivna uključenost očeva u brigu o djetetu od najranijih dana doprinosi djetetovoj dobrobiti i razvoju. Brojna istraživanja utvrđuju pozitivnu povezanost očeve osjetljive interakcije s djetetom u prvim godinama života s djetetovim kognitivnim i socio - emocionalnim razvojem u djetinjstvu i adolescenciji kao i s boljom očevom i majčinom dobrobiti. Istovremeno, novija domaća istraživanja otkrivaju relativno manju uključenost očeva u aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi u odnosu na majke, kao i njihov doživljaj slabije roditeljske kompetentnosti.

Kako bi se očeve djece rane i predškolske dobi podržalo u njihovoj roditeljskoj ulozi, Centar za podršku roditeljstvu „Rastimo zajedno“, uz podršku Ministarstva socijalne politike i mladih, razvio je 2015. godine univerzalni program podrške roditeljstvu očeva pod nazivom „Klub očeva Rastimo zajedno“. Kreirane su četiri radionice s očevima („Uloga oca u ranom djetinjstvu“, „O očevima i osjećajima“, „O očevima i majkama“, „Tata od zanata“) u suradnji s 11 dječjih vrtića iz Umaga, Opatije, Crikvenice, Raba, Bjelovara, Ivanić-grada, Velike Gorice i Zagreba. Evaluacija po modelu usporedbe prije i po završetku programa, pokazala je da se nakon programa sudionici (N=238) procjenjuju kompetentnijima u roditeljstvu ($d=0.63$), spremnijima sagledavati djetetovu perspektivu u situaciji nepoželjnog ponašanja ($d=0.44$) i reagirati s manje ljutnje ($d=0.19$), dok su njihova uvjerenja o odnosu prema djetetu rane dobi usklađenija s pravima djeteta ($d=0.20 - 0.27$). Također, nakon programa razvojno poželjna ponašanja očeva (nepodijeljena pažnja, čitanje slikovnica) su češća ($p<0.01$), a razvojno nepoželjna ponašanja (vikanje, udaranje) rjeđa ($p<0.01$) nego na početku programa. Kvalitativni podaci upotpunjuju sliku o percipiranim dobicima programa za očeve i djecu te donose preporuke za njegovo poboljšanje.

U skladu s navedenim preporukama očeva te smjernicama za poboljšanje programa prikupljenim od stručnih voditelja programa iz dječjih vrtića i obiteljskih centara, a uz podršku UNICEF-a i MDOMSP u okviru šireg programa „Za snažniju obitelj“ (2017. – 2020.), Centar za podršku roditeljstvu *Rastimo zajedno* unaprijedio je postojeće radionice i nadogrudio program radionicom za očeve „Tata i dijete se igraju zajedno“, radionicom za majke „O očevima i majkama“ te radionicom za stručnjake „Zašto su očevi važni?“. Nadograđeni program Kluba očeva Rastimo zajedno provjeren je u evaluacijskom istraživanju s 60 očeva koji su sudjelovali u probnoj primjeni programa u dječjim vrtićima u Barbanu, Crikvenici, Opatiji, Viškovu i Zagrebu.

U izlaganju će se prikazati teorijske osnove i sadržaj programa, rezultati evaluacije te će se raspravljati o izazovima njegove provedbe i održivosti kao i relevantnosti za temu konferencije.

Ključne riječi: očevi, program podrške roditeljstvu, djeca predškolske dobi, evaluacija, prevencija

TEHNOLOGIJE I KVALITETA ŽIVOTA U KRONIČNIM BOLESTIMA

Ivona Poljak

KBC Zagreb

ipoljak2@yahoo.com

Šećerna je bolest stanje koje zahtijeva prilagodbu na brojna ponašanja samozbrinjavanja. Poznato je kako bolesnici često ne uspijevaju usvojiti potrebne oblike ponašanja za postizanje zadovoljavajuće regulacije bolesti. Jedan od razloga neuspjavanja u provođenju ponašanja samozbrinjavanja može uključivati nedostupnost najnovijih tehnoloških pomagala za liječenje šećerne bolesti ili nemogućnost korištenja tih pomagala za sve oboljele. Nove tehnologije mogu pomoći oboljelima u olakšavanju postizanja glikemijske kontrole, olakšavaju doziranje inzulina te praćenje kretanja glikemije. S druge strane, postavlja se pitanje kakav je psihološki utjecaj najnovijih tehnologija za liječenje šećerne bolesti na oboljele? I koje su to tehnologije dostupne za pomoć u svakodnevnom liječenju šećerne bolesti? U radu će se prikazati utjecaj kontinuiranih mjerača glikemije i inzulinske pumpe na doživljaj liječenja kod pacijenata oboljelih od šećerne bolesti tipa 1. Podaci prezentirani u ovom radu su prikupljeni na Tehnološkoj večeri dijabetesa, na prigodnom uzorku od N=82. Identificirani su faktori koji su bolesnicima najvažniji u korištenju inzulinske pumpe, koja su ograničenja u korištenju pumpe te kolika je čestina korištenja senzora za kontinuirano mjerenje glukoze kod bolesnika u odnosu na ranije dostupne metode. Cilj ovog rada je prikazati utjecaj novih tehnologija u liječenju šećerne bolesti, prvenstveno tipa 1, na kvalitetu života oboljelih te specifična ponašanja samozbrinjavanja što su važni podaci za svakodnevnu praksu zdravstvenih psihologa.

Ključne riječi: šećerna bolest, kvaliteta života, inzulinska pumpa, promjena zdravstvenog ponašanja

BIHEVIORALNO-KOGNITIVNI TRETMAN SOCIJALNOG ANKSIOZNOG POREMEĆAJA - PRIKAZ SLUČAJA

Dijana Rac

OB 'Dr. Josip Benčević' Slavonski brod

✉ racdijana@gmail.com

Normalno je povremeno biti anksiozan u socijalnim situacijama, no ima pojedinaca kod kojih su strah i nelagoda uvijek prisutni i pretjerani zbog bojazni od negativne procjene drugih, sramoćenja ili odbacivanja. Socijalni anksiozni poremećaj (SAP) je jak i uporan strah od jedne ili (često) više socijalnih situacija. SAP najčešće započinje u dobi od 11 do 16 godina. Početak može nastupiti naglo nakon nekog stresnog doživljaja ili može biti neprimjetan, no tijekom je kontinuiran uz fluktuacije ovisno o životnim okolnostima i slabljenje/remisiju u odrasloj dobi. Socijalno anksiozne osobe izbjegavaju situacije koje ih zastrašuju ili ih podnose uz veliku nelagodu, uobičajeno izvještavaju o tjelesnim simptomima (karakter i intenzitet kojih može imati oblik paničnog napada), brinu prije i nakon interakcije s drugima. Zbog toga SAP može značajno ometati sve aspekte života. Često vodi izolaciji i usamljenosti. Istraživanja pokazuju da će 3-13% populacije patiti od ozbiljne socijalne anksioznosti u nekom trenutku svog života. Osobe sa SAP rijetko traže pomoć, manje od 20% onih koji udovoljavaju dijagnostičkim kriterijima dobije pomoć (prosječno više od 15 godina trpe smetnje prije ulaska u sustav mentalnog zdravlja). Komorbiditet je za socijalni anksiozni poremećaj čest, procjena je da 50-80% osoba sa socijalnom anksioznošću ima još barem jedan poremećaj prema DSM. Izbjegavajući poremećaj ličnosti ima mnogo zajedničkih karakteristika sa SAP. Važno je razlikovati SAP od drugih mentalnih poremećaja (paničnog, agorafobije, općeg anksioznog poremećaja, depresivnog) s kojima dijeli pojedine simptome. Radi izbjegavanja socijalnog kontakta ponekad klinička slika SAP nalikuje psihotičnom poremećaju (ili npr. shizoidnom poremećaju ličnosti) s važnom razlikom da je izbjegavanje kod socijalno anksioznih osoba posljedica straha od poniženja i neugode, a ne pokazatelj nedostatka interesa za druge ljude. Zato je iznimno važna diferencijalno-dijagnostička procjena i detaljan klinički intervju. Prikaz slučaja pokazuje psihoterapijski rad s mladom djevojkom čiji simptomi su na psihijatrijskom pregledu, radi ponešto specifične kliničke slike, shvaćeni kao akutni psihotični poremećaj te je farmakološki liječena antipsihoticima i kratko hospitalizirana. Tijekom psihologijske dijagnostičke obrade se uočava da simptomi koje navodi zadovoljavaju dijagnostičke kriterije za SAP. Održano je 15 seansi po načelima kognitivno-bihevioralne terapije i postignuti su svi terapijski ciljevi, danas uspješno studira. Prikazat će se kognitivna konceptualizacija i terapijski tijek kroz opis kognitivnih intervencija (promjena disfunkcionalnih kognicija sadržajno usmjerenih na negativnu percepciju od strane drugih) i bihevioralnih tehnika (s naglaskom na izlaganje uvažavajući hijerarhiju zastrašujućih situacija).

Ključne riječi: socijalni anksiozni poremećaj, bihevioralno kognitivna terapija, diferencijalno-dijagnostička procjena

AUTOAGRESIVNA PONAŠANJA ADOLESCENATA U KONTEKSTU RAZLIČITIH SOCIODEMOGRAFSKIH OBILJEŽJA

Ines Rezo, Marina Ajduković, Linda Rajhvajn Bulat, Nika Sušac

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu

✉ ines.rezo@pravo.hr; ✉ marina.ajdukovic@pravo.hr; ✉ linda.rajhvajn@pravo.hr;

✉ nika.susac@pravo.hr

Autoagresivna ponašanja kod adolescenata razlikuju se po sadržaju, svrsi i opsegu štete koju si mlada osoba nanosi, a trenutno su drugi najčešći razlog smrti mladih ljudi u Europi. Unutar njih promatramo dva skupa ponašanja koja predstavljaju složene probleme mentalnog zdravlja mladih: suicidalna ponašanja i samoranjavanje. U Hrvatskoj je problem autoagresivnog ponašanja do sada nedovoljno istražen, čime je otežan rad na preventivnim programima i razvoj socijalnih i zdravstvenih politika koje bi prevenirale nastanak i širenje autoagresivnih ponašanja kod mladih. Stoga je cilj ovog rada pokazati postoje li razlike u autoagresivnim ponašanjima, specifično u samoranjavanju i suicidalnim mislima, s obzirom na različita sociodemografska obilježja adolescenata (spol, vrsta srednjoškolskog programa, mjesto prebivališta, obrazovanje, radni i bračni status roditelja te percepcija materijalnih mogućnosti obitelji).

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Ekonomске teškoće obitelji, psihosocijalni problemi i obrazovni ishodi adolescenata u vrijeme ekonomske krize“, financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost. Za potrebe ovog izlaganja korišteni su podaci dobiveni samoprocjenom 1101 učenika prvih razreda srednje škole iz šest županija središnje Hrvatske. Korišten je dvo-etapni neproporcionalno stratificirani klaster uzorak, a sudionici su bili u dobi od 14 do 17 godina ($M = 15,18$; $SD = 0,511$), pri čemu je u uzorku bilo 51% mladića. U ovom radu bit će prikazan dio rezultata istraživanja u kojem su primijenjeni sociodemografski upitnik te Upitnik samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih.

Rezultati pokazuju kako veće razine autoagresivnog ponašanja iskazuju djevojke, mladi koji žive u gradovima (samo za samoranjavanje), mladi koji ne odrastaju u cjelovitim obiteljima, oni čije su majke zaposlene (samo za samoranjavanje) te mladi koji procjenjuju da njihova obitelj ima ispodprosječne materijalne mogućnosti. Nema razlike u iskazivanju autoagresivnog ponašanja ovisno o vrsti škole koju mladi pohađaju, njihovom prosjeku školskih ocjena te stupnju obrazovanja roditelja.

U raspravi rezultata naglasak će se staviti na etičke aspekte istraživanja autoagresivnog ponašanja, kao i implikacija nalaza istraživanja na praktični rad s mladima koji iskazuju autoagresivna ponašanja.

Ključne riječi: samoozljeđivanje, suicidalnost, sociodemografska obilježja, adolescenti, etički aspekti istraživanja

ICT AAC JEZIČNA GRADILICA - KAKO JAČATI JEZIČNE KOMPETENCIJE U ŠARENOM DIGITALNOM SVIJETU?

Ines Rodić^a, Jasmina Ivšac^b, Željka Car^c, Ivana Rašan^c, Matea Žilak^c

^a - DV Zapruđe, Zagreb, ^b - Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu, ^c - Fakultet elektrotehnike i računarstva

✉ ines.rodic25@gmail.com; ✉ jivsac@erf.hr; ✉ zeljka.car@fer.hr; ✉ ivana.rasan@fer.hr;

✉ matea.zilak@fer.hr

Komunikacija kao sredstvo za iskazivanje potreba i želja te kao sredstvo za razmjenu informacija dio je svakodnevnog života. U današnjem digitalnom svijetu gotovo je nemoguće zamisliti dan bez komunikacije koja se odvija putem digitalnih platformi, a proživjeti takav dan bio bi izazov za suvremenu populaciju. Često se zanemaruje činjenica da bilo koji oblik komunikacije, digitalni ili licem u lice, kao osnovu za svoje ostvarenje podrazumijeva jezične kompetencije. S obzirom na generalni nedostatak visoko-tehnoloških metoda koje potiču jezični razvoj na hrvatskom jeziku, u okviru Kompetencijske mreže ICT-AAC multidisciplinarni tim stručnjaka i znanstvenika logopedije i tehničkog područja uz podršku grafičkog dizajnera razvio je aplikaciju ICT-AAC Jezična gradilica kojom se potiče ovladavanje gramatičkim morfemima za imensku i glagolsku množinu. Za razvoj je korištena tehnologija Unity te je aplikacija besplatno dostupna za pokretne uređaje s operacijskim sustavima Android i iOS, kao i za pokretanje u internetskim preglednicima. Dizajn je osmišljen kako bi bio privlačan djeci predškolske dobi kojoj je aplikacija prvenstveno namijenjena, stoga korisničkim sučeljem dominira šaren i veseo dizajn pun boja i zabavnih životinja. Aplikacija sadrži zadatke u kojima je potrebno rečenice nadopuniti ispravnim imenskim ili glagolskim oblikom jednine ili množine. Ugrađeni su zvučni zapisi izgovoreni ženskim ili muškim glasom, ovisno o preferencijama korisnika. Također, u aplikaciji postoji zabavna igra parova kako bi se djeca odmorila od rješavanja zadataka, ali ujedno ponovila i usavršila imenske i glagolske oblike. U postavkama je moguće uključiti opciju koja dinamički, ovisno o specifičnim parametrima koji se mjere tijekom rješavanja zadataka, samostalno određuje broj zadataka i veličinu igre parova. Aplikacijom je ispitana ovladanost gramatičkim morfemima kod djece tipičnog jezičnog (N=30) te su njihovi rezultati uspoređeni s rezultatima djece s jezičnim teškoćama (N=11). Između skupina ispitanika potvrđene su očekivane razlike u uspješnosti rješavanja zadataka imenske i glagolske množine. Najznačajnije razlike su u broju ponavljanja zvučnog zapisa odgovora. Interes za korištenje aplikacije te pristupačnost aplikacije, ispitanici posebno razvijenim upitnikom, pokazali su se vrlo visoko ocijenjenima među ispitanicima. Uzevši u obzir dobivene rezultate, može se zaključiti da ova aplikacija može oplemeniti metode poticanja jezičnih kompetencija poput zadataka na papiru ili prikupljanja odgovora usmenim putem. Osim što može pomoći logopedima i drugim stručnjacima unutar predškolskih ustanova i programa, može se koristiti i u obiteljskom kontekstu. ICT-AAC tim je zahvaljujući svom multidisciplinarnom pristupu uspio u pravoj mjeri uklopiti elemente za poticanje morfološkog razvoja djece u digitalnu okolinu koja je zanimljiva, privlačna te sukladno podacima testiranja učinkovita za jezični razvoj djece predškolske dobi.

Ključne riječi: jezične kompetencije, multidisciplinarna suradnja, ICT-AAC

GAMEIFIKACIJA I VIDEOIGRE U UPRAVLJANJU LJUDSKIM RESURSIMA: PROLAZNA MODA ILI PRILIKA ZA BOLJE MJERENJE PSIHOLOŠKIH OBILJEŽJA?

Mitja Ružojčić, Zvonimir Galić, Antun Palanović

Filozofski fakultet u Zagrebu

[✉mruzojci@ffzg.hr](mailto:mruzojci@ffzg.hr); [✉zgalic@ffzg.hr](mailto:zgalic@ffzg.hr); [✉apalanov@ffzg.hr](mailto:apalanov@ffzg.hr)

Suvremene tehnologije omogućile su brojne inovacije u području upravljanja ljudskim resursima. Jedna od popularnijih primjena modernih tehnologija u ovom kontekstu odnosi se na korištenje videoigara za poboljšavanje postojećih ili razvoj novih mjernih instrumenata za predviđanje i upravljanje radnom uspješnosti. Pri tome se mogu razlikovati dvije metode. Prva je tzv. gameifikacija, odnosno obogaćivanje standardnih mjernih instrumenata elementima igara. Na primjer, moguće je mjernim instrumentima dodati elemente priče kako bi ih se učinilo zanimljivijima ili formirati ljestvicu rezultata kako bi zaposlenici/kandidati mogli pratiti svoj napredak u nekim elementima radne uspješnosti u odnosu na ostale. Druga primjena se odnosi na razvoj videoigara u svrhu mjerenja psiholoških karakteristika (engl. Game-based Assessment) kao što su kognitivne sposobnosti ili osobine ličnosti. S obzirom na njihovu atraktivnost i potencijal da povećaju angažman kandidata/ispitanika te postupak primjene psihologijskih testova učine zabavnijim, obje metode su relativno brzo postale veoma popularne u organizacijskom kontekstu. Međutim, valjanost ovih metoda za mjerenje različitih psiholoških obilježja te njihova korisnost i isplativost povrh „tradicionalnih“ psiholoških mjernih instrumenata rijetko je provjeravana (Landers, 2018). U ovom izlaganju raspravit ćemo za koja psihološka obilježja i u kojim situacijama su gameifikacija i videoigre koristan dodatak i/ili zamjena tradicionalnim instrumentima. Također, opisat ćemo postupke koje je potrebno provesti prilikom razvoja ovih metoda kako bi njihovo korištenje u praktične svrhe bilo opravdano. Svrha izlaganja je potaknuti raspravu među psiholozima koji se bave upravljanjem ljudskim resursima kako bi obećavajući potencijal ovih metoda bio dobro iskorišten i doveo do pozitivnog iskoraka u radnom kontekstu.

Ključne riječi: gameifikacija, videoigre, psihologija rada i organizacijska psihologija

MALOLJETNI-RODITELJI.NET - PREVENCIJA I PODRŠKA KROZ DIGITALNI SADRŽAJ

Silvija Stanić

Udruga roditelja Korak po korak

✉ silvija@udrugaroditeljapk.hr

U usmenom izlaganju prikazat će se rad Savjetovališta MAMA JE MAMA koje je usmjereno na prevenciju rizičnog spolnog ponašanja mladih te pružanje psihosocijalne pomoći i podrške maloljetnim trudnicama, roditeljima i njihovim obiteljima. Savjetovalište počiva na temeljnim načelima dostupnosti informacija, slobodi samostalnog odlučivanja te uvažavanju prava na izbor. Informiranjem, edukacijom i savjetovanjem nastoji se smanjiti ranjivost maloljetnih trudnica i roditelja, te ih osnažiti za aktivno i odgovorno preuzimanje roditeljske uloge. Aktivnosti uključuju individualno psihološko savjetovanje, partnersko i obiteljsko savjetovanje, male edukativne grupe, grupu podrške, online savjetovanje i web edukaciju, za pružanje psihološke pomoći i podrške maloljetnim roditeljima, pomoć u uspostavljanju narušenih obiteljskih odnosa, zasnivanje partnerskih odnosa, razvijanje adekvatnih roditeljskih vještina, razvoj samopoštovanja i preuzimanje odgovornosti za vlastite postupke. Savjetovalište je smješteno u Zagrebu i kontinuirano radi od 2005. godine. Predstavlja jedino savjetovalište u RH za maloljetne trudnice i roditelje. Od 2013. godine otvoren je web portal maloljetni-roditelji.net, digitalna platforma te prvi i jedini portal namijenjen maloljetnim roditeljima i mladima u riziku, koji donosi informativne i edukativne interaktivne sadržaje te omogućuje besplatno online savjetovanje od strane psihologa, socijalnih radnika, pravnika i ginekologa. Portal je pokrenut kako bi usluge za maloljetne roditelje bile dostupne na širem području. Portal je usmjeren na pružanje savjeta mladima o odgovornom spolnom ponašanju te psihosocijalne podrške tijekom maloljetničke trudnoće i roditeljstva. Najveći broj posjetitelja čine mladi koji se javljaju s upitima zbog rizičnih spolnih aktivnosti, pri čemu brojna pitanja ukazuju na zabrinjavajuću neinformiranost mladih o reproduktivnom zdravlju i odgovornom spolnom ponašanju. Najposjećenija je rubrika Pitaj stručnjaka u koju se mladi javljaju s raznim pitanjima, od sumnje na trudnoću, preko zabrinutosti zbog rizičnih spolnih aktivnosti do teškoća vezanih uz narušene obiteljske ili partnerske odnose. Na godišnjoj razini portal posjećuje preko 100.000 mladih te se provodi više od 1000 e-savjetovanja od strane stručnjaka. Portal ima veliku posjećenost upravo od mladih rizičnog spolnog ponašanja koji se suočavaju sa sumnjama i strahovima od neželjene trudnoće, te maloljetnih roditelja koji se suočavaju s izazovima odrastanja i ranog roditeljstva. Ovim izlaganjem obuhvatit će se pregled postojećih aktivnosti kao i mogućnosti razvoja suradnje te širenja i unaprjeđenja aktivnosti.

Ključne riječi: maloljetnička trudnoća, online savjetovanje, psihološka podrška, web edukacija

KAKO SU NAŠA DJECA? PRELIMINARNI REZULTATI NACIONALNOG ISTRAŽIVANJA SUBJEKTIVNE DOBROBITI DJECE

Nika Sušac, Linda Rajhvajn Bulat, Marina Ajduković, Lucija Vejmelka

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu

✉ nika.susac@pravo.hr;

✉ linda.rajhvajn@pravo.hr;

✉ marina.ajdukovic@pravo.hr; ✉ lucija.vejmelka@pravo.hr

Subjektivna dobrobit se odnosi na široki koncept koji uključuje pojedinačnu kognitivnu i afektivnu evaluaciju vlastitog života, značajnih životnih događaja i okolnosti u kojima pojedinac živi. Kognitivni dio se odnosi na percepciju općeg zadovoljstva životom, kao i zadovoljstva određenim područjima života, dok se afektivni dio odnosi na iskustvo pozitivnog i negativnog afekta. U izlaganju će biti predstavljeni nacionalno reprezentativni rezultati koji su dio velikog međunarodnog istraživanja subjektivne dobrobiti djece od osam, deset i dvanaest godina (*Children's Worlds, International Survey of Children's Well-Being*). U Hrvatskoj se istraživanje provodi u okviru projekta *Subjektivna dobrobit djece u Hrvatskoj*, kojeg financira UNICEF Ured za Hrvatsku. Ciljevi ovog izlaganja su prikazati kako djeca u Hrvatskoj procjenjuju pojedine aspekte svog života te kako su s njihovom subjektivnom dobrobiti povezani njihovi odnosi u obitelji, školi, s prijateljima, sa zajednicom te obilježja korištenja slobodnog vremena.

U istraživanju je sudjelovalo 1112 djece drugih razreda osnovnih škola, 1240 učenika četvrtih razreda te 1155 učenika šestih razreda. Ovom prigodom biti će prikazani rezultati samo najmlađih učenika, osmogodišnjaka, koji su rijetko sudionici velikih kvantitativnih istraživanja. Koristio se unificirani upitnik, prilagođen za svaku dobnu skupinu, a djeca su pritom procjenjivala sljedeća područja života: *Dom i ljudi s kojima živiš, Tvoji prijatelji, Škola, Susjedstvo u kojem živiš, O novcu i stvarima koje imaš, Kuća/stan u kojem živiš, Kako koristiš svoje vrijeme, Tvoje mišljenje o tvom životu općenito, O pravima djece, O životu u Hrvatskoj*.

Rezultati pokazuju da su, ukupno gledajući, učenici drugih razreda zadovoljni svojim životom, pri čemu su najzadovoljniji odnosima u obitelji. Svi navedeni mikrosustavi su značajno pozitivno povezani sa subjektivnom dobrobiti djece. Što se tiče korištenja slobodnog vremena, zanimljivo je da vrijeme provedeno uz ekran (gledajući TV, igrajući video igrice te koristeći društvene mreže) nije povezano sa subjektivnom dobrobiti djece, no jest kvalitetno provođenje vremena s obitelji i igranje/provođenje vremena na otvorenom.

U raspravi će naglasak biti stavljen na praktične implikacije koje proizlaze iz dobivenih rezultata o čimbenicima koji su povezani sa subjektivnom dobrobiti djece.

Ključne riječi: subjektivna dobrobit, djeca, bliski odnosi, sociodemografska obilježja, korištenje medija

ODNOS NARCIZMA, USAMLJENOSTI I SADRŽAJA OBJAVLJIVANOG NA INSTAGRAMU

Manuela Šarić, Tea Magdić, Ana Begonja

studentice Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉manuelasaric2803@gmail.com; ✉tmagdic@student.unizd.hr;

✉ana.begonja1@gmail.com

Narcizam karakterizira grandiozno viđenje vlastite važnosti i posebnosti, stalno traženje pažnje i divljenja, kao i sklonost iskorištavanja drugih (Čuržik i Jakšić, 2012). Nerealno poimanje vlastitih sposobnosti može ih učiniti ranjivima budući da objektivne povratne informacije koje dobivaju od drugih ne moraju uvijek dostići očekivanu razinu. Također, narcizam se dovodi u vezu i s lošijim dugotrajnim odnosima s drugima i konceptom usamljenosti koji se definira kao neugodno emocionalno i motivacijsko stanje koje proizlazi iz nemogućnosti zadovoljenja potrebe za intimnošću, ljubavi i pripadanjem (Lacković-Grgin, Nekić i Penezić, 2009). U novije se vrijeme ove potrebe ostvaruju i putem društvenih mreža, a vidljiv je i globalni trend povećanja vremena koje pojedinci provode koristeći pametne telefone, tablete ili računala, a time i smanjenja vremena aktivnog druženja s drugima. Upravo se zbog toga sve veća pažnja istraživača usmjerava na društvenu mrežu Instagram s ciljem otkrivanja osobina ličnosti i aspekata funkcioniranja korisnika ove platforme. U ovom se radu ispitivao odnos narcizma, usamljenosti i sadržaja koje korisnici Instagrama objavljuju na svojim profilima, ali i učestalosti pretraživanja sadržaja drugih korisnika. Korištena je su kratka verzija UCLA skale usamljenosti, NPI-40 skala narcizma te upitnik o aktivnosti na Instagramu. Dosadašnjim istraživanjima utvrđeno je da su veći rezultati na skali narcizma povezani s većim brojem selfija i količinom vremena provedenog na Instagramu (Barry i sur, 2015; Moon i sur, 2016). Nadalje, učestalost pretraživanja sadržaja i interakcije s drugim korisnicima povezan je s manjim doživljajem usamljenosti (Yang, 2016) iako postoje i suprotni nalazi (Twenge, Spitzberg i Campbell, 2019). U istraživanje su uključeni sudionici iz različitih dijelova Hrvatske, a jedini kriterij uključivanja bilo je posjedovanje vlastitog korisničkog računa društvene mreže Instagram.

Ključne riječi: narcizam, usamljenost, Instagram, selfie

PRIKAZ SUSTAVA PSIHOLOŠKIH KRIZNIH INTERVENCIJA PREMA SLUŽBENICIMA U ZATVORSKOM SUSTAVU I PROBACIJI

Zoran Šimić

Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

✉ zoran.simic@psihportal.com

Boravak u zatvorskom okruženju stresan je za zatvorenike, ali i za službenike zatvorskog sustava koji u kaznenim tijelima skrbe o zatvorenicima i maloljetnicima. Izloženost stresu tijekom obavljanja posla posebno je izražena kod službenika pravosudne policije. Obzirom da su u kontaktu sa zatvorenicima i maloljetnicima 24 sata, nerijetko su izloženi incidentnim događajima s obilježjima visoko stresnih i potencijalno traumatskih događaja. U takve događaje ubrajamo tjelesne napade na zatvorenike ili službenike, samoozljeđivanja zatvorenika, pokušaj suicida i suicid zatvorenika i maloljetnika, prijetnje i omalovažavanja službenika i sl. Nakon visoko stresnih i potencijalno traumatskih događaja službenici zatvorskog sustava imaju mogućnost zatražiti psihološku pomoć. Psihološku pomoć, odnosno psihološke krizne intervencije provodi Odjel za psihosocijalnu pomoć Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav i probaciju Ministarstva pravosuđa. S ciljem osiguranja potrebnih resursa u slučaju potrebe za istovremenim pružanjem pomoći većem broju službenika, utemeljen je Tim za provedbu psiholoških kriznih intervencija sastavljen od službenika Uprave za zatvorski sustav i probaciju. Odlukom pomoćnice ministra propisan je način provedbe psihosocijalne skrbi službenika i namještenika zatvorskog sustava i probacije. Definirani su nositelji aktivnosti, način traženja psihološke pomoći i njezina provedba. Ministarstvo kao tijelo državne uprave predstavlja hijerarhijski ustrojen sustav, stoga je važno naglasiti da propisanom procedurom svaki službenik ima mogućnost izravno zatražiti psihološku pomoć od Odjela za psihosocijalnu pomoć čime je maksimalno skraćen put i vrijeme dobivanja psihološke pomoći. Osim provedbe psiholoških kriznih intervencija Odjel za psihosocijalnu pomoć i Tim za psihološke krizne intervencije naglasak stavljaju na preventivne aktivnosti. Veliki izazov predstavlja razbijanje stereotipa i predrasuda prema traženju psihološke pomoći i jačanje svijesti o potrebi brige za psihičko zdravlje službenika zatvorskog sustava. Ključne riječi: psihički stres, psihološka pomoć, psihološke krizne intervencije, zatvorski sustav, probacija

Ključne riječi: psihički stres, psihološka pomoć, psihološke krizne intervencije, zatvorski sustav, probacija

MOŽE LI TEHNOLOGIJA ZAMIJENITI PSIHologa? – ISKUSTVA PRIMJENE ON-LINE ALATA ZA SAMOPOMOĆ „RAMIRO MOJ LIFE COACH“

Martina Trboglav Podvorac, Iva Maksimović

Ramiro d.o.o., Zagreb

✉martina.trboglav-podvorac@ramiro.hr; ✉iva.maksimovic@ramiro.hr

2017. godine pokrenut je prvi on-line program za samopomoć na hrvatskom jeziku „Ramiro Moj life coach“. Osmislio ga je tim psihologa tvrtke Ramiro, s ciljem pružanja podrške ljudima u nošenju s različitim životnim izazovima, usvajanju poželjnih navika, donošenju kvalitetnih odluka i općenito osobnom razvoju. Naime, suvremena svakodnevica je sastavljena od mnoštva poslovnih ciljeva i obiteljskih obaveza što zahtijeva aktivan rad na kreiranju poslovno-privatne ravnoteže. Također, mnogi osvještavaju potrebu odbacivanja nezdravih navika i njihove zamjene onim zdravima, žele pronaći načine kako razvijati kvalitetne partnerske i prijateljske odnose, ili se suočavaju s izazovima u odgoju djece. Sve to pred čovjeka stavlja brojna pitanja na koja treba pronaći kvalitetan odgovor. Međutim, stručnjak nije uvijek dostupan, bilo zbog prostorne udaljenosti ili duljeg čekanja na termin, a mnogima je i financijski nedostupan. Program „Ramiro Moj life coach“ osobu strukturirano vodi kroz osvještavanje važnih životnih područja i postavljanje jasnih ciljeva u svakome od njih. Dodatno, omogućuje analizu konkretnih životnih problema, dolazak do njihovih pravih uzroka i odabira najboljih rješenja. Prolaskom kroz proces, osoba se počinje osjećati sve snažnije i motiviranije za provođenje novih odluka, koje će joj unaprijediti kvalitetu života. Program je dostupan je korisniku u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu, unutar razdoblja na koje se pretplatio, tako da može planirati rad na vlastitom razvoju kada mu to najbolje odgovara. U potpunosti je prilagođen i mobilnim uređajima, što njegovu dostupnost i korisnost čini još većom. Kroz ovo izlaganje podijelit ćemo rezultate prvog istraživanja koje je za cilj imalo ispitati kako „Ramiro Moj life coach“ doživljavaju njegovi korisnici, te u kojoj mjeri im je dao potrebnu podršku u podizanju kvalitete života i rješavanju izazova s kojima se susreću.

Ključne riječi: online program, samopomoć, tehnologija, psihološka podrška

SOCIJALNA INKLUZIJA DJECE S TEŠKOĆAMA U VERBALNOJ KOMUNIKACIJI UZ POMOĆ DIGITALNIH ALATA

Dejana Varnica, Ivana Kurtušić

Osnovna škola Josipa Matoša

✉dejana.varnica@gmail.com; ✉ivana.an26@gmail.com

Socijalne kompetencije su jedne od osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje koje se razvijaju na poseban način. Unatoč različitim pristupima u konceptualizaciji i definiranju socijalnih kompetencija, znanstvena istraživanja su pokazala njihov utjecaj na socijalne odnose i osobni razvoj (Katz i McClellan, 1997). Osobe s teškoćama u verbalnoj komunikaciji teže razvijaju svoje socijalne kompetencije te se slabije uključuju u društvo upravo zbog nedovoljno razvijenih verbalnih vještina. Cilj projekta „TESI – prilagođeni personalizirani sustav za izradu alata za komunikaciju u socijalnoj inkluziji učenika s teškoćama u verbalnoj komunikaciji“ je socijalna integracija osoba koji imaju teškoća u verbalnoj komunikaciji te su time u povećanom riziku od socijalne isključenosti. Projekt je usmjeren na unaprjeđenje socijalnih kompetencija važnih u osobnom, socijalnom i profesionalnom razvoju osoba koje imaju teškoća u verbalnoj komunikaciji, a kroz razvoj prilagodljivog i lako dostupnog softvera (TESI model) koji je jednostavan za uporabu, te na taj način povećava njihove mogućnosti za izražavanje. TESI model počiva na ideji stvaranja novog softverskog rješenja koje se prilagođava bilo kojoj specifičnoj teškoći, a koje se može generalizirati i koristiti i u drugim kulturama. TESI softver je namijenjen za uporabu osobama s verbalnim teškoćama, njihovim roditeljima, članovima obitelji, skrbnicima i stručnjacima koji rade s njima, na način da daje jednostavno i lako rješenje utemeljeno na asistivnoj tehnologiji. Primjena TESI softvera započela je u OŠ Josipa Matoša Vukovar u školskoj godini 2018/2019, a evaluacija pilot provedbe ukazuje na njegovo uspješno odgovaranje na potrebe učenika, roditelja i učitelja.

Ključne riječi: Socijalne kompetencije, teškoće u verbalnoj komunikaciji, TESI model

DIGITALNI DOM?

Anja Vinaj, Dunja Sambolec

Dom za odgoj djece i mladeži Osijek, Vinkovačka 61, Osijek

✉ anja.vinaj@gmail.com; ✉ dunja0pavlovic@gmail.com

Dom za odgoj djece i mladeži Osijek već dugi niz godina pruža socijalne usluge s naglaskom na pomoć djeci i mladima s problemima u ponašanju. Korisnice i korisnici Doma smještaju se u Dom temeljem Zakona o socijalnoj skrbi, Obiteljskog zakona i Zakona o sudovima za mladež. Općenito, korisnice i korisnici Doma su vrlo rizična skupina djece i mladih pa je korištenje modernih tehnologija za njih, usudimo se reći, puno opasnije nego za opću populaciju djece i mladih. Uz kratko upoznavanje s Domom za odgoj djece i mladeži Osijek, imat ćete priliku čuti kako je izgledao razvoj digitalnog svijeta u Domu, a koji su nam približili odgajatelji s dugogodišnjim iskustvom kao i kako korištenje navedenih tehnologija izgleda danas. Uz brojne poteškoće koje se kod naših korisnica i korisnika javljaju prilikom korištenja modernih tehnologija, navest ćemo i prednosti koje iz digitalnog svijeta proizlaze. Na kraju ćemo prikazati kako smo doskočili spomenutim poteškoćama i omogućili našim korisnicama i korisnicima prozor u svijet prednosti modernih tehnologija. Izazovi ostaju pred nama.

Ključne riječi: Dom, internet, socijalna skrb, problem u ponašanju

**LOOMEN U FUNKCIJI POVEĆANJA PROFESIONALNOG DJELOVANJA
STRUČNOG SURADNIKA PSIHologa U OSNOVNOJ ŠKOLI - PRIKAZ
ISKUSTVA RADA S DAROVITIM UČENICIMA KROZ ONLINE TEČAJ
KREATIVNE PSIHOLGIJSKE RADIONICE**

Elvira Vučković

Osnovna škola "Petar Zoranić" Nin, Osnovna škola Privlaka, Osnovna škola Jurja Barakovića Ražanac

✉ elvira.vuckovic@gmail.com

Stručni suradnici psiholozi zaposleni na većem broju škola imaju specifičnosti u svom radu jer nisu uvijek dostupni svojim korisnicima (učenicima, učiteljima, roditeljima). Iz tih razloga su motivirani za primjenu novih metoda u svom radu. Izvannastavna aktivnost Kreativne psihologijske radionice, namijenjena potencijalno darovitim učenicima (4. do 8. razreda) provodila se duži niz godina jednom mjesečno u svim školama u kojima je stručni suradnik zaposlen: OŠ "Petar Zoranić" Nin, OŠ Privlaka, OŠ Jurja Barakovića Ražanac. Evaluacije učenika, učitelja i roditelja su pokazale da postoji potreba za češćim radom. Stoga je otvorena virtualna učionica za sve darovite učenike iz svih navedenih škola, kao dodatak postojećoj izvannastavnoj aktivnosti. Na taj način je psihologinja bila dostupna darovitim učenicima na jedan drugačiji način, a oni su se mogli virtualno upoznati i surađivati na zajedničkim zadacima i projektima. Jedan od projekata u kojem su surađivali bio je i Erasmus+ KA2 projekt „Fun, authentic, simple and trustworthy“ (FAST) u sklopu kojeg su izradili mobilnu aplikaciju putem web alata Glide. Prije otvaranja virtualne učionice učenici su procjenjivali vlastite digitalne kompetencije. Treba naglasiti da su učenici jedne od škola ujedno učenici Microsoft Showcase School, dok su u druge dvije škole učenici imali malo mogućnosti i iskustava u primjeni informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U jednoj školi nisu do prošle školske godine imali nastavu Informatike. Svi uključeni učenici redovito su posjećivali virtualnu učionicu i rješavali postavljene zadatke, osmišljavali zadatke za mlađe učenike u učionici, kao i za manifestacije u školi kao što su Otvoreni dan i Večer matematike, davali prijedloge za nove projekte i načine suradnje (nastava u prirodi, terenska istraživanja). Nakon završetka osnovne škole mnogi učenici su ostali uključeni u virtualnoj učionici (AAI@EduHr sustav im to omogućuje) i, na njihov prijedlog, pokrenuli su mentorski program potpore mlađim članovima.

Ključne riječi: Loomen, osnovna škola, daroviti učenici, Erasmus+

PRIPREMA ŠKOLE ZA DIJETE SA ANAFILAKSIJOM

Elvira Vučković^a, Polona Bencun Gumzej^b

^a - Osnovna škola "Petar Zoranić" Nin, ^b - Zavod za javno zdravstvo Zadar, Služba za školsku medicinu

✉ elvira.vuckovic@gmail.com; ✉ polonabg@yahoo.com

Ove školske godine u OŠ „P. Zoranić“ u prvi razred se upisao učenik koji ima rijetko medicinsko stanje životno ugrožavajuće anafilaksije. U školski sustav u Hrvatskoj godišnje se upisuje 5-6 učenika sa sličnom medicinskom dijagnozom. Anafilaksija je oblik ekstremne alergijske reakcije organizma na određene alergene koja ukoliko se ispravno i pravodobno ne reagira ima smrtni ishod. Navedeni učenik dodatno ima dijagnozu Astme koja je u više navrata progredirala (unatoč redovnoj terapiji) do Status asthmaticusa što je još jedno po život opasno stanje. U ovim slučajevima, koliko god je važna pravodobna intervencija, podjednako je važan i preventivni rad. Bilo je slučajeva kod nas i u svijetu sa smrtnim ishodom upravo zbog manjkavosti preventivnog dijela. Najbezazlenija dječja igra može imati smrtni ishod i zato je izuzetno važno osvijestiti i senzibilizirati svu djecu u školi. Svjesni situacije i kompleksnosti potrebnih intervencija (od preventive do obuke osoblja za hitnu intervenciju), odmah po završetku ispitivanja psihofizičke zrelosti za upis u 1. razred stručna služba škole, roditelji i služba za školsku medicinu dogovorili su zajedničku izradu hodograma i pripremu škole na svim nivoima za prihvaćanje učenika s ovim medicinskim stanjima. Roditelji su bili dragocjena spona u suradnji sa Klinikom za dječje bolesti Srebrnjak i osiguravanju demonstracijskih sredstava za uvježbavanje nastavnog osoblja u slučaju Anafilaksije ili Asthme. U radu se detaljno opisuje hodogram provedenih aktivnosti od kolovoza do kraja rujna (predavanje školske liječnice Učiteljskom vijeću i roditeljima svih učenika matične škole, obuka i uvježbavanje zaposlenika, izrada plakata, radionice s učenicima 1. do 8. razreda).

Ključne riječi: anafilaksija, astma, osnovna škola, školska medicina

ADOLESCENTS' ACTIVITY ON SOCIAL NETWORKS AND THEIR WELL-BEING**Teodora Vuletić, Zora Krnjaić**

Studentice Filozofskog fakulteta u Beogradu, Srbija

✉teodora.vuletic@f.bg.ac.rs; ✉zkrnjaić@f.bg.ac.rs

In this research adolescents' leisure activities were investigated in the context of positive youth development. The sample included 1358 secondary school students, first and third grade (56% girls). This work concerns activity on different social networks, precisely following platforms: Facebook, Instagram, Twitter, You Tube, Viber, WhatsApp, Skype, and Snapchat. Among other questions in applied questionnaire about leisure activities, students estimated how active they are on mentioned networks (scale 1-6) and answered about their well-being on the EPOCH scale (scale 1-5). The EPOCH scale includes 20 items, 4 for each of the following aspects: Engagement, Perseverance, Optimism, Connectedness and Happiness. The aim of this work is to investigate if there are correlations between the activity of adolescents on certain social networks and 5 aspects of well-being. The results show that adolescents who are more active on social networks have higher scores on well-being in general ($r=.170$, $p<.01$), while Instagram, Viber and WhatsApp explain most of the variance. Higher activity on social networks is also positively connected to all particular aspects of well-being separately. Certain highest correlations, among others, between activity on specific networks and well-being aspects are established ($p<.01$, for all): a) Facebook and: Perseverance ($r=.072$), Happiness ($r=.098$); b) Instagram and: Optimism ($r=.118$), Connectedness ($r=.246$), Happiness ($r=.176$); c) Twitter and: Engagement ($r=.080$); d) You Tube and: Engagement ($r=.076$), e) Viber and: Perseverance ($r=.124$), Connectedness ($r=.127$), Happiness ($r=.131$); f) WhatsApp and: Perseverance ($r=.074$), Optimism ($r=.074$), Connectedness ($r=.149$), Happiness ($r=.110$); g) Skype and: Engagement ($r=.079$); h) Snapchat and: Connectedness ($r=.155$), Happiness ($r=.082$). Higher activity on social networks is positively connected to well-being of adolescents. Instagram, Viber and WhatsApp are the most significant contributors, and with Snapchat they are connected with optimism, hopefulness, and life and relationships satisfaction. On the other side, Twitter, You Tube, and Skype require higher engagement and focus on what one is doing. Hence, we can further consider two types of social networks, according to their developmental potential, predominantly towards communication or interest in life activities and tasks. For further research, Messenger and Facebook, as well as Direct Messages and Instagram, that include both mentioned types, should be separated.

Keywords: adolescents, social networks, well-being, EPOCH scale, positive youth development

PRIMJENA DIGITALNE TEHNOLOGIJE U FORMATIVNOM VREDNOVANJU UČENIKA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Tatjana Žižek, Dinka Žulić

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Hrvatska

✉tatjana.zizek@ck.t-com.hr, ✉dinka.zulic@ck.t-com.hr

U procesu obrazovanja, osim sumativne svrhe usmjerene na ocjenjivanje, sve više interesa zauzima formativna procjena koja uključuje i vrednovanje za učenje i vrednovanje naučenog, pa tako i samovrednovanje. To je aktivan i namjeran proces učenja u kojem partneri, učitelj i učenici, kontinuirano i sistematično skupljaju materijale učenja s izraženim ciljem poboljšanja učeničkih postignuća. Učenje s namjerom odnosi se na kognitivne procese koji imaju učenje za cilj, a ne učenje kao slučajan ishod. Recentniji radovi upozoravaju na potrebu zajedničkog učeničko-učiteljskog kreiranja kriterija i obrazaca za vrednovanje i samovrednovanje učeničkih postignuća pri čemu su učenici ohrabrivani od učitelja, motivirani te samorefleksijom vlastitoga rada spremni preuzeti odgovornost za njega. Učenici prate vlastito napredovanje i ostvarivanje ciljeva učenja postavljenih na početku nastavnog procesa, samovrednuju rezultate svojeg učenja, te na temelju toga prilagođavanju individualne ciljeve i pristupe učenju kroz poticanje razgovora i refleksije o učenju. Učenici razvijaju kompetenciju „učiti kako učiti“ kao preduvjet cjeloživotnom učenju.

Kontinuirano formativno vrednovanje učenika, tijekom školskog učenja, pozitivno utječe na razinu učeničkih postignuća i njihovu zainteresiranost za nastavne sadržaje. Poticanje sposobnosti formativnog vrednovanja u radu s učenicima s intelektualnim teškoćama može doprinijeti razvoju njihove samostalnosti u planiranju i praćenju njihovog vlastitog napretka. Taj proces uključuje različite strategije podrške. Neke od metoda koje se mogu koristiti su: semafor, ljestve uspjeha, krug učenja, lice koje uči, paukova mreža, dnevnik učenja i učenički portfolio. Zbog razvojnih specifičnosti učenika s većim teškoćama u razvoju, digitalni alati su naročito pogodni za formativno vrednovanje zbog svoje interaktivnosti, omogućavanja brze povratne informacije i uključivanja većeg broja osjetnih modaliteta. Neki od takvih primjera su razne interaktivne igre i kvizovi, igre memorije, slagalice, kolo sreće i igra utrka.

Ključne riječi: formativno vrednovanje, učenici s intelektualnim teškoćama, digitalna tehnologija

POSTER IZLAGANJA

Razlike u razini tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme i motivima za vježbanje studenata s obzirom na znanstveno područje studija <i>Janko Babić</i>	161
Što ti je na umu? Povezanost korištenja Facebook-a, zlouporabe droga i dimenzija ličnosti <i>Nikola Babić, Ivana Guščić</i>	162
Wilhelm Keilbach (1908.-1982.) – psiholog religije <i>Šimun Šito Ćorić, Krunoslav Matešić</i>	163
Odnos crta ličnosti mračne trijade, empatije, samopoštovanja i agresivnog ponašanja na internetu <i>Iva Grgić, Ruža Vekić, Nikolina Svalina</i>	164
Child protection HUB – on-line alat za dodatno obrazovanje i podršku stručnjaka koji rade s djecom <i>Hana Hrpka, Vesna Katalinić</i>	165
Mračna trijada ličnosti i financijsko ponašanje <i>Krešimir Jakšić, Zvezdan Penezić</i>	166
Projekt PsiHelp: ispitivanje stavova građana RH o traženju stručne psihološke pomoći <i>Iva Jakšić, Lucija Šalinović</i>	167
Raznolikost poslova psihologa u KBC-u Rijeka <i>Nataša Jakšić, Ivana Rede</i>	168
Odnos samoregulacije, ruminacije i agresivnosti s depresivnošću u adolescenata <i>Sanja Jandrić, Ana Vila, Katarina Dodig Ćurković</i>	169
Sklonost ogovaranju i percipirana vrijednost potencijalnih suparnika u ljubavnoj vezi <i>Maja Kelam, Vera Ćubela Adorić</i>	170
Stavovi prema odlasku i ostanku u Hrvatskoj, percipirana kontrola i subjektivne norme kao prediktori namjere odlaska i ostanka <i>Petra Kasap, Vera Ćubela Adorić</i>	171
Akademsko (ne)poštenje: analiza oblika akademski nečestitih ponašanja studenata <i>Kati Kezić, Danijela Marasović, Anna Krolo</i>	172
Stavovi i učestalost korištenja IKT-a kod učenika osnovne i srednje škole, rezultati istraživanja „e-škole: uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)“ <i>Svetlana Kolić-Vehovec, Zoran Sušan, Tamara Mohorić, Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić, Barbara Kalebić Maglica, Barbara Rončević Zubković, Rosanda Pahljina-Reinić</i>	173

Dječjom participacijom i interdisciplinarnom suradnjom do stvaranja digitalnog prostora po mjeri djeteta <i>Jelena Kos</i>	174
Odgojno usmjeravanje roditelja u odnosu na virtualni svijet djeteta <i>Ana Krsnik, Ivana Car, Ivana Jolić, Kristina Divić, Dajana Jurinčić</i>	175
Rodne uloge i motivacija za igranjem kao odrednice identifikacije s likovima iz moba video igara <i>Nikola Ljubić, Jelena Ombla</i>	176
Povezanost neverbalnih sposobnosti i školskog uspjeha kod učenika trećih i četvrtih razreda osnovne škole <i>Mia Masnjak Kalčik, Lea Masnjak Šušković, Rea Fulgosi- Masnjak</i>	177
Konflikt radne na obiteljsku ulogu – povezanost s radnom dobrobiti i razlike s obzirom na oblike rada zaposlenih roditelja <i>Maja Milardović, Helena Lujanović, Maša Tonković Grabovac</i>	178
Najmudriji.hr - portal u digitalni senior svijet <i>Andreja Ninić, Ana Bilić, Maja Vučković, Antonija Bobić Lazić, Maja Bižić Odak</i>	179
Odnos jahanja, samopercepcije djece i roditeljskih procjena djece <i>Olivera Petrak, Mia Krajina</i>	180
Omjer širine i visine lica političara i procjena njihove kompetentnosti i privlačnosti <i>Irena Pavela Banai, Benjamin Banai, Alen Gojčeta</i>	181
Preliminarna validacija kratkog testa brzine obrade informacija kod pacijenata s traumatskom ozljedom mozga <i>Hana Pilski, Dubravko Tršinski</i>	182
Primjena Abbey-skale za procjenu akutne perioperativne boli u bolesnika starije životne dobi s otežanom komunikacijom <i>Morana Radman, Marica Jerleković, Zoran Lončar</i>	183
Usporedba različitih modela faktorske strukture upitnika moralnih temelja <i>Iva Takšić</i>	184
Odzvanja li kraj prikazivanju serija putem televizije? istraživanje tržišta za potrebe koncepta praćenja serija putem društvenih mreža <i>Anita Zeko, Ana Jakopec, Gordana Lesinger</i>	185
Autentično rukovođenje i zadovoljstvo poslom: medijacijski efekti pravednosti, povjerenja i identifikacije <i>Iva Žužić, Zoran Sušanj</i>	186

RAZLIKE U RAZINI TJELESNE AKTIVNOSTI U SLOBODNO VRIJEME I MOTIVIMA ZA VJEŽBANJE STUDENATA S OBZIROM NA ZNANSTVENO PODRUČJE STUDIJA

Janko Babić

Zdravstveno veleučilište Zagreb

✉ janko.babic@zvuh.hr

Intervencije usmjerene povećanju tjelesne aktivnosti trebale bi biti prioritet javnog zdravstva jer je poznato da tjelesna aktivnost i vježbanje pozitivno djeluju na tjelesno, ali i psihološko zdravlje. Postoje snažni znanstveni dokazi o negativnoj povezanosti tjelesne aktivnosti i srčanih bolesti, visokog tlaka, moždanog udara, dijabetesa tipa 2, metaboličkog sindroma, raka debelog crijeva i raka dojke. Također, tjelesna aktivnost ublažava blagu i umjerenu depresiju, pomaže u liječenju alkoholizma i ovisnosti o drogama, poboljšava samopoimanje, socijalne vještine, kognitivno funkcioniranje, sprečava razvoj demencije, smanjuje anksioznost i utječe na bolje suočavanje sa stresom. Cilj je ovog rada ispitati postoje li, i u kojem smjeru, razlike studenata Sveučilišta u Zagrebu u razini tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme i motivima za vježbanje s obzirom na znanstveno područje studija. Ispitano je 653 studenata (439 ženskog spola, 214 muškog) društvenih znanosti, prosječne dobi 20,71 godina te 651 student (418 ženskog spola, 233 muškog) tehničkih, biotehničkih, prirodnih i biomedicinskih znanosti, prosječne dobi 20,73 godina. Sklop upitnika se sastojao od hrvatske verzije upitnika EMI-2 (Markland and Ingledew, 1997; Vlašić i sur, 2002) koji se sastoji od 51 čestice koje čine četrnaest mogućih motiva za vježbanje, te hrvatske verzije upitnika International Physical Activity Questionnaire (IPAQ, dugačka forma; Pedišić i sur, 2011) kreiranog za ispitivanja TA odraslih osoba. Analiza razlika je pokazala kako su studenti društvenih znanosti statistički značajno tjelesno aktivniji u slobodno vrijeme od studenata koji ne pripadaju studijima tog znanstvenog područja te su motiviraniji vježbati radi izazova, uživanja, revitalizacije, prevencije stresa, natjecanja, socijalno priznanje i izgleda, dok su studenti ostalih znanstvenih područja motiviraniji samo željom za prevencijom zdravstvenih tegoba. Iz rezultata je vidljivo kako postoje razlike studenata Sveučilišta u Zagrebu u razini tjelesne aktivnosti i motivacijskim čimbenicima za vježbanje s obzirom na znanstveno područje studija, a poznavanje tih razlika je važno u vidu preciznijeg planiranja intervencijskih programa s ciljem aktiviranja studentske, pretežno neaktivne, populacije. Studenti društvenih znanosti su statistički značajno tjelesno aktivniji u slobodno vrijeme te općenito motiviraniji za vježbanje od studenata tehničkih, biotehničkih, prirodnih i biomedicinskih znanosti.

Ključne riječi: tjelesna aktivnost, motivacija, studentska populacija, znanstveno područje

ŠTO TI JE NA UMU? POVEZANOST KORIŠTENJA FACEBOOK-A, ZLOUPORABE DROGA I DIMENZIJA LIČNOSTI

Nikola Babić, Ivana Guščić

Psihijatrijska bolnica Rab

✉ nikobab@gmail.com; ✉ iguscic@gmail.com

Za većinu vrsta ovisnosti zajednička su dva aspekta: psihička ovisnost za koju je karakterističan osjećaj zadovoljstva i želja za ponovnom konzumacijom droge kako bi se izazvala uгода i izbjegla neugoda te fizička ovisnost koja se definira kao stanje prilagodbe na drogu praćeno potrebom za povećanjem doze kako bi se postiglo njeno djelovanje kakvo je u početku izazivala manja količina i izbjegle apstinencijske krize u odsustvu droge. Ovisnost o psihoaktivnim tvarima (PAT) odavno je poznata i uključena u tretman, no u posljednje vrijeme svjedoci smo pojave i potrebe za tretmanom novih vrsta ovisnosti među kojima je i internetska ovisnost, u ovom istraživanju predstavljena kroz ovisnost od korištenju najpopularnije društvene mreže – Facebook. Ovim istraživanjem pokušali smo odgovoriti na pitanje je li u pozadini ovisnosti o Facebook-u i PAT isti ovisnički koncept te pomoću petofaktorskog modela ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, neuroticizam (emocionalna stabilnost) i otvorenost za iskustva) definirati koje dimenzije ličnosti pogoduju stvaranju i održavanju tih ovisnosti. 35 ovisnika (27 M, 8 Ž; M=34 godina) o psihoaktivnim tvarima u tretmanu Psihijatrijske bolnice Rab (15) i Udruge Terra iz Rijeke (20) ispunilo je slijedeće upitnike: Bergen Facebook Addiction Scale (BFAS), Drug Use Disorders Identification Test (DUDIT), International Personality Item Pool (IPIP-50).

Rezultati istraživanja predlažu da se kod ovisnosti o PAT i Facebook-u radi o dvije odvojene vrste ovisnosti koje samim time zaslužuju i različite tretmane. Jedno od mogućih objašnjenja za nepostojanje povezanosti ova dva fenomena jest često ugrožena ekonomska situacija kod ovisnika o PAT što znači i nedostupnost pristupa internetu i društvenim mrežama. Ovisnička populacija često trpi i socijalna oštećenja što je mogući uzrok nezainteresiranosti za sudjelovanje u društvenim mrežama. Nadalje, vjerojatno bi se više interesa za društvene mreže pronašlo među mladim pojedincima nego što su to ispitanici ovog istraživanja.

Rezultat da su više ovisni pojedinci ujedno i manje savjesni očekivan je i u skladu s ovisničkim obrascima ponašanja.

Implikacija ovog istraživanja je da bi se radi učinkovitog pristupa ovisničkoj populaciji u svrhu tretmana trebali izbjegavati njima nedostupni i nepopularni mediji.

Ključne riječi: Facebook, ovisnost, ličnost

WILHELM KEILBACH (1908.-1982.) – PSIHOLOG RELIGIJE

Šimun Šito Ćorić^a, Krunoslav Matešić^b

^a – vanjski suradnik Filozofskog fakulteta u Zagrebu; ^b – izv. prof. u miru Filozofskog fakulteta u Zagrebu

✉sito.coric@gmx.net; ✉kmatesic@ffzg.hr

Wilhelm Keilbach (1908.-1982.) bio je teolog i filozof koji je 1939. objavio naš prvi 'Uvod u psihologiju religije'. Keilbach je rođen 10. rujna 1908. u Banatskom Despotovcu. Školovao se u Velikom Bečkereku gdje je i maturirao 1926., zatim je dvije godine bio u Biskupskom sjemeništu u Đakovu. Pohađao je Kolegij Germanicum te studirao na Papinskom sveučilištu Gregorijana gdje je doktorirao filozofiju 1931., za svećenika je zaređen u Rimu 1933., a 1935. doktorirao je i teologiju. Istodobno je apsolvirao Studij psihologije na Sveučilištu La Sapineza. Od 1936. počeo je predavati kao honorarni nastavnik na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (KBF) u Zagrebu, za redovnog profesora izabran je 1946. Dekan KBF-a bio je od 1950. do 1954. Godine 1955. postao je redoviti profesor za Sistematsku skolastičku filozofiju na Sveučilištu u Beču, a 1956. izabran je u istom zvanju za isti kolegij na Sveučilištu Ludwig Maximilijan u Münchenu. Na Teološkom fakultetu ovog sveučilišta umirovljen je 1978. kao emeritus. Počasne doktorate dodijelilo mu je KBF u Zagrebu 1970., i Sveučilište u Uppsali 1975. U sjećanjima na monsinjora prof. dr. sc., dr. h. c., dr. h. c. Wilhelma Keilbacha posebno se naglašavalo njegovo uspješno zauzimanje da se održi Rimokatolički bogoslovni fakultet, koji je u travnju 1952. odlukom Vlade NRH bio izdvojen iz Zagrebačkog sveučilišta. Keilbach je uz svesrdnu pomoć crkvenih dostojanstvenika uspio postići da Fakultet postane samostalna ustanova koju je kao takvu priznavala Sveta Stolica, što je krajem studenoga 1952. uvažio i Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu NR Hrvatske. Katolički bogoslovni fakultet vraćen je u potpunosti u sastav Sveučilišta u Zagrebu 1996., kada je dekan bio nedavno preminuli akademik Franjo Šanjek. U Njemačkoj je Društvo za psihologiju religije osnovano 1914. Godine 1960. Keilbach je uspio obnoviti Društvo, a 1969. postao je i njegovim predsjednikom. Autor brojnih radova iz područja psihologije religije Wilhelm Keilbach dio je svoje bogate knjižnice ostavio svom matičnom KBF-u. Ovo je podsjećanje na jednog izuzetnog intelektualca koji u nekoj budućoj povijesti psihologije u Republici Hrvatskoj neće moći biti zaobiđen.

Ključne riječi: Wilhelm Keilbach, povijest psihologije, psihologija religije, povijest KBF-a, povijest Sveučilišta u Zagrebu

ODNOS CRTA LIČNOSTI MRAČNE TRIJADE, EMPATIJE, SAMOPOŠTOVANJA I AGRESIVNOG PONAŠANJA NA INTERNETU

Iva Grgić^a, Ruža Vekić^b, Nikolina Svalina^c

^a - OŠ "Mladost" Jakšić, Požega, ^b - OŠ "Antunovac", Antunovac, ^c - Gradsko društvo Crvenog Križa Osijek, Aljmaš

✉ ivagrgic1912@gmail.com; ✉ rvekic@gmail.com; ✉ nikolina.svalina92@gmail.com

Cilj istraživanja bio je ispitati odnos crta ličnosti mračne trijade (narcizam, machiavellizam i psihopatija), empatije, samopoštovanja i agresivnog ponašanja na Internetu. Uzorak se sastojao od 145 osoba (84,8% ženskog spola), raspona godina 18-65. Istraživanje je provedeno online, a korišteni su kratki Upitnik mračne trijade (SD3; Jones i Paulus, 2014), Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg, 1965), Indeks interpersonalne reaktivnosti (IRI; Davis, 1980) te Upitnik tipologije cyberagresije (CATQ; Runions, Bak i Shaw, 2017). Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza pokazali su da je makijavelizam, narcizam i psihopatija su značajni pozitivni prediktori agresivnog ponašanja na internetu odnosno da sudionici s većim rezultatom na makijavelizmu, narcizmu i psihopatiji iskazuju da su iskazivali više agresivnih ponašanja na internetu. Samopoštovanje je imalo parcijalni medijacijski utjecaj na odnos između empatije i narcizma te između empatije i psihopatije.

Ključne riječi: mračna trijada, psihopatija, empatija, samopoštovanje, cyberagresija

CHILD PROTECTION HUB – ON-LINE ALAT ZA DODATNO OBRAZOVANJE I PODRŠKU STRUČNJAKA KOJI RADE S DJECOM

Hana Hrpka, Vesna Katalinić

Hrabri telefon

✉ hana@hrabritelefon.hr; ✉ vesna@hrabritelefon.hr;

Child Protection Hub (www.childhub.org) interaktivna je platforma za stručnjake koji rade s djecom za područje jugoistočne Europe te pomaže u svakodnevnom nošenju sa profesionalnim izazovima. Portal Child Hub ključna je aktivnost projekta „Child Protection Hub II“ čiji je nositelj mrežna organizacija Terre des Hommes koja sa svojih 7 partnera (jedan od partnera je i Hrabri telefon) radi na osnaživanju stručnjaka (psihologa, socijalnih radnika, liječnika, socijalnih pedagoga, pedagoga, nastavnika i dr).

Od 2015. godine Platforma je narasla na zajednicu od 7400 stručnjaka sa područja Jugoistočne Europe, objavljeno je više od 23 000 materijala (stručnih i znanstvenih članaka, vijesti o edukacijama i konferencijama, priručnika, video i audio isječaka, materijala namijenjenih za rad s djecom); na Platformi se redovno održavaju besplatni webinar i na engleskom jeziku kao i lokalnim jezicima, rasprave o slučajevima te je do sada kreirano 6 e-tečaja za koje se završetkom ostvaruju bodovi nadležnih stručnih komora. Svi materijali, edukacije i webinar i za stručnjake su besplatni. Više od 7000 stručnjaka pretplatilo se na besplatan newsletter. Stručnjaci sakupljaju bodove svojom aktivnosti na Platformi te osvajaju nagrade i priznanja.

Na razvoju Child Hub-a radi 191 osoba iz 8 zemalja EU te u svoj rad uključuje i 30 volontera, od čega su 10 volontera članovi udruge Hrabri telefon. Zemlje uključene u projekt su: Hrvatska, BiH, Srbija, Rumunjska, Bugarska, Moldavija, Albanija i Kosovo.

Ključne riječi: dijete, platforma, moderna tehnologija, digitalna kompetencija

MRAČNA TRIJADA LIČNOSTI I FINANCIJSKO PONAŠANJE

Krešimir Jakšić^a, Zvezdan Penezić^b

a - nezaposlen, b - Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉ kresimir.jaksic@gmail.com; ✉ zvezdan@unizd.hr

Model mračne trijade ličnosti se u kontekstu financijskog ponašanja pretežno proučava putem uratka ispitanika u bihevioralnim zadacima kojima se ispituje sklonost preuzimanju financijskog rizika (npr. Balloon Analogue Task, Game of Dice Task, Iowa Gambling Task). Međutim, mali broj istraživanja se usmjerio na odnos mračne trijade ličnosti i načina na koji pojedinac upravlja novcem u svakodnevnom životu. Iz tog razloga, u sklopu šire on-line studije provedene na temu odnosa mračne trijade ličnosti i preuzimanja financijskog rizika, usmjerili smo se i na ovo pitanje. Istraživanju su pristupile 102 ispitanice ($M = 26.20$, $SD = 8.00$). Kao mjera mračne trijade ličnosti primijenjen je upitnik tamne trijade ličnosti (SD3, Jones i Paulhus, 2014), dok su kao mjere financijskog ponašanja uzeti skala financijske samoučinkovitosti (FSES, Lown, 2011), zadovoljstvo financijskom situacijom (skala samoprocjene od 5 stupnjeva), prisutnost, po osobu, značajnih financijskih gubitaka/dobitaka u posljednjih godinu dana (dihotomna varijabla), te iskustvo igranja igara na sreću u posljednjih godinu dana (dihotomna varijabla). Rezultati provedenih analiza ukazali su na negativnu povezanost subkliničke psihopatije i narcizma sa zadovoljstvom s financijskom situacijom, negativnu povezanost makijavelizma i psihopatije s financijskom samoučinkovitošću, pozitivnu povezanost svih triju dimenzija mračne trijade ličnosti s prisutnošću, po osobu, značajnih financijskih gubitaka/dobitaka u posljednjih godinu dana, a niti jedna od dimenzija mračne trijade ličnosti nije se pokazala statistički značajno povezanom s igranjem igara na sreću. Rezultati provedenog istraživanja upućuju na relevantnost modela mračne trijade ličnosti u kontekstu financijskog ponašanja, te na potrebu za daljnjim istraživanjima u ovom području.

Ključne riječi: mračna trijada ličnosti, financijska samoučinkovitost, zadovoljstvo financijskom situacijom, financijski ishodi, igre na sreću

PROJEKT PSIHELP: ISPITIVANJE STAVOVA GRAĐANA RH O TRAŽENJU STRUČNE PSIHOLOŠKE POMOĆI

Iva Jakšić^a, Lucija Šalinović^b

^a - OŠ Tina Ujevića, Zagreb, ^b - Sveučilište u Zadru, Zadar

✉ iva0306@yahoo.com; ✉ lucijasalinovic@gmail.com

PsiHelp je humanitarni projekt Studentske sekcije HPD-a čiji su glavni ciljevi pomoći građanima Hrvatske u pronalasku adekvatne stručne psihološke pomoći te educirati ih o temama mentalnog zdravlja. Kako bi se dobio uvid u trenutne stavove koje građani Hrvatske imaju o traženju psihološke pomoći, provedeno je online istraživanje u kojem je sudjelovalo 642 ispitanika (558 žena i 84 muškarca) prosječne dobi 29 godina ($SD=9,7$), dobnog raspona od 18-60 godina. Korišten je upitnik spremnosti traženja stručne psihološke pomoći (Grgić i sur., 2016) kao i upitnik o demografskim karakteristikama ispitanika. Dobiveni rezultati ukazuju da ispitanici u prosjeku imaju poprilično pozitivne stavove o traženju stručne psihološke pomoći ($M=101,8$, $SD=12,8$ gdje je raspon rezultata od 25 do 125). Iako su rezultati općenito pozitivni, žene ipak pokazuju značajno pozitivnije stavove o traženju psihološke pomoći u odnosu na muškarce. Također, značajno pozitivnije stavove imaju oni ispitanici koji među bliskim osobama već imaju nekoga tko je tražio psihološku pomoć. Međutim, značajna razlika nije nađena između ispitanika koji su do sada tražili i onih koji nisu nikad osobno tražili stručnu psihološku pomoć. U budućim istraživanjima bi trebalo ispitati razlike u stavovima s obzirom na vrstu studija ili zanimanja, s obzirom da su dobar dio uzorka u ovom istraživanju sačinjavali studenti pomagačkih zanimanja.

Ključne riječi: stavovi, psihološka pomoć, mentalno zdravlje

RAZNOLIKOST POSLOVA PSIHOLOGA U KBC-U RIJEKA

Nataša Jakšić, Ivana Rede

Klinički bolnički centar Rijeka

✉ nat.jaksic@gmail.com; ✉ ivanarede@gmail.com

U Kliničkom bolničkom centru Rijeka 2006. godine osnovan je Zavod za kliničku, zdravstvenu i organizacijsku psihologiju, koji je objedinio sve psihologe zaposlene na različitim mjestima unutar institucije. Zavod provodi psihološku djelatnost u trima osnovnim područjima: kliničkoj, zdravstvenoj i organizacijskoj psihologiji, a trenutačno broji osamnaest psihologa, jednu medicinsku sestru i jednu psihotehničarku.

Usluge se pružaju pacijentima putem usmjerenih stručnih postupaka koji obuhvaćaju psihološku dijagnostiku, psihološke tretmane i savjetodavni rad te psihoedukacijske aktivnosti.

Rad psihologa je većim dijelom organiziran kroz ambulantnu službu te se na taj način provodi na dvama lokalitetima: na lokalitetu Kantrida pružaju se psihološke usluge za djecu, dok se na lokalitetu Rijeka pružaju usluge za odrasle osobe i adolescente.

Psiholozi svakodnevno surađuju u dijagnostici i liječenju na klinikama za pedijatriju, psihijatriju, neurologiju, ginekologiju, audiologiju, onkologiju i endokrinologiju. Ostali odjeli bolnice psihologa potražuju konzilijarno, naročito klinike za kirurgiju, pulmologiju, anesteziologiju i intenzivno liječenje te Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju.

Pored ambulantne i konzilijarne djelatnosti, psiholozi su uključeni u rad Dневnih bolnica klinika za psihijatriju, pedijatriju, internu medicinu, radioterapiju i onkologiju, gdje se s pacijentima provode individualni i grupni psihološki tretmani.

KBC Rijeka jedna je od rijetkih zdravstvenih ustanova koja za prijem zaposlenika provodi i psihologijsku procjenu. Psihologijsko testiranje i intervju sastavni su dio postupka odabira kandidata za sva radna mjesta.

Od nedavno, usluge psihologa proširene su i prema Jedinici za osiguranje i unapređenje kvalitete zdravstvene zaštite.

Ključne riječi: psiholog u bolnici, Zavod za kliničku, zdravstvenu i organizacijsku psihologiju, interdisciplinarna suradnja

ODNOS SAMOREGULACIJE, RUMINACIJE I AGRESIVNOSTI S DEPRESIVNOŠĆU U ADOLESCENATA

Sanja Jandrić, Ana Vila, Katarina Dodig Ćurković

Zavod za dječju i adolescentnu psihijatriju KBC Osijek

✉jandric.sanja1@gmail.com; ✉ana.mudrnic5@gmail.com; ✉katarina5dodig@gmail.com

U razdoblju adolescencije pojavljuje se velik broj intenzivnih razvojnih promjena te se kod određenog broja adolescenata povećava rizik za pojavu psihopatologije. Depresija u adolescentnoj dobi predstavlja poremećaj s različitim kliničkim simptomima te ju je potrebno promatrati u sklopu razvojnih promjena i procesa maturacije. Prevalencija depresije značajno se povećava u adolescenciji u odnosu na dječju dob. Istraživanja u razvojnoj psihopatologiji u novije vrijeme usmjeravaju se na identifikaciju transdijagnostičkih markera ili neurokognitivnih deficita, koji mogu imati ulogu u započinjanju i tijeku mentalnih bolesti. Do sada se malo pažnje poklanjalo potencijalnoj ulozi mehanizma samoregulacije na razvoj i tijekom internaliziranih i eksternaliziranih psihičkih poremećaja u adolescenata. Mehanizam samoregulacije, koji je inače zaslužan za svjesnu kontrolu emocija i samoregulaciju ponašanja, kada je maladaptivan dovodi do pojave niza različitih emocionalnih, kognitivnih i ponašajnih simptoma u adolescentnoj dobi, koji u konačnici mogu rezultirati razvojem različitih psihičkih poremećaja. Cilj istraživanja bio je objasniti utjecaj maladaptivnog mehanizma samoregulacije na pojavu simptoma depresije u kliničkoj skupini adolescenata kroz rasvijetljavanje uloge procesa ruminacije i agresivnosti. U tu svrhu provedeno je presječno istraživanje na kliničkoj populaciji adolescenata na Zavodu za dječju i adolescentnu psihijatriju, KBC-a Osijek. U istraživanju je sudjelovalo 113 ispitanika u dobi od 12 do 18 godina, oba spola, indiciranih za psihologijsko testiranje nakon prvog psihijatrijskog pregleda. U istraživanju su korišteni instrumenti: Nestrukturirani upitnik sociodemografskih podataka, Skala ruminacija, Skala agresivnosti, Beckov inventar depresivnosti. Rezultati ukazuju na visoku negativnu povezanost mehanizma samoregulacije sa depresivnošću, te visoku pozitivnu povezanost depresivnosti s ruminacijama i agresivnošću. Mehanizam samoregulacije se pokazao kao značajan prediktor depresivnosti, a ruminacije i agresivnost su se pokazali značajnim medijatorom odnosa mehanizma samoregulacije i depresivnosti. Ovakvi rezultati ukazuju na značajnost ruminacija i agresivnosti u objašnjenju depresivnosti u kliničkoj populaciji adolescenata.

Ključne riječi: adolescencija, samoregulacija, depresivnost, ruminacija, agresivnost

SKLONOST OGOVARANJU I PERCIPIRANA VRIJEDNOST POTENCIJALNIH SUPARNIKA U LJUBAVNOJ VEZI

Maja Kelam^a, Vera Čubela Adorić^b

^a - Osnovna škola Voštarnica, Zadar, ^b - Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉maja.kelam@gmail.com; ✉vcubela@unizd.hr

Ogovaranje se u literaturi povezuje s različitim, pozitivnim kao i negativnim socijalnim funkcijama. U istraživanju koje se prikazuje u ovom radu u fokusu je korištenje ogovaranja kao reakcije na prijetnju vezi (konkretno: udvaranje partneru/ici od strane druge osobe) i pokušaj eliminacije druge osobe umanjivanjem njezine percipirane vrijednosti kao partnera/ice. Cilj istraživanja bio je ispitati odnos između sklonosti ogovaranju suparnika/ce i percepcije njegove/njezine kao i vlastite relativne vrijednosti i uspješnosti kao partnera/ice. Pretpostavka je bila da će sklonost ogovaranju potencijalnog suparnika/ce biti povezana s nižim procjenama njegove/njezine vrijednosti i/ili s većim procjenama vlastite vrijednosti kao partnera/ice. Budući da su u prethodnim istraživanjima sa sličnom paradigmatom sudjelovale samo žene i, pritom, ispitane samo reakcije na situaciju u kojoj druga osoba inicira udvaranje, u nacrt ovog istraživanja uključeni su sudionici obaju spolova i variran je identitet inicijatora udvaranja (potencijalni suparnik/ca vs. partner/ica) kako bi se ispitala stabilnost ranijih nalaza ovisno i o ovim faktorima. Istraživanje je provedeno u prigodnom uzorku od 118 studenata i 205 studentica Sveučilišta u Zadru, koji su čitali opis hipotetske situacije u kojoj se druga osoba pojavljuje kao potencijalni suparnik/ica u njihovoj vezi. Korištene su dvije verzije scenarija kako bi se manipuliralo identitetom inicijatora udvaranja (potencijalni suparnik/ica vs. partner/ica). Osim upitnika kojima su ispitane sklonost ogovaranju suparnika/ce i percepcija njegove/njezine relativne vrijednosti kao partnera/ice, sudionici su popunili i mjere percepcije vlastite relativne vrijednosti i uspješnosti kao partnera/ice. U skladu s polaznom pretpostavkom, rezultati provedenih analiza pokazali su da sklonost ogovaranju u ovoj situaciji pozitivno korelira s percepcijom vlastite vrijednosti i uspješnosti kao partnera/ice, a negativno s percipiranom vrijednošću suparnika/ce, posebice u skupini muškaraca. Nadalje, premda se sklonost ogovaranju u ovoj hipotetskoj situaciji pokazala općenito niskom, utvrđeno je da su muškarci, u prosjeku, bili skloniji ogovaranju nego žene, neovisno o tome tko je inicijator udvaranja u hipotetskom scenariju. Glavni efekt identiteta inicijatora udvaranja pokazao se značajnim na procjenama relativne vrijednosti suparnika/ce, pri čemu su te procjene, u prosjeku, niže onda kad je inicijator suparnik/ca nego onda kad je inicijator partner/ica. Povezanost sklonosti ogovaranju s procjenama suparnikove vrijednosti kao partnera/ice bila je izraženija u situaciji kad je suparnik/ica inicijator udvaranja. Dobiveni rezultati općenito su u skladu sa zapažanjima u literaturi da ogovaranje može biti u funkciji umanjivanja percipirane vrijednosti suparnika, ali sugeriraju i da snaga te povezanosti zapravo može ovisiti o nekim faktorima. U raspravi će se diskutirati implikacije dobivenog obrasca rezultata za daljnja istraživanja u ovoj domeni.

Ključne riječi: sklonost ogovaranju, ljubavne veze, percepcija suparnika/ce, percepcija vlastite vrijednosti kao partnera/ice, spolne razlike

STAVOVI PREMA ODLASKU I OSTANKU U HRVATSKOJ, PERCIPIRANA KONTROLA I SUBJEKTIVNE NORME KAO PREDIKTORI NAMJERE ODLASKA I OSTANKA

Petra Kasap, Vera Ćubela Adorić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉petra_kasap@hotmail.com; ✉vcubela@unizd.hr

Model mračne trijade ličnosti se u kontekstu financijskog ponašanja pretežno proučava putem uratka ispitanika u bihevioralnim zadacima kojima se ispituje sklonost preuzimanju financijskog rizika (npr. Balloon Analogue Task, Game of Dice Task, Iowa Gambling Task). Međutim, mali broj istraživanja se usmjerio na odnos mračne trijade ličnosti i načina na koji pojedinac upravlja novcem u svakodnevnom životu. Iz tog razloga, u sklopu šire on-line studije provedene na temu odnosa mračne trijade ličnosti i preuzimanja financijskog rizika, usmjerili smo se i na ovo pitanje. Istraživanju su pristupile 102 ispitanice ($M = 26.20$, $SD = 8.00$). Kao mjera mračne trijade ličnosti primijenjen je upitnik tamne trijade ličnosti (SD3, Jones i Paulhus, 2014), dok su kao mjere financijskog ponašanja uzeti skala financijske samoučinkovitosti (FSES, Lown, 2011), zadovoljstvo financijskom situacijom (skala samoprocjene od 5 stupnjeva), prisutnost, po osobu, značajnih financijskih gubitaka/dobitaka u posljednjih godinu dana (dihotomna varijabla), te iskustvo igranja igara na sreću u posljednjih godinu dana (dihotomna varijabla). Rezultati provedenih analiza ukazali su na negativnu povezanost subkličke psihopatije i narcizma sa zadovoljstvom s financijskom situacijom, negativnu povezanost makijavelizma i psihopatije s financijskom samoučinkovitošću, pozitivnu povezanost svih triju dimenzija mračne trijade ličnosti s prisutnošću, po osobu, značajnih financijskih gubitaka/dobitaka u posljednjih godinu dana, a niti jedna od dimenzija mračne trijade ličnosti nije se pokazala statistički značajno povezanom s igranjem igara na sreću. Rezultati provedenog istraživanja upućuju na relevantnost modela mračne trijade ličnosti u kontekstu financijskog ponašanja, te na potrebu za daljnjim istraživanjima u ovom području.

Ključne riječi: mračna trijada ličnosti, financijska samoučinkovitost, zadovoljstvo financijskom situacijom, financijski ishodi, igre na sreću

AKADEMSKO (NE)POŠTENJE: ANALIZA OBLIKA AKADEMSKI NEČESTITIH PONAŠANJA STUDENATA

Kati Kezić, Danijela Marasović, Anna Krolo

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉kezic.kati@gmail.com; ✉danijela.marasovic@gmail.com; ✉krolo.anna@gmail.com

Područje prakticanja akademski nepoštenih i zabranjenih ponašanja na sveučilišnim prostorima relativno je istraženo područje unutar socijalne psihologije, posebice na uzorcima studenata. Smatra se da mnogi faktori utječu u manifestaciji ovakvih ponašanja, a generalno se dijele na internalne (kao što su neke osobne karakteristike pojedinca) i eksternalne (primjerice, težina zadatka). Nalazi dobiveni u ovakvom tipu istraživanja od iznimne važnosti su za identifikaciju rizičnih faktora i promociju pozitivne akademske prakse. Stoga, cilj ovog istraživanja bio je istražiti neke korelate pojedinih vrsta akademski neprihvatljivih ponašanja (poput plagiranja, lažnog potpisivanja, varanja u ispitnim situacijama itd.) zajedno s potencijalnim uzrocima istih. U istraživanju je sudjelovalo 113 studenata i studentica rane odrasle dobi različitih godina i studijskih usmjerenja na Sveučilištu u Zadru. Sudionici su ispunili neke opće demografske podatke te popunjavali upitnik akademske čestitosti unutar kojeg su za prakticanje svakog zabranjenog ponašanja na skali od 5 stupnjeva trebali zaokružiti u kojem stupnju se odnosi na njih, pri čemu je vrijednost 1 značila „niti malo se ne odnosi na mene“, a 5 „u potpunosti se odnosi na mene“. Upitnik je sadržavao ukupno 20 čestica koje su obuhvaćale lažno potpisivanje, plagiranje i prepisivanje zadaća, varanje na ispitu te lažno opravdavanje. Rezultati ukazuju da je od svih nedopuštenih ponašanja najzastupljenije varanje na ispitu, putem šalabahtera, prepisivanja ili usmenih dogovora, a najmanje zastupljeno nuđenje lažnih opravdanja zbog propuštenih obaveza. Studenti se nisu razlikovali u čestini nedopuštenog ponašanja ovisno o regiji iz koje dolaze. Nadalje, utvrđeno je da dob studenata zajedno s vremenom provedenim studirajući pozitivno koreliraju sa svim oblicima akademski nepoštenih ponašanja. Akademski uspjeh nije statistički značajno korelirao s akademskom čestitošću. Uz to, frekvencija akademski nepoštenih ponašanja nije se razlikovala ovisno o vrsti studentskog statusa. Konačno, u radu su raspravljene praktične implikacije koje se vežu na navedene rezultate ovog istraživanja.

Ključne riječi: akademska čestitost, varanje, plagijat

STAVOVI I UČESTALOST KORIŠTENJA IKT-A KOD UČENIKA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE, REZULTATI ISTRAŽIVANJA „E-ŠKOLE: USPOSTAVA SUSTAVA RAZVOJA DIGITALNO ZRELIH ŠKOLA (PILOT PROJEKT)“

Svjatlana Kolić-Vehovec, Zoran Sušan, Tamara Mohorić, Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić, Barbara Kalebić Maglica, Barbara Rončević Zubković, Rosanda Pahljina-Reinić

Filozofski fakultet u Rijeci

✉svjetlana.kolic.vehovec@ffri.uniri.hr; ✉zsusanj@ffri.hr; ✉tmohoric@ffri.hr;
✉smojver@ffri.hr; ✉tamaram@ffri.hr; ✉bkalebic@ffri.hr; ✉roncevic@ffri.hr;
✉rosanda@ffri.hr

Opremanje škola s prikladnom i kvalitetnom IKT opremom prvi je korak u integraciji IKT-a u obrazovni proces, a informacije o učestalosti korištenja i stavovima učenika o IKT-u u nastavi važan su element u analizi učinaka IKT-a na učenička postignuća. U istraživanje o evaluaciji učinaka nacionalnog projekta „e-Škole: uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)“ uključila se 151 škola (101 osnovna i 50 srednjih škola). Primjenom online upitnika konstruiranih za potrebe istraživanja ispitan je reprezentativni uzorak od 10% učenika iz svake škole. Ispitivanje je provedeno na početku i na kraju pilot projekta uvođenja IKT-a u škole. Konačni uzorak čini 2675 učenika koji su sudjelovali u dva mjerenja, njih 1199 (45%) iz viših razreda osnovnih škola i 1476 (55%) iz prva dva razreda srednjih škola. Usporedbom podataka iz početnog i završnog mjerenja uočene su neke promjene u učestalosti i percipiranim prednostima korištenja IKT-a u nastavi te prepoznate manje dobne i spolne razlike. Dok je u početnom mjerenju većina učenika (88%) izjavila da nikada ne koristi tablet računalo u školi, u završnom se mjerenju taj broj smanjio na 55%, a porastao broj učenika koji koriste tablet nekoliko puta mjesečno (36%). Između dva mjerenja za četvrtinu se povećao i broj učenika koji svakodnevno koriste internet u školi. Učenici i učenice osnovnih i srednjih škola izvještavaju kako su u IKT aktivnosti povezane sa školom i školskim zadacima u prosjeku uključeni nekoliko puta mjesečno. Najviše učenika (45%) IKT koriste svakodnevno za kontaktiranje drugih učenika, dok se IKT aktivnosti koje se odnose na učenje pomoću edukativnih programa, igara i kvizova najrjeđe koristi (47% nije nikada koristilo IKT u te svrhe). Između dva mjerenja došlo je manjeg porasta korištenja IKT-a u školi i školskim zadacima. Učenice u odnosu na učenike nešto češće traže sadržaje koje im mogu pomoći u pisanju zadaća, posjećuju internetske stranice za učenje i uvježbavanje zadataka te koriste internet za kontaktiranje drugih učenika. Učenici općenito percipiraju umjerene prednosti i nedostatke korištenja IKT-a u nastavi. Učenici srednje škole percipiraju više prednosti od učenika osnovne škole, a između dva ispitivanja te su se prednosti kod učenika srednje škole nešto smanjile. Percipirane prednosti o korištenju IKT-a u nastavi u početnom mjerenju predviđaju korištenje IKT aktivnosti povezane sa školom i školskim zadacima u drugom mjerenju, uz kontrolu početne razine korištenja IKT-a. Uvođenje IKT-a u škole postupan je proces, a njegov učinak ovisi o primjeni dostupne opreme i prepoznatim prednostima i mogućnostima.

Ključne riječi: IKT u školi, učenici, učestalost korištenja IKT-a, stavovi prema IKT-u

DJEČJOM PARTICIPACIJOM I INTERDISCIPLINARNOM SURADNJOM DO STVARANJA DIGITALNOG PROSTORA PO MJERI DJETETA

Jelena Kos

Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica

✉ jelena.kos@centar-dmo-vg.hr

U ovom istraživanju predstavlja se novi, neistraženi način prikazivanja serija putem društvenih mreža (koncept Skam-serija prikazana objavljivanjem video isječaka na glavnoj Internet stranici serije prilikom čega je vrijeme objavljivanja nepoznato) te se ispituje zanimanje i želja mlađe populacije za istim. Uz to, ispituju se razlike u zanimanju za novim načinom prikazivanja serija s obzirom na preferirani način praćenja serija (putem televizije ili društvenih mreža) te općeniti interes za gledanjem hrvatskih serija, kao i teme serija koje bi sudionici voljeli gledati. Za potrebe prikupljanja podataka koristila se anketa od tri pitanja o demografskim podacima te 14 pitanja otvorenog, zatvorenog i višestrukog tipa. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 116 sudionika (studenti Filozofskog fakulteta Osijek i Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku) u rasponu od 19 do 29 godina. Deskriptivni podaci ukazuju na to da mladi još uvijek odabiru televiziju kao glavni medij kada je u pitanju praćenje serija, no njihov interes za praćenjem serija putem društvenih mreža raste. Iako većina sudionika nije ranije bila upoznata s novim konceptom, sudionici su skoro dvostruko više odabrali značajke novog koncepta koje im se sviđaju od onih koje im se ne sviđaju, te ih većina pokazuje određeno zanimanje i želju za novim konceptom. Od ponuđenih značajki koncepta, sudionicima se najviše sviđalo što novi koncept predstavlja inovaciju u načinu gledanja serija, što ukazuje na potrebu mladih za uvođenjem promjena u samom načinu prikazivanja serija. Nadalje, rezultati dobiveni t-testom pokazuju da sudionici koji preferiraju pratiti serije putem društvenih mreža (putem ovog koncepta), kao i oni koji bi češće pratili serije ako bi one bile prikazane na takav način, pozitivnije gledaju na cijeli koncept i njegove značajke. Dodatno, sudionici su naveli da preferiraju sadržaj serija iz stvarnog života u koji su uključene tabu teme te da uopće ne prate hrvatske serije ili to čine vrlo rijetko. Takvi podaci bi se mogli objasniti time da teme trenutačnih hrvatskih serija ne predstavljaju aktualne probleme, interes i općenito život mladih s kojima se oni mogu poistovjetiti zbog čega mladi počinju sve manje pratiti televiziju te se sve više okreću internetu kako bi ispunili svoje potrebe i želje. Doprinos istraživanja ide u prilog medijskoj industriji i marketingu, dajući bolji uvid u trenutno tržište i pružajući podršku razvoju stvaranja novog sadržaja prilagođenom mladima, njegovoj promociji i distribuciji.

Ključne riječi: televizija, društvene mreže, praćenje serija

ODGOJNO USMJERAVANJE RODITELJA U ODNOSU NA VIRTUALNI SVIJET DJETETA

Ana Krsnik, Ivana Car, Ivana Jolić, Kristina Divić, Dajana Jurinčić

Centar Luka Ritz, Zagreb, Hrvatska

✉ ana.krsnik@centar-lukaritz.hr; ✉ ivana.car@centar-lukaritz.hr; ✉ ivana.jolic@centar-lukaritz.hr; ✉ kristina.divic@centar-lukaritz.hr; ✉ dajana.jurincic@centar-lukaritz.hr

Centar za pružanje usluga u zajednici "Savjetovalište Luka Ritz" jedna je od prvih ustanova socijalne skrbi, osnivača Grada Zagreba, čija je temeljna uloga poboljšanje kvalitete života kroz usluge individualnog i grupnog savjetovanja i pomaganja, a u svrhu razvoja i unapređenja socio-emocionalnih, funkcionalnih i komunikacijskih kompetencija korisnika, čime se nužno utječe i na kvalitetu njihovog odnosa prema sebi samima, bliskim osobama te okruženju u cjelini. Također, Centar Luka Ritz provodi istraživanja, a u svrhu boljeg razumijevanja prisutnih teškoća korisnika i izrade kvalitetnih tretmanskih programa, s ciljem umanjivanja i prevencije spomenutih teškoća te poboljšanja kvalitete života korisnika. U svrhu boljeg razumijevanja odgojnog ponašanja roditelja koje može pridonositi rizičnom online ponašanju djeteta u srpnju, 2019. godine provedena je kvalitativna analiza dokumentacije slučajeva Centra za pružanje usluga u zajednici "Savjetovalište Luka Ritz" u radu s korisnicima s iskustvom rizičnog ponašanja u virtualnom okruženju. Korištena je metoda sadržajne i formalne analize dokumentacije slučajeva korisnika, a kojom su obuhvaćeno 62 predmeta obitelji s djecom rizičnog online ponašanja. Dobiveni rezultati ukazuju kako roditelji izraženijeg osjećaja odgojne nemoći i nemogućnosti postavljanja granica vezano uz on line sadržaje i igrice manje zajednički rade s djetetom na Internetu, manje koriste aplikacije i programe kako bi djetetu ograničili određene sadržaje te u manjoj mjeri pregledavaju povijest pretraživanja nakon što dijete završi s korištenjem Interneta, od onih kod kojih isti nije izražen. Navedeni rezultati važni su s aspekta tretmana roditelja, koji se i sami pristanu uključiti u tretman Centra Luka Ritz, a radi teškoća rizičnog online ponašanja svog djeteta, s obzirom da upućuju na važnost rada s roditeljima na njihovom razumijevanju i vještinama postavljanja granica u odgoju općenito, a time i vezano uz online sadržaje. Također, na temelju istih može se govoriti o važnosti kvalitete komunikacije roditelja s djetetom, a u sklopu koje ga se poučava i radi s njime na Internetu te ga usmjerava u vidu rizika pri korištenju istog. U sklopu Centra Luka Ritz u tu svrhu organizirane su grupe za odgojno usmjeravanje roditelja, u sklopu kojih se radi na razvoju spomenutih vještina kroz teme: „Osvještavanje vlastitog doživljaja sebe kao roditelja i djeteta, Temperament vs. Karakter, Potrebe, Cjelovito ponašanje, Komunikacija, Postavljanje granica i posljedice ponašanja, Provođenje vremena s djetetom“. Cilj ovog rada je informirati stručnjake o praktičnoj primjeni rezultata istraživanja, kroz prikaz grupnog tretmana roditelja u sklopu Centra Luka Ritz, s naglaskom na teme i tehnike korištene u istom.

Ključne riječi: analiza dokumentacije, Centar Luka Ritz, online aktivnosti, rizična ponašanja, tretman

RODNE ULOGE I MOTIVACIJA ZA IGRANJEM KAO ODREDNICE IDENTIFIKACIJE S LIKOVIMA IZ MOBA VIDEO IGARA

Nikola Ljubić^a, Jelena Ombla^b

^a - student Hrvatskih studija u Zagrebu; ^b - Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

✉ jlevac@unizd.hr

MOBA jest kratica za Massive Online Battle Arena i jedna je od najpopularnijih vrsta video igara 21. stoljeća. MOBA-e su online igre unutar kojih je deset igrača podijeljeno u dva tima koji strateški pokušavaju uništiti glavnu građevinu suprotnog tima kako bi pobijedili. Svaki od igrača bira jednu od šest specifičnih uloga. Postoje dva negativna stereotipa o igračima ženskog spola - žene su lošije od muškaraca u MOBA igrama te bi žene trebale igrati isključivo ulogu Supporta. Istraživanja pokazuju kako su osobe dominantne feminine rodne uloge pretežito socijalno motivirane, dok su osobe dominantne maskuline rodne uloge motivirani za moći i postignućem. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odnos rodne uloge i motivacije za igranjem kao aspektima identifikacije s likovima iz MOBA video igara. U istraživanju je sudjelovalo 200 sudionika koji su ispunili online upitnik. Upitnik se sastojao od upitnika općih podataka, Bem inventara spolnih uloga te Skale motivacije za igranjem online video igara. Rezultati pokazuju da se pojedinci koji preferiraju različite uloge u MOBA igrama, razlikuju s obzirom na osobinu maskulnosti, ali se ne razlikuju s obzirom na osobinu femininosti. Post-hoc testiranjem nisu pronađene razlike u moći i postignuću između pojedinaca koji preferiraju različite uloge u MOBA igrama. Također, nema razlike u identifikaciji i socijalnoj motivaciji s obzirom na preferirane uloge u MOBA igrama. Pojedinci različitih rodnih uloga razlikuju se u moći i postignuću te identifikaciji i socijalnoj motivaciji kao aspektima motivacije za igranjem MOBA igara. Rezultati također pokazuju pozitivnu povezanost između izraženosti maskulnosti i motivacije za moći i postignućem te pozitivnu povezanost između izraženosti femininosti i identifikacije i socijalne motivacije za igranjem MOBA igara.

Ključne riječi: MOBA video igre, rodne uloge, maskulnost, femininost, motivacija

POVEZANOST NEVERBALNIH SPOSOBNOSTI I ŠKOLSKOG USPJEHA KOD UČENIKA TREĆIH I ČETVRTIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Mia Masnjak Kalčik^a, Lea Masnjak Šušković^b, Rea Fulgosi- Masnjak^b

^a - OŠ Alojzija Stepinca, Zagreb, ^b - Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet u Zagrebu
✉mia.masnjak.skole@gmail.com; ✉lea.masnjak.suskovic@erf.hr; ✉rea.fulgosi-
masnjak@erf.hr

Inteligencija i njezin utjecaj na uspjeh u školovanju proučavaju se već više od stotinu godina. U početku su testovi služili za identifikaciju učenika s teškoćama u učenju. Najveći broj istraživanja govori o umjerenim korelacijama između inteligencije i školskog uspjeha: u osnovnoj školi $r=.5$, na uzorku učenika sedmih i osmih razreda u Hrvatskoj $r=.43$, Chamorro-Premuzic i Furnham izvještavaju o korelacijama od $.6$ u dobi od 6 do 12 godina, $.4$ u dobi od 14 do 18 godina te $.3$ u dobi od 19 do 22 godine. Neki auttori sugeriraju da odnos inteligencije i školskog uspjeha može biti i obrnut - školovanjem se utječe na povećanje kvocijenta inteligencije. Jedan od testova neverbalnih sposobnosti koji se u Hrvatskoj najčešće koriste su Ravenove Standardne progresivne matrice - SPM (te s njima povezane Progresivne matrice u boji - CPM).

U ovom istraživanju ispitala se povezanost rezultata testa neverbalnih sposobnosti i školskog uspjeha učenika, oba spola (109 muških i 100 ženskih), dobi od 9 do 11 godina koji pohađaju treći i četvrti razred osnovne škole, $N=209$ (107 učenika 3. razreda i 102 učenika 4. razreda). Za mjerenje neverbalnih sposobnosti (opće inteligencije) korištene su Ravenove progresivne matrice u boji (CPM) namjenjene za primjenu s djecom od 5 do 11 godina. Školski uspjeh je određen općim uspjehom na kraju školske godine te zaključenim ocjenama za slijedeće predmete: Hrvatski jezik, Engleski jezik, Matematika, Priroda i društvo. Kako bi se provjerila povezanost rezultata testa neverbalnih sposobnosti i varijabli školskog uspjeha korišten je SPSS program. Normalnost distribucije podataka provjerena je Kolmogorov - Smirnovljevom test koji je pokazao da se dobiveni rezultati ne distribuiraju po normalnoj distribuciji, stoga je korišten Spearmanov koeficijent korelacije. Rezultati su potvrdili značajne i pozitivne povezanosti između varijabli zaključenih ocjena iz Hrvatskog jezika, Matematike, Prirode i društva i općim uspjehom s rezultatom na testu neverbalnih sposobnosti (CPM). Nije dobivena značajna povezanost sa zaključenim ocjenama iz Engleskog jezika ($.15$; $.11$). Dobiveni podaci su također analizirani s obzirom na spol učenika te su dobivene slijedeće razlike. Kod dječaka je dobiven koeficijent korelacije između rezultata testa neverbalnih sposobnosti i zaključene ocjene iz Hrvatskog jezika ($.34$), dok je kod djevojčica dobivena veća povezanost između rezultata testa neverbalnih sposobnosti i zaključene ocjene iz Matematike ($.33$), Prirode i društva ($.32$) i općeg uspjeha ($.37$).

Ključne riječi: progresivne matrice u boji, neverbalne sposobnosti, školski uspjeh, predmeti, korelacija

KONFLIKT RADNE NA OBITELJSKU ULOGU – POVEZANOST S RADNOM DOBROBITI I RAZLIKE S OBZIROM NA OBLIKE RADA ZAPOSLENIH RODITELJA

Maja Milardović^a, Helena Lujanović^a, Maša Tonković Grabovac^b

^a - studentice Hrvatskih studija u Zagrebu, ^b - Hrvatski studiji u Zagrebu

✉maja.milardovic97@gmail.com; ✉helena.lujanovic@gmail.com;

✉mtonkovic@hrstud.hr

Višestruke uloge u današnjem ubrzanom svijetu svakodnevna su pojava, a najčešće su u kombinaciji radna i obiteljska uloga. Svakodnevni visoki zahtjevi s obje strane mogu dovesti do osjećaja nemogućnosti njihovog ispunjavanja, a uloge se međusobno počinju smatrati konfliktnima. Populacija roditelja ističe se kao najizloženija ovoj pojavi zbog visokih očekivanja okoline vezanih uz usklađivanje obaveza vezanih kako uz posao, tako i uz obitelj, djecu i kućanstvo. S obzirom na to da su istraživanja dualne uloge zaposlenih roditelja u Hrvatskoj relativno rijetka, a u isto se vrijeme negativni prirodni prirast u hrvatskoj javnosti ističe kao goruće demografsko pitanje, važno je empirijskim istraživanjima ispitati konflikt radne na obiteljsku ulogu zaposlenih roditelja. Cilj ovog rada je istražiti razlike u izraženosti konflikta radne na obiteljsku ulogu između roditelja koji se međusobno razlikuju u oblicima rada. Nadalje, dodatni cilj istraživanja je ispitati povezanost konflikta radne na obiteljsku ulogu s indikatorima radne dobrobiti: zadovoljstvom poslom, afektivnom radnom dobrobiti i izgaranjem na poslu. U ovom istraživanju sudjelovalo je ukupno 347 roditelja koji su u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, heterogenih po sociodemografskim i radnim karakteristikama. Svi sudionici ispunjavali su online upitnik koji je sadržavao skale konflikta radne na obiteljsku ulogu te navedenih indikatora radne dobrobiti, zajedno s pitanjima vezanim uz sociodemografske i radne karakteristike te oblike rada. Sudionici su bili regrutirani putem e-mail adresa i društvenih mreža. Glavni nalazi istraživanja odnose se na izraženost konflikta radne na obiteljsku ulogu kod različitih oblika rada zaposlenih roditelja. Očekivano, konflikt radne na obiteljsku ulogu bio je izraženiji kod sudionika koji rade preko 40 sati tjedno, sudionika koje rade vikendom, sudionika koji posao rješavaju u slobodno vrijeme, te sudionika koji rade u smjenama, u odnosu na sudionike koji rade uobičajenijim oblicima rada. S druge strane, nije nađena značajna razlika u izraženosti konflikta radne na obiteljsku ulogu s obzirom na razliku u fleksibilnosti radnog vremena, niti s obzirom na rod zaposlenih roditelja. Dobivene povezanosti konflikta radne na obiteljsku ulogu s većim izgaranjem na poslu, nižom afektivnom radnom dobrobiti te manjim zadovoljstvom poslom, upućuju na potrebu za postizanjem ravnoteže u privatnom i poslovnom svijetu. Osim toga, premda metodologija provedenog istraživanja ne omogućava kauzalno zaključivanje, nalazi organizacijama i zakonodavcima sugeriraju promjenu određenih aspekata oblika rada s ciljem povećanja dobrobiti zaposlenika s djecom.

Ključne riječi: konflikt radne na obiteljsku ulogu, oblici rada, radna dobrobit, zadovoljstvo poslom, izgaranje na poslu

NAJMUDRIJI.HR - PORTAL U DIGITALNI SENIOR SVIJET

Andreja Ninić, Ana Bilić, Maja Vučković, Antonija Bobić Lazić, Maja Bižić Odak

Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

✉️andreja.ninic@zagreb.hr; ✉️ana.bilic@zagreb.hr; ✉️maja.vuckovic@zagreb.hr,

✉️antonija.bobic-lazic@zagreb.hr; ✉️maja.bizic-odak@zagreb.hr

Prateći procese opće digitalizacije društva i sve veće uloge digitalnih medija u svakodnevnom životu, pa i životu starijih osoba, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba je u rujnu 2018. godine, u suradnji s PR agencijom Pragma, kreirao komunikacijsku platformu „Najmudriji.hr“. „Najmudriji.hr“ zamišljen je kao jedinstveno mjesto informiranja osoba starijih od 65 godina, ali i svih onih koji žele pratiti teme vezane uz starije sugrađane. Osnovna svrha stranice je informiranje, educiranje i povezivanje osoba starije životne dobi. Mrežna stranica nudi višedimenzionalni sadržaj usluga i aktivnosti Gerontoloških centara i domova za starije osobe u nadležnosti Grada Zagreba, zabavni sadržaj, najave različitih događanja, obavijesti o besplatnim preventivnim pregledima, inspirativne priče te zanimljivosti iz svijeta osoba starije dobi. Posebna vrijednost projekta ogleda se u obogaćivanju socijalnog aspekta života naših najmudrijih i uključivanju istih kao aktivnih dionika i kreatora sadržaja stranice te kao takva predstavlja socijalnu inovaciju u području razvoja usluga namijenjenih starima. Na taj način im se daje prilika da prikažu život starijih osoba, koje svojim aktivnim i ispunjenim životima prkose stereotipima o starosti i nemoći. Njihova znanja, iskustvo i mudrost predstavljaju značajan potencijal koji mogu prenijeti mlađim generacijama te na taj način doprinijeti razvoju društva. U daljnjim fazama projekta, sadržaj komunikacijske platforme nadogradili smo kreiranjem Facebook stranice Najmudriji.hr, a proces digitalizacije prenijeli i u sferu direktnih socijalnih kontakata te na stranici Najmudriji.hr stvorili još jednu socijalnu inovaciju pod nazivom „Šprehalica“. Osnovni cilj „Šprehalice“ je omogućiti korisnicima međusobno virtualno komuniciranje i povezivanje prema zajedničkim interesima. Komunikacijska platforma je dugoročan projekt koji bi sada, ali i u budućnosti trebala zadovoljiti komunikacijske potrebe starijih osoba u virtualnom svijetu. Za ovaj projekt Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba osvojio je Grand PRix-a 2019. Hrvatske udruge za odnose s javnošću u kategoriji regionalne i lokalne samouprave.

Ključne riječi: starije osobe, digitalizacija, informiranje, komunikacija, socijalna inovacija

ODNOS JAHANJA, SAMOPERCEPCIJE DJECE I RODITELJSKIH PROCJENA DJECE

Olivera Petrak^a, Mia Krajina^b

^a- Zdravstveno veleučilište u Zagrebu, ^b - Konjički klub Osijek

✉olivera.petrak@zvuh.hr, ✉miakrajina@yahoo.com

Životinje danas zauzimaju važno mjesto u životu mnogih ljudi. Posebice se to odnosi na kućne ljubimce, no i velike životinje poput konja mogu čovjeku biti podrška. Pozitivne osobine konja pomažu čovjeku u uravnoteženju emocija, poboljšanju motoričkih vještina, u stjecanju samopouzdanja i povjerenja.

Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi mijenja li se značajno samopercepcija djece, te roditeljska percepcija djece uslijed jahanja i druženja s konjima. Sudionici su bili djeca i njihovi roditelji. U istraživanju je sudjelovalo 25 djece (18 djevojčica) koja uče jahanje u tri škole jahanja na području grada Osijeka te po jedan roditelj za svako dijete. Prosječna dob djece iznosila je 10 godina (raspon 7-16).

Za ovo istraživanje oblikovan je poseban instrument u dvije varijante: za djecu i za roditelje. Osim socio-demografskih podataka, upitnik je sadržavao pitanja o razlozima uključivanja u školu jahanja, dosadašnjem trajanju treninga i učestalosti treninga, dojmovima djeteta/roditelja po pitanju jahanja, strahovima i dobrobiti koje uočavaju te eventualnim promjenama u djetetovom ponašanju. Sudionici su ispunjavali i semantički diferencijal s 25 bipolarnih pridjeva u svrhu procjene sebe (dijete), odnosno svog djeteta (roditelj). I djeca i roditelji ispunjavali su upitnik na početku i na kraju škole jahanja, dok su djeca dodatno ispunila semantički diferencijal prije i nakon jednog treninga na sredini tečaja.

I dječje i roditeljske procjene, iako vrlo pozitivne i prije, statistički značajno su pozitivnije nakon škole jahanja. Značajne razlike u samoprocjeni djece dobivene su za 23 od 25 pridjeva, a najveće razlike dobivene su za osobine: samostalno, sposobno, zadovoljno i smireno. Čak i samo jedan trening rezultira značajnim poboljšanjem samoprocjene djece u 21 opisu. Na početku škole jahanja procjena roditelja na semantičkom diferencijalu bila je značajno pozitivnija od samoprocjene djece, dok su nakon škole dječje procjene pozitivnije od roditeljskih. Roditeljska očekivanja više su usmjerena na psihičke, nego na tjelesne promjene u djece unatoč tome što je jahanje fizički vrlo naporna aktivnost, dok se primjedbe uglavnom odnose na strah od pada i financijsko opterećenje. Nakon završene škole, većina roditelja primjećuje pozitivne promjene kod djeteta: veću odgovornost, bolju kondiciju i samopouzdanje, raniji odlazak na spavanje, bolji apetit. Jahanje je povezano s boljim emocionalnim i tjelesnim stanjem djece, kako po procjeni same djece, tako i po procjeni njihovih roditelja. Ukupni dojam škole jahanja sva su djeca ocijenila najvišom ocjenom.

Ključne riječi: jahanje, djeca, konj, semantički diferencijal

OMJER ŠIRINE I VISINE LICA POLITIČARA I PROCJENA NJIHOVE KOMPETENTNOSTI I PRIVLAČNOSTI

Irena Pavela Banai ^a, Benjamin Banai ^b, Alen Gojceta ^b

^a - Odjel za psihologiju u Zadru, ^b – student doktorskog studija Filozofski fakultet u Zagrebu

✉ ipavela@unizd.hr; ✉ benjamin.banai@gmail.com; ✉ agojceta@gmail.com

Dosadašnja istraživanja pokazuju da se birači za vrijeme glasovanja na političkim izborima, između ostalog, oslanjaju na fizički izgled kandidata. Primjerice, pokazano je da političari čije je lice procijenjeno kao kompetentnije, dominantnije i muževnije imaju veću šansu pobijediti na izborima. No, ostaje pitanje na koje se točno fizičke karakteristike lica političara birači oslanjaju kada ih procjenjuju. S obzirom na ranije utvrđenu pozitivnu povezanost između omjera širine i visine lica i procjena dominacije i muževnosti, može se pretpostaviti da će navedeni omjer biti povezan s procjenama kompetentnosti i privlačnosti lica političkih kandidata. U svrhu ispitivanja spomenute hipoteze korištena je digitalna baza fotografija lica političkih kandidata za Senat i Zastupnički dom Sjedinjenih američkih država za period od 1995-2006 godine, a koja je kreirana prilikom ranije objavljenog znanstvenog istraživanja. Osim fotografija, baza također sadrži procjene kompetentnosti svih kandidata te procjene privlačnosti i stupnja u kojem se lice može okarakterizirati kao „babyface“ za dio onih koji su se kandidirali za Senat. Na temelju prikupljenih fotografija izračunani su omjeri širine i visine lica za ukupno 259 kandidata, od čega je u uzorku bilo 119 demokrata i 140 republikanaca. Rezultati su pokazali da procjene kompetentnosti nisu povezane s omjerom širine i visine lica. S druge strane, utvrđena je pozitivna povezanost procjena privlačnosti i omjera širine i visine lica samo za skupinu republikanaca, što se može povezati s nalazom da muževniji političari imaju veće šanse pobijediti na izborima u konzervativnijim sredinama. Pored toga, dobivena je očekivana negativna povezanost omjera širine i visine lica te procjene stupnja „babyface“ lica. Dobiveni rezultati mogu dati značajan doprinos trenutnoj raspravi oko valjanosti omjera širine i visine lica koji se često koristi u ispitivanjima percepcije lica.

Ključne riječi: omjer širine i visine lica, politički kandidati, izbori, kompetentnost, privlačnost

PRELIMINARNA VALIDACIJA KRATKOG TESTA BRZINE OBRADJE INFORMACIJA KOD PACIJENATA S TRAUMATSKOM OZLJEDOM MOZGA

Hana Pilski, Dubravko Tršinski

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice

✉️Hana.pilski@gmail.com; ✉️trsinski1@gmail.com

Supstitucijski testovi brzine obrade informacija pokazali su se kao najosjetljiviji indikatori kognitivnih oštećenja nakon traumatske ozljede mozga (TOM) te su stoga nezaobilazni dijelovi gotovo svih baterija za procjenu oštećenja kod tih osoba. Osnovni je cilj ovog istraživanja prikazati i preliminarno validirati jedan noviji test brzine obrade informacija kod osoba nakon TOM. Letter digit substitution test (LDST) nizozemski je test konstruiran po uzoru na prethodne supstitucijske testove, ali umjesto zamjene simbola, uključuje zamjenu slova brojevima. U prvom dijelu istraživanja primijenjeni su LDST i Smithov Symbol digit modalities test (SDMT) kod skupine studentica (N=112). U drugom dijelu istraživanja primijenili smo kratku bateriju testova kod osoba na završetku bolničke rehabilitacije nakon umjerene do teške TOM (N=60) te smo rezultate usporedili s procjenama ograničenja u aktivnostima dnevnog života mjerene Mjerom funkcionalne neovisnosti (FIM). Baterija testova se je sastojala od LDST-a, SDMT-a, Trail making testa TMT-B, testa verbalne fluentnosti i testa učenja liste riječi AVLT. Rezultate skupine pacijenata s TOM također smo usporedili s rezultatima skupine osoba bez neuroloških ili psihijatrijskih bolesti (N=55). Te dvije skupine su bile komparabilne po dobi, obrazovanju i spolu. Razlike među skupinama utvrđivane su t testom, a povezanost među testovima Pearsonovim koeficijentom korelacije. Sirovi rezultati na testovima su preračunati u z-vrijednosti prema normama iz priručnika, a kao granicu oštećenja odredili smo -1,5 SD. Prosječni rezultati skupine studentica kao i kontrolne skupine zdravih ispitanika ukazuju na odličnu usporedivost s nizozemskim normama. Korelacija LDST-a i SDMT-a bila je srednje visoka u tim skupinama, dok je u skupini s TOM povezanost tih dvaju testova bila visoka. Usporedba skupine s TOM i komparabilne skupine bez TOM ukazala je na statistički značajne razlike na svim primijenjenim testovima pri čemu je najviši indikator veličine efekta upravo kod LDST-a. Najvišu korelaciju s funkcionalnom neovisnošću mjerenu FIM-om pokazali su TMT-B pa potom SDMT i LDST. LDST se je pokazao kao najosjetljiviji test kognitivnih oštećenja u primijenjenoj bateriji. Preliminarna validacija pokazala je da je LDST validan i osjetljiv test za procjenu kognitivnih oštećenja nakon umjerene do teške TOM. Prednost LDST-a pred drugim testovima brzine obrade informacija je kratkoća primjene te bolje razrađeni i noviji normativni podatci.

Ključne riječi: Letter digit substitution test, validacija, traumatska ozljeda mozga

PRIMJENA ABBEY-SKALE ZA PROCJENU AKUTNE PERIOPERATIVNE BOLI U BOLESNIKA STARIJE ŽIVOTNE DOBI S OTEŽANOM KOMUNIKACIJOM

Morana Radman ^a, Marica Jerleković ^b, Zoran Lončar ^b

^a - Zdravstveno veleučilište Zagreb, ^b -KBC "Sestre milosrdnice" Zagreb,

✉morana.radman@zvuh.hr; ✉maricajerlekovic@gmail.com;

✉zoran.loncar@trauma.hr

Procjena boli temelj je kvalitetne kontrole boli te preduvjet adekvatnog liječenja usmjerenog ka smanjenju komplikacija, što bržem oporavku, a time i financijskoj uštedi. Uslijed produljenja životnoga vijeka današnja populacija sve je starija, što logično dovodi do povećanog broja hospitalizacija osoba starije životne dobi. U populaciji osoba starije životne dobi česta je pojava senzornih i kognitivnih oštećenja što komunikaciju s navedenom grupom pacijenata čini otežanom, zbog čega i procjena boli u njihovom slučaju zahtijeva posebnu pažnju, educiranost te alat(e) koji će je najbolje procijeniti. Nedostatak adekvatnih alata u procjeni akutne boli kod ovakve kategorije pacijenata je bio motivator prijevoda i primjene Abbey skale kako bi se u praksi jednostavnije i objektivnije procijenila bol te samim time utvrdila učinkovitost analgetskih postupaka kod pojedinaca. Cilj ovog istraživanja jest primijeniti Abbey-skalu za procjenu boli na hrvatskoj populaciji bolesnika starije životne dobi s otežanom komunikacijom, procijeniti metrijske karakteristike te ispitati odnos tako procijenjenog doživljaja akutne boli i učinkovitosti analgezije u istih. Rezultati su prikupljeni na uzorku od 31-og sudionika (23 žene i 8 muškaraca) prosječne dobi od 78,9 godina, hospitaliziranih nakon prijeloma bedrene kosti u Klinici za traumatologiju KBC-a „Sestre milosrdnice“ u Zagrebu. Za procjenu boli korištena je Abbey-skala (Abbey i sur., 2004) te Visualna Analogna Skala (VAS). Kognitivni status pacijenata procijenjen je Mini Mental Skalom (MMSE). Kako je u istraživanju sudjelovao mali broj ispitanika, u svrhu utvrđivanja valjanosti Abbey-skale, procjena prema istoj korelirana je sa samoprocjenom bolesnika. Koeficijent korelacije od 0,612 ($p < 0,01$). Pouzdanost skale u ovom istraživanju Chrombach α iznosila 0,561. Intenzitet boli mjereno prije analgezije u prosjeku je iznosio 13 ± 3 , a nakon nje 9 ± 2 . T-test je pokazao da postoji statistički značajna redukcija boli uslijed analgezije ($p < 0,01$). Rezultati provedenog istraživanja ukazuju na to da Abbey-skala ima dobre metrijske karakteristike valjanosti i pouzdanosti na korištenom uzorku te da bi navedena skala mogla biti vrijedan dodatak procjeni boli u praksi. S obzirom da se radi o malom uzorku sudionika, smatra se potrebnim nastaviti prikupljati podatke na navedenoj populaciji kako bi se mogle utvrditi metrijske karakteristike te provesti potrebna validacija. Kvalitetna procjena boli važna je zbog analgoterapije, odnosno zbog velikog utjecaja na smanjenje komplikacija uzrokovanih neliječenom boli. Isto tako, procjena boli ima značajan utjecaja na tijek i brzinu oporavka bolesnika, budući da mu, ako je kvalitetno provedena, omogućuje brži povratak svakodnevnim aktivnostima. Samim time, pozitivno utječe i na smanjenje troškova liječenja.

Ključne riječi: procjena boli, starija životna dob, otežana komunikacija, Abbey-skala za procjenu boli

USPOREDBA RAZLIČITIH MODELA FAKTORSKE STRUKTURE UPITNIKA MORALNIH TEMELJA

Iva Takšić

Zdravstveno veleučilište Zagreb

✉ iva.taksic@zvu.hr

Teorija moralnih temelja predlaže kako u svakom pojedincu postoji pet evolucijski utemeljenih mehanizama koji se aktiviraju prilikom odluke o moralnoj (ne)ispravnosti neke situacije/osobe/djela. Autori su moralne temelje nazvali Briga, Pravednost, Lojalnost, Autoritet i Čistunstvo. Upitnik moralnih temelja (eng. Moral Foundation Questionnaire) razvijen je i validiran na američkoj populaciji, a kasnije i u drugim zemljama te je dizajniran kako bi izmjerio stupanj razvijenosti pojedinog moralnog temelja kod svake osobe u kojemu viši rezultat na pojedinoj subskali ukazuje i na viši stupanj razvijenosti tog moralnog temelja. Kako bi se pronašao najstabilniji model na uzorku hrvatske populacije, testirani su različiti modeli faktorske strukture, uključujući i originalni peterofaktorski model te je isti uspoređen s alternativnom dvofaktorskom i trofaktorskom strukturom. Istraživanje je provedeno na uzorku od 433 studenta ($\bar{Z}= 82,7\%$) s tri različita fakulteta u Hrvatskoj. Usporedba različitih modela napravljena je pomoću standardnih indeksa slaganja, a najstabilnijom se pokazala originalna peterofaktorska struktura. Valja naglasiti kako niti jedan od provjerenih modela ne pokazuje potpuno zadovoljavajuće rezultate. Nakon testiranja pouzdanosti pojedinih subskala, vidljivo je kako model peterofaktorske strukture pokazuje problem slabe pouzdanosti prva dva faktora, dok su u ostalim modelima pouzdanosti faktora zadovoljavajuće (Cronbach $\alpha > 0.70$). Potrebne su daljnje provjere na drugačijem uzorku kao i provjere različitih oblika valjanosti, posebno sadržajne valjanosti pojedinih faktora.

Ključne riječi: moralnost, Upitnik moralnih temelja, validacija

ODZVANJA LI KRAJ PRIKAZIVANJU SERIJA PUTEM TELEVIZIJE? ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA ZA POTREBE KONCEPTA PRAĆENJA SERIJA PUTEM DRUŠTVENIH MREŽA

Anita Zeko^{a,b}; Ana Jakopec^a, Gordana Lesinger^a

a - Filozofski fakultet u Osijeku, b - Akademija za umjetnost i kulturu, Osijek
✉ anita.zeko@gmail.com; ✉ ajakopec1@ffos.hr; ✉ glesinger@ffos.hr

U ovom istraživanju predstavlja se novi, neistraženi način prikazivanja serija putem društvenih mreža (koncept Skam-serija prikazana objavljivanjem video isječaka na glavnoj Internet stranici serije prilikom čega je vrijeme objavljivanja nepoznato) te se ispituje zanimanje i želja mlađe populacije za istim. Uz to, ispituju se razlike u zanimanju za novim načinom prikazivanja serija s obzirom na preferirani način praćenja serija (putem televizije ili društvenih mreža) te općeniti interes za gledanjem hrvatskih serija, kao i teme serija koje bi sudionici voljeli gledati. Za potrebe prikupljanja podataka koristila se anketa od tri pitanja o demografskim podacima te 14 pitanja otvorenog, zatvorenog i višestrukog tipa. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 116 sudionika (studenti Filozofskog fakulteta Osijek i Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku) u rasponu od 19 do 29 godina. Deskriptivni podaci ukazuju na to da mladi još uvijek odabiru televiziju kao glavni medij kada je u pitanju praćenje serija, no njihov interes za praćenjem serija putem društvenih mreža raste. Iako većina sudionika nije ranije bila upoznata s novim konceptom, sudionici su skoro dvostruko više odabrali značajke novog koncepta koje im se sviđaju od onih koje im se ne sviđaju, te ih većina pokazuje određeno zanimanje i želju za novim konceptom. Od ponuđenih značajki koncepta, sudionicima se najviše sviđalo što novi koncept predstavlja inovaciju u načinu gledanja serija, što ukazuje na potrebu mladih za uvođenjem promjena u samom načinu prikazivanja serija. Nadalje, rezultati dobiveni t-testom pokazuju da sudionici koji preferiraju pratiti serije putem društvenih mreža (putem ovog koncepta), kao i oni koji bi češće pratili serije ako bi one bile prikazane na takav način, pozitivnije gledaju na cijeli koncept i njegove značajke. Dodatno, sudionici su naveli da preferiraju sadržaj serija iz stvarnog života u koji su uključene tabu teme te da uopće ne prate hrvatske serije ili to čine vrlo rijetko. Takvi podaci bi se mogli objasniti time da teme trenutačnih hrvatskih serija ne predstavljaju aktualne probleme, interes i općenito život mladih s kojima se oni mogu poistovjetiti zbog čega mladi počinju sve manje pratiti televiziju te se sve više okreću internetu kako bi ispunili svoje potrebe i želje. Doprinos istraživanja ide u prilog medijskoj industriji i marketingu, dajući bolji uvid u trenutno tržište i pružajući podršku razvoju stvaranja novog sadržaja prilagođenom mladima, njegovoj promociji i distribuciji.

Ključne riječi: televizija, društvene mreže, praćenje serija

AUTENTIČNO RUKOVOĐENJE I ZADOVOLJSTVO POSLOM: MEDIJACIJSKI EFEKTI PRAVEDNOSTI, POVJERENJA I IDENTIFIKACIJE

Iva Žužić, Zoran Sušanj

Filozofski fakultet u Rijeci

✉ iva.zuzic1@gmail.com; ✉ susanj@ffri.hr

Autentičnost ćemo pripisivati osobi koja se ponaša u skladu s njenim pravim, istinskim „ja“, odnosno ako su njena djelovanja upravo onakva kakva osoba uistinu jest. Dakle, autentičnost je jednostavno stupanj konzistentnosti u onome što osoba stvarno misli s onim što govori ili čini. U posljednje se vrijeme autentičnost proučava i u organizacijskom kontekstu, pa se autentično rukovođenje definira kao stupanj u kojem podređeni percipiraju svog rukovoditelja kao osobu koja prihvaća osobnu i organizacijsku odgovornost za svoje postupke, ishode i pogreške, ne manipulira podređenima, a u njegovu je ponašanju istaknut self nad ulogom. Drugim riječima, autentičan se rukovoditelj ponaša originalno, u skladu sa svojim vrijednostima i uvjerenjima te relativno slobodno s obzirom na tradicionalne zahtjeve rukovodne uloge. Operacionalizacije ovog konstrukta najčešće uključuju četiri komponente: samosvijest, internaliziranu moralnu perspektivu, balansirano procesiranje informacija i transparentnost odnosa s podređenima i suradnicima. Pretpostavlja se da će rukovoditelji u čijem su ponašanju vidljive navedene komponente lakše utjecati na stavove i ponašanja zaposlenika. Rezultati dosadašnjih istraživanja pokazuju da je autentično rukovođenje povezano s različitim pozitivnim ishodima kod zaposlenika, prvenstveno s njihovim zadovoljstvom poslom, ali i s njihovom kreativnošću, samopouzdanjem, intrinzičnom motivacijom, radnim angažmanom, odgovornim organizacijskim ponašanjem i odanošću organizaciji. Iako su pozitivni učinci autentičnog rukovođenja na stavove prema radu podređenih potvrđeni u većem broju istraživanja, relativno su manje istraženi mehanizmi kojima percepcija autentičnosti rukovoditelja djeluje na zadovoljstvo poslom podređenih. Dosad je pokazano da je taj odnos u potpunosti posredovan percipiranom podrškom nadređenog, a cilj je ovog istraživanja bio ispitati medijacijske efekte i nekih drugih konstrukata koji se odnose na način kako zaposlenici doživljavaju svog neposredno nadređenog: njegove pravednosti, povjerenja koje mu iskazuju te identifikacije s njim. U istraživanju je sudjelovalo dvjesto zaposlenika iz organizacija različitih veličina i djelatnosti. Rezultati su pokazali značajnu pozitivnu povezanost autentičnog rukovođenja i zadovoljstva poslom, percipirane pravednosti rukovoditelja, povjerenja u rukovoditelja i identifikacije s rukovoditeljem, što je potvrdilo dosadašnje nalaze. U odnosu između autentičnog rukovođenja i zadovoljstva poslom utvrđen je medijacijski efekt percipirane pravednosti rukovoditelja, povjerenja u rukovoditelja i identifikacije s rukovoditeljem. Pritom, pravednost rukovoditelja potpuno, a povjerenje u rukovoditelja i identifikacija s rukovoditeljem djelomično posreduju u tom odnosu. Raspravlja se o teorijskim, ali i praktičnim implikacijama dobivenih rezultata, posebice u kontekstu odabira rukovoditelja te razvoja rukovodnih kompetencija.

Ključne riječi: autentično rukovođenje, zadovoljstvo poslom, pravednost rukovoditelja, povjerenje u rukovoditelja, identifikacija s rukovoditeljem

OKRUGLI STOLOVI

Revizija etičkog kodeksa istraživanja s djecom: ravnoteža između potreba djece, roditelja, istraživača i psihologa praktičara <i>Marina Ajduković</i>	189
Budućnost sporta – hoće li digitalna tehnologija revolucionarizirati sport kakvog poznajemo? <i>Ruben Betlehem</i>	190
Zakon o psihološkoj djelatnosti <i>Andreja Bogdan</i>	191
Gore je bolje? Okrugli stol o nalazima istraživanja na radnicima koji su napustili RH tijekom posljednjeg iseljeničkog vala i njihovim implikacijama za upravljanje ljudskim resursima u hrvatskim organizacijama <i>Zvonimir Galić</i>	192
U raljama Uredbe o zaštiti osobnih podataka: nedoumice u praksi psihologa <i>Marina Gulin i Igor Kovač</i>	193
Što je i što nije psihološka djelatnost u multidisciplinarnim područjima rada? <i>Marina Gulin i Dalibor Vukalović</i>	194
Poslovi psihologa i kliničkih psihologa u zdravstvenom sustavu <i>Nataša Jokić-Begić, Ivan Vračić, Inge Vlašić Cicvarić, Karin Kuljanić, Iva Žegura, Lidija Arambašić</i>	195
Hrvatski psiholozi po europskoj mjeri – predstavljanje novog koncepta vježbeničkog staža HPK, krojenog prema EuroPsy kompetencijama <i>Nataša Jokić-Begić, Ivanka Živčić Bećirević, Tanja Pureta, Snježana Kovač, Sanja Vučetić, Bernardica Franjić-Nađ (tribina)</i>	196
Izazovi rada psihologa u digitalnom svijetu: sadašnjost i budućnost <i>Barbra Kristofich Ambruš (panel)</i>	197
Kako koristimo digitalne medije i tehnologiju u promicanju psihologijske znanosti i prakse i treba li nam digitalna transformacija? <i>Josip Lopižić</i>	198
Uloga psihologa u digitalnoj transformaciji škole: što nam poručuju rezultati istraživanja u okviru projekta e-škole? <i>Zoran Sušanj</i>	199
Stručno usavršavanje kao temelj ovlaštenja za rad - što donosi novi ZPD? <i>Dubravka Svilar Blažinić</i>	200

Povezanost mentalnog zdravlja s kontaktom i brigom o kućnim ljubimcima u stvarnom i digitalnom svijetu <i>Ljiljana Šapić</i>	201
Zaštita privatnosti u digitalnom svijetu <i>Krešimir Šolić</i>	202
Kako se osjećaju djeca? Subjektivna dobrobit djece u Hrvatskoj <i>Lucija Vejmelka</i>	203
E - psihološko savjetovalište u Hrvatskoj vojsci? - potrebe, želje, mogućnosti pokretanja <i>Ivan Vračić</i>	204

REVIZIJA ETIČKOG KODEKSA ISTRAŽIVANJA S DJECOM: RAVNOTEŽA IZMEĐU POTREBA DJECE, RODITELJA, ISTRAŽIVAČA I PSIHOLOGA PRAKTIČARA

Marina Ajduković^a (voditeljica), Vladimir Kolesarić^b, Silvija Ručević^c, Iva Šverko^d, Lucija Vejmelka^a, Renata Jukić^c

^a - Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu; ^b - Sveučilište u Zagrebu; ^c - Filozofski fakultet u Osijeku; ^d - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
 ✉ marina@dpp.hr; ✉ vkolesar@ffzg.hr; ✉ srucevic@knjiga.ffos.hr;
 ✉ iva.sverko@pilar.hr; ✉ lucija.vejmelka@pravo.hr; ✉ rjukic@ffos.hr

Prvi nacionalni Etički kodeks istraživanja s djecom (dalje: Kodeks ili Etički kodeks) usvojilo je Vijeće za djecu 12. rujna 2003. godine. Ovaj Kodeks je bio ishod višemjesečnog rada interdisciplinarnе skupine stručnjaka - liječnika, pedagoga, pravnika, psihologa, socijalnih pedagoga. Cilj Kodeksa je bio poticanje sustavnog promišljanja etičkih načela istraživanja u kojima su sudionici djeca ili koja se odnose na djecu te razvijanje i osiguravanje dobru praksu istraživanja koja osigurava najbolje interese djece sudionika različitih istraživanja. Sastavni dio Kodeksa je i reguliranje njegove primjene koju će pratiti Nacionalno etičko povjerenstvo za istraživanja s djecom (NEPID). NEPID je početkom 2019. pokrenulo reviziju Kodeksa temeljem analize prakse koja je pokazala da je, između ostalog, potrebno bolje balansirati pravo djeteta da sudjeluje u istraživanja u odnosu na pravo roditelja da odlučuje o djetetovom sudjelovanju u istraživanjima, bolje regulirati sudjelovanje ranjivih skupina djece (npr. djeca u javnoj skrbi, djeca s posebnim potrebama) u istraživanjima te specifičnosti biomedicinskih istraživanja u kojima sudjeluju djeca. Uz to, sve veća prisutnost on-line istraživanja i Europska povelja o zaštiti podataka dodatno je ukazivala da je revizija Etičkog kodeks zaista nužna. Priprema revizije se odvija kroz rad 5 radnih skupina u koje je uključeno 25 vrhunskih stručnjaka u ovom području: (1) Radna skupina za on-line istraživanja s djecom, (2) Radna skupina za kvalitativna istraživanja s djecom, (3) Radna skupina za intervencijska istraživanja s djecom, (4) Radna skupina za pripremu istraživanja i planiranje postupka nakon provedenog istraživanja (uvid u rezultate i davanje povratnih informacija) te (5) Radna skupina za zakonodavni okvir. Očekuje se da će radna verzija revidiranog etičkog kodeks biti u javnoj raspravi do kraja 2019.

Cilj okruglog stola, na kojem će se prvi puta profesionalnoj javnosti prikazati revidirane verzije Kodeksa, je potaknuti dijalog o tome kakav Kodeks istraživanja s djecom nam treba iz pozicije zagovaranja prava djece. Voditeljica okruglog stola, i predsjednica NEPID-a, Marina Ajduković, će prikazati ključne dileme i novine u prijedlogu revidirane verzije Kodeksa. Iva Šverko, voditeljica Radne skupine za on-line istraživanja s djecom i Lucija Vejmelka, članica ove radne skupine, će prikazati nužne dopune Kodeks u tom području. Član Vladimir Kolesarić, su-urednik prvog nacionalnog Etičkog kodeksa istraživanja s djecom će dati kritički osvrt na neke ključne razlike između Kodeksa iz 2003. i prijedloga njegove revidirane verzije. Članica radne skupine za pripremu istraživanja i planiranje postupka nakon provedenog istraživanja (uvid u rezultate i davanje povratnih informacija) Renata Jukić osvrnut će se na iskustvo rada u ovoj radnoj skupini. Silvija Ručević će iz perspektive iskusnog istraživača s djecom problematizirati u kojoj mjeri revidirana verzija odgovara potrebama djece i istraživača.

Ključne riječi: on-line istraživanja s djecom, kvalitativna istraživanja s djecom, intervencijska istraživanja s djecom, etička načela istraživanja s djecom

BUDUĆNOST SPORTA – HOĆE LI DIGITALNA TEHNOLOGIJA REVOLUCIONARIZIRATI SPORT KAKVOG POZNAJEMO?

**Betlehem Ruben ^a (voditelj), Renata Barić ^b, David Šain ^c, Elvir Rakipović ^d,
Ivan Rado ^e**

^a - Centar za profesionalnu rehabilitaciju Osijek, ^b - Kineziološki fakultet, Zagreb,
^c - VK Iktus, Osijek; ^d - Udruga "Zdravo trčanje", Osijek, ^e - YouTube kanal -
Malajski Tapir

✉rubenbetlehem@hotmail.com; ✉renata.baric@kif.hr; ✉david.sain88@gmail.com;
✉elvir.rakipovic@os.t-com.hr; ✉malajskitapir26@gmail.com

Ubrzani razvoj digitalne tehnologije otvorio je vrata novim mogućnostima i trendovima u području sportske psihologije. Korištenje uređaja virtualne stvarnosti, virtualnih simulacija (poput Zwift-a) i biofeedbacka imaju sve veću upotrebnu vrijednost kako u profesionalnom, tako i u rekreativnom sportu. Paralelno s time, enorman uspon industrije video igara doveo je do popularizacije potpuno novog oblika natjecanja - eSportsa (kompetitivno igranje video igara). Koliko je eSports popularan govore i podaci da je 2018. godine svjetsko prvenstvo u igri League of Legends pratilo više od 200 milijuna ljudi, čime je postalo jedno od najgledanijih sportskih događaja te godine, a nagradni fond pojedinih eSports turnira nadmašuje iznose većine tradicionalnih sportova. Međutim, kao i kod tradicionalnih sportova, kompetitivnost na svjetskoj razini u eSports-u podrazumijeva višesatne treninge, konstantan rad sa stručnim timovima te intenzivne mentalne i kondicijske pripreme. Zbog ovakve razina profesionalizma došlo je do inicijacije da se eSports kategorizira kao općeprihvaćena sportska disciplina, ali razmatra se i mogućnost uvrštavanja eSportsa kao službene discipline na Olimpijskim igrama. Cilj ovog okruglog stola je analizirati psihofizičke zahtjeve pojedinih sportova, spomenuti pozitivne učinke sporta na opće tjelesno i mentalno zdravlje te raspraviti o mogućnostima implementacije suvremenih tehnologija u psihologiji sporta. Nadalje, usporedit će se glavne sličnosti, ali i razlike između tradicionalnih i elektroničkih sportova te će se raspraviti o problematici kategorizacije eSportsa kao službene olimpijske discipline. Zaključno, sudionici okruglog stola pokušat će odgovoriti na pitanje koliko se sport vremenom mijenja i hoće li digitalna tehnologija revolucionarizirati i definirati budućnost sporta.

Ključne riječi: psihologija sporta, eSports, veslanje, trčanje

ZAKON O PSIHOLOŠKOJ DJELATNOSTI

Andreja Bogdan (voditeljica), Ivana Vlah, Antun Pretković

Hrvatska psihološka komora

✉ andreja.bogdan@psiholoska-komora.hr; ✉ pravnik@psiholoska-komora.hr;

✉ antun.pretkovic@psiholoska-komora.hr

Važeći Zakon o psihološkoj djelatnosti stupio je na snagu 2003. godine te od početka njegove primjene pa sve do danas nije pretrpio niti jednu intervenciju. Navedenim zakonom uređen je sadržaj, područje primjene, uvjeti i načini obavljanja te organizacija i nadzor psihološke djelatnosti u Republici Hrvatskoj te je ujedno prvi propis kojim je psihološka djelatnost uređena u Republici Hrvatskoj. Kao takav predstavlja višedesetljetni izraz nastojanja psihološke struke u našoj zemlji za autonomnim uređenjem pitanja od zajedničkog profesionalnog interesa. Međutim, zakon je već u trenutku stupanja na snagu bio opterećen nomotehničkim pogreškama i pravnim prazninama, a protekom vremena ukazala se potreba za njegovim usklađivanjem sa odredbama Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju (Narodne novine broj 107/07, 118/12) i Zakona o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (Narodne novine broj 82/15, 70/19). Novi Zakon o psihološkoj djelatnosti osim u djelu koji se odnosi na usklađivanje s drugim propisima i korigiranje nomotehničkog izričaja donosi i određene inovacije. Prema predloženom normativnom rješenju uređuje se sadržaj, uvjeti i način obavljanja psihološke djelatnosti, standard obrazovanja, stručni nadzor nad obavljanjem psihološke djelatnosti kao djelatnosti od interesa za Republiku Hrvatsku. Hrvatskoj psihološkoj komori daje se javna ovlast za vođenje postupaka priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija kao nadležnom tijelu, a u skladu s Zakonom o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (Narodne novine broj 82/15 i 70/19). U svrhu usklađivanja s odredbama Zakona o uslugama (Narodne novine broj 80/11) i u cilju administrativnog rasterećenja, briše se obveza pribavljanja i obnove osnovnih dopusnica za samostalno obavljanje psihološke djelatnosti svakih šest godina. Ovlašteni psiholog je psiholog kojem je priznato pravo na obavljanje psihološke djelatnosti i koji je upisan u Imenik psihologa. Ovlaštenje se izdaje trajno kada se utvrdi da su ispunjeni zakonom propisani uvjeti uz mogućnost oduzimanja ovlaštenja psihologu koji u propisanom roku od 6 godina ne stekne uvjete za produljenje ovlaštenja, primjerice kada ne ispuni obvezu stručnog usavršavanja. Uvodi se i mogućnost priznavanja posebnih stručnih kompetencije u vidu specifičnih znanja i vještina specijaliziranih za pojedino područje primijenjene psihologije od strane HPK. Komori se također povjerava ovlast odlučivanja o stjecanju, privremenoj zabrani i prestanku prava na obavljanje psihološke djelatnosti. Zakonom se preciznije uređuje pokretanje, način provođenja i predmet nadzora, kao i ovlasti Komore povodom stručnim nadzorom uočenih nepravilnosti, a detaljnije se uređuju prava i obaveze mentora i vježbenika te provođenje psihološkog stručnog ispita.

Ključne riječi: psihološka djelatnost, javne ovlasti, samostalna profesionalna djelatnost

GORE JE BOLJE? OKRUGLI STOL O NALAZIMA ISTRAŽIVANJA NA RADNICIMA KOJI SU NAPUSTILI RH TIJEKOM POSLJEDNJEG ISELJENIČKOG VALA I NJIHOVIM IMPLIKACIJAMA ZA UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA U HRVATSKIM ORGANIZACIJAMA

Zvonimir Galić^a, Mitja Ružojčić^a, Zoran Sušanj^b, Matija Subašić Maras^c, Tomislav Bilić^d

^a - Filozofski fakultet u Zagrebu, ^b - Filozofski fakultet u Rijeci, ^c - Croatia Osiguranje d.d., Zagreb, ^d - Inchoo d.o.o.

✉ zgalic@ffzg.hr; ✉ mruzojci@ffzg.hr; ✉ zsusanj@ffri.hr; ✉ Matija.Subasic-Maras@crosig.hr; ✉ tomlav@inchoo.net

U posljednjih desetak godina iz Hrvatske se iselilo nekoliko stotina tisuća stanovnika. Za razliku od ranijih migracijskih valova u kojima su najveći udio činili muškarci srednje dobi i nižeg obrazovanja, u trenutačnom valu iseljavanja RH napušta radno i fertilno najproduktivniji dio populacije svih razina obrazovanja. Zajedno s prirodnom depopulacijom, novi iseljenički val stvorio je značajne poremećaje na tržištu rada te doveo u pitanje daljnji gospodarski razvoj i održivost mirovinskog, socijalnog i zdravstvenog sustava. Premda je iseljavanje radnika goruća društvena tema s važnim implikacijama za razvoj hrvatskog društva, novi iseljenici rijetko su bili predmet sustavnih znanstvenih istraživanja. Osim nekoliko iznimaka, razlozi iseljavanja te trenutačna radna i životna situacija predmet su nagađanja i anegdotalnih izvještaja o pojedinačnim slučajevima u medijima. Tijekom ovog okruglog stola Zvonimir Galić i Mitja Ružojčić s Katedre za psihologiju rada zagrebačkog Filozofskog fakulteta prezentirat će rezultate najnovijeg istraživanja koje je njihov istraživački tim proveo na uzorku više od 1000 iseljenika koji su Hrvatsku napustili tijekom posljednjeg iseljeničkog vala te koji trenutačno žive u nizu razvijenih zemalja unutar i izvan Europske unije. Glavni nalazi ovog istraživanja upućuju da su iseljenici RH napustili dominantno zbog ekonomskih razloga odnosno nemogućnosti ostvarivanja prihoda koji omogućuju pristojan život te, nakon toga, zbog percepcije o rasprostranjenosti korupcije u hrvatskom društvu. Analiza odgovora koji se odnose na procjenu njihove trenutne životne situacije pokazuje da su ovi iseljenici vrlo zadovoljni kvalitetom poslova koje rade te da kvalitetu svog života općenito percipiraju puno boljom od one koju su imali u domovini, prije iseljavanja. Uz autore istraživanja, tijekom okruglog stola ove rezultate i njihovo značenje prokomentirat će i Zoran Sušanj s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci, Matija Subašić Maras iz Croatia Osiguranja te menadžeri uspješnih osječkih IT tvrtki. Tijekom diskusije poseban naglasak staviti ćemo na pitanje kako promjenama u upravljanju ljudskim resursima psiholozi i drugi stručnjaci mogu pomoći u smanjivanju iseljavanja i poticanju povratka radnika u Hrvatsku.

Ključne riječi: iseljavanje radnika iz Republike Hrvatske, kvaliteta rada, kvaliteta života, upravljanje ljudskim resursima

ŠTO JE I ŠTO NIJE PSIHOLOŠKA DJELATNOST U MULTIDISCIPLINARNIM PODRUČJIMA RADA?

Marina Gulin ^{a,b} (su-voditeljica), **Dalibor Vukalović** ^{a,c} (su-voditelj), **Andreja Bogdan** ^d, **Igor Kovač** ^{a,e}, **Iva Žegura** ^{a,f}, **Ljiljana Pintarić Mlinar** ^g (gošća); **Snježana Sekušak – Galešev** ^h (gošća), **Jadran Morović** ⁱ (gost)

^a - Povjerenstvo za stručna pitanja Hrvatske psihološke komore, ^b - Zavod za javno zdravstvo

Šibensko-kninske županije, ^c - Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar, ^d - Hrvatska psihološka komora, ^e - Klinika za psihijatriju Vrapče, ^g - Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora, ^h - Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Zagreb, ⁱ - Hrvatska komora psihoterapeuta

✉marina.gulin@si.t-com.hr; ✉dalibor.vukalovic@skole.hr; ✉andreja.bogdan@psiholoska-komora.hr, ✉igor.kovac@hi.t-com.hr; ✉iva.zegura@gmail.com

Psihološka djelatnost uključena je u mnoga multidisciplinarna područja rada: odgoj i obrazovanje, profesionalnu orijentaciju i zapošljavanje, rad i organizaciju rada, komunikaciju i tržište, promet, istraživanja, zdravstvo, socijalnu skrb, sport, vojsku, policiju i pravosuđe. U svim navedenim područjima psiholozi su članovi multidisciplinarnih timova i pri obavljanju svojih poslova surađuju sa stručnjacima drugih profesija. U nekim područjima su u sistematizacijama radnih mjesta specificirana radna mjesta psihologa, dok u mnogim područjima ne postoje specificirana radna mjesta psihologa, nego su psiholozi zaposleni na radnim mjestima npr. stručnih suradnika, na kojima mogu biti zaposleni i stručnjaci drugih profesija.

U praksi se često postavlja pitanje: obavljaju li psiholozi psihološku djelatnost i kada su zaposleni na radnim mjestima na kojima mogu biti zaposleni i stručnjaci drugih profesija? Ako stručnjaci drugih profesija obavljaju iste poslove, u okviru kojih je sadržana i primjena spoznaja psihološke znanosti i prakse, kako to da oni u tom slučaju ne obavljaju psihološku djelatnost? Koliko su jasne granice u kompetencijama i nadležnostima psihologa i suradničkih profesija u raznim područjima rada?

Želja nam je da rasprava na okruglom stolu urodi prijedlozima iz prakse i zaključcima o smjernicama i potrebnom postupanju Hrvatske psihološke komore koje bi doprinijelo jasnijem profiliranju profesije psihologa, jasnijem određenju kompetencija i nadležnosti psihologa, a što bi doprinijelo boljem pozicioniranju psihološke struke na tržištu rada.

Očekivani ishod: inicijativa za jasnije profiliranje profesije psihologa i bolje pozicioniranje psihološke struke na tržištu rada.

Ključne riječi: psihološka djelatnost, profesija psihologa, multidisciplinarno područje rada, kompetencije i nadležnosti, Hrvatska psihološka komora, Povjerenstvo za stručna pitanja

U RALJAMA UREDBE O ZAŠTITI OSOBNIH PODATAKA: NEDOUMICE U PRAKSI PSIHOLOGA

Marina Gulin ^{a,b} (su-voditeljica), **Igor Kovač** ^{a,c} (su-voditelj), **Andreja Bogdan** ^d, **Dubravka Svilar Blažinić** ^{a,e}, **Dalibor Vukalović** ^{a,f}, **Iva Žegura** ^{a,g}

^a - Povjerenstvo za stručna pitanja Hrvatske psihološke komore, ^b - Zavod za javno zdravstvo

Šibensko-kninske županije, ^c - ASSA ABLOY Croatia d.o.o., Bjelovar, Hrvatska, ^d - Hrvatska psihološka komora, ^e - Centar za socijalnu skrb Zagreb, Podružnica Obiteljski centar, Zagreb, Hrvatska, ^f - Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar, ^g - Klinika za psihijatriju Vrapče, ^h - Hrvatska komora socijalnih radnika

✉ marina.gulin@si.t-com.hr; ✉ igor.kovac@hi.t-com.hr; ✉ andreja.bogdan@psiholoska-komora.hr, ✉ dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr, ✉ dalibor.vukalovic@skole.hr; ✉ iva.zegura@gmail.com

Od kako je stupila na snagu Uredba o zaštiti osobnih podataka stavila je pred psihologe i psihološku struku izazove vezano uz upravljanje te zaštitu i osobnih podataka klijenata kao i podataka dobivenih tijekom psihologijske egzaminacije i/ili tretmana. Pri tome su se profilirala pitanja oko prikupljanja, pohranjivanja, čuvanja i posredovanja informacija o korisnicima usluga psihologa.

Pojavile su se nedoumice oko toga što je stručno ispravno postupanje u određenim situacijama s kojima se psiholozi susreću u svakodnevnoj praksi, koje su „granice“ (ne)dozvoljenog vezano uz zaštitu osobnih podataka korisnika usluga i klijenata. Pitanja upućena Povjerenstvu za stručna pitanja Hrvatske psihološke komore ukazuju da je ovo posebno naglašeno u područjima gdje je nužna interdisciplinarna suradnja (npr. sustav socijalne skrbi, odgoj i obrazovanje ...)

Želja nam je da rasprava na okruglom stolu bude poticaj da se pristupi izradi smjernica i pravila kojima bi se, uvažavajući i zahtjeve Uredbe o zaštiti osobnih podataka i načela psihološke struke, jasno uredilo upravljanje psihološkom dokumentacijom (od prikupljanja do pohranjivanja podataka).

Očekivani ishod: inicijativa za izradu pravilnika o psihološkoj dokumentaciji (prikupljanju, upravljanju i čuvanju).

Ključne riječi: Uredba o zaštiti osobnih podataka, GDPR, psihološka djelatnost, psihološka dokumentacije, Hrvatska psihološka komora, Povjerenstvo za stručna pitanja

POSLOVI PSIHOLOGA I KLINIČKIH PSIHOLOGA U ZDRAVSTVENOM SUSTAVU

Organizator: **Stručni razred za kliničku psihologiju Hrvatske psihološke komore**

Voditelji: **Nataša Jokić Begić^a, Ivan Vračić^b, Inge Vlašić Cicvarić^c, Karin Kuljanić, Iva Žegura^d, Lidija Arambašić^a**

^a- Filozofski fakultet Zagreb, ^b- Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska, ^c- Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka, Hrvatska, ^d- Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka, Hrvatska, ^d- Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, Hrvatska

✉njbegic@ffzg.hr; ✉ivan.vracic@gmail.com; ✉inge_v_c@yahoo.com;

✉karin.kuljanic@kbc-rijeka.hr; ✉iva.zegura@gmail.com; ✉lidija.arambasic@ffzg.hr

Od 1. siječnja 2019. godine stupio je na snagu novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 100/18) u čijem se članku 155. stavku 2. navodi: „Zdravstveni radnici obrazuju se na medicinskom, dentalnom ili farmaceutsko-biokemijskom fakultetu te drugom visokom učilištu koje izvodi studijski program za zdravstveno zanimanje, kao i na učilištu te srednjim strukovnim školama koje imaju rješenje nadležnog Ministarstva o odobrenju za izvođenje pojedinog nastavnog plana i programa obrazovanja/strukovnog kurikulumuma koji je razvrstan u obrazovni sektor u području zdravstva. Zdravstvenim radnicima smatraju se i logopedi, medicinski tehnolozi, biotehnolozi i biomedicinski inženjeri, biolozi u zdravstvu, klinički psiholozi, medicinski fizičari, fonetičari i nutricionisti ako obavljaju zdravstvenu djelatnost u procesu dijagnostike i liječenja. Zdravstveni radnici osposobljavaju se školovanjem u punoj nastavnoj satnici teorijske i praktične nastave, kojom se postižu ishodi učenja i stječu kompetencije.“

Psiholozi i klinički psiholozi u zdravstvenom sustavu pružaju usluge zdravstvene zaštite u skladu sa svojim kompetencijama. Hrvatska psihološka komora donijela je Standarde rada kliničkih i zdravstvenih psihologa 2009. godine, a Pravilnik o stjecanju statusa kliničkih psihologa 2011. godine.

Unatrag nekoliko godina postoji potreba da se definiraju poslovi koje u zdravstvenom sustavu mogu obavljati psiholozi, a za koje je potrebna dodatna poslijediplomska edukacija kako bi se stekao status kliničkog psihologa. Na Kliničkom domjenku bit će opisani poslovi psihologa i kliničkih psihologa u zdravstvenom sustavu.

Ključne riječi: zdravstveni radnici, psiholozi, klinički psiholozi, standardi rada

HRVATSKI PSIHOLOZI PO EUROPSKOJ MJERI – PREDSTAVLJANJE NOVOG KONCEPTA VJEŽBENIČKOG STAŽA HPK, KROJENOG PREMA EUROPSY KOMPETENCIJAMA

Nataša Jokić-Begić^{a,b}, Ivanka Živčić Bećirević^{a,c}, Tanja Pureta^{a,d}, Snježana Kovač^{a,e}, Sanja Vučetić^{a,f}, Bernardica Franjić-Nadž^{a,g}

^a - Povjerenstvo za psihologe vježbenike Hrvatske psihološke komore, ^b – Filozofski fakultet Zagreb, ^c – Filozofski fakultet u Rijeci, ^d – Ramiro d.o.o, ^e – Škola za cestovni promet, ^f – XV. Gimnazija, ^g - Uprava za zatvorski sustav, Odgojni zavod Turopolje

✉ njbegic@ffzg.hr; ✉ izivcic@ffri.hr; ✉ tanja.pureta@ramiro.hr;

✉ snjezana.kovac@scp.hr; ✉ svucetic@mioc.hr; ✉ bfranji@uzs.pravosudje.hr

Vježbenički staž HPK izuzetno je važna aktivnost kojom omogućujemo mladim psiholozima vježbenicima stjecanje psiholoških kompetencija sukladno EuroPsy okviru, a koje predstavljaju nadopunu i nadogradnju teorijskih znanja stečenih fakultetskom izobrazbom. Stoga je i najveći naglasak aktivnosti Povjerenstva za vježbenike HPK posljednjih nekoliko godina bio na kontinuiranom i sustavnom razvijanju vježbeničkog staža i istovremeno razvijanju i naglašavanju važnosti i uloge kvalitetnog mentorskog sustava. Cilj Tribine je svim zainteresiranim kolegama prezentirati u kojoj se mjeri naš sadašnji način obavljanja psihološke djelatnosti uklapa u europski okvir, odnosno koje bi to kompetencije mentori trebali kod vježbenika dodatno poticati i razvijati, kako bi hrvatska psihologija bila usklađena s europskim standardima kvalitete. Novina u odnosu na raniji koncept vježbeničkog staža je i detaljno razrađen proces sustavnog usvajanja kompetencija, kao i evaluacija njegove uspješnosti na polovini i na kraju staža, koju uz mentora, provodi i sam vježbenik kao samoprocjenu. Mentorova evaluacija učinaka na kraju staža sadržava i preporuku za daljnji razvoj vježbenika. Vezano za navedeno, Povjerenstvo će prezentirati rezultate ankete za psihologe mentore, iz kojih je vidljiv stupanj usklađenosti našeg obavljanja psihološke djelatnosti s EFPA okvirom, te prijedloge za unaprjeđenje koje su dali mentori. Također će biti predstavljena nova, elektronička varijanta Vježbeničke knjižice te najavljeni ciklusi edukacija i radionica za mentore, čiji je cilj osnaživanje uloge mentora te podizanje procesa mentoriranja na kvalitativno višu razinu, koja će rezultirati službeno izdanim certifikatom HPK i uvrštavanjem u registar mentora HPK.

Ključne riječi: vježbenički staž, EuroPsy, mentor

IZAZOVI RADA PSIHologa U DIGITALNOM SVIJETU: SADAŠNJOST I BUDUĆNOST

Barbra Kristofich Ambruš^{a,b}(voditeljica), Carla Vukelić^{a,c}, Ljubomir Kačić^{a,d}, Dijana Zver^e

^a - Stručni razred za organizacijsku psihologiju i psihologiju rada, ^b – HRradi j.d.o.o., Zagreb, Hrvatska, ^c – Hrvatski zavod za zapošljavanje, ^d – Kalibro d.o.o., Zagreb, Hrvatska, ^e - Čelništvo Sekcije za psihologiju rada i organizacijsku psihologiju, Hrvatsko psihološko društvo, Zagreb, Hrvatska

✉ barbra@hrradi.com, ✉ Carla.Vukelic@hzz.hr, ✉ ljubo@kalibro.hr,
✉ sekcija.org.psihologija@gmail.com

Okrugli stol usmjeren je na ključna pitanja hrvatskog i međunarodnog tržišta rada razmatrajući pitanja konkurentnosti radne snage u kontekstu sadašnjih i budućih digitalnih izazova, s osvrtom na radno mjesto psihologa u svijetu rada. Multidisciplinarnost i kontinuirano stručno usavršavanje ključ su za praćenje izazova digitalne revolucije. Razvoj kurikuluma studija psihologije u Hrvatskoj, sukladno međunarodnim praksama, uz uvođenje novih nastavnih metoda, također predstavlja prostor za jačanje tehnološke konkurentnosti psihologa.

S druge strane, digitalna transformacija i konkretne promjene koje donosi streloviti razvoj novih tehnologija, nameću izazove u stručnom i etičkom području. Za takvu situaciju, koju karakteriziraju suprotstavljene, nerijetko i paradokсне težnje, svakodnevna psihologijska praksa treba što prije pronaći kvalitetne odgovore. Kroz razgovor s panelistima na okruglom stolu istražiti će se navedena problematika i ispitati mogućnosti da se pomaknu postojeća ograničenja u radu psihologa i na tržištu rada općenito. Carla Vukelić će ispred Hrvatskog zavoda za zapošljavanje govoriti o iskustvima psihologa u edukaciji zaposlenika te kojim mjerama Hrvatski zavod za zapošljavanje potiče usavršavanje zaposlenika na radnom mjestu, te o portalu e-usmjeravanje koji nudi on-line alate za profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere.

Ljubomir Kačić će iz iskustva psihologa s višegodišnjim iskustvom u području selekcije zaposlenika iznijeti svoje viđenje upliva naprednih tehnologija selekcije zaposlenika na konkurentnost usluga psihologa na tržištu rada te istaknuti prepreke s kojima se susreće kad su u pitanju propisi i konkurencija.

Dijana Zver će se na temelju iskustva rada u agenciji za zapošljavanje osvrnuti na vještine koje su psiholozima neophodne za privlačenje kandidata u digitalno doba kao i na prilagodbe metoda i postupaka selekcije uslijed dolaska novih generacija na tržište rada.

Ključne riječi: konkurentnost, selekcija i edukacija zaposlenika, etički izazovi, privlačenje kandidata u digitalno doba

KAKO KORISTIMO DIGITALNE MEDIJE I TEHNOLOGIJU U PROMICANJU PSIHOLGIJSKE ZNANOSTI I PRAKSE I TREBA LI NAM DIGITALNA TRANSFORMACIJA?

Josip Lopižić^a, Marko Vrtovec^b, Jasminka Jelčić^c

^a - Hrvatsko psihološko društvo, ^b - Društvo psihologov Slovenije, ^c - Točka promjene d.o.o. za savjetovanje i razvoj

✉josiplopizic@psihologija.hr; ✉marko.vrtovec@dps.si;

✉jasminka.jelcic@tockapromjene.net

Godišnje konferencije koje organiziramo već po 27. put, obično su tematski uže ili šire definirane te obrađuju neku temu od aktualne važnosti, kako za struku, tako i za zajednicu i u tome smo manje ili više uspješni, barem tako govore rezultati evaluacijskih upitnika ali i odjeci koji ostaju nakon što se „spusti zastor“ na našim najvećim godišnjim strukovnim okupljanjima.

Tema ovogodišnje Konferencije je posebna i vrlo široko i uključena u psihologijsku znanost i struku te je potpuna je iluzija očekivati da se kroz konferencijski sadržaj mogu zahvatiti svi aspekti fenomena koji se kao glavna tema razmatra.

Sudionici ovog okruglog stola postaviti će više pitanja i ponuditi odgovore: koliko smo kao struka digitalno pismeni, koje su implikacije korištenja novih tehnologije kako za psihologe tako i za prezentaciju znanstvenih spoznaja široj zajednici, trebamo li mijenjati nešto i u našem obrazovanju, kako ove tehnologije koristiti u predstavljanju naših usluga korisnicima, možemo li sami ili nas netko treba u tome poučiti... što trebamo činiti dalje i tko nam u tome može pomoći?

Ključne riječi: psihologija i digitalni mediji, marketing psihologijskih usluga, edukacija, digitalna transformacija

ULOGA PSIHologa U DIGITALNOJ TRANSFORMACIJI ŠKOLE: ŠTO NAM PORUČUJU REZULTATI ISTRAŽIVANJA U OKVIRU PROJEKTA E-ŠKOLE?

Zoran Sušan ^a (voditelj), **Svjetlana Kolić-Vehovec** ^a, **Barbara Kalebić Maglica** ^a, **Tamara Mohorić** ^a, **Antonija Radoš** ^b, **Tanja Tuhtan-Maras** ^c, **Sonja Veir Labaš** ^d, **Sanja Vučetić** ^e

^a – Filozofski fakultet u Rijeci, ^b - OŠ Josipa Kozarca Semeljci, ^c - OŠ Gornja Vežica Rijeka, ^d - Medicinska škola Varaždin, ^e - XV. gimnazija Zagreb

✉ zsusanj@ffri.hr; ✉ skolic@ffri.hr; ✉ bkalebic@ffri.hr; ✉ tmohoric@ffri.hr;

✉ antonija.rados4@skole.hr; ✉ tanjatuhtanmaras@yahoo.com; ✉ sonja.veir@skole.hr;

✉ sanja.vucetic@skole.hr

Namjera je ovog okruglog stola raspraviti o ulozi psihologa-stručnih suradnika u promjenama koje donosi uvođenje informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u nastavne i poslovne procese u školi. Rasprava će se prvenstveno temeljiti na iskustvima psihologa - stručnih suradnika u osnovnim i srednjim školama, kao i na rezultatima istraživanja kojim su se evaluirali učinci projekta „e-Škole: uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)“, a kojega je za potrebe CARNet-a nedavno proveo Centar za primijenjenu psihologiju (CPP) Odsjeka za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Neka od pitanja koja će poslužiti kao okvir za raspravu su: - Koliko se često u poučavanju koristi IKT? - Kakve su reakcije učenika na primjenu IKT-a u nastavi? - Kakve su digitalne kompetencije učenika, a kakve odgojno-obrazovnog osoblja? - Koje su prednosti, a koji nedostaci primjene IKT-a u poučavanju po mišljenju nastavnika? - Koji se oblici digitalne tehnologije i/ili IKT infrastrukture više koriste u školi? - Kakvi su učinci stručnog usavršavanja nastavnika o upotrebi IKT-a u poučavanju? - U kojoj mjeri nastavnici koriste razvijene scenarije poučavanja? - Koliko se nastavnici uključuju u kreiranje i/ili razmjenu novih digitalnih obrazovnih sadržaja? - Kako se digitalna tehnologija koristi u radu s učenicima s teškoćama u razvoju? - Koliko se IKT koristi u aktivnostima povezanim s radom i poslovanjem škole? - Kakva je uloga ravnatelja u procesu uvođenja IKT-a u škole? - Jesu li i kako u digitalnu transformaciju škole uključeni psiholozi - stručni suradnici? U radu okruglog stola sudjelovat će: Zoran Sušan, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci (moderator rasprave), Svjetlana Kolić-Vehovec, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Barbara Kalebić Maglica, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Tamara Mohorić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Antonija Radoš, OŠ Josipa Kozarca Semeljci, Tanja Tuhtan-Maras, OŠ Gornja Vežica Rijeka, Sonja Veir Labaš, Medicinska škola Varaždin, Sanja Vučetić, XV. gimnazija Zagreb

Ključne riječi: IKT u školi, digitalna tehnologija u obrazovanju, učenje i poučavanje

STRUČNO USAVRŠAVANJE KAO TEMELJ OVLAŠTENJA ZA RAD - ŠTO DONOSI NOVI ZPD?

Dubravka Svilar Blažinić^{a,b} (voditeljica), Gordana Kamenečki^{a,c}, Vera Čubela Adorić^{a,d}, Teuta Barusić^{a,e}, Ivan Vračić^{a,f}, Anđelko Botica^{a,g}

^a- Povjerenstvo za stručno usavršavanje HPK; ^b- Centar za socijalnu skrb Zagreb, Podružnica Obiteljski centar, Zagreb, Hrvatska; ^c- Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice, ^d - Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, ^e - Hrvatska psihološka komora, ^f - Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska; ^g - Privatna psihološka praksa "Kontakt", Rijeka, Hrvatska

✉dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr; ✉kameneckig@gmail.com;

✉vcubela@unizd.hr, ✉teuta.barusic@psiholoska-komora.hr;

✉ivan.vracic@gmail.com; ✉sportskipсихолог@gmail.com

Sukladno Zakonu o psihološkoj djelatnosti, psiholozi imaju pravo i dužnost obavljati i dalje usavršavati svoja znanja i vještine i obvezni su stručno se usavršavati radi stjecanja uvjeta za obavljanje psihološke djelatnosti. Sadržaj, rokovi i postupak stručnog usavršavanja, provjera stručnosti psihologa članova Hrvatske psihološke komore i način prijave stručnog skupa za usavršavanje psihologa utvrđuje se posebnim Pravilnikom, koji donosi Skupština Komore. Kontinuirano stručno usavršavanje temelj je za održavanje prava za obavljanje djelatnosti, što izrijeком propisuje i novi Zakon o psihološkoj djelatnosti. Do sada je bilo propisano koliko minimalni broj bodova je potrebno ostvariti kako bi se obnovila osnovna, odnosno posebna dopusnica. Novim Zakonom se ovlaštenom psihologu oduzima pravo na obavljanje djelatnosti ukoliko ne ispuni obvezu stručnog usavršavanja propisano normativnim rješenjem, kojeg u vidu zasebnog Pravilnika o stručnom usavršavanju donosi Skupština Komore. O tome što se novim Zakonom propisuje i mijenja u odnosu na prethodni, koje promjene bi trebao imati novi Pravilnik o sadržaju, rokovima i postupku stručnog usavršavanja i prijavi stručnog skupa za usavršavanje psihologa, usklađenost sa eventualnim licencama i ovlaštenjima dobivenim od strane drugih subjekata, u kom segmentu održavanje sadašnjih te stjecanje dodatnih kompetencija može biti omogućeno i od strane Hrvatske psihološke komore, planiramo raspraviti u sklopu ovog okruglog stola.

Ključne riječi: Zakon o psihološkoj djelatnosti, stručno usavršavanje, kompetencije, ovlaštenu psiholog, Hrvatska psihološka komora

POVEZANOST MENTALNOG ZDRAVLJA S KONTAKTOM I BRIGOM O KUĆNIM LJUBIMCIMA U STVARNOM I DIGITALNOM SVIJETU

Ljiljana Šapić Kozar ^a (voditeljica), Mirjana Krizmanić ^b, Domagoj Benić ^c, Maša Riznić ^d

^a - Obrtničko-industrijska škola Županja, ^b – redovna profesorica u miru, ^c – Klinički bolnički centar Osijek, ^d - Sklonište za napuštene životinje Udruge Pobjede

✉sapicljiljana@gmail.com; ✉kiepach@yahoo.com; ✉psihos44@gmail.com;

✉masa@pobjede.hr

U današnjem svijetu, uloga i važnost kućnih ljubimaca u životu čovjeka je velika. Mnogi ljudi dijele sa životinjama svoj životni prostor te njeguju blizak suživot. Prva istraživanja na temu dobrobiti kontakta s kućnim ljubimcem na mentalno zdravlje čovjeka počela su prije 30ak godina. Životinje mogu pomoći u borbi sa stresom, anksioznošću, depresijom. Životinje su također čovjekovi prijatelji, te umanjuju opći osjećaj usamljenosti. Bezuvjetnim prihvaćanjem potpomažu samopoštovanju te ispunjavaju čovjekovu potrebu za brigom za drugim živim bićem. No, može li čovjek ostvariti dobrobiti za mentalno zdravlje u virtualnom svijetu kontaktom s virtualnim kućnim ljubimcem? Koji su razlozi za i protiv stvarnog i virtualnog kontakta s kućnim ljubimcem? Kako su različiti ili komplementarni “Pet effect” i „Tamagochi effect”? Kako se manifestira briga za životinje i volonterizam na njene dionike? Koje su kritike „Pet effect-a” i što kažu njegovi kritičari? Što kažu psihijatrijska istraživanja na temu težih psihičkih poremećaja i dobrobiti kontakta s kućnim ljubimcem u smjeru kontrole simptoma? Koja je vrijednost životinjama potpomognute terapije? Ako je kontakt sa životinjom lijek, koje su mu nuspojave? Koji su poznati psihološki mehanizmi u podlozi ove veze? Što se može zaključiti „O životinjama i njihovim ljudima”? Cilj okruglog stola biti će ponuditi odgovore i platformu za raspravu među stručnjacima na temu dobrobiti kontakta sa životinjama. U istraživanjima na ovu temu dobiveni su različiti nalazi, koji većinom ukazuju na pozitivan učinak kućnih ljubimaca na pojedinca, i to vezano za cjelokupnu psihofizičku dobrobit (smanjene tlaka, smanjenje broja srčanih otkucaja, smanjenje depresivnih simptoma, poboljšane kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja kod djece, smanjenje usamljenosti, razvoj empatije i sl. U posljednje vrijeme javljaju se i istraživanja koja negiraju postojanje pet effecta, gdje su pronađeni nikakvi ili suprotni efekti za čovjekovu dobrobit. Cilj okruglog stola također je pružiti smjernice za daljnja istraživanja na ovu temu.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, kućni ljubimci, Pet effect

ZAŠTITA PRIVATNOSTI U DIGITALNOM SVIJETU

Krešimir Šolić^a, Marin Vuković^b, Krešimir Grgić^c, Igor Fosić^d, Hrvoje Očevčić^e

^a - Medicinski fakultet Sveučilišta J.J. Strossmayer u Osijeku; ^b - Fakultet elektrotehnike Sveučilišta u Zagrebu; ^c - Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku; ^d - HEP Telekomunikacije d.o.o. PS Osijek; ^e - Addiko Bank d.d. Zagreb;
✉ kresimir.solic@mefos.hr; ✉ marin.vukovic@fer.hr; ✉ kresimir.grgic@ferit.hr;
✉ igor.fosic@hep.hr; ✉ hrvoje.ocevccic@addiko.com

Kroz zaštitu privatnosti pojedinca, odnosno njegovim proaktivnim djelovanjem, značajno se štite i digitalni sustavi koje koristi te, posredno i drugi dionici spomenutih sustava. Premisa kako je digitalni svijet neki virtualni svijet, već dugi niz godina ne stoji, jer sva korisnikova djelovanja u digitalnome svijetu imaju direktne posljedice na realni, odnosno fizički i živi svijet.

Digitalizacija, te masovno korištenje Interneta i njegovih usluga uvelike olakšava svakodnevni život i poslovanje, međutim također omogućuje i nove vrste prevara. Većini prevarama je u konačnici cilj financijska korist za napadače, odnosno to upravo i jeste najčešća šteta za pojedinca odnosno organizaciju.

Tehničku i fizičku zaštitu informacijsko-komunikacijskih sustava prati i programska zaštita, no tek zadnjih godina se velika važnost pridaje zaštiti kroz edukaciju i upozoravanje korisnika sustava, jer je upravo korisnik identificiran kao najslabiji dio zaštite digitalnih sustava. Tome govore u prilog i rezultati dosadašnjih istraživanja koja su pokazala kako je, za podizanje razine informacijske sigurnosti, neophodna dodatna edukacija kroz cijeli obrazovni sustav, ali i edukaciju odraslih. Osim edukacije potrebno je stalno upozoravanje od strane informatičke podrške te policijskih i ostalih državnih službi kroz medije.

Današnja budućnost obuhvaća digitalizaciju i automatizaciju svih aspekata naših životnih potreba. Od digitalizacije svih javnih usluga u okruženju pametnog grada koja svojim stanovnicima i posjetiteljima pruža niz naprednih usluga u različitim područjima (transport, zdravstvena skrb, zabava, zaštita okoliša, energetska učinkovitost i druga) do digitalizacije uređaja koje svakodnevno koristimo u kućanstvima (perilica veša, robotski usisavač) čime se omogućuje udaljeno upravljanje pomoću aplikacija na pametnim mobitelima.

Cilj ovog okruglog stola bit će pojasniti utjecaj rizičnog ponašanja osobe na svoju privatnost, na privatnost drugih te na informacijsku sigurnost sustava koje koristi kao njihov dionik. Voditelj okruglog stola, Krešimir Šolić, će istaknuti utjecaj korisnika digitalnih sustava na sveukupnu informacijsku sigurnost. Marin Vuković će pojasniti što je socijalni inženjering te koji su najčešći oblici prevara na Internetu, Igor Fosić će pojasniti važnost zaštite digitalnih mreža kroz zaštitu privatnosti, Hrvoje Očevčić će prezentirati načine implementacije mjera i kontrole kibernetičke sigurnosti u financijskoj industriji u okviru postojećih zakona i regulativa, dok će Krešimir Grgić pojasniti problematiku sigurnosti u okruženju pametnih gradova.

Ključne riječi: zaštita privatnosti, informacijska sigurnost, kibernetička sigurnost, socijalni inženjering, pametni grad

KAKO SE OSJEĆAJU DJECA? SUBJEKTIVNA DOBROBIT DJECE U HRVATSKOJ

Lucija Vejmelka^a (voditeljica), Marina Ajduković^a, Linda Rajhvajn Bulat^a, Daniela Šincek^b, Renata Jukić^b, Snježana Dubovicki^c

^a - Studijski centar socijalnog rada Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, ^b – Filozofski fakultet u Osijeku, ^c - Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište u Osijeku
 ✉lvejmelka@pravo.hr; ✉marina.ajdukovic@pravo.hr;
 ✉linda.rajhvajn.bulat@pravo.hr; ✉dsincek@ffos.hr; ✉rjukic@ffos.hr;
 ✉sdubovicki@foozos.hr

Na okruglom stolu prezentirati će se projekt „Subjektivne dobrobiti djece u Hrvatskoj“ kojeg provodi Studijski centar socijalnog rada, Pravnog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s UNICEF uredom za Hrvatsku i međunarodnom organizacijom *Children's world: The International Survey of Children's Well-Being (ISCWeB)*. Obzirom da je područje dobrobiti djece u fokusu stručnjaka u svijetu i kod nas, 2016. godine donesen je prvi sveobuhvatan nacionalni dokument Indikatori dobrobiti djece (Ajduković i Šalinović, 2016), koji obuhvaća različite domene i pristupe u ovom području te donosi konkretne preporuke za praćenje i unapređenje aktivnosti na razini države u području dječje dobrobiti. Cilj okruglog stola je informirati i senzibilizirati stručnjake o značaju subjektivne dobrobiti djece za život i odrastanje djeteta, obzirom da je ta tema značajna za sve stručnjake koji su u svom profesionalnom radu usmjereni na djecu i upoznati s procesom uvođenja teme subjektivne dobrobiti djece u *curriculumu* pomagačkih profesija.

Ključno pitanje u području subjektivne dobrobiti djece je kako se osjeća dijete u različitim situacijama i kontekstima. Djetetova percepcija vlastite dobrobiti je jedan od najvažnijih čimbenika u procjeni koliko je okolina djeteta pogodna za razvoj punog potencijala djeteta, tako da je uz objektivne mjere dobrobiti nužno uključiti i subjektivnu percepciju dobrobiti od strane djece. Subjektivni čimbenici dječje dobrobiti odnose na zadovoljstvo djeteta vlastitim odnosom s članovima obitelji i prijateljima, osjećaj sreće, percepciju obiteljske materijalne situacije i njenog učinka na obitelj te ostale domene.

Sudionice okruglog stola konceptualizirati će područje subjektivne dobrobiti djece (prof. dr. sc. Ajduković), prikazati će projektne aktivnosti (doc. dr. sc. Rajhvajn Bulat i doc. dr. sc. Vejmelka) te predstaviti iskustvo sudjelovanja suradnika na projektu (doc. dr. sc. Dubovicki, doc. dr. sc. Jukić i izv. prof. dr. sc. Šincek). Također, na okruglom stolu će se prezentirati smjernice za unapređenje subjektivne dobrobiti djece u školskom kontekstu.

Zaključno, ovaj okrugli stol doprinosi podizanju svijesti o temi subjektivne dobrobiti djece kod stručnjaka koji su u svom profesionalnom radu usmjereni na djecu.

Ključne riječi: subjektivna dobrobit djece, istraživanje u Hrvatskoj, školski kontekst

E - PSIHOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE U HRVATSKOJ VOJSCI? - POTREBE, ŽELJE, MOGUĆNOSTI POKRETANJA ...

Voditelj: Ivan Vračić

Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska

✉ivan.vracic@gmail.com

Sudionici: vojni psiholozi sudionici 27.GKHP

Voditelj će u uvodu okruglog stola, iz pozicije kliničkog vojnog psihologa, kao i iz pozicije voditelja dva ciklusa edukacije za vojne psihologe „Psihološko savjetovanje“ (održanih 2017.-2019.), te na temelju vlastitog iskustva sa internetskim psihološkim savjetovanjem, iznijeti analizu i svoj stručni stav o potrebama i korisnosti pokretanja internetskog/intranetskog psihološkog savjetovanja za pripadnike OSRH. 20-ak vojnih psihologa je završilo sustavnu edukaciju iz psihološkog savjetovanja, čime su stekli napredne kompetencije za psihološko savjetovanje, pa tako i za internetsko psihološko savjetovanje. Za provedbu internetskog psihološkog savjetovanja, za njih će biti potrebno provesti još kraću jednodnevnu edukaciju. Voditelj smatra da u hrvatskom vojnom sustavu ima prostora i potrebe za psihološkim internetskim savjetovanjem. Ovaj oblik psihološkog savjetovanja je nezamjenjiv na lokacijama na kojima su vojni psiholozi teško dostupni, na teritoriju RH, ali još potrebnijim se čini ovaj oblik savjetovanja kad su u pitanju mirovne misije. Kao polazište za stručnu raspravu voditelj će na okruglom stolu prezentirati rezultate anonimne internetske ankete provedene na vojnim psiholozima o potrebama i mogućnostima implementiranja internetskog psihološkog savjetovanja u djelatnost psihološke struke OSRH. Voditelj će u raspravi potaknuti pitanja oblika i tipa internetskog savjetovanja: Koju platformu koristiti – internet ili intranet (lotus)? Kako osigurati diskreciju i zaštitu privatnosti korisnika e-savjetovanja (kako osigurati da ti podaci budu dostupni samo vojnim psiholozima)? Može li i treba li takvo savjetovanje biti anonimno, i u kojim slučajevima? Koji oblik internetske komunikacije koristiti – e-mail, skype, ...? Što napraviti kada dođemo do granice i kada dalje ne možemo nastaviti savjetovanje preko interneta? ... Cilj okruglog stola je propitati sve te i slične nedoumice, te na temelju stručne prosudbe vojnih psihologa doći do stručnih smjernica. Na okruglom stolu ćemo se nastojati usmjeriti i na sustav edukacije i održavanja potrebne razine kompetencija, kao i na sustav podrške i supervizije, s ciljem donošenja zaključaka i smjernica za buduću praksu.

Ključne riječi: psihološko savjetovanje, vojni psiholozi, internetsko psihološko savjetovanje

RADIONICE

Lajkamo li PUP? Iva Bistrović.....	207
Medicina rada u digitalno doba <i>Fanika Ivaković, Ana Vulin</i>	208
Proces selekcije u digitalno doba <i>Fanika Ivanković, Ana Vulin</i>	209
Povezanost epigenetike i izvršnih funkcija sa razvojem djeteta <i>Kamea Jaman, Dubravka Svilar Blažinić</i>	210
Djeca predškolske dobi i online svijet <i>Minja Jelić, Renata Milanković Belas, Zvezdana Sindik</i>	211
Influenceri - prodavači magle ili obrt 21.stoljeća? <i>Nada Kegalj</i>	212
Što je „kvaka 22“ osobnog razvoja i kako ju nadići koristeći NLP model? – Demonstracija NLP tehnika u procesu osobnog razvoja <i>Iva Maksimović, Martina Trboglav Podvorac</i>	213
Biti dobar psiholog i biti dobar drug <i>Margareta Mesić, Grozdana Biočić Zrilić</i>	214
„Rastimo zajedno i mi“- za snažniju obitelj -o programu podrške roditeljima i njihovoj djeci rane i predškolske dobi <i>Josipa Milović, Martina Špaček</i>	215
Digitalno oglašavanje <i>Eva Mladiček, Leon Tetec</i>	216
Mentorski programi u tvrtkama: digitalni izazovi i mogućnosti <i>Martina Ožanić Jukić, Nataša Margetić Lukić</i>	217
Razvijanje vještina mentoriranja po EuroPsy kompetencijama <i>Tanja Pureta, Snježana Kovač</i>	218
Upoznaj se kroz igru kartanja <i>Rajka Rade</i>	219
Psihoterapija „na uputnicu“ – teškoće i izazovi <i>Ivana Rede, Nataša Jakšić</i>	220

Eclat studija: prikaz korištenog računalnog instrumentarija za mjerenje izvršnih funkcija <i>Silvija Ručević, Sandra Vučković, Dino Krupić, Tijana Borovac.....</i>	221
Prognostika i psihodijagnostika nekad i sad- izazovi digitalnog doba ili "Čija mater crnu vunu prede" <i>Dubravka Svilar Blažinić, Gordana Kamenečki, Iva Žegura.....</i>	222
Primjena terapije pokretom i plesom u prepoznavanju i kontroli emocija <i>Jasna Špoljarić.....</i>	223

„LAJKAMO LI PUP?“

Iva Bistrović

Dom za odgoj djece i mladeži Osijek

✉ ivabistrovic@yahoo.com

Ova radionica ima za cilj prikazati i integrirati različite perspektive i gledišta kolega psihologa, ali i drugih srodnih stručnjaka, na probleme u ponašanju djece i mladih u suvremenome društvu. Problemi u ponašanju uvijek su aktualan predmet ne samo znanstvenih i stručnih interesa, već i šire javnosti, budući da prevencija društveno neprimjerenih i osobno ugrožavajućih oblika ponašanja, s krajnjim ciljem zdravog i sretnog suživota, mora i treba biti primaran cilj svakog uređenog društva. Također, ova radionica ide u korak i s temom ovogodišnje konferencije, te će svojom metodologijom pokušati govoriti jezikom suvremene tehnologije, osvještavajući prednosti i nedostatke takvog načina izražavanja mišljenja i potreba, posebice donošenja zaključaka na temelju virtualnih informacija. Posebna pažnja će se obratiti i na sve raširenije, a često vrlo skrivene oblike problema u ponašanju koji izvorište imaju u zlouporabi tehnologije, poput ovisnosti o računalnim igricama i internetu te cyberbullingu. Općenito, kroz realnu, ali tehnološki potpomognutu razmjenu iskustava, misli, frustracija, želja, interesa i ideja, ova radionica nastojat će odgovoriti na niz pitanja koja muče svakog stručnjaka u doticaju s djecom i mladima u riziku ili s već razvijenim oblicima problema u ponašanju. Kako kao stručnjaci iz različitih sustava vidimo probleme u ponašanju, kako na njih odgovaramo, te postoji li i koji je najbolji mogući odgovor društva na njih, neka su od ključnih pitanja na koja ćemo pokušati dati svoj osvrt, i to sve s jednim željenim ishodom – osvijestiti svoju shemu o problemima u ponašanju, kao i osobnu ulogu i doprinos u prevenciji i tretmanu takve djece i mladih, s posebnim naglaskom na osobitosti tehnološkog doba. Jer, kada kao građani i stručnjaci osvijestimo svoju poziciju važnih sudionika rasta i razvoja djece i mladih u osobno i društveno odgovorna bića, bez obzira na probleme sustava u kojima djelujemo, isto ćemo i primijeniti te zasigurno nešto i promijeniti.

Ključne riječi: problemi u ponašanju; prevencija; rana intervencija; tretman; tehnologija

MEDICINA RADA U DIGITALNO DOBA

Fanika Ivaković, Ana Vulin

Selekcija d.o.o. Split

✉ fanika@selekcija.hr; ✉ ana@selekcija.hr

Primjena testova u medicini rada može biti vrlo zahtjevna. Pripadnici opće populacije često imaju različita i jedinstvena očekivanja od psihološkog testiranja. Ponekad dugotrajno primjena i ispravljanje testova pomoću različitih šablona i kompliciranog izračunavanja rezultata može biti vrlo zahtjevno i za pacijenta i za psihologa. Osim toga, ovaj način rada može rezultirati brojnim pogreškama. Platforma "Psihometar.com" i prateći online testovi i upitnici značajno skraćuju vrijeme psihološke obrade te u potpunosti otklanjaju mogućnost pogreške prilikom obrade rezultata testiranja. Cilj ove radionice je upoznati kolege koji rade u medicini rada, kliničkoj psihologiji ili se u budućnosti žele baviti bilo kakvom vrstom dijagnostike s platformom "Psihometar.com". Na radionici polaznici će samostalno raditi na platformi kroz koju će naučiti upravljati kandidatima i psihodijagnostičkim instrumentima koji su dostupni na platformi. Radom na platformi iz perspektive psihologa i kandidata polaznici će biti upoznati s novim psihodijagnostičkim instrumentima koje je izdala Selekcija d.o.o., ali i testovima i upitnicima koji su u postupku izrade. Nakon uvoda koji uključuje predstavljanje platforme „Psihometar.com“, polaznici će kroz praktične primjere upoznati digitalnu obradu podataka SQ - 48, upitnika sklonosti neurotskim smetnjama i testa Izbaci uljeza, kao psihodijagnostička sredstva. Radom na primjerima slučaja iz medicine rada polaznicu će steći vještinu korištenja predstavljenih instrumenata u dijagnostičke svrhe te vještinu korištenja platforme „Psihometar.com“, od unosa kandidata, preko unosa testova, digitalne obrade rezultata do automatskog ispisa rezultata psihološke obrade i mišljenja psihologa. Svrha radionice je da polaznici nauče samostalno koristiti „Psihometar.com“ i nove psihodijagnostičke instrumente.

Ključne riječi: digitalizacija, medicina rada, digitalizirani psihološki instrumenti

PROCES SELEKCIJE U DIGITALNO DOBA

Fanika Ivaković, Ana Vulin

Selekcija d.o.o. Split

✉ fanika@selekcija.hr; ✉ ana@selekcija.hr

Generacija koja se sve više uključuje na tržište rada uglavnom je vrlo dobro informatički pismena. Zahvaljujući tome, lakše je online putem doći do kandidata, ali i zaprimiti ih u selekcijski postupak. Sama regrutacija odvija se sve češće putem društvenih mreža gdje su nove generacije najzastupljenije. Digitalizacija poslovnih procesa omogućuje jednostavniju objavu natječaja i dolaženje do kandidata putem društvenih mreža, online portala i slično. S obzirom da je zapošljavanje radnika financijski i organizacijski zahtjevan i dugotrajan proces, treba ga učiniti što jednostavnijim. Također, da bi se išlo u korak s tehnološkim razvojem i brzim promjenama na tržištu rada potrebna je digitalizacija procesa zapošljavanja. Online platforma poznata kao ATS (applicant tracking system) omogućuje brzu i potpunu digitalizaciju regrutacije i selekcije kandidata za posao. Cilj ove radionice je upoznati kolege iz HR-a i one koji to žele biti sa regrutacijskim i selekcijskim procesom uz pomoć ATS platforme "Selekcija.hr". Polaznici će se upoznati sa regrutacijskim procesom počevši od analize posla i pisanja natječaja, preko korištenja digitalnih psiholoških instrumenata do vođenja intervjua i konačnog odabira kandidata. Osim toga, sudionici će moći ove procese izvoditi uz pomoć platforme "Selekcija.hr". Stoga, svrha ove edukacije je približiti postupak profesionalne selekcije onima koji se s njim još nisu susreli, ali i razmijeniti ideje s onima koji su već upoznati s ovim procesom. Radom na praktičnim primjerima i vježbama polaznici će se upoznati s ovim postupkom od samog početka do kraja. Kroz analizu posla, životopisa i rezultata testiranja polaznici će naučiti kako se usmjeriti na bitne informacije, uvidjeti važnost povezivanja i sumiranja mnoštva informacija u konačnu odluku o odabiru kandidata. Očekivani ishod edukacije je razvoj vještina organizacije i provođenja procesa selekcije pomoću sustava „Selekcija.hr“.

Ključne riječi: digitalizacija, selekcijski postupak, ATS, digitalizirani psihološki instrumenti

POVEZANOST EPIGENETIKE I IZVRŠNIH FUNKCIJA SA RAZVOJEM DJETETA

Kamea Jaman ^a, Dubravka Svilar Blažinić ^b

^a - Dječji vrtić Trešnjevka, ^b - CZSS -Obiteljski Centar Zagreb

✉kamea.jaman@gmail.com; ✉dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr

U ranom djetinjstvu djetetovo iskustvo svijeta ogleda se u odnosima sa osobama koje za njega brinu i ti odnosi utječu na sve aspekte njegovog razvoja. Kvaliteta i stabilnost odnosa u ranom djetinjstvu stvara osnovu za široko područje razvojnih ishoda koji su zaista važni kao npr. samopouzdanje, mentalno zdravlje, motivaciju za učenje, postignuće u školi i kasnije u životu, sposobnost kontrole agresivnih impulsa, rješavanje konflikata na nenasilan način, razlikovanje dobrog od lošeg, sposobnost stvaranja i održavanja održivih prijateljstava i intimnih odnosa i na kraju saznanja kako biti uspješan roditelj. Odnosi sa ljudima u djetetovom okruženju predstavljaju aktivni sastojak koji utječe na zdrav njegovi razvoj, promovira kompetencije dobrobiti i osobne osjetljivosti, akcije i interakcije, emocionalne povezanosti sa bilo kojom važnom osobom koja ima utjecaj na djetetov rani razvoj. Epigenetika objašnjava kako rana iskustva djeteta mogu imati cjeloživotni utjecaj na dijete. Međutim, kad iskustva tijekom razvoja „preurede“ epigenetske markere, može doći do drugačijih ishoda koji stavljaju nove otiske na gensku strukturu. Ovi otisci mogu biti privremeni ili trajni, ali obje vrste utječu na gene. Nedavna istraživanja pokazuju da je te negativne utjecaje moguće i popraviti i osigurati zdravo funkcioniranje. U tome navise pomažu podržavajući odnos, smanjenje stresa te izgradnja jakog uma. U doba djetinjstva i najbržeg razvoja mozga, epigenetske adaptacije služe za razvoj zdravstvenih kapaciteta, vještina i otpornosti. Stoga je u to vrijeme presudno ponuditi visoko kvalitetne zdravstvene i obrazovne usluge za trudnice, djecu i mlade obitelji jer oni kreiraju atmosferu u djetetovom okruženju. Podržavajući odnosi i okolina obogaćena mogućnošću za učenje upisuju pozitivne epigenetske otiske koji aktiviraju genetski potencijal. Izvršne funkcije predstavljaju set vještina koje omogućavaju planiranje, postavljanje ciljeva, samoregulaciju, praćenje višestrukih naloga i ostajanje u fokusu usprkos distraktorima. Geni osiguravaju nacrt za ove funkcije, ali one se i dalje razvijaju kroz iskustvo i praksu. Osnove ovih funkcija leže u djetinjstvu i ovise o responzivnoj okolini koja će pravovremeno odgovoriti na djetetove potrebe. Sposobnosti koje podržavaju otpornost mogu se ojačavati u svakoj dobi djeteta odgovarajućim programima i aktivnostima. Možemo prevenirati veliki dio razlika učinjenih utjecajem stresa, siromaštva, kriminaliteta, nasilja u obitelji. U ovoj radionici pokušati ćemo gledajući kroz oči djeteta promotriti utjecaj zlostavljanja i zanemarivanja u dječjoj dobi u kontekstu kriznih odnosa u obitelji.

Ključne riječi: epigenetika, izvršne funkcije, zanemarivanje i zlostavljanje u ranoj dobi djeteta

DJECA PREDŠKOLSKE DOBI I ONLINE SVIJET

Minja Jeić^a, Renata Milanković Belas^b, Zvezdana Sindik^c

^a - DV „Vrbik“, Zagreb; ^b - DV Tatjane Marinić, Zagreb; ^c - DV Maslačak, Zaprešić

✉ minja.jeic@vrtic-vrbik.hr; ✉ belasrenata@yahoo.com; ✉ psiholog@maslacak-zapresic.hr

Ekрани su danas sveprisutni u životu svakog čovjeka, pa tako i predškolske djece koja se rađaju okružena medijima. U svakodnevnom obiteljskom životu, djeca odrastaju uz medijske i komunikacijske platforme i medijske sadržaje koje koriste njihovi najbliži. Djeca su uronjena u online svijet i ekрани često preuzimaju ulogu dadilje. Istraživanja pokazuju kako su mali ekрани dio života velike većine djece u sve ranijoj dobi (između 6 mjeseci i 6 godina) kada su najosjetljiviji na razvojne utjecaje te da gotovo polovica djece u dobi između treće i šeste godine redovito koristi Internet. Roditelji rijetko postavljaju pravila vezana za korištenje medija. Ukoliko pravila postoje ona se uglavnom odnose na dužinu korištenja ekrana, a manje na vrstu sadržaja odnosno što djeca smiju i mogu gledati, a što ne. U prvim godinama života mediji nisu potrebni za razvoj djeteta. Međutim, rijetko koje dijete nije fascinirano dinamičnim sadržajima do kojih dolaze samo jednim potezom prsta preko ekrana. Stoga odrasli u obitelji imaju odgovornost odrediti kakvo je korištenje medija primjereno za najmlađe članove obitelji, jer na taj način, ali i svojim primjerom, oblikuju dječje navike korištenja medija. U svakom slučaju, odrasli su se danas našli pred izazovom da usmjeravaju i štite djecu u svijetu kojeg i sami tek upoznaju.

U ovoj radionici pokušat ćemo se osvrnuti na pozitivne i negativne aspekte korištenja suvremenih tehnologija u ranoj dobi. Naime, dostupna istraživanja ukazuju na potencijalne dobrobiti suvremenih tehnologija vezane uz učenje i razvoj vještina, ali i na brojne opasnosti, povezujući rano i prekomjerno korištenje suvremenih tehnologija te izloženost određenim vrstama sadržaja s negativnim razvojnim ishodima. Drugi cilj radionice je osvještavanje preuzimanja odgovornosti za djetetovo (ne)korištenje ekrana

Ishod radionice je senzibiliziranje stručnjaka koji rade s djecom i roditelja na razmišljanje i poduzimanje mjera u najboljem interesu djeteta. Kroz radionicu će se doći do zajedničkih zaključaka i konkretnih preporuka kako preuzeti odgovornost za biranje medijskih sadržaja i osigurati sigurno odrastanje djeci uz podršku i vodstvo odraslih već u prvim susretima s ekranima.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, suvremena tehnologija, roditelji

INFLUENCERI - PRODAVAČI MAGLE ILI OBRT 21.STOLJEĆA?

Nada Kegalj

Osnovna škola Podmurvice, Rijeka

✉ nadakegalj@yahoo.com

Riječ influencer u engleskome jeziku označava osobu koja ima nekakav utjecaj pa je na hrvatskom standardnomu jeziku prevodimo kao utjecajnik. U poslovnome svijetu influencer je osoba koji može utjecati na poslovne odluke zbog svog ugleda i položaja te njegovo mišljenje ima težinu. I u engleskome i hrvatskome jeziku, koristi se u vezi s društvenim mrežama i popularnošću koju osoba na njima ima. Influenceri su u tome kontekstu često osobe koje na društvenim mrežama imaju mnogo sljedbenika. Influence marketing je vrsta marketinga u kojem se fokus stavlja na ljude koji imaju utjecaja na određenom tržištu, u ovom slučaju na maloljetničku populaciju. Industrija influencer marketinga u zadnjih je nekoliko godina doživjela brz rast, a njegova globalna vrijednost u 2017. godini procjenjuje se na 1.07 milijardi američkih dolara.

Jasno nam je da su Internet i društveni mediji utjecali u proteklom desetljeću na sve sfere komunikacije. Dok su prije influenceri bili utjecajni u fizičkom smislu u stvarnom društvu, danas su to u virtualnoj mreži. Njihov utjecaj najvidljiviji je putem društvenih medija poput Instagrama i YouTubea koji imaju naglasak na vizualnom formatu. Posebno govorimo o utjecaju na djecu i mlade, koji zbog svojih razvojnih osobina vole oponašati ljude oko sebe i ljude iz virtualnog svijeta.

Ovim radom želi se otvoriti rasprava jesu li influenceri prodavači magle samo radi zarade ili je to zanimanje budućnosti? Kako razviti kritičko mišljenje kod djece i mladih koji prate influencerske kanale? Treba li i kako zaštititi djecu od svih negativnih utjecaja koji im onemogućuju pozitivan i skladan razvoj (pod tim mislimo na djetetovo obrazovanje, psihofizičko zdravlje i izgrađivanje djeteta kao osobe kroz usvaja ispravne moralne i društvene vrijednosti i načela)? Treba li ignorirati ovaj problem kao nešto prolazno? Ili treba cenzurirati i zabraniti praćenje influencerskih video kanala djeci i mladima, jer ih čine metom iskorištavanja, metom negativnih utjecaja i moralnih načela?

Ključne riječi: influencer (utjecajnik) marketing, zaštita djece i mladih

ŠTO JE „KVAKA 22“ OSOBNOG RAZVOJA I KAKO JU NADIĆI KORISTEĆI NLP MODEL? – DEMONSTRACIJA NLP TEHNIKA U PROCESU OSOBNOG RAZVOJA

Iva Maksimović, Martina Trboglav Podvorac

Ramiro d.o.o., Zagreb

✉ iva.maksimovic@ramiro.hr; ✉ martina.trboglav-podvorac@ramiro.hr

Kvaka 22 u istoimenom romanu Josepha Hellera predstavlja situaciju u kojoj protagonist Yossarian kako bi izbjegao daljnje sudjelovanje u ratu, samo treba zatražiti otpusno pismo tvrdeći da nije psihički zdrav. Međutim, želja da se izbjegne ludilo rata predstavlja znak psihičkog zdravlja pa čim ga zatraži znači da je zdrav te ga ne može dobiti. Američko tržište osobnog razvoja 2016. godine vrijedilo je 9,9 milijardi dolara, što ukazuje da je sve veći broj ljudi koji su svjesni važnosti osobnog razvoja te su spremni razvijati se. Istovremeno, unatoč svijesti i želji za promjenom, osobna transformacija često izostane čak i kad nam je život ugrožen. Konkretno, analize pokazuju da se više od 90% srčanih bolesnika unutar dvije godine vrati stilu života koji su vodili prije operacije ili dijagnoze. Čest razlog tome je „kvaka 22“ osobnog razvoja ili činjenica da promjeni ponašanja prethodi promjena unutarnjeg doživljaja sebe, a da bismo promjenili unutarnji doživljaj sebe trebamo promjeniti svoje ponašanje. Cilj ove radionice je upoznati NLP model koji nam omogućuje da postavimo ciljeve koji oslobađaju naše kreativne potencijale te kreiramo željeni unutarnji doživljaj i prije nego krenemo u nove izazove te time sebi zbilja damo šansu da promjena postane naša dugoročna realnost.

Ključne riječi: NLP, osobni razvoj, unutarnji doživljaj, ciljevi, ponašanje

**BITI DOBAR PSIHOLOG I BITI DOBAR DRUG U AKTUALNOM HRVATSKOM
TRENUTKU SADA I OVDJE
- ISKUSTVENO ISTRAŽIVANJE VLASTITIH DOBRIH I MANJE DOBRIH
ISKUSTAVA S KOLEGAMA U STRUCI-**

Margareta Mesić, Grozdana Biočić Zrilić

Psihika d.o.o.

✉ psihika.d.o.o@zd.t-com.hr

Carl Rogers je rekao: „Postoji nešto što činim prije seanse. Podsjetim se da sam dovoljan. Nisam savršen. Ali činjenica da sam čovjek je dovoljna. Nema toga što čovjek može reći ili osjetiti, a da ja to ne mogu osjetiti unutar sebe. Ja mogu biti s njim.“

Tijekom obrazovanja za psihologa, a i poslije, postoji puno vještina i znanja koje trebamo moći svladati. I koliko god vještina savladali, potrebno nam je s vremena na vrijeme preispitati vlastito djelovanje, kako prema klijentima, tako i prema kolegama. Potrebno je poput Carla Rogersa, podsjetiti se da nismo savršeni i da smo u osnovi ipak prvo ljudska bića. Jesmo li toga u suvremenom kontekstu kao psiholozi dovoljno svjesni, nastupamo li prema kolegama s te pozicije ili pak s neke druge.

Trenutak u kojem se kao struka u Hrvatskoj nalazimo je vrlo kompleksan. Baš kao i društvo u cjelini, čini se da i mi doživljavamo moralnu i duhovnu krizu. Koliko se kriza vrijednosti odražava na nas, da li se dovoljno preispitujemo o vlastitim vrijednostima i postupcima, koliko smo uistinu dobri jedni prema drugima.

Namjera nam je usmjeriti se na iskustveno istraživanje iskustava s kolegama u struci, pojma „dobroga“ i pojma „manje dobroga“ među sudionicima i našim očekivanjima koja se tiču kolegijalnih odnosa u struci.

Namjera nam je usmjeriti se na vlastita iskustva u odnosima s kolegama, kako ocjenjujemo kontekst u kojem se nalazimo, kako isti utječe na nas.

Želimo također preispitati kako na temu naših odnosa kao psihologa, utječe korištenje suvremenih društvenih mreža.

Želimo preispitati značenja koja pridajemo pojmu dobrog i „manje dobrog“ psihologa, očekivanjima od dobrog psihologa, dobrim iskustvima u kontaktu s psiholozima, te ih želimo razmijeniti s vršnjacima tijekom ove radionice. Želimo dotaknuti i pojam „savršenog psihologa“, koji se kao virtualni fenomen pojavljuje u našem kontekstu.

Imamo namjeru reflektirati o tome kako ove teme utječu na našu struku.

Ova radionica uključuje eksperiment, dijalog, rad u grupama i parovima koji povećavaju svjesnost o tome što znači biti dobar, manje dobar i savršen kolega psiholog.

Ključne riječi: iskustveno istraživanje, dobar psiholog, nesavršenost

„RASTIMO ZAJEDNO I MI“ - ZA SNAŽNIJU OBITELJ -O PROGRAMU PODRŠKE RODITELJIMA I NJIHOVOJ DJECI RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Josipa Milović^a, Martina Špaček^b

^a - CZSS Split, Podružnica Obiteljski centar, Split; ^b - CZSS Vukovar, Podružnica Obiteljski centar, Vukovar

✉ jmilovic.st@gmail.com; ✉ spacekmartina@gmail.com

Cilj ove radionice je upoznati sudionike s dijelom programa „Rastimo zajedno i mi“ namijenjenog roditeljima koji odgajaju djecu u zahtjevnijim okolnostima roditeljstva i njihovoj djeci rane i predškolske dobi. Program se sastoji od radionica za roditelje, radionica za djecu i zajedničkih aktivnosti djece i roditelja. U ovoj bismo radionici posebno predstavile rad s djecom i zajedničke aktivnosti djece i roditelja. Kroz ciljane aktivnosti i igru djeca proširuju životne spoznaje i stječu iskustva koja im povećavaju razumijevanje sebe samih i odnosa među ljudima, razvijaju sposobnost primanja i pružanja podrške, olakšavaju upoznavanje i prihvaćanje drugih i omogućuju usvajanje pravila i samoregulacije. Posebna vrijednost ovakvog grupnog načina rada je osiguravanje prilike da djeca kroz aktivnosti i slobodnu igru rasterete i ublaže prisutne brige. Strategije i postupci za ostvarenje ovih ciljeva uključuju priče i pjesme koje potiču djecu na razgovor o osobnom iskustvu, dramatizirane igre, igre simulacije, pokret, ples, crtanje i ostale ekspresivne tehnike. Dječje aktivnosti i igre kroz koje se roditelji uključuju u neposrednu i posvećenu interakciju s djecom, između ostaloga, predstavljaju alternativu i daju djeci i roditeljima ideju kako, u doba posvemašnje digitalizacije, provoditi vrijeme u neposrednoj, ugodnoj, zabavnoj, poticajnoj i zbližavajućoj interakciji.

Ovom prilikom prikazat ćemo sudionicima jednu od radionica s djecom pod temom Što i kako s ljutnjom čiji je cilj prepoznavanje osjećaja ljutnje, njenih znakova i intenziteta, povezivanje osjećaja ljutnje s ponašanjem, učenje i isprobavanje regulacije ljutnje, te razvijanje empatije.

Sudionici će se kroz ulogu djeteta iskustveno upoznati s programom i doživjeti radionicu, njegove polazišne temelje, način te pristup u radu s djecom i roditeljima, indikacije i kontraindikacije za sudjelovanje čime bi povećali dostupnost programa djeci i njihovim roditeljima. Osim toga, željeli bismo potaknuti i inspirirati stručnjake za osmišljavanje i implementaciju pojedinih aktivnosti ili programa u svome radu te na taj način potaći širenje mreže usluga u zajednici.

Radionica bi obuhvaćala kratko izlaganje o teorijskim temeljima programa s naglaskom na radionice za djecu, svrsi, indikacijama i sadržaju; prikaz jedne radionice s djecom kroz aktivno sudjelovanje sudionika; kratko izlaganje o teorijskim ishodima zajedničkih aktivnosti, svrsi, načinu provođenja; prikaz nekoliko aktivnosti kroz aktivno sudjelovanje sudionika; rasprava.

Ključne riječi: roditeljstvo u zahtjevnijim okolnostima, djeca rane i predškolske dobi, preventivni program

KAKO PSIHOLOZI SMIŠLJAJU DIGITALNE OGLASE?

Eva Mladiček, Leon Tetec

iZone d.o.o. Zagreb

✉eva@izone.hr; ✉leon.tetec@izone.hr

Svi znamo da digitalni svijet mijenja psihologiju, no znate li kako psiholozi mijenjaju digitalni svijet?

Kratka radionica o tome kako psiholozi osmišljavaju oglase, na što treba paziti i zašto baš digitalni marketing može biti savršeno kreativno igralište za psihologe 21. stoljeća! Okušajte se i sami u osmišljavanju oglasa za digitalne kanale uz dvoje kolega psihologa iz agencije za digitalni marketing.

Ključne riječi: digitalni marketing, oglasi, psiholozi

MENTORSKI PROGRAMI U TVRTKAMA: DIGITALNI IZAZOVI I MOGUĆNOSTI

Martina Ožanić Jukić ^a, Nataša Margetić Lukić ^b

^a - Aitac d.o.o, Kastav, ^b - Poslovna inteligencija d.o.o., Zagreb

✉ mozanic@aitac.nl; ✉ nmlukic@inteligencija.com

Mentorstvo je u tvrtkama jedna od metoda osposobljavanja novog zaposlenika za rad. Svrha mentoriranja je što prije i učinkovitije osposobiti pripravnika za samostalan rad i omogućiti mu da iskoristi svoj puni potencijal. Svaka tvrtka koja drži do sebe, do kvalitete pružanja svojih usluga ili proizvoda, kojoj je važno imati kompetentne, zadovoljne, motivirane i lojalne zaposlenike, trebala bi razviti sustav praćenja novog zaposlenika, odnosno program mentorstva. Mentorirani mogu biti i novi i već postojeći zaposlenici (npr. kod promjene u karijeri), neovisno o stažu i poziciji. Mentorstvo je odlična metoda za profesionalni rast i razvoj, što i je krajnji cilj procesa, a utječe i na organizacijsku kulturu (poboljšanje, redefiniranje). Dugoročni je to proces u kojem osoba blisko surađuje s mentorom, gleda mentora kako se nosi s određenim situacijama, kakvu komunikaciju koristi te i sam može doprinijeti ostvarenju poslovnih planova tvrtke. Mentor (iskusniji zaposlenik) pomaže drugom zaposleniku (eng. mentee) da bude uspješan i produktivan (Manchester Metropolitan University). U tom odnosu često se razvija povjerenje i podrška, te i mentor „raste“ zajedno s mentoriranim zaposlenikom (poboljšava komunikacijske vještine, fokus, upravljanje vremenom i energijom, razvija vještinu delegiranja zadataka, davanja povratne informacije, snalaženje s različitim karakteristikama). Važno je da je mentor osoba od povjerenja, koja zna inspirirati i ohrabriti, da ima stručno znanje (koje je spreman dijeliti), te da razumije koliki utjecaj ima na kolegu i da pažljivo upravlja s cijelim procesom mentorstva. U procesu mentorstva važnu ulogu ima tehnologija jer mentorski proces možemo i digitalizirati i na taj način ga učiniti jednostavnim i transparentnim. Tako je program lako dostupan i omogućava da se aktivno prate vremenski planovi i sadržaj programa. U našim tvrtkama, AITAC, koja se bavi projektiranjem luksuznih kruzera i jahti te konzultantskim uslugama pri implementaciji softwera za projektiranje, te u Poslovnoj inteligenciji, koja se bavi konzultantskim uslugama iz područja analitike velikih podataka i strateškim ICT konzaltingom, zapošljavamo veliki broj inženjera koji su spremni nesebično dijeliti svoje vrijeme, energiju i stručno znanje. S obzirom na veliku ekspanziju tvrtki (zapošljavanje velikog broja novih zaposlenika i proširenje usluga koje nudimo) te rad dijela zaposlenika na više lokacija i u inozemstvu, proces mentorstva ima i poneke izazove... Na radionici ćemo s prisutnim kolegama razmijeniti praktična znanja iz profesionalne prakse te odgovoriti na pitanja: Mogu li nam, i kako, pomoći digitalni svijet i tehnologija? Kakva su Vaša iskustva?

Ključne riječi: mentorski program, profesionalni razvoj, digitalna tehnologija, uspjeh, tvrtke

RAZVIJANJE VJEŠTINA MENTORIRANJA PO EUROPSY KOMPETENCIJAMA

Tanja Pureta ^{a,b}, **Snježana Kovač** ^{a,c}

^a - Povjerenstvo za psihologe vježbenike Hrvatske psihološke komore, ^b – Ramiro d.o.o, ^c – Škola za cestovni promet

✉tanja.pureta@ramiro.hr, ✉snjezana.kovac@scp.hr

Jedan od velikih izazova psihologa mentora je kako što kvalitetnije, nenametljivo, a ipak stručno i podržavajuće usmjeravati mlade kolege vježbenike na početku njihovog profesionalnog razvoja. Biti mentor znači biti voljan i motiviran svoje znanje, vještine i iskustvo dijeliti i prenositi na mlade kolege. To također znači biti posvećeno cjeloživotnom učenju, kontinuirano pratiti sve novosti u struci i konstantno se educirati i ulagati vrijeme u vlastiti rast i razvoj. Upravo zato je Povjerenstvo za psihologe vježbenike HPK osmislilo radionicu za mentore psihologa vježbenika, s ciljem upoznavanja i poticanja vještina mentoriranja u skladu s EuroPsy kompetencijama. U prvom, edukativnom dijelu radionice, mentorima će biti jasno opisane i prezentirane primarne i osnažujuće kompetencije, koje će mentori trebati razvijati i poticati kod vježbenika. Također će biti istaknuta povezanost ovih kompetencija s kompetencijama koje se stječu tijekom studija. U nadasve motivirajućem i pozitivnom ozračju, mentorima će biti prezentirana i nova vježbenička knjižica, kao moderniji alat koji im treba olakšati mentorsku ulogu na način da ih jasno vodi kroz proces mentoriranja. U nastavku radionice, mentore ćemo potaknuti da osmisle radne zadatke i aktivnosti za vježbenike kojima žele razvijati pojedine kompetencije. Očekujemo da će im to omogućiti kreiranje vlastite kolekcije uzoraka situacija iz koje će tijekom procesa mentoriranja s lakoćom moći birati aktivnosti ili osmišljavati nove. U završnom dijelu radionice planirane su aktivnosti samovrednovanja kojima će mentori dobiti uvid u vlastite kvalitete i snage, ali i kompetencije koje mogu i dalje usavršavati. Ovi će rezultati Povjerenstvu za psihologe vježbenike HPK biti smjernice u određivanju daljnjeg plana razvoja profesionalnog mentorskog sustava. To će ostati jedan od prioriternih ciljeva Povjerenstva, jer su mentori onaj dio zajednice psihologa koji svojim nesebičnim zalaganjem značajno pridonose razvoju struke, dajući joj tako veliku dodanu vrijednost.

Ključne riječi: psiholozi vježbenici, vještine mentoriranja, EuroPsy, kompetencije

UPOZNAJ SE KROZ IGRU KARTANJA

Rajka Rade

Dora- obrt za savjetovanje, Rijeka

✉rajkarade5554@gmail.com

Sve brži tempo života iz dana u dan donosi bezbroj promjena na svim područjima. Da bismo dobro funkcionirali u novonastalim situacijama potrebne su nam mnogobrojne vještine. Neke od njih su: prilagodljivost, tolerancija, asertivnost, smirenost i dr. Kroz jednostavnu kartašku igru možete bolje upoznati sebe, otkriti koji su vasi načini funkcioniranja u novonastalim situacijama, koliko ste spremni uvažavati prava drugih i na koji način ste se naučili zauzeti za sebe. Ovo je također prilika da osvjestite svoju ljutnju i agresivnost, te reakciju na frustraciju kada se događaji ne odvijaju očekivano.

Ključne riječi: igra kartanja, promijenjeni uvjeti, prilagodljivost, asertivnost, agresivnost

PSIHOTERAPIJA „NA UPUTNICU“ - TEŠKOĆE I IZAZOVI

Ivana Rede, Nataša Jakšić

Klinički bolnički centar Rijeka

ivanarede@gmail.com; nat.jaksic@gmail.com

Radionica je namijenjena prvenstveno psihoterapeutima zaposlenima u ustanovama zdravstva, koji se svakodnevno sreću sa sve češćim upućivanjem pacijenata na psihoterapijski tretman, kao i sa širokom lepezom razloga zbog kojih im se pacijenti obraćaju tražeći psihoterapiju:

- „dobro sam se osjećala nakon našeg razgovora, kad sam bila na testiranju“
- „poslao me je psihijatar...kaže da ne zna što bi sa mnom jer ne želim antidepresive...“
- „poslala me invalidska komisija zbog bolovanja...“
- „ja bih kod vas jer vi radite za besplatno...“

Kako učinkovito odgovoriti na različite zahtjeve posla koji obavljamo?

U svom radu nismo lišeni stresnih situacija niti s pacijentima niti sa suradnicima. Čini se da povremene probleme s pacijentima rješavamo žurnije i efikasnije nego narušene odnose sa suradnicima. Nažalost, naše nezadovoljstvo, koje se trudimo ne pokazati, pacijentima je transparentno, i često se „prelijeva“ u terapijski proces.

Kako biti dio tima, a kako surađivati s nesurađljivima?

Što nam pomaže, a što nam otežava stvaranje konteksta za kvalitetan dijalog, kako s našim pacijentima, tako i sa suradnicima unutar sustava?

I napokon, što je psihoterapija, i što znači djelovati terapijski? Jesmo li psihoterapeuti samo u psihoterapijskom „settingu“, ili naša saznanja o finom tkanju ljudske komunikacije i različitosti razumijevanja možemo upotrijebiti i integrirati u kontekst suradničkog odnosa?

Cilj radionice je potaknuti diskusiju o tome kako se nosimo sa povremenim nerazumijevanjem od strane suradnika, još uvijek neadekvatnim prepoznavanjem od strane sustava i vlastitim osjećajima u situacijama kada nemamo potrebnu potporu.

Učesnicima radionice bit će prezentirani neki od načina rada u grupi, koji istovremeno omogućuju opservaciju komunikacijskog procesa i uključivanje svakog člana u diskusiju.

Ključne riječi: psihoterapeuti u zdravstvu, različitost, razumijevanje

ECLAT STUDIJA: PRIKAZ KORIŠTENOG RAČUNALNOG INSTRUMENTARIJA ZA MJERENJE IZVRŠNIH FUNKCIJA

Silvija Ručević^a, Sandra Vučković^a, Dino Krupić^a, Tijana Borovac^b

^a - Filozofski fakultet u Osijeku, ^b - Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku
✉ srucevic@ffos.hr; ✉ svuckovic@ffos.hr; ✉ dkrupic@ffos.hr; ✉ tborovac@foozos.hr

Računala se koriste u svrhu psihologijskog mjerenja već više od pola stoljeća. U počecima njihove uporabe računala su se koristila za statističku analizu podataka dobivenih klasičnom primjenom testova, što je znatno ubrzalo i učinilo točnijom obradu tih podataka. U današnje vrijeme uporaba računala u psihodijagnostici uključuje programe za prezentaciju testovnog sadržaja, pohranu reakcija sudionika i analizu podataka, ali i izvođenje sofisticiranijih procedura kao što je interpretacija rezultata testova. Za razliku od klasičnog, računalno testiranje pretpostavlja postojanje tehničkih pretpostavki za njegovu provedbu, odnosno ispitivač mora osigurati dovoljan broj računala, što može predstavljati problem ukoliko se istovremeno ispituje nekoliko osoba. Iako je cijena računalnog pristupa psihodijagnostici u početku veća zbog potrebe za nabavom računala i odgovarajućih programa, ušteda na vremenu provedbe testiranja je dugoročna. Prednosti računalnog mjerenja uključuju eliminaciju pogrešaka zbog odgovaranja tipa papir-olovka od strane sudionika i bodovanja od strane ispitivača. Također, računala omogućuju adaptivno testiranje, kao i ispitivanje nekih specifičnih konstrukata koje je teško ili nemoguće mjeriti klasičnim testovima, osobito u području kognitivne psihologije. Cilj radionice je upoznati sudionike s mjerenjem izvršnih funkcija kod djece i odraslih pomoću bihevioralnih zadataka, koristeći računalnu aplikaciju Psychology Experiment Building Language (PEBL). Sudionici će biti upoznati s provedbom longitudinalnog istraživanja pod nazivom „Problemi u ponašanju djece školske dobi: uloga izvršnih funkcija, individualnih, obiteljskih i genetskih čimbenika“ – ECLAT studija, unutar koje je korišten računalni instrumentarij. Očekuje se da će po završetku radionice sudionici moći uočiti prednosti računalnog testiranja u odnosu na klasično testiranje, ali i izazove s kojima se psiholozi susreću prilikom provedbe s djecom i odraslima. Nadalje, moći će usporediti prednosti i nedostatke različitih metoda mjerenja izvršnih funkcija, prvenstveno upitnika i bihevioralnih zadataka. Osim toga, sudionici će imati priliku iskustveno sudjelovati u bihevioralnim zadacima koji mjere izvršne funkcije, kao što je inhibicija ponašanja, mentalna fleksibilnost, planiranje i drugo. Na kraju radionice raspravljat će se o sugestijama za korištenje računalnog instrumentarija u budućim istraživanjima, osobito u području razvojne i kognitivne psihologije.

Ključne riječi: računalno testiranje, ECLAT studija, bihevioralni zadaci, PEBL

PROGNOSTIKA I PSIHODIJAGNOSTIKA NEKAD I SAD- IZAZOVI DIGITALNOG DOBA ILI "ČIJA MATER CRNU VUNU PREDE"

Dubravka Svilar Blažinić, Gordana Kamenečki, Iva Žegura

CZSS Zagreb - Podružnica Obiteljski centar,

✉dubravka.svilarblazinic@socskrb.hr

Još od najstarijih vremena čovjek je imao potrebu tumačiti sebe, vlastite doživljaje i druge osobe, odakle i naziv psihologija. Dugi period praćenja razvoja ljudske prirode bio je intuitivno- spekulativnog karaktera. Razvojem psihologije kao znanosti prestaje proizvoljnost u tumačenju "ljudske psihe" i razvijaju se objektivne metode u praćenju i proučavanju psihičkih procesa i ponašanja pojedinca, te predviđanja njegovog funkcioniranja. Unatoč tome, traženje odgovora kroz različite tzv: alternativne metode i tehnike procjene kontinuirano je prisutno u populaciji pogotovo u vidu predviđanja i prognoziranja stanja i funkcioniranja, što je u posljednje vrijeme prisutno i kroz korištenje digitalnih medija (televizija, internet i sl). Postavlja se pitanje zbog čega su te metode ljudima toliko privlačne. Jedno od objašnjenja je i u snazi prikladnog odobravanja (tzv. Barnum efekt). Generalno, prognoza označava procjenu odnosno predviđanje budućnosti, koje je rezultat ljudske sposobnosti pri uporabi različitih znanstvenih metoda, iskustva i intuicije. U usporedbi s jednostavnim predviđanjem temelji se na znanstvenim dokazima pa se tako npr. na temelju nekog testa znanja može se dobro prognozirati npr. uspjeh u nekom određenom poslu koji zahtijeva ta znanja. U psihologiji se valjanost procjene mjeri praćenjem kriterijske varijable u budućnosti. Procjena se radi prikupljanjem podataka kroz dijagnostički intervju te upotrebu testova, odnosno psihodijagnostiku. Procjena se može obavljati u različite svrhe (primjerice, profesionalnu selekciju, školsko napredovanje i sl.), ali se najčešće koristi u svrhu procjene nečijeg mentalnog i/ili psihičkog i emocionalnog statusa, svakodnevnog funkcioniranja te preporuke budućih aktivnosti. Ovom radionicom želimo na drugačiji i zabavan način prikazati cijeli niz načina korištenja različitih tehnika, njihovih, naizgled nespojivih, sličnosti i razlika, od alternativnih do dijagnostički valjanih i pouzdanih u procesu predviđanja čovjekovog djelovanja, uključujući korištenje digitalne tehnologije.

Ključne riječi: prognoza, procjena, psihodijagnostika

PRIMJENA TERAPIJE POKRETOM I PLESOM U PREPOZNAVANJU I KONTROLI EMOCIJA

Jasna Špoljarić

SOS Dječje selo Lekenik

✉ jasna.spoljaric@sos-dsh.hr

Stručnjaci u sustavu socijalne skrbi su u svakodnevnom kontaktu s korisnicima, koji su u krizi i traže pomoć u rješavanju svojih problema. Najčešće traže pomoć u stanju akutne emocionalne uznemirenosti koja proizlazi iz situacijskih, razvojnih i sociokulturalnih izvora, a dovode do privremene nemogućnosti ublažavanja problema pomoću uobičajenih načina rješavanja problema pojedinca. Vrlo često dolaze preplavljeni snažnim osjećajima, narušene unutrašnje ravnoteže uz snažan osjećaj ranjivosti te niz popratnih misaonih, tjelesnih i funkcionalnih poteškoća. Stručnjaci u sustavu socijalne skrbi su izloženi nizu rizičnih i vrlo stresnih reakcija korisnika koje kod njih pobuđuju različite emocije od osjećaja straha, ljutnje, tuge, bespomoćnosti i empatije. Cilj ove radionice je primjenom terapije kroz pokret i ples prepoznati osjećaje koje skladištimo u tijelu i naučiti strategije nošenja s osjećajima, mislima i postupcima koji iz njih proizlaze. Prema ADMT (Američko udruženje plesnih terapeuta) psihoterapija pokretom i plesom je terapijska primjena pokreta i plesa u kreativnom procesu s ciljem poticanja emotivne, kognitivne, socijalne i tjelesne integracije pojedinca. Psihoterapija pokretom i plesom temelji se na pretpostavci da su tijelo i um nerazdvojivi, a promjene obrazaca kretanja utječu na cjelokupno funkcioniranje. Tjelesni pokreti odražavaju psihičke sadržaje i osobnost, a pokret kao veza s dubljim slojevima psihe ima simboličnu funkciju kojom otkriva podsvjesne sadržaje. Spontana improvizacija u pokretu omogućava klijentu isprobavanje novih načina bivanja i novo iskustvo samoga sebe, odnosa, razmišljanja i osjećanja. Terapijski proces se odvija kroz četiri faze: upoznavanja i zagrijavanja, inkubacije, iluminacije i evaluacije. Proces je uspješan korištenjem grupne dinamike, prostora, ritma, glazbe, tehnika koje pomažu izražavanju kao što su ekspresivno korištenje glasa, crtež, ili interakcije s rekvizitima ili glazbenim instrumentima.

Ključne riječi: terapija kroz pokret i ples, kriza, osjećaji, glazba, rekviziti

PREDSTAVLJANJE RADOVA, KNJIGA I DIGITALNIH ALATA

Predstavlanje: Online sustav za profesionalno usmjeravanje „Put karijere“ <i>Toni Babarović, Iva Šverko</i>	227
Predstavlanje monografije - Dvadeset godina Društva psihologa Virovitičko-podravske županije <i>Vladimir Kolesarić, Jasna Per-Kožnjak, Martin Lovretić, Sanja Milković Šipek</i>	228
Predstavlanje knjige: Prilozi povijesti psihologije u hrvatskoj <i>Vladimir Kolesarić, Ivana Duvnjak</i> ...	229
Tiskomanija <i>Lara Koraca, Jelena Petranović</i>	230
Predstavlanje knjige: Mala psihološka kuharica <i>Mirjana Krizmanić (autorica), Koraljka Penavin (urednica), Vladimir Kolesarić</i>	231
Predstavlanje inicijative za osnivanjem časopisa „Humans and the digital world“ <i>Daniela Šincek, Željko Pavić, Boris Badurina, Ivana Duvnjak, Juraj Jurlina</i>	232
Predstavlanje digitalne platforme za podršku darovitim učenicima "Lumen" <i>Vesna Tomorad, Katarina Biondić Kaštela</i>	233
Predstavlanje priručnika: Izazovi digitalnog svijeta <i>Tena Velki i Krešimir Šolić (urednici), Marin Vuković, Valentina Ružić, Barbara Herceg Pakšić, Silvija Ručević</i>	234
Predstavlanje: Terapijski vodiči za djecu – što učiniti.....	235
Predstavlanje: Imaju li sada psiholozi u Hrvatskoj alat za ispitivanje inteligencije i pamćenja?.....	236

PREDSTAVLJANJE: ONLINE SUSTAV ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE „PUT KARIJERE“

Toni Babarović, Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

✉ Toni.Babarovic@pilar.hr; ✉ Iva.Sverko@pilar.hr

Online sustav za profesionalno usmjeravanje Put karijere razvijen je kao pomoć adolescentima u odabiru i razvoju njihove karijere. Put karijere omogućava korisnicima da steknu bolji uvid u svoje profesionalne interese, vrijednosti i profesionalni identitet te da potaknu razvoj svoje karijere. Put karijere sadrži mjere profesionalnih interesa (Slikovno-opisni upitnik interesa i Upitnik interesa PGI), radnih vrijednosti (V-upitnik), profesionalne adaptabilnosti (Skala profesionalne adaptabilnosti), profesionalne zrelosti (Skala spremnosti za karijeru i Test informiranosti o zanimanjima), profesionalnog identiteta (Skala statusa profesionalnog identiteta) te mjere poteškoća i stilova odlučivanja o karijeri (Upitnik poteškoća u donošenju profesionalnih odluka i Profil donošenja profesionalnih odluka). Sve mjere daju povratne informacije korisnicima o ispitivanim osobinama i sugeriraju korake koji mogu podići razinu njihove profesionalne zrelosti i informiranosti. Sve su mjere ili razvijene u hrvatskom kontekstu ili prevedene/adaptirane na hrvatski jezik, a našim su dosadašnjim istraživanjima prikupljeni čvrsti pokazatelji njihove valjanosti. Put karijere postavljen je online u lipnju 2017. na web stranici www.putkarijere.hr i besplatno je dostupan za korištenje. Razvijen je u okviru projekta Profesionalni razvoj u adolescenciji: Određenje modela tranzicije karijere adolescenata kojeg je financirala Hrvatska zaklada za znanost. Autori adaptiranih instrumenata, profesori Itamar Gati, Erik Porfeli, Mark Savickas, Branimir Šverko i Terrence Tracey, dali su nam odobrenje za korištenje njihovih skala na ovom javnom i besplatnom online sustavu. U ovom predavljanju alata upoznat ćemo kolege sa sadržajem sustava Put karijere i raspraviti o najboljim načinima njegove primjene u praksi profesionalnog usmjeravanja.

Ključne riječi: online profesionalno usmjeravanje, Put karijere, adolescenti, izbor zanimanja, razvoj karijere

PREDSTAVLJANJE MONOGRAFIJE - DVADESET GODINA DRUŠTVA PSIHOLOGA VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

Vladimir Kolesarić^{a,e}, Jasna Per-Kožnjak^{b,e}, Martin Lovretić^{c,e}, Sanja Milković Šipek^{d,e}

^a – professor emeritus Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ^b - Psihološki centar Putokaz Virovitica,

^c – umirovljenik, ^d- OŠ "Ivana Brlić Mažuranić" Virovitica, ^e - Društvo psihologa Virovitičko-podravske županije

✉vkolesar@ffzg.hr; ✉putokaz-psihologija@vt.t-com.hr;

✉martin.lovretic@gmail.com; ✉sanjamilkovic@yahoo.com

Društvo psihologa Virovitičko-podravske županije utemeljeno je 1998. godine kao samostalna sastavnica Hrvatskog psihološkog društva na inicijativu Vladimira Kolesarića. Prvi predsjednik društva bio je Martin Lovretić, aktualna predsjednica društva je Jasna Per Kožnjak.

Ovo Društvo nastoji slijediti cilj koji Hrvatsko psihološko društvo uvijek naglašava: njegovati psihologiju kao struku široke primjene u svakodnevnoj praksi, koja uključuje raznovrstan profil ljudi kojima psiholozi pomažu prebroditi svakodnevne probleme i poteškoće, a nikako samo izolirane skupine osoba s psihičkim poteškoćama.

Zbog toga djelovanje psihologa ne ograničava se samo na redovitu profesionalnu djelatnost u užem smislu, već je Društvo psihologa usmjereno i na javno djelovanje. Naročita aktivnost istaknuta je kroz "Tjedne psihologije" za što je Društvo dobilo javno priznanje Zahvalnicu Grada Virovitice u 2017. godini.

U Monografiji 20 godina Društva psihologa Virovitičko podravske županije prikazana je sva širina rada i aktivnosti psihologinja i psihologa članova DPVPŽ. Svoj doprinos psihologiji Društvo je dalo i kroz suorganizaciju Konferencija Hrvatskih psihologa s međunarodnim sudjelovanje i to u tri navrata (prva dva Poreč 2008. i Rovinj 2014) kada je prezentiran rad psihologa ali i promovirana Virovitica i Virovitičko podravska županija te ponovno suorganizacija 2019. godine u Osijeku na što smo posebno ponosni.

Psihološko društvo Virovitičko-podravske županije tijekom dvadeset godina postojanja i djelovanja razvilo se u jedno od najboljih, najaktivnijih društava unutar Hrvatskog psihološkog društva. Daljnji razvitak i kvalitetan rad, nužan u svakom strukovnom udruženju, pa tako i u psihološkoj asocijaciji, garantira dobna struktura članova i članica koji su i svojim osobnim prikazima u ovoj monografiji pokazali kako im je njihova struka bitni sastavni dio rada i života, kako osobnog, obiteljskog, strukovnog tako i šire društvenog.

Ključne riječi: Društvo psihologa, javno djelovanje, Virovitičko-podravska županija

PREDSTAVLJANJE KNJIGE: PRILOZI POVIJESTI PSIHOLOGIJE U HRVATSKOJ

Vladimir Kolesarić^a, Ivana Duvnjak^b

^a – professor emeritus Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ^b - Filozofski fakultet u Osijeku

vkolesar@ffzg.hr; ividuvnjak@ffos.hr

U zborniku Prilozi povijesti psihologije u Hrvatskoj prikazan je razvitak znanstvene i primijenjene psihologije od njezinih početaka, a obuhvaćena su područja eksperimentalne psihologije, razvojne psihologije, industrijske i organizacijske psihologije, socijalne psihologije, političke psihologije, obrazovne psihologije, kliničke psihologije, zdravstvene psihologije.

Ključne riječi: povijest psihologije, prilozi, Hrvatska

TISKOMANIJA

Lara Koraca, Jelena Petranović

Dom za odrasle osobe Motovun

✉lara.koraca@outlook.com; ✉dorothypetranovic@gmail.com

Projekt pod nazivom „Tiskomanija“ osmišljen je s vizijom pokretanja radionica tiska majica i torbi tehnikom sitotiska s ciljem emancipacije korisnika smještenih u Domu Motovun. Korisnici trajno smješteni u Domu Motovun su odrasle osobe s mentalnim oštećenjem-psihičkom bolesti. Ideja projekta jest prikazanje vrijednosti i sposobnosti korisnika putem likovnog stvaranja i osobne ekspresije što šalje snažnu destigmatizirajuću poruku društvu ali i samim korisnicima. Projekt je uključivao četiri faze u kojima su glavne aktivnosti bile: edukacija korisnika Doma Motovun (usvajanje vještina potrebne za rad u tehnici sitotiska), ciklus radionica u kojima su korisnici formirali ideje u grafički jezik, rad na stroju odnosno tiskanje radova na majice, torbe i papire te predstavljanje radova javnosti izlaganjem tokom turističke sezone na glavnom motovunskom trgu. Želja nam je naše radove prikazati na ovogodišnjoj konferenciji psihologa u Osijeku te na taj način pozitivno utjecati na procese smanjivanja stigmatizacije i stereotipizacije osoba s psihičkim teškoćama u društvu.

Ključne riječi: destigmatizacija, sitotisk, mentalno zdravlje

PREDSTAVLJANJE KNJIGE: MALA PSIHOLOŠKA KUCHARICA

Mirjana Krizmanić (autorica) ^a, Koraljka Penavin (urednica) ^b, Vladimir Kolesarić ^c

^a – red. prof. u miru Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ^b – Izdavačka kuća V.B.Z., ^c – professor emeritus Sveučilišta u Zagrebu

✉kiepach@yahoo.com; ✉koraljka.penavin@vbz.hr; ✉vkolesar@ffzg.hr

"Mala psihološka kuharica" je zbirka recepata prikupljenih od naših kolega psihologa i psihologinja. Svaki recept ima ispod samog naziva jela neku "mudru" misao o hrani, a većinu recepata prati i neka mala priča o samom jelu opisanom u receptu. Glavni cilj pisanja te kuharice je malo "račvast", pa se s jedne strane odnosi na neke spoznaje o samom hranjenju, a s druge na popularizaciju naše struke.

Ključne riječi: psiholozi, kuharica, popularizacija struke

PREDSTAVLJANJE INICIJATIVE ZA OSNIVANJEM ČASOPISA „HUMANS AND THE DIGITAL WORLD“

Daniela Šincek, Željko Pavić, Boris Badurina, Ivana Duvnjak, Juraj Jurlina

Centar za internet i društvo Filozofskog fakulteta u Osijeku

✉ dsincek@ffos.hr; ✉ zpavic@ffos.hr; ✉ boris.badurina@ffos.hr;

✉ iduvnjak@ffos.hr; ✉ jjurlina@ffos.hr

Na Filozofskom fakultetu u Osijeku je 2019. godine osnovan Centar za internet i društvo koji, kao ustrojbeni jedinicu FFOS-a, okuplja članove koji u svom stručnom i znanstvenom djelovanju proučavaju i surađuju na projektima koji se na vrlo raznolike načine bave internetom, novim medijima, informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i, općenito, digitalnim svijetom. Daniela Šincek, voditeljica Povjerenstva ovog Centra je predložila kao jednu od aktivnosti pokretanje elektroničkog časopisa „Humans and the Digital World“ te je na prvoj sjednici Povjerenstva odlučeno da se ova inicijativa i predstavi na 27. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa „Psihologija i digitalni svijet“.

Važnost časopisa koji bi se usmjerio na proučavanje odnosa čovjeka i digitalnog svijeta vidljiv je i kroz ovu konferenciju. Časopisom se želi potaći objavljivanje radova u elektronskom obliku i na engleskom jeziku, a kako bi se osigurala lakša dostupnost radova što široj publici. Dodatno, namjera nam je u urednički odbor uključiti i renomirane kolege iz Hrvatske i svijeta kako bi časopis dobio preduvjete za primjereno pozicioniranje u znanstvenoj i stručnoj zajednici. Također, urednička politika će promovirati objavljivanje znanstvenih radova s jasnim teorijskim podlogama i odgovarajućim nacrtima istraživanja i obrade podataka, a kako bi se postizali viši ciljevi znanosti poput objašnjavanja i predviđanja, pa i kontroliranja pojava u međudnosu čovjeka i digitalnog svijeta. Namjera nam je obuhvatiti područja društvenih znanosti, ali i tehničkih i medicinskih znanosti.

Ovom prilikom članovi Povjerenstva Centra za internet i društvo žele predstaviti svoju inicijativu, ukratko upoznati prisutne i sa radom svojeg Centra, ali i pozvati kolege na suradnju u obliku prijavljivanja članaka za časopis kojem se nadamo tijekom 2020.g.

Ključne riječi: Centar za internet i društvo, Humans and the Digital World, inicijativa, časopis

PREDSTAVLJANJE DIGITALNE PLATFORME ZA PODRŠKU DAROVITIM UČENICIMA "LUMEN"

Vesna Tomorad^a, Katarina Biondić Kaštela^b

^a - Osnovna škola Marija Bistrica, ^b - Osnovna škola Ante Kovačića Zlatar

✉ vesna.tomorad@skole.hr; ✉ katarinabiondic@gmail.com

Rad s darovitim učenicima jedan je od najvećih izazova školskog sustava. Daroviti učenici su malobrojna i ranjiva skupina, a kvalitetan rad s darovitima zahtijeva specifičnu edukaciju nastavnog osoblja o posebnostima u metodološkom pristupu, ali i psihološkim osobitostima darovitih učenika. Izuzetno je važna senzibilizacija odgojno-obrazovnih djelatnika za prepoznavanje potreba darovitih kako bi bilo moguće konstruktivno kanaliziranje njihovih potencijala i izbjegavanje neželjenih posljedica neprepoznavanja tih potreba. Digitalna platforma <https://kzz-lumen.net/> predstavlja pokušaj da navedena tema bude dostupna svim zainteresiranim čimbenicima: učiteljima, roditeljima, pa i samim učenicima i pokuša dati neke odgovore i poticaje na mnogobrojna pitanja o ovoj kompleksnoj temi. Platforma je nastala kao rezultat rada velikog broja odgojno-obrazovnih djelatnika Krapinsko-zagorske županije, a u okviru provođenja projekta „Lumen“, financiranog iz Europskog socijalnog fonda koji je započet 2017., a dovršen 2019. godine. Tijekom dvogodišnje provedbe projekta provedena je senzibilizacija i edukacija velikog broja učitelja i stručnih suradnika, te su osmišljeni programi – aktivnosti i zadaci namijenjeni darovitim učenicima, koji su i pilotno provedeni u 10 osnovnih i srednjih škola Krapinsko-zagorske županije. Krajnji produkt projekta je upravo gore navedena digitalna platforma koja nudi obilje informativnih sadržaja o samom pojmu darovitosti, sadržaje i linkove koji se nude darovitim učenicima, te niz materijala iz različitih obrazovnih područja koji su izradili učitelji temeljem vlastitog iskustva i edukacije koju su prošli u projektu. Platforma „Lumen“ je i dalje aktivna, navedeni materijali dostupni su svim zainteresiranim korisnicima, a moguće je i poželjno i postavljanje novih materijala koje korisnici žele podijeliti s drugima, kao i podjela iskustava u radu s darovitima. Cilj je ovog predstavljanja upravo informiranje potencijalnih korisnika kojima ova platforma može pružiti pomoć i poticaj u radu i poziv na međusobnu potporu i razmjenu iskustava u radu s darovitom djecom.

Ključne riječi: darovitost, podrška, edukacija, digitalna platforma

PREDSTAVLJANJE PRIRUČNIKA: IZAZOVI DIGITALNOG SVIJETA

Tena Velki^a i Krešimir Šolić^b (urednici), Marin Vuković^c, Valentina Ružić^d, Barbara Herceg Pakšić^e, Silvija Ružević^f

^a – Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku ^b - Medicinski fakultet u Osijeku, ^c - Fakultet elektrotehnike u Zagrebu, ^d – Naklada Slap Jastrebarsko, ^e – Pravni fakultet u Osijeku, ^f – Filozofski fakultet u Osijeku

✉tenavelki@foozos.hr; ✉kresimir.sollic@mefos.hr; ✉marin.vukovic@fer.hr;
✉valentina@nakladaslap.hr; ✉bherceg@pravos.hr; ✉srucevic@ffos.hr

Izdavanje sveučilišnog interdisciplinarnog udžbenika pod nazivom *Izazovi digitalnog svijeta*, rezultat je višegodišnjeg znanstvenog istraživanja, a obuhvaća inženjere, psihologe i pravnike, sve redom doktore znanosti i priznate stručnjake u svojim područjima. Ukupno 14 autora sa različitih fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayer u Osijeku te Sveučilišta u Zagrebu napisalo je ukupno 12 poglavlja koja obuhvaćaju pregled psiholoških, pravnih i tehničkih aspekata informacijske sigurnosti i zaštite privatnosti te općenito digitalnog svijeta. Osim analize trenutnog stanja, te prikaza uzročno-posljedičnih odnosa između ponašanja i rizika od mogućih posljedica, navedene su i preporuke za zaštitu pojedinaca. Obradene su teme koje naširoko obuhvaćaju područja informacijske sigurnosti i zaštite privatnosti, a koje su posljednjih godina izuzetno aktualne kako u javnosti tako i u znanstvenim krugovima, zbog sve većih sigurnosnih problema koji se pojavljuju u skoro svim aspektima ljudskoga života. Upravo je interdisciplinarni pristup, temeljen na analizi ponašanja korisnika raznih informacijsko-komunikacijskih sustava, omogućio sveobuhvatni pristup u ovome udžbeniku. Prvi sveučilišni udžbenik na temu informacijske sigurnosti nastao je prije godinu dana u sklopu provedbe projekta *Safer Internet Centre Croatia: Making internet a good and safe place*, Agreement Number: INEA/CEF/ICT/A2015/1153209: Velki, T. i Šolić, K. (2018). *Priručnik za informacijsku sigurnost i zaštitu privatnosti*. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku. U manje od godinu dana, cijelo je tiskano izdanje *Priručnika za informacijsku sigurnost i zaštitu privatnosti* podijeljeno stručnjacima iz područja informacijske sigurnosti, ali i šire, odgojno-obrazovnim djelatnicima, ustanovama socijalne skrbi, fakultetima i ostalim zainteresiranim korisnicima informacijsko-komunikacijskih sustava, te su dobiveni upiti brojne šire publike za njegovo korištenje. Umjesto ponovnog izdanja postojećeg udžbenika, urednici su odlučili napraviti novi, prošireni sveučilišni udžbenik na temu *Izazovi digitalnog svijeta*. Kako se digitalni svijet rapidno mijenja, istovremeno mijenjajući naše poglede na život te time utječe na sve aspekte života korisnika informacijsko-komunikacijskih sustava, ove novine i promjene bilo je potrebno obuhvatiti u novom proširenom sveučilišnom udžbeniku. Novi je udžbenik nastao interdisciplinarnom suradnjom brojnih znanstvenika, a potaknut je brzim i brojnim promjenama koje se odvijaju u digitalnom svijetu. Upravo potaknuti tim promjenama stručnjaci različitih profila dali su svoj pogled na ovu problematiku koja se javlja u današnje digitalno doba. Udžbenik je namijenjen svim korisnicima informacijsko-komunikacijskih sustava, koji se u svojem svakodnevnom radu i aktivnostima susreću s raznim problemima digitalnog doba, od proboja informacijske sigurnosti, odnosno otuđenja i krađe digitalnih podataka te njihove zlouporabe od različitih oblika zlostavljanja putem novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Ključne riječi: digitalni svijet, izazovi, udžbenik, informacijska sigurnost

PREDSTAVLJANJE: TERAPIJSKI VODIČI ZA DJECU – ŠTO UČINITI...

Naklada Slap, Jastrebarsko

✉ nslap@nakladaslap.com

Što učiniti... je biblioteka koja se sastoji od šest terapijskih interaktivnih vodiča namijenjenih za djecu starosti između 6 i 12 godina, te za njihove roditelje:

- 1. Što učiniti kada se previše brineš?**
Dječji vodič za savladavanje anksioznosti
- 2. Što učiniti kada se bojiš pogriješiti?**
Dječji vodič za prihvaćanje nesavršenosti
- 3. Što učiniti kada se razljutiš?**
Dječji vodič za savladavanje problema s ljutnjom
- 4. Što učiniti kada previše prigovaraš?**
Dječji vodič za savladavanje negativnosti
- 5. Što učiniti kada se ne želiš odvojiti?**
Dječji vodič za savladavanje straha od odvajanja
- 6. Što učiniti kada si previše sramežljiv/a?**
Dječji vodič za savladavanje socijalne anksioznosti

Ovi vodiči roditeljima pružaju pregled najčešće korištenih kognitivno-bihevioralnih tehnika u npr. tretmanu generaliziranog anksioznog poremećaja, savladavanju separacijske ili socijalne anksioznosti. Također, vodiči usmjeravaju djecu i roditelje na emocije koje se pritom pojavljuju, npr. emocije koje su u podlozi straha od pravljenja pogrešaka. Zabavne ilustracije i živopisne metafore omogućuju djetetu lakše razumijevanje teških koncepata. Zadaci za crtanje, pisanje, te različite vježbe pomažu pri usvajanju vještina koje mogu umanjiti anksioznost, metoda za savladavanje misli ili kontrolu reakcija povezanih s ljutnjom, ili usvajanju aktivnosti za uspješno savladavanje prepreka. Ovi vodiči educiraju, motiviraju i ohrabruju djecu i roditelje da rade na savladavanju anksioznosti, istraživanju novih situacija bez straha, savladavanju ljutnje ili negativnosti, te prihvaćanju vlastite nesavršenosti. Na taj način ovi vodiči doprinose tome da djeca mogu istraživati nove situacije bez straha, naučiti savladavati svoju ljutnju, prevladati negativne misli i postati zadovoljnija, graditi svoje samopouzdanje i biti spremna na druženje s prijateljima.

Ključne riječi: terapijski vodiči, anksioznost, strahovi, ljutnja

PREDSTAVLJANJE: IMAJU LI SADA PSIHOLOZI U HRVATSKOJ ALAT ZA ISPITIVANJE INTELIGENCIJE I PAMĆENJA?

Naklada Slap, Jastrebarsko

✉ nslap@nakladaslap.com

Wechslerov test inteligencije za odrasle (WAIS-IV) jedan je od najpoznatijih i najčešće upotrebljavanih testova inteligencije za odrasle u svijetu. Struktura i sadržaj ljestvica u ovom četvrtom izdanju revidirani su kako bi odražavali suvremena dostignuća u teoriji i praksi mjerenja kognitivnih sposobnosti odraslih osoba. Nezamjenjiv je u dijagnostici i identifikaciji osoba s umjerenim ili težim kognitivnim teškoćama, u dobi od 16 godina nadalje.

Wechslerov test pamćenje za odrasle (WMS-IV) je baterija namijenjena za individualnu procjenu različitih sposobnosti pamćenja i radnog pamćenja odraslih osoba. WMS-IV pruža detaljnu procjenu klinički važnih aspekata funkcioniranja pamćenja. Koristi se za ispitivanje osoba starijih od 16 godina, a razlikuju se Baterija za odrasle osobe i Baterija za starije odrasle osobe.

WAIS-IV i WMS-IV omogućava da psiholozi u praksi i u znanstvenim istraživanjima imaju sredstva za pravo mjerenje.

Ključne riječi: Wechslerov test inteligencije za odrasle – četvrto izdanje, Wechslerov test pamćenja za odrasle – četvrto izdanje

OSTALE AKTIVNOSTI (PSIHOŠPANCIR, STRUČNI /KLINIČKI/ DOMJENAK, UTRKA)

Psihošpansir <i>Voditelji: Andreja Bogdan, Živko Mišević, Petra Plantak, Luka Zlatić.....</i>	239
Doprinos psihologije socijalnoj aktivaciji socijalno isključenih skupina ljudi <i>Berta Bacinger Klobučarić.....</i>	240
Druga strana empatije – vodi li empatija uvijek do poželjnih ishoda? <i>Marija Džida.....</i>	241
Poduzetništvo - je li to za mene!? <i>David Kos.</i>	242
Prevenција, prevencija, prevencija..... prevencija <i>Tatjana Mergl.....</i>	243
Kako povećati kvalitetu života kod osoba s intelektualnim teškoćama? <i>Petra Plantak.....</i>	244
Ravnoteža između rada i privatnog života? <i>Zdenka Pantić.....</i>	245
“Rizični čimbenici odrastanja i mogućnosti mladih” - razmjena iskustva u provođenju školskog projekta <i>Luka Zlatić.....</i>	246
Kako mala lokalna psihološka društva pridonose popularizaciji struke? <i>Jasna Per Kožnjak, Sanja Milković Šipek.....</i>	247
Poslovna psihodijagnostika - kako predvidjeti uspješnost? <i>Igor Kovač.....</i>	248
Mindfulness/puna svjesnost - nova pismenost za zdravije življenje <i>Magdalena Živković, Barica Urh.....</i>	249
Kako jačati psihološku otpornost djece? <i>Tatjana Žižek.....</i>	250
Psiholozi i virtualni svijet <i>Nada Kegalj.....</i>	251
Utjecaj promijenjenih digitalnih i socijalnih okolnosti na mentalno zdravlje mladih <i>Nataša Jokić Begić, Živko Mišević.....</i>	252
Hrvatska psihološka komora- što nas očekuje u sljedećih godinu dana? <i>Teuta Barušić, Ivana Vlah, Antun Pretković, Andreja Bogdan, Gordana Kamenečki.....</i>	253

Usamljenost i zlostavljanje starijih osoba kao rastući javnozdravstveni problem <i>Marijana Neuberg, Irena Canjuga</i>	254
Izazovi komunikacije u palijativnoj skrbi <i>Valentina Novak, Tina Cikač, Ivana Herak</i>	255
Pravna (ne) sigurnost u psihološkoj djelatnosti i privatnim psihološkim praksama kroz osiguranje <i>Andrija Stojanović</i>	256
Stručni domjenak: Virtualna realnost u psihoterapiji anksioznih poremećaja <i>Renata Đondž Perković</i>	257
Poslovi psihologa i kliničkih psihologa u zdravstvenom sustavu <i>Nataša Jokić Begić, Ivan Vračić, Inge Vlašić Cicvarić, Karin Kuljanić, Iva Žegura, Lidija Arambašić</i>	258
Stručni domjenak: 30 godina od donošenja UN-ove konvencije o pravima djeteta - jesmo li postali „alergični“ na dječja prava i zašto? <i>Davorka Osmak-Franjić, Ivana Borić, Vera Čubela Adorić</i>	259
Stručni domjenak: Zašto i kako iznosimo spoznaje struke u digitalnim medijima i što smo putem naučili <i>Sandra Tolić, Sena Puhovski</i>	260
Stručni domjenak: Gestalt terapija u virtualnom svijetu <i>Iva Žegura, Biserka Tomljenović</i>	261
Psiho run – utrka psihologa <i>Ruben Betlehem</i>	262

PSIHOŠPANCIR

Organizator: **Društvo psihologa Varaždin**

Voditelji: **Andreja Bogdan, Živko Mišević, Petra Plantak, Luka Zlatić**

DOPRINOS PSIHOLOGIJE SOCIJALNOJ AKTIVACIJI SOCIJALNO ISKLJUČENIH SKUPINA LJUDI

Berta Bacinger Klobučarić

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

✉ bkberta@gmail.com

Socijalno isključene osobe se suočavaju s nizom rizičnih čimbenika i nepovoljnih pozicija u svom životu. Socijalna isključenost se veže uz siromaštvo i druga stanja socijalno-zaštitne potrebe, a poklapa se s marginalizacijom i nizom problema mentalnog zdravlja. Socijalna isključenost je višedimenzionalni problem jer isključenje iz jednog područja života dovodi do isključenosti u drugim područjima. Biti isključen ne znači samo biti bez materijalnih resursa već i imati pokidane društvene veze te reducirane mogućnosti za aktivno učešće u društvu. Saznanja psihologije mogu pomoći ovom segmentu društva na način promjena ili smanjenja djelovanja činitelja koji ometaju kvalitetan život te prevencijom mentalnih poremećaja, a na planu univerzalne prevencije osvješćivanjem javnosti o rizicima za klizanje u nepovoljni socijalni status. Pored toga, razumijevanje psiholoških procesa povezanih sa siromaštvom i socijalnom isključenošću može poboljšati učinkovitost ekonomski usmjerenih programa. Na individualnoj razini, psiholozi mogu pomoći potaknuti proces psihičkog i socijalnog osnaživanja, prilagodbe i promjena ponašanja navedenih osoba, kako bi stekle načine da pobude i razviju vlastite potencijale za prevladavanje aktualnih teškoća. Potrebno ih je ohrabriti u raznim aktivnostima uklanjanja depriviranosti, npr. radno i socijalno angažiranje u skladu s njihovim mogućnostima, koje služe njihovim dugoročnim interesima kao i dugoročnim interesima zajednice. Uz prezentaciju programa i aktivnosti kojima se mogu ublažiti posljedice socijalne isključenosti razgovarat ćemo što možemo kao struka učiniti kako bi se poboljšala kvaliteta života marginaliziranih skupina. Pridružite nam se!

Ključne riječi: socijalno isključeni, socijalna aktivacija, siromaštvo, mentalno zdravlje

DRUGA STRANA EMPATIJE – VODI LI EMPATIJA UVIJEK DO POŽELJNIH ISHODA?

Marija Džida

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

✉ Marija.Dzida@pilar.hr

Empatija se danas najčešće definira kao multidimenzionalan konstrukt koji obuhvaća emocionalnu i kognitivnu komponentu. Emocionalna empatija odnosi se na sposobnost dijeljenja identične ili slične emocije s drugom osobom. Kognitivna empatija definira se kao sposobnost razumijevanja emocija drugih ljudi. Obje komponente empatije povezuju se s brojnim pozitivnim ishodima poput kvalitetnijih međuljudskih odnosa ili prosocijalnog ponašanja. U jednom provedenom istraživanju na hrvatskim kasnim adolescentima pokazalo se da i emocionalna i kognitivna empatija imaju jedinstvene doprinose u predviđanju različitih prosocijalnih ponašanja osobito onih u kojima važna osjetljivost na emocionalne ili verbalne zahtjeve ljudi oko nas. Iako je povezana s prosocijalnim ponašanjem, empatija nije uvijek siguran put do pozitivnih ishoda. Zbog svoje motivirane prirode u različitim situacijama možemo biti više ili manje motivirani empatizirati s drugom osobom. Manjak ili višak empatije tako može voditi do različitih nepoželjnih ishoda. Primjerice, manjak empatije može biti povezan s različitim vrstama agresivnog ponašanja ili predrasudama prema vanjskim grupama. Istovremeno, pretjeran doživljaj empatije može voditi do osobne uznemirenosti ili pomaganja koje se odvija na štetu drugih ljudi. Govorit će se o različitim motivima koji povećavaju ili smanjuju vjerojatnost empatiziranja s drugima u različitim kontekstima poput međugrupnih odnosa ili kompetitivnim kontekstima. Spomenut će se i situacije u kojima pretjeran doživljaj empatije može biti povezan s otežanim funkcioniranjem ili nepoželjnim ishodima (zdravstveni konteksti, odgoj djece). U svim tim situacijama emocionalna i kognitivna empatija mogu pokazati svoje različite strane.

Ključne riječi: emocionalna empatija, kognitivna empatija, motivi za empatiju, prosocijalno ponašanje, moralno ponašanje

PODUZETNIŠTVO - JE LI TO ZA MENE!?

Devid Kos

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Regionalni ured Varaždin

✉devid.kos@hzz.hr

Hrvatski zavod za zapošljavanje jedna je od glavnih institucija u provođenju Mjera aktivne politike zapošljavanja Ministarstva rada i mirovinskoga sustava. Mjere iz nadležnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje usmjerene su na potpore za zapošljavanje, usavršavanje, samozapošljavanje i obrazovanja. Jedna od potpora jest potpora za samozapošljavanje, a odnosi se na osobe koje žele realizirati vlastitu poslovnu ideju. Nezaposlenim osobama koje iskazuju interes za samozapošljavanjem osigurava se stručna pomoć Zavoda te na jednom mjestu mogu dobiti sve relevantne informacije o samozapošljavanju, pomoć u razradi poduzetničke ideje i izradi poslovnog plana. Podrška nezaposlenim osobama u samozapošljavanju u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje Regionalni ured Varaždin provodi se na više razina. Prije svega kroz redovne aktivnosti grupnog informiranja, individualnog savjetovanja te kroz radionice usmjerene unaprijedenu i razvoju poduzetničkih vještina.

Kroz raspravu i razgovor sudionici mogu osvijestiti poduzetničke kompetencije, poticati razvoj odgovornosti te osnažiti osobu da se uključi u proces samozapošljavanja. Rasprava je namijenjena prvenstveno osobama koje razmišljaju o pokretanju vlastitog posla, ali i osobama koje održavaju radionice ili provode vježbe u svrhu osnaživanja poduzetničkih potencijala. Sudionici će razmišljati o pitanjima poput onog: „Što je poduzetništvo? Da li sam poduzetan? Posjedujem li osobine poduzetnika? Koje su prednosti i nedostaci ulaska u poduzetništvo? te Koje su najčešće pogreške malih poduzetnika i kako ih prevenirati?“ Očekuje se da će sudionici osvijestiti vlastite poduzetničke osobine, osvijestiti prednosti i nedostatke poduzetništva te primjenjivost vježbi i vlastitog iskustva u radu s klijentima.

Ključne riječi: samozapošljavanje, poduzetništvo, samoprocjena poduzetničkog potencijala

PREVENCIJA, PREVENCIJA, PREVENCIJA..... PREVENCIJA

Tatjana Mergl

Strojarska tehnička škola Fausta Vrančića, Zagreb

tancho9@gmail.com

Posljednjih pedesetak godina svjedočimo izuzetnom napretku čovječanstva u cjelosti. Stvari se vrlo brzo mijenjaju, a na dnevnoj bazi se otkrivaju sasvim nove spoznaje, nastaju novi ili potpuno izmijenjeni dotadašnji proizvodi, tržište, tehnologije, nove potrebe; sve u prilog kvalitetnijeg i komfornijeg načina života. Nažalost, paralelno s tim, istom brzinom i intenzitetom pojavljuju se i različiti oblici i vrste nepoželjnih, neprihvatljivih i opasnih obrazaca ponašanja koje mi koji radimo s mladima nastojimo prevenirati. Po istom principu rastao je i broj tema koje je trebalo uvrštavati u školske preventivne programe poput prevencije zlouporabe nikotina i alkohola, prevencije zlouporabe ilegalnih psihoaktivnih tvari (marihuana, ectasy, heroin, kokain, LSD), prevencije vršnjačkog nasilja, prevencije ponašajnih ovisnosti (kockanje, video igre, društvene mreže), prevencije nasilnog ponašanja u adolescentnim vezama i drugo. Uz važnost rada na jačanju zaštitnih čimbenika učenika kao pretpostavku zdravog razvoja i otpornosti, bitno je da škola bude izvor i mjesto na kojem učenici i roditelji imaju mogućnost dobiti mjerodavne informacije, znanja i vještine za razvoj zdravog životnog stila. Pozivam Vas da razmijenimo iskustva i u razgovoru pokušamo odgovoriti na sljedeća pitanja:

Kakvi su nam preventivni programi? Tko ih sve provodi? A tko su nam vanjski suradnici? Koliko i na koji način sudjeluju roditelji? Kako reagiraju nastavnici i kako ih motivirati za odgojni dio rada? Što biste naveli iz svog iskustva kao dio dobre prakse? A što vam je još uvijek izazov?

Dođite i sudjelujte u pronalaženju načina da preveniramo lošu prevenciju!

Ključne riječi: prevencija, preventivni program, rizična ponašanja

KAKO POVEĆATI KVALITETU ŽIVOTA KOD OSOBA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA?

Petra Plantak

Sveučilište Sjever, Sveučilišni centar Varaždin, Odjel za sestrinstvo

✉ plantak.petra00@gmail.com

Postoje različite interpretacije i opisi pojma kvalitete života. Najčešće je prva poveznica tome, cjelokupna funkcionalna aktivnost osobe, uključujući tjelesnu, emocionalnu i kognitivnu komponentu. Što podrazumijeva dovoljna kvaliteta života za osobe s određenom životnom teškoćom?

Intelektualne teškoće nisu bolest ili specifična nesposobnost, već administrativno određen naziv za različita genetska, socijalna i medicinska stanja koja imaju zajedničku karakteristiku, a to je značajno ispodprosječno intelektualno funkcioniranje. Navedeno uključuje odstupanje u adaptivnim vještinama poput brige o sebi, komunikacije, socijalnim vještinama, neformiran ili labilan osjećaj samopouzdanja, osjećaj vrijednosti, prihvaćenosti i vlastitog doprinosa okolini. Intelektualne teškoće nastaju prije 18. godine života i traju cijeli život. Takve osobe se prvenstveno razlikuju u količini potrebne podrške koja im je potrebna za funkcioniranje u svakodnevnom životu. Prvi korak je prepoznavanje individualnih potreba i potencijalnih mogućnosti koje se mogu i trebaju razviti i integrirati u svakodnevni život. Imate li i Vi iskustva u radu s osobama s intelektualnim teškoćama koja želite podijeliti? Mislite li da smo dovoljno educirani i angažirani u radu s osobama koje imaju intelektualne teškoće?

Pozivam Vas da razgovaramo o tome što možemo učiniti da dođemo do cilja aktivnog uključivanja osoba s teškoćama u život lokalne zajednice, stjecanja i održavanja svakodnevnih navika brige o sebi (ovisno o individualnim mogućnostima)? Kako možemo pridonijeti kvaliteti pojedinog dana takvim osobama? Koga bismo sve trebali uključiti? Kako prepoznati njihove (i naše) mogućnosti i ograničenja?

Ključne riječi: intelektualne teškoće, kvaliteta života, adaptivna ponašanja

RAVNOTEŽA IZMEĐU RADA I PRIVATNOG ŽIVOTA?

Zdenka Pantić

RCT Zagreb

✉ zpantic@yahoo.com

Iako u našem društvu dominiraju problemi povezani sa siromašenjem i nedostatkom posla i perspektive, svjedoci smo i drugih tendencija: kao psiholozi susrećemo se s različitim ljudima. Kod obrazovanih i dobrostojećih ljudi sve se više opaža trend da dnevno rade sve duže vremena, a da to i nije vezano uz veći prihod. Kao da rad, profesija, postaje ključni dio identiteta pa i svrhe života. Nekima rad postaje identitet koji puno obećava, transcendencija, put u društvo elite. Da li vi živite da biste radili ili radite da biste živjeli? Koje mjesto ima posao u vašem životu? Koja su vam očekivanja, smisao, pruža li vam vaš rad ispunjenje? Ako volite svoj posao, onda ga ne gledate kao posao? Kamo vas to vodi? Pogled na vlastiti rad i odnos s privatnim životom otvara niz pitanja povezanih sa smislom, s onim što želimo postići u životu. jednako nama psiholozima kao i korisnicima naših usluga. Na Psihošpanciru je prilika za refleksiju na temu ravnoteže rada i privatnog života!

Ključne riječi: ravnoteža rada, slobodno vrijeme, osobni identitet

“RIZIČNI ČIMBENICI ODRASTANJA I MOGUĆNOSTI MLADIH” - RAZMJENA ISKUSTVA U PROVOĐENJU ŠKOLSKOG PROJEKTA

Luka Zlatić

Sveučilište Sjever, Sveučilišni centar Varaždin, Odjel za sestrinstvo

✉ luka.zlatic1@gmail.com

U današnje vrijeme bilježimo porast problema mentalnog zdravlja među mladima. Djelom je taj porast rezultat sve brojnijih stresora s kojima se mladi susreću, ali i štetnog utjecaja medija i društvenih mreža. I dok se provode brojne reforme koje bi trebale osuvremeniti obrazovni sustav i učiniti ga funkcionalnijim, često se u njima zaboravlja sustavno pristupiti razvoju socio-emocionalnih kompetencija učenika. Stručni su suradnici u školama zato nerijetko prepušteni samima sebi u kreiranju preventivnih ili intervencijskih mjera, s ciljem uspostave što većeg broja zaštitnih faktora kao preduvjeta zdravog, odgovornog i sretnog odrastanja. Kroz razgovor sa zainteresiranim sudionicima Psihošpancira, razmijenit ćemo iskustva u provođenju jednog takvog školskog projekta koji je osmišljen kao ciklus od triju radionica namijenjenih učenicima prvih i drugih razreda srednje škole. U prvoj projektnoj radionici, učenike se upoznaje s oblicima rizičnih ponašanja i stanja koja utječu na razvoj poremećaja u funkcioniranju adolescenata. Druga je radionica posvećena uvježbavanju primjerenih načina reagiranja u odupiranju negativnom vršnjačkom pritisku, uz raspravu o tome koliko vršnjaci utječu na svakodnevne odluke i ponašanje adolescenta. U posljednjoj se radionici nastoji osvijestiti potencijalno stresne događaje i situacije u životu adolescenta, utvrditi strategije koje adolescenti najčešće koriste u suočavanju sa stresom te raspraviti o najučinkovitijim strategijama suočavanja. Sudionici su pozvani komentirati i navesti primjere svojih dobrih praksi, kao i izazove s kojima se suočavaju pri osmišljavanju ili provođenju sličnih aktivnosti.

Ključne riječi: socio-emocionalne kompetencije učenika, rizični i zaštitni čimbenici u razvoju, komunikacijske vještine, suočavanje sa stresom

KAKO MALA LOKALNA PSIHOLOŠKA DRUŠTVA PRIDONOSE POPULARIZACIJI STRUKE?

Jasna Per Kožnjak, Sanja Milković Šipek

Društvo psihologa Virovitičko-podravske županije

✉putokaz-psihologija@vt.t-com.hr, ✉sanjamilkovic@yahoo.com

Društvo psihologa Virovitičko-podravske županije nastoji slijediti cilj koji Hrvatsko psihološko društvo uvijek naglašava: njegovati psihologiju kao struku široke primjene u svakodnevnoj praksi, koja uključuje raznovrstan profil ljudi kojima psiholozi pomažu prebroditi svakodnevne probleme i poteškoće, a nikako samo izolirane skupine osoba s psihičkim poteškoćama. Zbog toga djelovanje psihologa ne ograničava se samo na redovitu profesionalnu djelatnost u užem smislu, već je Društvo psihologa usmjereno i na javno djelovanje. DPVPŽ utemeljeno je 1998. godine kao samostalna sastavnica Hrvatskog psihološkog društva na inicijativu Vladimira Kolesarića. Prvi predsjednik društva bio je Martin Lovretić, aktualna predsjednica društva je Jasna Per Kožnjak. Najuočljivije i najdjelotvornije javno djelovanje jest organiziranje i provedba „Tjedna psihologije“ koji se održava svake godine u veljači na nacionalnoj razini. Brojne aktivnosti pokazuju kako su članice i članovi DPVPŽ dobro integrirani i prepoznatljivi kako u svojoj županiji tako i u okvirima Hrvatskog psihološkog društva.

Društvo psihologa Virovitičko-podravske županije iz godine u godinu raste novim brojem članova. Pridružuju nam se mlade kolegice i kolege željni afirmacije ali i mogućnosti da stečena znanja primijene te steknu nova u praksi. Zahvaljujemo svima koji su prepoznali naš entuzijizam te kroz 20 godina djelovanja pridonijeli uspješnom radu našeg Društva. Pozivamo Vas da razgovaramo o Vašem iskustvu sa lokalnim, županijskim društvima i načinima na koja ona mogu pomoći mladim psiholozima u pronalaženju radnog mjesta, edukaciji, superviziji.

Ključne riječi: psihološko društvo, tjedan psihologije, psihologija

POSLOVNA PSIHODIJAGNOSTIKA - KAKO PREDVIDJETI USPJEŠNOST?

Igor Kovač

Assa Abloy Croatia d.o.o., Zagreb

✉ igor.kovac@hi.t-com.hr

Poslovna psihodijagnostika je postupak, kojim nastojimo postići dublje razumijevanje osobnosti drugih ljudi u poslovne svrhe, na sistematičan način i utemeljeno na znanstvenim spoznajama, pri čemu se povećavaju vjerojatnost uspješnosti i preciznost naših procjena. Procjenjujemo karakteristike osobnosti koje su povezane s učinkom u nekom poslu. Zanima nas hoće li neka osoba biti uspješna na određenom poslu, odnosno hoće li (i u kojoj mjeri) pokazivati željena ponašanja i kompetencije. Krajnji nam je cilj da omogućimo podizanje produktivnosti, kvalitetu proizvoda ili usluga, pa i zadovoljstva klijenata, a istovremeno i smanjimo fluktuaciju radne snage, apsentizam i druge vrste štetnih ponašanja. U tu svrhu koriste se i Hogan psihodijagnostički instrumenti - Hoganov inventar osobnosti (HPI), Hoganov razvojni test (HDS) te Inventar motiva, vrijednosti i preferencija (MVPI), a najčešće na području profesionalnog razvoja i unapređenja osoba na upravljačkim pozicijama, odabira novih zaposlenika, preusmjerenja zaposlenika u njihovoj karijeri te identifikacije i razvoja talentiranih pojedinaca.

Dođite i saznajte kako koristeći Hogan alate možete uspješno identificirati stil ponašanja neke osobe u budućem random okruženju, steći i uvid u njezine jake i slabe strane, kao i u tzv. „tamnu stranu osobnosti“ (osobine koje se manifestiraju u stresnim situacijama). Sve je ovo od krucijalne važnosti za uspješno obavljanje zadataka na određenom poslu, kao i za predviđanje kako bi se osoba uklopila u određenu organizacijsku klimu i okruženje.

Ključne riječi: poslovna psihodijagnostika, poslovna uspješnost i napredovanje, Hogan alati

MINDFULNESS/PUNA SVJESNOST - NOVA PISMENOST ZA ZDRAVIJE ŽIVLJENJE

Magdalena Živković^a, Barica Urh^b

^a - Logos edukacije, ^b - Mozaik Požega, agencija za psihologijske usluge

✉magdalena.zivkovic@gmail.com; ✉barica.urh@po.t-com.hr

Mindfulness/Puna svjesnost, prema definiciji Jona Kabat Zinna je obraćanje pozornosti na sadašnje iskustvo sa svjesnom namjerom i bez prosuđivanja. Od kada je 1979. Jon Kabat Zinn osmislio program MBSR (Mindfulness Based Stress Reduction) i 1990-tih klinički psiholozi Mark Williams, Jon Teasdale i Zindel Segal program MBCT (Mindfulness Based Cognitive Therapy), puna svjesnost je u zapadnoj kulturi postala program koji se široko primjenjuje i podučava. Dođite i upoznajte ključne elemente i znanstveno utemeljeni okviri treninga pune svjesnosti i dobiti koje trening donosi.

Ključne riječi: mindfulness, puna svjesnost, osobna dobit

KAKO JAČATI PSIHOLOŠKU OTPORNOST DJECE?

Tatjana Žižek

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec

✉tatjana.zizek@ck.t.com.hr

Neka djeca su izložena teškim iskustvima i emocionalnoj patnji što može rezultirati stresnim reakcijama koje se očituju na emocionalnom, tjelesnom i misaonom planu. Ali, kod nekih od njih ne dolazi do promjena u ponašanju. Sposobnost djece da se uspješno razvijaju unatoč tegobama nazivamo njihovom otpornošću te se djeca koja odrastaju u vrlo teškim uvjetima kao što su kronično siromaštvo, roditeljsko zanemarivanje, roditeljska psihopatologija, zlostavljanje i život uslijed ratnih zbivanja razvijaju u prilično zdravo prilagođene odrasle osobe. Otpornost predstavlja izostanak teže reakcije nakon izlaganja djeteta značajnoj prijetnji ili višestrukim nedaćama, ili pak, kad dijete ostvaruje postignuće pozitivne prilagodbe usprkos prijetnji razvojnim procesima.

Raspravljat ćemo o tome što se u odgojno-obrazovnoj praksi (dječjem vrtiću, školi) pokazuje iznimno učinkovitim u poticanju otpornosti kod ranjive djece? Koja su to obiteljska obilježja važna da bi djeca bila što otpornija na životne nedaće? Koji su temelji otporne obitelji koju čine otporni pojedinci? Činimo li dovoljno kao društvo ili kao pojedinci u pružanju potpore najranjivijima oko sebe?

Ključne riječi: psihološka otpornost, rizični uvjeti, zdrava adaptacija

PSIHOLOZI I VIRTUALNI SVIJET

Nada Kegalj

OŠ Podmurvice, Rijeka

#nadakegalj@yahoo.com

Ne želim da me dotuče negativnost prisutna u našoj profesiji

Previše ovisim o *Facebooku* da bih ga se potpuno odrekla, ali otkrila sam opciju „unfollow“. To znači da ne moram nikog uvrijediti prekidom prijateljstva na *Facebooku*, ali ne moram ni čitati neprestano žaljenje o tome kako je netko očajan zato što mora u ponedjeljak doći na posao. Osjećam se oslobođeno i zadovoljno. Primijetila sam da se nakon čitanja postova vezanih uz nastavničke grupe, uz rad psihologa, uz rad škole, počinjem loše osjećati. Već dvanestogodišnjake učimo da se u virtualnom svijetu moraju ponašati kao u stvarnom svijetu. S jedne strane, često mi se događa da se doslovno čudim postovima stručnjaka koji se svađaju, prijete, ismijavaju drugim ljudima, čak i onima koji imaju poteškoće, posebno djeci. S druge strane, često su baš psiholozi meta ismijavanja i omalovažavanja. Ne možemo učenike i mlade ljude učiti da se okruže pozitivnim ljudima, da odaberu pozitivne uzore ako smo samo negativni.

Da, jasno je svima da psiholozi ne biraju klijentelu. Ali oni na društvenim mrežama nisu naši klijenti. Ne trebamo ulaziti u raspravu s njima. Oni će izaći kao pobjednici. Njihov pesimizam prelazi na nas. Imate li slično iskustvo? Podijelite ga, opišite svoj način na koji se nosite s negativnostima koje dopiru sa društvenih mreža?

Ako predugo širimo negativnu sliku o svojoj profesiji, bojim se da će javnost izgubiti vjeru u nas. Što Vi o tome mislite? Slažete li se s mišljenjem da promjena mora doći iznutra: mi moramo početi iz petnih žila vikati o tome koliko je ova profesija divna!

Ključne riječi: društvene mreže, negativnost u virtualnom svijetu

UTJECAJ PROMIJENJENIH DIGITALNIH I SOCIJALNIH OKOLNOSTI NA MENTALNO ZDRAVLJE MLADIH

Nataša Jokić Begić^a, Živko Mišević^b

^a - Filozofski fakultet u Zagrebu, ^b - Županijska bolnica Čakovec

✉ njbegic@ffzg.hr, ✉ zivko.misevic@gmail

U posljednjih 15 godina porastao je utjecaj digitalne tehnologije, posebice Interneta, pa se sve češće govori o prednostima i nedostacima Interneta i digitalne tehnologije i njihovom nespornom utjecaju na socijalne okolnosti i promijenjene perspektive u kojima odrastaju djeca i mladi. Već postoje prijedlozi da se biopsihosocijalni model proširi dodavanjem digitalne sastavnice, jer je jasno da Internet čini jedan sasvim novi informacijski krajolik koji snažno utječe na sve, a posebno na mlade koji ni ne poznaju svijet bez njega. Internet odražava i pojačava najbolje i najlošije ljudske osobine, pa će kao alat uvijek biti u funkciji i dobrog i lošeg. Želimo razgovarati o tome koja je uloga stručnjaka mentalnog zdravlja u uspostavljanju ravnoteže dobrog i lošeg, u zaštiti od mogućih loših utjecaja i zlouporabi digitalne tehnologije i širenju mogućnosti pristupa najboljem. Koje su prednosti, dobre strane uporabe digitalnih tehnologija, a koje su loše posljedice njihove uporabe? Kako se u svemu snalazi x generacija?

Ključne riječi: digitalne tehnologije, Internet, mentano zdravlje mladih

HRVATSKA PSIHOLOŠKA KOMORA- ŠTO NAS OČEKUJE U SLJEDEĆIH GODINU DANA?

Teuta Barušić, Ivana Vlah, Antun Pretković, Andreja Bogdan, Gordana Kamenečki

✉ tajnistvo@psiholoska-komora.hr

U posljednje dvije godine nastojali smo poboljšati rad Tajništva Hrvatske psihološke komore, te uskladili financijsko poslovanje i procedure s važećim propisima. Uz ove promjene u protekle dvije godine intenzivno smo bili uključeni u proces donošenja Zakona o psihološkoj djelatnosti koji je u Hrvatskom saboru izglasan 02. listopada 2019. godine i druge aktivnosti koje se mogu pozitivno odraziti na veću zapošljivost psihologa. Organizirali smo tri Regionalna susreta i 3. kongres primijenjene psihologije povodom obilježavanja 15. godišnjice osnivanja HPK. Donošenjem novog Zakona o psihološkoj djelatnosti ulazimo u period od godinu dana u kojem trebamo prilagoditi sve naše opće akte, Statut, pravilnike i poslovnike. Zasigurno ste uočili propuste u dosadašnjim pravilnicima i ostalim općim aktima Komore. Vjerujemo da imate prijedloge kojima bismo sve naše opće akte mogli usavršiti, prilagoditi rad pojedinih tijela Komore organizacijskim potrebama u skladu s brojem članova i pronaći praktična i zakonski usklađena rješenja koja će doprinijeti razvoju struke. Ovo je prilika da iznesete svoje prijedloge, razjasnite nedoumice i informirate se o postojećim procedurama (učlanjenje, pokretanje vježbeničkog staža, polaganje stručnog ispita i dr.) i promjenama koje donosi novi ZPD. Očekujemo Vas s veseljem!

Ključne riječi: Hrvatska psihološka komora, Zakon o psihološkoj djelatnosti

USAMLJENOST I ZLOSTAVLJANJE STARIJIH OSOBA KAO RASTUĆI JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEM

Marijana Neuberg, Irena Canjuga

Sveučilište Sjever, Sveučilišni centar Varaždin, Odjel za sestринство

mneuberg@unin.hr, icanjuga@unin.hr

U globalnom trendu rasta broja starijih osoba u svijetu i društvene izolacije koja nastaje kao rezultat rađanja manjeg broja djece i odvojenog stanovanja, kao velik javnozdravstveni problem koji predstavlja značajan čimbenik rizika za morbiditet i mortalitet među osobama starije životne dobi, javlja se usamljenost. Usamljenost se definira kao neugodan, anksiozan osjećaj čežnje za drugom osobom ili osobama, koji nastaje kada se osoba osjeća odbačenom, otuđenom ili neshvaćenom od drugih te joj nedostaje društvo za socijalne aktivnosti i emocionalnu intimnost. Značajan je uzrok stresa i posljedično mnogo kroničnih zdravstvenih problema koji utječe na pad funkcionalnosti i porast smrtnosti starijih osoba. Drugi javnozdravstveni problem starijih osoba koji nije rijedak, ali se o njemu malo govori je zlostavljanje starijih osoba. Pojam zlostavljanja obuhvaća sve oblike nasilja, ali i svako ponašanje koje na neki način šteti starijom osobi, pa tako govorimo o psihičkom, tjelesnom, ekonomskom i seksualnom zlostavljanju i zanemarivanju. U zanemarivanje i zlostavljanje koje je rijetko prepoznaje čak i u sustavu skrbi za starije osobe jest odbijanje ili neispunjenje njegovateljeve obveze kako bi se zadovoljile potrebe osobe starije dobi, a kako bi se iste kaznile ili povrijedile. Podijelite s nama svoja iskustva!

Ključne riječi: starije osobe, društvena izolacija, usamljenost, zanemarivanje starijih osoba

IZAZOVI KOMUNIKACIJE U PALIJATIVNOJ SKRBI

Valentina Novak, Tina Cikač, Ivana Herak

Sveučilište Sjever, Sveučilišni centar Varaždin, Odjel za sestrinstvo

vnovak@unin.hr, tcikac@unin.hr, iherak@unin.hr

O komunikaciji u palijativnoj skrbi je puno toga rečeno, gotovo je nezaobilazna tema svakog tematskog skupa i rasprave, no ipak svi koji su uključeni u skrb bolesnika s potrebom za palijativnom skrbi, znaju da to nije dovoljno. Da bi mogli i znali pružiti više, zadržati ili čak povećati kvalitetu života primatelja skrbi, a sebe sačuvati od sagorijevanja, potreban je angažman i kontinuirana edukacija svih članova timova za palijativnu skrb. S obzirom na primatelje skrbi koji mogu biti svih dobnih skupina, oboljeli od različitih vrsta neizlječivih bolesti, kompleksnih međuljudskih odnosa u obitelji te u različitim fazama prihvatanja bolesti, ne postoji jednostavno pravilo za kvalitetnu komunikaciju. Osim samih bolesnika, primatelji skrbi su i članovi njihove obitelji, prijatelji, a ponekad i zajednica. Komunikacija se u palijativnoj skrbi, kao ključna komponenta međusobnog djelovanja, provodi kroz više relacija. Tako govorimo o komunikaciji između bolesnika i zdravstvenog osoblja, između zdravstvenog osoblja i članova obitelji, između članova zdravstvenog tima te o komunikaciji između bolesnika i članova njegove obitelji. Dijeljenjem svojih ideja, iskustava ili skretanjem pozornosti na nedostatke, bez obzira na ulogu iz koje ste iskusili palijativnu skrb, pridonosite njenom poboljšanju.

Ključne riječi: komunikacija, palijativna skrb, zdravstveno osoblje

PRAVNA (NE) SIGURNOST U PSIHOLOŠKOJ DJELATNOSTI I PRIVATNIM PSIHOLOŠKIM PRAKSAMA KROZ OSIGURANJE

Andrija Stojanović

Certitudo d.o.o. za zastupanje u osiguranju

✉ andrija.stojanovic@certitudo.hr

Psihološka djelatnost javna je djelatnost te podliježe kontroli standarda rada i stalnog usavršavanja, a Zakonom o psihološkoj djelatnosti se uređuje sadržaj, područje primjene, uvjeti i načini obavljanja te organizacija i nadzor psihološke djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Za pripadnike reguliranih profesija, gdje psiholozi svakako spadaju, bez obzira u kakvim institucijama ili ustanovama djeluju, izraženo je pitanje profesionalne odgovornosti te su uz profesionalno bavljenje zanimanjem izloženi pokretanju postupka za procjenu njihove odgovornosti. Pokretači tih postupaka su najčešće osobe kojima psiholozi pružaju uslugu ili određuju profesionalnu orijentaciju te moguću kvalitetu života. S jedne strane su propisi koji uređuju prava potrošača/pacijenata i njihovu zaštitu, pravo na nadoknadu štete, a s druge strane zakonski propisi, pravila struke i etički kodeksi psihologa koji određuju standarde postupanja i njihove obveze pri pružanju usluga korisnicima. Povreda prava korisnika/pacijenata i postupanje protivno propisanim obvezama i zakonskoj regulativi od strane psihologa povlači za sobom obvezu naknade štete koja je nastala iz pružanja takvih usluga bez obzira na različita područja u kojima psiholozi obavljaju svoju djelatnost; pravila za odgovornost za štetu su istovjetna. Odgovornost za nastalu štetu vršenjem psihološke djelatnosti dovela je do obveznog osiguranja od odgovornosti za štetu psihologa koji obavljaju djelatnost u privatnoj praksi, a regulirana je Zakonom o psihološkoj djelatnosti. Što poduzeti, braniti se, kad se morate braniti, koliko sve košta, koliko sve traje, neizvjestan ishod?? Vas je netko oštetio??, tužiti ga, tražiti naknadu štete; angažiranje odvjetnika za pisanje tužbe, plaćanje sudskih pristojbi, troškovi financiranja postupka? – sve super ako dobijete tužbu, a što ako ju izgubite? Plaćanje troškova suda i troškova suprotne strane?? Gdje je nestala „pravna sigurnost“? Ruku na srce, članci i stavci zakona većini su ljudi samo apstraktan tekst, osim ako nije riječ o građi vezanoj uz profesiju ili radnu poziciju, teško je u potpunosti shvatiti zakonske procedure, odrednice, izmjene i dopune. Želite se izboriti za svoje pravo jer se osjećate zakinuti i prevareni, morate se obraniti od neosnovanih tužbi? Dobra je stvar što je dovoljno imati nekog tko razumije i Vas i zakone. Kako bi bili mirniji i sigurniji u dugoročne planove, policama osiguranja pravne zaštite i policama osiguranja od profesionalne odgovornosti pokrивamo sebe, članove obitelji, svoju imovinu i djelatnost i djelatnike. A osjećaj sigurnosti, kao što znate, potiče unutarnji mir i zadovoljstvo svakog čovjeka.

Ključne riječi: osiguranje, pravna nesigurnost, psihološka praksa

STRUČNI DOMJENAK: VIRTUALNA REALNOST U PSIHOTERAPIJI ANKSIOZNIH POREMEĆAJA

Renata Đond Perković

Kaznionica u Valturi, Pula

✉renata.dond.perkovic@gmail.com

Tehnologija virtualne realnosti (VR) igra značajnu ulogu u osiguravanju iskustava koja mijenjaju percepciju, razumijevanje i ponašanje korisnika, i taj potencijal leži u rastućoj primjeni VR-a na području psihoterapije. U posljednjem su desetljeću razvijene brojne aplikacije, troškovi su se smanjili, hardver je unaprijeđen a VR intervencije razvijene su za različita klinička stanja. Brojne su osobine VR-a koje ga čine privlačnim psihoterapiji: mogućnost precizne kontrole onoga što se prezentira klijentu, sposobnost oblikovanja tretmana u skladu s potrebama klijenta, mogućnost izlaganja klijenta širokom rasponu uvjeta koji bi na drugi način bili nesigurni ili nepraktični. VR u osnovi donosi „vanjski svijet“ u kliničke uvjete. Omogućava viši stupanj kontrole i prikladno oblikovanje terapijskog procesa u odnosu na individualne potrebe klijenta, te osigurava vrijedan doprinos svim komponentama terapijskog procesa. Kognitivno-bihevioralnom psihoterapijom se učinkovito tretiraju anksiozni poremećaji. Istraživanja na tom području pokazala su kako je u tom cilju vrlo efikasan postupak izlaganja, pri čemu je izlaganje u realnim životnim uvjetima superiorno izlaganju u mašti. U tom kontekstu terapija izlaganjem u virtualnoj realnosti (VRET) se pokazala održivom alternativom izlaganju u realnim životnim uvjetima, stručna istraživanja pokazuju da je efikasnost izlaganja u VR-u jednako učinkovita kao izlaganje u realnim životnim uvjetima. Kao što je to slučaj s izlaganjem u realnim životnim uvjetima, i pri izlaganju putem VR-a potrebno je doživjeti informaciju koja pobija anksiozna uvjerenja, pri čemu se javlja navikavanje. Terapija izlaganjem u virtualnoj realnosti koristi VR tehnike kako bi kreirala virtualne okoline koje su uranjajuće i izazivaju anksioznost. Te virtualne situacije su zatim od strane klijenta 'posjećivane' kroz određeno vrijeme, kako bi se omogućilo korektivno učenje. Od kraja 90-tih godina 20. stoljeća VR aplikacije sustavno se testiraju na psihoterapijskom području. Od tog se vremena broj studija koje ispituju učinkovitost terapije izlaganjem putem virtualne realnosti rapidno povećao, što je podržano i napretkom računalne tehnologije koji je donio više sofisticiranosti i mogućnosti u VR tretman. Većina istraživanja fokusirala se na anksiozne poremećaje, no također su istraživana i druga područja primjene u terapiji različitih patoloških stanja: poremećaji hranjenja, ovisnosti (koristi se izlaganje virtualnim 'okidačima'), psihološka procjena, kontrola bola, palijativna skrb, rehabilitacija i drugo. Učinkovitost VRET-a je potvrđena provedenim znanstvenim istraživanjima, a četiri recentne nezavisne meta-analize koje će biti prezentirane zaključile su kako takve intervencije vode do značajnog smanjenja simptoma anksioznosti. Također će biti prezentirani primjereni video-zapisi primjene VRET-a u praksi, te NeuroVR računalni program koji je razvijen za korištenje u kliničkoj praksi a koji je moguće besplatno preuzeti na stranici <http://www.neurovr2.org/>.

Ključne riječi: virtualna realnost, terapija izlaganjem u virtualnoj realnosti, anksiozni poremećaji

POSLOVI PSIHOLOGA I KLINIČKIH PSIHOLOGA U ZDRAVSTVENOM SUSTAVU

Organizator: **Stručni razred za kliničku psihologiju Hrvatske psihološke komore**

Voditelji: **Nataša Jokić Begić^a, Ivan Vračić^b, Inge Vlašić Cicvarić^c, Karin Kuljanić^c, Iva Žegura^d, Lidija Arambašić^a**

^a- Filozofski fakultet Zagreb, ^b- Ministarstvo obrane RH, Zagreb, Hrvatska, ^c- Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka, Hrvatska, ^d- Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka, Hrvatska, ^d- Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, Hrvatska

✉njbegic@ffzg.hr; ✉ivan.vracic@gmail.com; ✉inge_v_c@yahoo.com;

✉karin.kuljanic@kbc-rijeka.hr; ✉iva.zegura@gmail.com; ✉lidija.arambasic@ffzg.hr

Od 1. siječnja 2019. godine stupio je na snagu novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 100/18) u čijem se članku 155. stavku 2. navodi: „Zdravstveni radnici obrazuju se na medicinskom, dentalnom ili farmaceutsko-biokemijskom fakultetu te drugom visokom učilištu koje izvodi studijski program za zdravstveno zanimanje, kao i na učilištu te srednjim strukovnim školama koje imaju rješenje nadležnog Ministarstva o odobrenju za izvođenje pojedinog nastavnog plana i programa obrazovanja/strukovnog kurikulumuma koji je razvrstan u obrazovni sektor u području zdravstva. Zdravstvenim radnicima smatraju se i logopedi, medicinski tehnolozi, biotehnolozi i biomedicinski inženjeri, biolozi u zdravstvu, klinički psiholozi, medicinski fizičari, fonetičari i nutricionisti ako obavljaju zdravstvenu djelatnost u procesu dijagnostike i liječenja. Zdravstveni radnici osposobljavaju se školovanjem u punoj nastavnoj satnici teorijske i praktične nastave, kojom se postižu ishodi učenja i stječu kompetencije.“

Psiholozi i klinički psiholozi u zdravstvenom sustavu pružaju usluge zdravstvene zaštite u skladu sa svojim kompetencijama. Hrvatska psihološka komora donijela je Standarde rada kliničkih i zdravstvenih psihologa 2009. godine, a Pravilnik o stjecanju statusa kliničkih psihologa 2011. godine.

Unatrag nekoliko godina postoji potreba da se definiraju poslovi koje u zdravstvenom sustavu mogu obavljati psiholozi, a za koje je potrebna dodatna poslijediplomska edukacija kako bi se stekao status kliničkog psihologa. Na Kliničkom domjenku bit će opisani poslovi psihologa i kliničkih psihologa u zdravstvenom sustavu.

Ključne riječi: zdravstveni radnici, psiholozi, klinički psiholozi, standardi rada

STRUČNI DOMJENAK: 30 GODINA OD DONOŠENJE UN-OVE KONVENCIJE O PRAVIMA DJETETA - JESMO LI POSTALI „ALERGIČNI“ NA DJEČJA PRAVA I ZAŠTO?

Davorka Osmak-Franjić^a, Ivana Borić^b, Vera Ćubela Adorić^{c,d}

^a - Ured pravobraniteljice za djecu RH, Zagreb, ^b - Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu, ^c - Odjel za psihologiju u Zadru, ^d - Sekcija za ljudska prava Hrvatskog psihološkog društva

✉ davorka.osmakf@dijete.hr; ✉ ivana.boric@erf.hr; ✉ vcubela@unizd.hr; ✉ sekcija.za.ljudska.prava@gmail.com

Konvencija o pravima djeteta usvojena je u Ujedinjenim narodima 20. studenoga 1989. godine. Njezinim donošenjem djeci je zajamčen status članova društvene zajednice kojima su priznata prava koja proizlaze iz njihovih različitih razvojnih potreba. Postavljeni su i standardi koje države članice Konvencije moraju dostići u osiguranju i zaštiti prava djeteta. Jedan od značajnih iskoraka koji je njezinim donošenjem postignut je priznanje prava na participaciju/sudjelovanje djece u procesima donošenja odluka koje ih se tiču, čije je ishodište u čl. 12. Konvencije, a koje pravo je ujedno i jedno od temeljnih načela Konvencije o pravima djeteta. Odnosi se na djetetovo pravo slobodnog iznošenja mišljenja o svim pitanjima koja ga se tiču, pri čemu je važno omogućiti da dijete to čini bez pritisaka, da je informirano o svrsi i učincima takvog izricanja mišljenja i da to čini u uvjetima u kojima će biti sigurno i zaštićeno. Odrasli su u tom procesu dužni osigurati zaštitu najboljeg interesa djeteta i pridonijeti kreiranju ozračja u kojem će dijete moći slobodno iskazati svoje potrebe, iznijeti svoje stavove i viđenje određene situacije, osjećati se pozvano predložiti moguća rješenja problema. Trideset godina od donošenja Konvencije o pravima djeteta još se uvijek suočavamo s otporom, negativnim reakcijama i nerazumijevanjem dječjih prava od strane odraslih, nerijetko i onih koji rade s djecom i od kojih bismo očekivali da djecu educiraju i osnaže u ostvarivanju njihovih prava. Na stručnom domjenku će biti predstavljen dio rezultata istraživanja „Participacija djece u sustavu odgoja i obrazovanja“, koje je Ured pravobraniteljice za djecu proveo tijekom 2017. i 2018. godine. U njemu je sudjelovalo 2790 djece i 502 odrasle osobe (učitelji, stručni suradnici u školama) iz osnovnih i srednjih škola u cijeloj Hrvatskoj. Cilj ovog istraživanja je steći dublje razumijevanje participacije djece u sustavu odgoja i obrazovanja iz perspektive djece (učenika) i odraslih (nastavnika i stručnih suradnika) sa svrhom kreiranja smjernica za povećanje aktivne participacije učenika. Namjera nam je na domjenku otvoriti i raspravu o tome jesmo li kao odrasli i kao stručnjaci predani ostvarenju pretpostavki za ostvarenje dječjih prava ili smo postali „alergični“ na dječja prava i zašto.

Ključne riječi: Konvencija o pravima djeteta UN-a, pravo djeteta na participaciju/sudjelovanje u društvu, stavovi učenika, stavovi učitelja i nastavnika, stavovi stručnih suradnika u školama

STRUČNI DOMJENAK: ZAŠTO I KAKO IZNOSIMO SPOZNAJE STRUKE U DIGITALNIM MEDIJIMA I ŠTO SMO PUTEM NAUČILI

Sandra Tolić, Sena Puhovski

Zagrebačko psihološko društvo, Zagreb

✉ zagrebacko.psiholosko.drustvo@gmail.com

Naše si je strukovno udruženje, kao jedan od ciljeva u radu, zadalo iznošenje u javni prostor spoznaja i činjenica kojima raspolaže struka. Odgovor na pitanje "Zašto?" jest to da smatramo kako je u *click bait* i *fake news* epohi od izrazite važnosti za dobrobit zajednice u kojoj živimo omogućiti ljudima da, o temama koje su relevantne u datom trenutku, budu upoznati i sa znanstvenim spoznajama, a ne samo senzacionalističkim naslovima i stavovima ljudi koji o temi nisu kompetentni govoriti. Ovakvo djelovanje smatramo svojom profesionalnom odgovornošću. Odgovor na pitanje "Kako?" jest putem Facebook stranice, Web stranice i Instagram profila, odnosno koristeći se navedenim medijima. Iako ovo nije uobičajen način na koji naša struka komunicira s pojedincima pitanje je može li biti od koristi, možemo li doprijeti do ljudi i čini li to uopće neku razliku? Postižemo li što god?

Na stručnom domjenku cilj nam je kolegama prezentirati naš rad, ono što smo ovakvim pristupom do sada postigli i što smo putem naučili o sebi i o načinu na koji digitalni svijet funkcionira. Jesu li činjenice i jezik kojima raspolaže znanost i brzo i ponekad izrazito površno digitalno doba krivi spoj ili možemo, ako savladamo jezik i običaje, kvalitetno i valjano, u tom novom dobu, zastupati struku? Nakon prezentacije s kolegama ćemo raspraviti o iznesenome, čuti njihove stavove i pojasniti eventualne dileme.

Ključne riječi: Zagrebačko psihološko društvo, digitalni mediji, znanstvene spoznaje, javni prostor, psiholozi

STRUČNI DOMJENAK: GESTALT TERAPIJA U VIRTUALNOM SVIJETU

Iva Žegura ^a, Biserka Tomljenović ^b

^a- Klinika za psihijatriju Vrapče; ^b- Savjetovalište Žiraha

✉️iva.zegura@gmail.com, ✉️biserka.tomljenovic@gmail.com

Tehnologija postaje neizbježni dio načina povezivanja i stvaranja odnosa. Tehnološke inovacije i njihova primjena u savjetodavnoj i psihoterapijskoj praksi, kao i etičke dileme korištenja istih postaju neizostavni dio izobrazbe psihoterapeuta. Radionica je usmjerena na iskustva u korištenju virtualnih medija u savjetodavnoj i psihoterapijskoj praksi. Prije svega usmjerili bismo se na način kojim se kod virtualne terapije može koristiti metodologija neposrednosti rada „ovdje i sada“ kroz svjesnost i ostvarivanje kontakta u odnosu terapeut- klijent. Razmotrit ćemo iskustva rada putem e- maila i chat-rooma koje su praktički nekompatibilne s načelima gestalt terapije te oblika primjene gestalt terapije kroz virtualne medije putem programa koji omogućavaju kontakt i putem vizualnog i glasovnog kontakta ili samo glasovnog kontakta (npr. telefon, uvjeti kada je moguće koristiti samo programe koji omogućavaju kontakt glasom) te mogućnosti javljanja transfernih i kontratransfernih reakcija. Kada govorimo o psihoterapiji posredovanoj virtualnim medijima, zasebni dio čini oglašavanje terapeuta putem Interneta i društvenih mreža, naročito terapeuta privatnika. Cilj rasprave je potaknuti svjesnost o primjenjivosti virtualnih medija u radu gestalt terapeuta, povećati znanja kada i kako pružiti terapiju putem virtualnih medija s naglaskom na potencijalan etička pitanja kod korištenja virtualnih medija u praksi gestalt terapeuta.

Ključne riječi: etika, gestalt terapija, kontakt, odnos, svjesnost, virtualni mediji

PSIHO RUN – UTRKA PSIHOLOGA

Ruben Betlehem

Centar za profesionalnu rehabilitaciju Osijek

✉️rubenbetlehem@hotmail.com

Trčanje i hodanje predstavljaju najosnovniji oblik ljudskog kretanja te kao takvi postoje od davnina. Gledano iz evolucijske perspektive, konstantna potraga za hranom dovela je do fizioloških i anatomskih promjena koja će ljudima omogućiti prevaljivanje znatno većih udaljenosti u odnosu na većinu drugih sisavaca. Ljudski organizam kakvog danas poznajemo jednostavno je predisponiran za kretanje. Velik broj istraživanja potvrdio je kako trčanje, kao oblik bazičnog sporta, može dovesti do čitavog niza pozitivnih učinaka na ljudski organizam. Prije svega, povećanje srčanog mišića, bolja prokrvljenost i cirkulacija dovest će do smanjenja rizika od pojavljivanja kardiovaskularnih bolesti. Nadalje, povećanje kapaciteta pluća, jačanje muskulature te povećana čvrstoća koštanog sustava stvorit će snažnu bazu za zdrav i otporan organizam. Osim fizioloških promjena, trčanje može u značajnoj mjeri pozitivno utjecati i na mentalno zdravlje. Već kratkotrajni trening trčanja dovest će do otpuštanja endorfina koji će djelovati kao ekscitator pozitivnog raspoloženja. Osim toga, trčanje može znatno smanjiti znakove depresije, može poboljšati kvalitetu sna, povećati produktivnost te dovesti do poboljšanja kognitivnih funkcija. Svi navedeni benefiti trčanja mogu poslužiti kao izvrstan motivator za sudjelovanje u jedinstvenoj utrci psihologa koja će se održati u sklopu ovogodišnje konferencije psihologa. Riječ je o posebno organiziranoj utrci koja je namijenjena svim zainteresiranim sudionicima konferencije, a koja će omogućiti neposredno upoznavanje s ljepotama grada na Dravi, počevši od pješačkog Mosta mladosti, osječke promenade te sportsko-rekreacijske trim staze. Ukupna dužina utrke je 3km, a predviđeni vremenski limit je 40 minuta. Sudjelovanje u utrci potpuno je besplatno.

Ključne riječi: trčanje; utrka; rekreacija

SASTANCI

Sastanak Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva <i>Andreja Brajša Žganec, Dubravka Svilar Blažinić, Danijela Ivanović</i>	265
Sastanak Sekcije za psihologiju seksualnosti i psihologiju roda <i>Jasminka Jelčić</i>	266
Sastanak Sekcije za ekološku psihologiju <i>Tvrtko Maras</i>	267
Psiholozi u sustavu socijalne skrbi - Možemo li pomoći sami sebi? (Sastanak) <i>Sandra Matošina Borbaš</i>	268
Sastanak Sekcije za profesionalno usmjeravanje <i>Višnja Perin</i>	269
Sastanak Sekcije za kliničku psihologiju: klinička psihologija i digitalni mediji <i>Nelija Rudolfi, Iva Žegura</i>	270
Sastanak Sekcije za vojnu psihologiju <i>Ida Šintić Verem</i>	271
Sastanak Sekcije psihologa iz medicine rada <i>Eli Vidović, Jasna Dražina</i>	272
Godišnji sastanak Sekcije za psihologiju rada i organizacijsku psihologiju <i>Dijana Zver, Mitja Ružojčić</i>	273

SASTANAK SEKCIJE ZA PSIHOLOGIJU OBITELJI, BRAKA I PARTNERSTVA

Andreja Brajša Žganec^a, **Dubravka Svilar Blažinić**^b, **Danijela Ivanović**^c

^a - Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, ^b - Centar za socijalnu skrb, Zagreb; ^c - Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske

✉ Andreja.Brajsa-Zganec@pilar.hr; ✉ dsvilar@gmail.com;

✉ Danijela.Ivanovic@pravosudje.hr

Na ovogodišnjoj konferenciji će se održati redoviti sastanak članova Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva. Raspravljat će se o vrlo aktualnim temama vezanim za današnju suvremenu obitelj, partnerske odnose i brak u kontekstu poboljšavanja kvalitete života članova obitelji, kvalitete partnerskih odnosa i zadovoljstva životom. Izazovi koji se postavljaju pred psihologe u području kvalitete života obitelji, braka i partnerstva iz dana u dan sve su veći, raznolikiji i stalno drugačiji, stoga kao struka morama jedni drugima pomagati u cilju postizanja najviših standarda. Prikazat će se rad Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva u protekloj godini, ostvareni i premašeni planovi. Sastanak članova sekcije posebna je i prilika za druženje i prikaz trenutnih aktivnosti pojedinih članova Sekcije, stoga pozivamo sve članove i zainteresirane za teme obitelj, brak, partnerstvo da dođu i izmjene svoja iskustva sa nama i međusobno. Prezentirat ćemo o planovima za rad sekcije u slijedećoj godini. Razmijenit će se ideje i iskustva o tome koji su prioriteti za djelovanje u slijedećoj godini, koje su teme najaktuelnije te kako poboljšati rad Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva. Na kraju, pozivaju se kolegice i kolege, članice i članovi Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva Hrvatskog psihološkog društva te ostali zainteresirani sudionici konferencije na sastanak ove stručne Sekcije.

Ključne riječi: rad Sekcije za psihologiju obitelji, braka i partnerstva, ostvareno, planovi za budućnost

SASTANAK SEKCIJE ZA PSIHOLOGIJU SEKSUALNOSTI I PSIHOLOGIJU RODA

Jasminka Jelčić

Članstvo Sekcije za psihologiju seksualnosti i psihologiju roda

Točka promjene

✉ jasminka.jelcic@tockapromjene.net

Godišnja Konferencija HPD je prirodno mjesto za organiziranje susreta članstva sekcije, a jednako tako je i prilika za priključivanje novih kolegica i kolega zainteresiranih za teme iz područja djelovanja Sekcije. Središnja tema ovog sastanka je oblikovanje plana djelovanja za sljedeće razdoblje, a kao uvod ćemo napraviti retrospektivu dosadašnjeg djelovanja Sekcije. Osvrtom i uvidom u raznovrsna dosadašnja postignuća Sekcije namjera nam je potaknuti i isplanirati utemeljeno buduće djelovanje. Dobrodošle i dobrodošli ste nam se pridružiti.

Ključne riječi: susret, retrospektiva, plan za budućnost

SASTANAK SEKCIJE ZA EKOLOŠKU PSIHLOGIJU

Tvrtko Maras

Progmar istraživanja

✉ tvrtko.maras@icloud.com

Predstavljanje aktivnosti Sekcije za ekološku psihologiju s ciljem privlačenja članova i poticanja aktivnosti u području ekološke psihologije. Pregled programa rada Sekcije za ekološku psihologiju i razmatranje interesa članova, kao i potencijalnih članova, o mogućnostima za razvoj aktivnosti u 2020. godini. Razmatranje aktivnosti s pozicija aktualnih događanja i medijskih objava i izvještavanja o ekološkom aktivizmu. Pregled aktivnosti domaćih aktivističkih skupina. Pregled mogućih sudjelovanja na stručnim i znanstvenim skupovima, i ideja za provedbu novih istraživanja pogodnih za prezentiranje na tim skupovima. Razmatranje mogućnosti za financiranje i druge oblike sponzorstava za rad s građanima i rad na popularizaciji Sekcije za ekološku psihologiju, kao i popularizaciji znanstvenih činjenica iz područja ekološke psihologije. Pregled tržišnih subjekata, državnih institucija, nevladinih organizacija i ostalih organizacija iz područja civilnog društva ili komercijalnih / javnih institucija s kojima bi se mogla ostvariti suradnja i od kojih bi se mogla dobiti pomoć za rad Sekcije. Iznošenje ideja za radionice, igraonice, izlete, izvannastavne programe i ostale oblike izravnog rada s odraslim građanima i djecom. Osobna obraćanja sadašnjih članova i potencijalnih članova po pitanju njihovog osobnog interesa, motivacije, mogućnosti doprinosa i ostalim aspektima suradnje sa Sekcijom za ekološku psihologiju. Smjernice za čelništvo sekcije: sugestije za poboljšanje suradnje s partnerskim institucijama, sugestije povezane sa smjerom djelovanja čelništva, sugestije i primjedbe povezane sa stručnim aspektima rada čelništva.

Ključne riječi: sastanak sekcije, Sekcija za ekološku psihologiju, predstavljanje aktivnosti

PSIHOLOZI U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI - MOŽEMO LI POMOĆI SAMI SEBI? (SASTANAK)

Sandra Matošina Borbaš

Centar za socijalnu skrb Virovitica

✉ sandra.matosina.borbas@gmail.com

Svaki sustav u kojem rade psiholozi sam je za sebe specifičan. Rad u sustavu socijalne skrbi poseban je izazov za stručnjake psihologe radi općih i specifičnih znanja koje stručnjaci moraju posjedovati, uređenja samog sustava te težine posla s kojim se susreću. Cilj susreta je okupiti stručnjake koji su zaposleni u ustanovama socijalne skrbi radi razmjene iskustava, usporedbe prakse, te produciranja prijedloga kojima bi se položaj psihologa u ustanovama socijalne skrbi poboljšao i unaprijedio.

Kao sudionici susreta biti će i predstavnici Sekcije psihologa u socijalnoj skrbi Hrvatskog psihološkog društva te Stručnog razreda psihologa u socijalnoj skrbi Hrvatske psihološke komore.

Također, kao aktivni sudionici biti će i svi stručnjaci i djelatnici Centara za socijalnu skrb i ostalih ustanova socijalne skrbi.

Cilj sastanka će biti razmjena iskustva te sustručnjačka podrška u svakodnevnim izazovima radnog mjesta. Specifičnost rada psihologa u sustavu socijalne skrbi, gdje su najčešće jedini radnici ove struke, čini posao još izazovnijim te se javlja još veća potreba umrežavanja i upoznavanja.

Tijekom rasprave ćemo pokušati definirati konkretne prijedloge i ideje, naputke i jasno definirati potrebe stručnjaka psihologa u sustavu. Zaključke ćemo, prema temi i sadržaju dostaviti nadležnim strukovnim udrugama i nadležnom Ministarstvu s ciljem poboljšanja uvjeta i načina rada i obavljanja radnih zadataka.

Ključne riječi: psiholozi, socijalna skrb, sustručnjačka podrška

SASTANAK SEKCIJE ZA PROFESIONALNO USMJERAVANJE

Voditelj: **Višnja Perin**

Centar HR, Zadar, Republika Hrvatska

✉visnja@hrcentar.hr

Cilj sastanka Sekcije je izbor novog predsjednika / predsjednice Sekcije kao i rasprava o novim i postojećim izazovima i kretanjima, definiranim kroz strateške dokumente, koja se odvijaju u polju profesionalnog usmjeravanja u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.

Predsjednica sekcije za profesionalno usmjeravanje je dala ostavku iz osobnih razloga te je nužno odabrati novog predsjednika / predsjednicu.

Krajnji cilj profesionalnog usmjeravanja i selekcije je upućivanje korisnika na obrazovanje ili zapošljavanje sukladno njihovim potencijalima i potrebama tržišta rada te pomoć korisnicima u podizanju samopouzdanja i preuzimanju odgovornosti za razvoj vlastite karijere. Kroz politike profesionalnog usmjeravanja na razini EU i RH profiliraju se kako nove usluge tako i drugačiji načini pružanja usluga od onoga kako smo naviknuti. Razvoj informacijskih tehnologija, promjene obrazaca ponašanja korisnika usluga te prioritete koje postavljaju politike zahtijevaju i nove oblike usluga i djelovanja savjetnika za profesionalno usmjeravanje. Kroz sastanak Sekcije sudionici će se upoznati s novim trendovima u profesionalnom usmjeravanju te će se kroz raspravu pokušati definirati prijedlozi za implementaciju različitih postojećih praksi u sustav profesionalnog usmjeravanja.

Ključne riječi: profesionalno usmjeravanje, politike profesionalnog usmjeravanja, novi izazovi

SASTANAK SEKCIJE ZA KLINIČKU PSIHOLOGIJU KLINIČKA PSIHOLOGIJA I DIGITALNI MEDIJI

Nelija Rudolfi^a, Iva Žegura^b

^a - Admoneo- centar za tržišne komunikacije, ^b- Klinika za psihijatriju Vrapče
✉ nelija@admoneo.hr; ✉ iva.zegura@gmail.com

Digitalni mediji omogućavaju veliki potencijal za razvoj i usavršavanje mnogih područja pa tako i kliničke psihologije. Primjerice, virtualna stvarnost može predstavljati temelj razvoja programa i digitalnih platformi za testiranja i okruženja koja razvojem složenih kompjuterskih programa omogućavaju kreiranje simulacija za trening vještina kliničkih psihologa. Ona omogućava vrlo preciznu kontrolu složenih podražajnih prezentacija kojima se mogu ispitivati kognitivne i funkcionalne performanse. Također, putem digitalnih medija i tehnologija mogu se razviti algoritmi za rehabilitaciju. Sve učestalija je primjena digitalnih medija i u savjetodavne i terapijske svrhe. No, sami digitalni mediji mogu olakšati organizaciju poslova psihologa. Primjena digitalnih medija u praksi kliničkih psihologa, razina educiranosti kliničkih psihologa za razvoj i primjenu istih te razina pripremljenosti struke za suočavanje sa specifičnim etičkim pitanjima povezanim s razvojem informatičkih i digitalnih tehnologija te njihovom primjenom u radu psihologa i unutar kliničke psihologije teme su koje će biti obrađene u sklopu stručnog predavanja na Sastanku sekcije za kliničku psihologiju Hrvatskog psihološkog društva.

Ključne riječi: digitalni mediji, etika, klinička psihologija, odgovornost, praksa

SASTANAK SEKCIJE ZA VOJNU PSIHLOGIJU

Organizator: **Sekcija za vojnu psihologiju**, Hrvatsko psihološko društvo,
Voditeljica: **Ida Šintić Verem**, Ministarstvo obrane RH, Zagreb

✉ ida.sintic.verem@morh.hr

Cilj i obrazloženje planiranog sastanka:

Prema Pravilniku o osnivanju i načinu rada stručnih sekcija Hrvatskog psihološkog društva, Sekcija za vojnu psihologiju kontinuirano održava sastanke Sekcije sa stručnim predavanjima odnosno u okviru seminara, konferencija i sličnih strukovnih događanja.

Cilj ovoga sastanka je iskoristiti priliku kada je na okupu veći broj vojnih psihologa, kao i drugih psihologa te ostalih zainteresiranih sudionika Konferencije, održati sastanak o trenutno aktualnim temama vezano za rad Sekcije te se dogovoriti oko aktivnosti koje nam uskoro slijede. Teme dnevnog reda ovoga sastanka se odnose na planiranje aktivnosti početkom 2020. godine, kao i aktivnost koju smo započeli, a odnosi se na obilježavanje 30 godina Hrvatske vojne psihologije (dalje: HVP). U planu je prvo podsjetiti da se tradicionalno u veljači održava 13. Tjedan psihologije u organizaciji Hrvatskog psihološkog društva i suorganizaciji Hrvatske psihološke komore te potaknuti što veći broj članova Sekcije da se uključe u tu aktivnost.

Tjedan psihologije se tradicionalno održava od 2008. godine u cilju predstavljanja i približavanja psihološke struke javnosti kroz predavanja, tribine, radionice i sl. na teme koje su aktualne u njihovoj zajednici. Pod drugom točkom će se ustanoviti što smo do sada učinili po pitanju obilježavanja 30. obljetnice HVP i što ćemo dalje poduzeti. Treće, dogovoriti ćemo se za termin i teme održavanja sljedećeg sastanka Sekcije s predavanjima.

Čast nam je pozvati kolegice i kolege, članice i članove Sekcije te ostale zainteresirane sudionike Konferencije na sastanak stručne Sekcije za vojnu psihologiju HPD-a.

Dnevni red:

1. 13. Tjedan psihologije u Hrvatskoj,
2. Obilježavanje 30 godina od osnivanja hrvatske vojne psihologije,
3. Sljedeći sastanak Sekcije s predavanjima,
4. Razno.

Ključne riječi: stručna sekcija HPD-a, vojna psihologija, Tjedan psihologije

SASTANAK SEKCIJE PSIHOLOGA IZ MEDICINE RADA

Eli Vidović^a, Jasna Dražina^b

^a - Happy Help j.d.o.o., ^b - OŠ „Petra Preradovića“ Zadar

✉ vidoviceli@gmail.com

Na ovogodišnjoj konferenciji će se održati redoviti godišnji sastanak stručne sekcije psihologa iz medicine rada.

Ključne riječi: medicina rada, sastanak, sekcija

GODIŠNJI SASTANAK SEKCIJE ZA PSIHLOGIJU RADA I ORGANIZACIJSKU PSIHLOGIJU

Dijana Zver^a, Mitja Ružojčić^b

a - INA d.d., Zagreb, b - Filozofski fakultet u Zagrebu

✉dijana.zver@gmail.com; ✉mruzojci@ffzg.hr

Godišnji sastanak Sekcije za psihologiju rada i organizacijsku psihologiju ima u cilju okupiti svoje sadašnje i buduće članove, analizirati ovogodišnje dosadašnje aktivnosti kao i dogovoriti okvirni plan rada za iduću godinu. Upoznat ćemo članove s aktivnostima interne regrutacije koje smo proveli ove godine kako bismo povećali broj članova za čak nekoliko stotina (!). Sukladno temi konferencije, podsjetit ćemo članove na digitalne novosti koje smo uveli u Sekciju kako bismo se modernizirali i predavanja učinili još dostupnijima članovima diljem Hrvatske. Također, najavit ćemo model regionalnog djelovanja aktivnosti Sekcije. Sve sudionike uključit ćemo u davanje prijedloga i ideja za nastavak rada Sekcije do kraja ove i cijelu iduću godinu s ciljem saznavanja što je našim članovima najzanimljivije i najkorisnije. Prateći suvremene trendove u području ljudskih potencijala, u drugom dijelu sastanka odvit će se Business Speed Dating u kojem će se članovi moći međusobno upoznati, izmijeniti iskustva rada u području organizacijske psihologije, ali i podijeliti mišljenja vezana uz stručne teme. Cilj ovakvog načina upoznavanja je snažnije upoznavanje i povezivanje članova u manje formalnoj atmosferi. Pozivamo i sve zainteresirane kolegice i kolege koje trenutno ne rade u području organizacijske psihologije, ali imaju ranije iskustvo ili ih ovo područje jednostavno zanima, da nam se pridruže u što većem broju.

Ključne riječi: HR, organizacijska psihologija, sekcija

KAZALO AUTORA

A

Ajduković, Marina, 99, 100, 145, 149,
189, 203
Anić, Petra, 99, 139
Antolović, Ana, 90, 91
Antolović, Iris, 97, 108
Antolović, Marija, 68
Arambašić, Lidija, 187, 195, 238, 258

B

Babarović, Toni, 72, 225, 227
Babić, Janko, 159, 161
Babić, Nikola, 97, 101, 159, 162
Bacinger Klobučarić, Berta, 98, 119,
237, 240
Badurina, Boris, 225, 232
Bajić, Marija, 86, 95
Bajs Pribisalić, Marina, 90
Balkić, Jelena, 97, 113
Banai, Benjamin, 98, 121, 160, 181
Bandić, Ivana, 98, 118
Banjac, Anamarija, 98, 128
Barbarić, Lea, 99, 139
Barić, Renata, 29, 31, 35, 36, 190
Barun, Tina, 97, 102
Barušić, Teuta, 200, 237, 253
Begonja, Ana, 100, 150
Bencun Gumzej, Polona, 100, 156
Benić, Domagoj, 201
Betlehem, Ruben, 2, 187, 262
Beuk, Petra, 97, 103
Bilić, Ana, 160, 179
Bilić, Tomislav, 192
Biočić Zrilić, Grozdana, 205, 214
Biondić Kaštela, Katarina, 225, 233
Biondić, Vesna, 97, 105
Bistrović, Iva, 205, 207
Bižić Odak, Maja, 160, 179
Bjelajac, Adrijana, 97, 103
Bobić Lazić, Antonija, 160, 179
Bogdan, Andreja, 187, 191, 193, 194,
237, 239, 253
Borić, Ivana, 238, 259
Borovac, Tijana, 206, 221
Bošković, Gordan, 97, 104, 105, 106
Botica, Anđelko, 200

Brajša Žganec, Andreja, 97, 114, 263,
265

Brašnić, Ester, 53
Brezak, Ira, 38
Brezinščak, Tea, 97, 107
Bubnić, Ljiljana, 97, 108
Buhač, Zoran, 97, 109
Buljan Flander, Gordana, 9, 10, 11, 12
Buljan Šiber, Anđela, 97, 110
Burić, Lea, 98, 123
Butorac, Leticija, 47

C

Canjuga, Irena, 238, 254
Car, Ivana, 160, 175
Car, Željka, 99, 146
Cikač, Tina, 238, 255
Cikojević, Lolita, 86

Č

Černja, Iva, 69
Čorić, Adriana, 57
Čuček, Ratko, 97, 111

Ć

Ćorić, Šimun Šito, 159, 163
Ćubela Adorić, Vera, 159, 170, 171,
200, 238, 259

D

Damjanović, Senka, 51
Dekanić, Gracia, 97, 112
Demetrovics, Zsolt, 13, 14, 15, 16
Dimitrijević, Iva, 97, 113
Divić, Kristina, 160, 175
Dodig Ćurković, Katarina, 98, 127, 159,
169
Dražina, Jasna, 263, 272
Dubovicki, Snježana, 203
Duvnjak, Ivana, 2, 29, 43, 44, 46, 80, 81,
225, 229, 232

DŽ

Džida, Marija, 97, 114, 237, 241

Đ

Đimoti, Karla, 97, 115
Đonđ Perković, Renata, 238, 257
Đula Ercegović, Meri, 97, 102
Đula, Tea, 98, 117

E

Erceg, Tena, 97, 99, 107, 142

F

Filaković, Pavo, 98, 127
Filjak, Suzana, 87
Fosić, Igor, 202
Franc, Lorena, 97, 116
Frančula Modrčin, Ivana, 98, 122
Franjić-Nadž, Bernardica, 187, 196
Fulgosi- Masnjak, Rea, 160, 177

G

Galić, Ana Helena, 70
Galić, Marko, 98, 117
Galić, Zvonimir, 2, 100, 147, 187, 192
Gjurić, Lana, 98, 118
Glavina Jelaš, Ivana, 98, 120
Glavina, Eleonora, 98, 119
Gojčeta, Alen, 98, 121, 160, 181
Goleš, Ana, 98, 122
Goretić, Ivana, 58
Grgić, Iva, 159, 164
Grgić, Krešimir, 202
Gulin, Marina, 187, 193, 194
Guščić, Ivana, 159, 162

H

Hađija, Severina, 98, 123
Hajncl, Ljerka, 2, 98, 124
Hatvalić Capurso, Maja, 98, 125
Herak, Ivana, 238, 255
Herceg Pakšić, Barbara, 225, 234
Hnatešen, Dijana, 97, 113
Hodko, Tajana, 97, 109
Horvatić, Jasminka, 98, 126
Hrpka, Hana, 159, 165

I

Ivaković, Fanika, 98, 99, 129, 138, 205,
208, 209
Ivanović, Danijela, 263, 265
Ivšac, Jasminka, 99, 146

J

Jadrešin, Ana, 49, 50, 51
Jakopec, Ana, 160, 185
Jakšić, Iva, 159, 167
Jakšić, Krešimir, 159, 166
Jakšić, Nataša, 159, 168, 205, 220
Jaman, Kamea, 205, 210
Jandrić, Sanja, 98, 127, 159, 169
Jeić, Minja, 205, 211
Jelavić Mitrović, Tea, 98, 117
Jelavić, Kristina, 97, 116
Jelčić, Jasminka, 198, 263, 266
Jeleković, Tomislav, 98, 128
Jerleković, Marica, 160, 183
Jokić Begić, Nataša, 29, 37, 187, 195,
196, 237, 238, 252, 258
Jolić, Ivana, 160, 175
Jović, Slobodan, 98, 129
Jozić, Marjan, 98, 120
Jugović, Ivana, 98, 99, 130, 140
Jukić, Martina Ožanić, 217
Jukić, Renata, 189, 203
Jureša, Biserka, 97, 106
Jurinčić, Dajana, 160, 175
Jurjako, Sanja, 90
Jurlina, Juraj, 225, 232

K

Kačić, Ljubomir, 197
Kalebić Maglica, Barbara, 2, 29, 55, 59,
159, 173, 199
Kaliterna-Lipovčan, Ljiljana, 97, 114
Kamenečki, Gordana, 200, 206, 222,
237, 253
Karakas, Tanja, 98, 131
Karin, Jakov, 87
Karlović, Matea, 33, 34, 36
Kasap, Petra, 159, 171
Katalinić, Vesna, 159, 165
Kegalj, Nada, 205, 212, 237, 251
Kelam, Maja, 159, 170
Kezić, Kati, 159, 172
Király, Orsolya, 15, 16
Kljajić, Milana, 92
Knez, Martina, 97, 113
Knjižek, Danijela, 53
Kolesarić, Vladimir, 2, 6, 189, 225, 228,
229, 231

Kolić-Vehovec, Svjetlana, 6, 7, 17, 18,
19, 20, 159, 173, 199
Koraca, Lara, 225, 230
Kos, Devid, 237, 242
Kos, Jelena, 160, 174
Kosmat, Helena, 88
Kotrla Topić, Marina, 2, 29, 61, 62, 63,
65
Kovač, Igor, 187, 193, 194, 237, 248
Kovač, Snježana, 187, 196, 205, 218
Kovačić Borković, Davorka, 99, 133
Kovačić Tomac, Marcela, 94
Kovačić, Suzana, 99, 132
Krajina, Mia, 160, 180
Kramar Mihalić, Valerija, 99, 134
Kristofich Ambruš, Barbra, 187, 197
Krizmanić, Mirjana, 201, 225, 231
Krnjajić, Zora, 100, 157
Krnjeta Ivanović, Sonja, 33, 34
Krolo, Anna, 159, 172
Krotin, Stela, 40
Krsnik, Ana, 160, 175
Krupić, Dino, 206, 221
Kučanda, Zvončica, 65
Kukić, Miljana, 99, 139
Kuliš, Ivan, 99, 135
Kuljanić, Karin, 187, 195, 238, 258
Kuprešak, Sebastijan, 94
Kurtović, Ana, 29, 55, 57, 58
Kurtušić, Ivana, 100, 153
Kuterovac Jagodić, Gordana, 2, 29, 67,
68, 70

L

Lauri Korajlija, Anita, 40
Lesinger, Gordana, 160, 185
Limov, Stanka, 95
Lipovac, Tea, 98, 131
Livajić Pezer, Višnja, 93
Lončar, Zoran, 160, 183
Lopižić, Josip, 187, 198
Lovretić, Martin, 225, 228, 247
Lovrić, Irena, 91
Lučić, Lana, 98, 121
Lujanović, Helena, 160, 178

LJ

Ljubić, Nikola, 160, 176
Ljubin Golub, Tajana, 2, 29, 79, 82

M

Magdić, Tea, 100, 150
Majerski, Dijana, 98, 119
Makarun, Nataša, 97, 108
Maksimović, Iva, 100, 152, 205, 213
Maras, Tvrtko, 29, 73, 78, 263, 267
Marasović, Danijela, 159, 172
Marčinko, Ivana, 80
Margetić Lukić, Nataša, 205, 217
Martinac Dorčić, Tamara, 159, 173
Marušić, Iris, 99, 140
Masnjak Kalčik, Mia, 160, 177
Masnjak Šušković, Lea, 160, 177
Matasić, Kristina, 99, 132
Matec Matuzić, Ines, 98, 120
Matešić, Krunoslav, 159, 163
Matić Ličanin, Matea, 83
Matković, Roberta, 99, 133
Matošina Borbaš, Sandra, 263, 268
Medanić, Ivica, 99, 136
Mergl, Tatjana, 237, 243
Merkaš, Marina, 62
Mesić, Dalibor, 95
Mesić, Margareta, 205, 214
Mihaljević, Silvija, 65
Mikuš, Ljiljana, 2, 99, 137
Milanković Belas, Renata, 205, 211
Milardović, Maja, 160, 178
Milić, Marija, 2, 81
Milković Šipek, Sanja, 2, 228, 237, 247
Milović, Josipa, 205, 215
Mirčeta Mikulić, Marina, 53
Mišević, Živko, 237, 239, 252
Miškulin, Ivan, 83
Miškulin, Maja, 83
Mladiček, Eva, 205, 216
Modić Stanke, Koraljka, 99, 142
Mohorić, Tamara, 99, 139, 159, 173,
199
Mornar, Mirta, 98, 99, 130, 140
Morović, Jadran, 193
Mulaosmanović, Nermin, 99, 141
Mustapić, Jelena, 50
Mustapić, Luka, 98, 117

N

Neuberg, Marijana, 238, 254
Ninić, Andreja, 160, 179
Novak, Valentina, 238, 255

O

Očevčić, Hrvoje, 202

Ombla, Jelena, 160, 176

Osmak-Franjić, Davorka, 238, 259

Ožanić Jukić, Martina, 205

P

Pačelat, Jurica, 98, 120

Pahljina-Reinić, Rosanda, 159, 173

Palanović, Antun, 100, 147

Pantić, Zdenka, 237, 245

Pavela Banai, Irena, 160, 181

Pavelić Tremac, Ana, 97, 109

Pavić, Željko, 225, 232

Pećnik, Ninoslava, 99, 142

Penavin, Koraljka, 225, 231

Penezić, Zvezdan, 2, 159, 166

Per Kožnjak, Jasna, 2, 228, 237, 247

Perin, Višnja, 99, 134, 263, 269

Perković Kovačević, Marina, 64

Per-Kožnjak, Jasna, 225, 228

Petak, Ana, 97, 114

Petrak, Olivera, 160, 180

Petranović, Jelena, 225, 230

Petrić, Amalija, 29, 85

Petrović, Dora, 99, 135

Pilski, Hana, 160, 182

Pintarić Mlinar, Ljiljana, 193

Plantak, Petra, 237, 239, 244

Pokrajac-Bulian, Alessandra, 99, 139

Poljak, Ivona, 99, 143

Posavec, Dino, 99, 137

Prelić, Nedim, 99, 141

Pretković, Antun, 191, 237, 253

Prosoli, Rebeka, 34, 36

Prskalo, Angiada, 63

Puhovski, Sena, 238, 260

Puljić, Vera, 52

Pureta, Tanja, 187, 196, 205, 218

R

Rac, Dijana, 99, 144

Rade, Rajka, 205, 219

Radić Brajnov, Vedrana, 32

Radman, Morana, 160, 183

Rado, Ivan, 190

Radoš, Antonija, 199

Rajhvajn Bulat, Linda, 99, 100, 145, 149, 203

Rajter, Miroslav, 69

Rakipović, Elvir, 190

Rako, Teo, 86

Rakošec, Željko, 84

Rancinger, Laura, 45

Rašan, Ivana, 99, 146

Rede, Ivana, 159, 168, 205, 220

Rezo, Ines, 99, 145

Riznić, Maša, 201

Rodić, Ines, 99, 146

Rončević Zubković, Barbara, 159, 173

Ruben, Betlehem, 190

Ručević, Silvija, 2, 189, 206, 221, 225, 234

Rudeš-Bogdan, Višnja, 63

Rudolfi, Neliya, 2, 97, 102, 263, 270

Ružić, Valentina, 225, 234

Ružojčić, Mitja, 100, 147, 192, 273

S

Sambolec, Dunja, 2, 100, 154

Sečan, Sara, 56

Sekušak – Galešev, Snježana, 193

Sić, Leon, 98, 117

Silić Matasić, Berislava, 99, 132

Sindik, Zvezdana, 205, 211

Sladić, Sanja, 52

Smojver-Ažić, Sanja, 159, 173

Sofija Miloš, Iva, 99, 138

Stanić, Silvija, 100, 148

Stefanovski, Nataša, 32

Stojanović, Andrija, 238, 256

Subašić Maras, Matija, 73, 76, 192

Sušac, Nika, 99, 100, 145, 149

Sušanj, Zoran, 159, 173, 186, 187, 192, 199

Svalina, Nikolina, 159, 164

Svilar Blažinić, Dubravka, 187, 194, 200, 205, 206, 210, 222, 263, 265

Š

Šain, David, 190

Šakić Velić, Marija, 62, 64

Šalinović, Lucija, 159, 167

Šapić Kozar, Ljiljana, 201

Šarić, Manuela, 100, 150

Šesnić, Anamarija, 98, 128

Šimić, Krešimir, 98, 120

Šimić, Zoran, 100, 151
Šimunić, Ana, 73, 77
Šincek, Daniela, 2, 6, 29, 43, 45, 47, 79,
80, 81, 84, 203, 225, 232
Šintiće Verem, Ida, 29, 85, 94, 263, 271
Škegro, Mario, 35
Škovrlj, Bruno, 97, 116
Šmahel, David, 21, 22, 23, 24
Šmint, Marija, 98, 131
Šolić, Krešimir, 188, 202, 225, 234
Špaček, Martina, 205, 215
Špoljarić, Jasna, 206, 223
Šreter, Antonela, 44
Štajduhar, Andrea, 46
Štulhofer, Aleksandar, 71
Šverko, Iva, 72, 189, 225, 227

T

Tadić, Ana, 95
Takšić, Iva, 160, 184
Tetec, Leon, 205, 216
Tolić, Sandra, 238, 260
Tomljenović, Biserka, 238, 261
Tomorad, Vesna, 225, 233
Tonković Grabovac, Maša, 160, 178
Trboglav Podvorac, Martina, 100, 152,
205, 213
Tršinski, Dubravko, 160, 182
Trut, Vesna, 89
Tuhtan-Maras, Tanja, 199

U

Urh, Barica, 237, 249

V

Varnica, Dejana, 100, 153
Veir Labaš, Sonja, 199
Vejmelka, Lucija, 69, 99, 100, 133, 149,
188, 189, 203
Vekić, Ruža, 159, 164
Velki, Tena, 6, 7, 25, 26, 27, 28, 225, 234

Vidović, Eli, 263, 272
Vila, Ana, 159, 169
Vinaj, Anja, 100, 154
Vinaj, Sanda, 97, 115
Vlah, Ivana, 191, 237, 253
Vlaho, Dalibor, 74
Vlašić Cicvarić, Inge, 98, 122, 187, 195,
238, 258
Vojnić, Kristijan, 73, 75
Vračić, Ivan, 37, 41, 85, 187, 188, 195,
200, 204, 238, 258
Vrhovnik, Andrija, 99, 135
Vrtovec, Marko, 198
Vučenović, Dario, 98, 124
Vučetić, Sanja, 187, 196, 199
Vučković, Elvira, 100, 155, 156
Vučković, Maja, 160, 179
Vučković, Sandra, 206, 221
Vukalović, Dalibor, 187, 193, 194
Vukelić, Carla, 197
Vukojević, Slađana, 97, 98, 115, 131
Vuković Lerga, Danijela, 98, 122
Vuković, Marin, 202, 225, 234
Vuletić, Teodora, 100, 157
Vulin, Ana, 208, 209

Z

Zeko, Anita, 160, 185
Zlatic, Luka, 237, 239, 246
Zver, Dijana, 197, 263, 273

Ž

Žakula, Tamara, 97, 108
Žegura, Iva, 187, 193, 194, 195, 206,
222, 238, 258, 261, 263, 270
Žilak, Matea, 99, 146
Živčić Bećirević, Ivanka, 187, 196
Živković, Magdalena, 237, 249
Žižek, Tatjana, 100, 158, 237, 250
Žulić, Dinka, 100, 158
Žužić, Iva, 160, 186

ORGANIZACIJU KONFERENCIJE PODRŽALI SU
(abecednim slijedom)

VINA
BELJE

CLIVIA

NAKLADA SLAP